Digitized by Google
Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

6, ev -

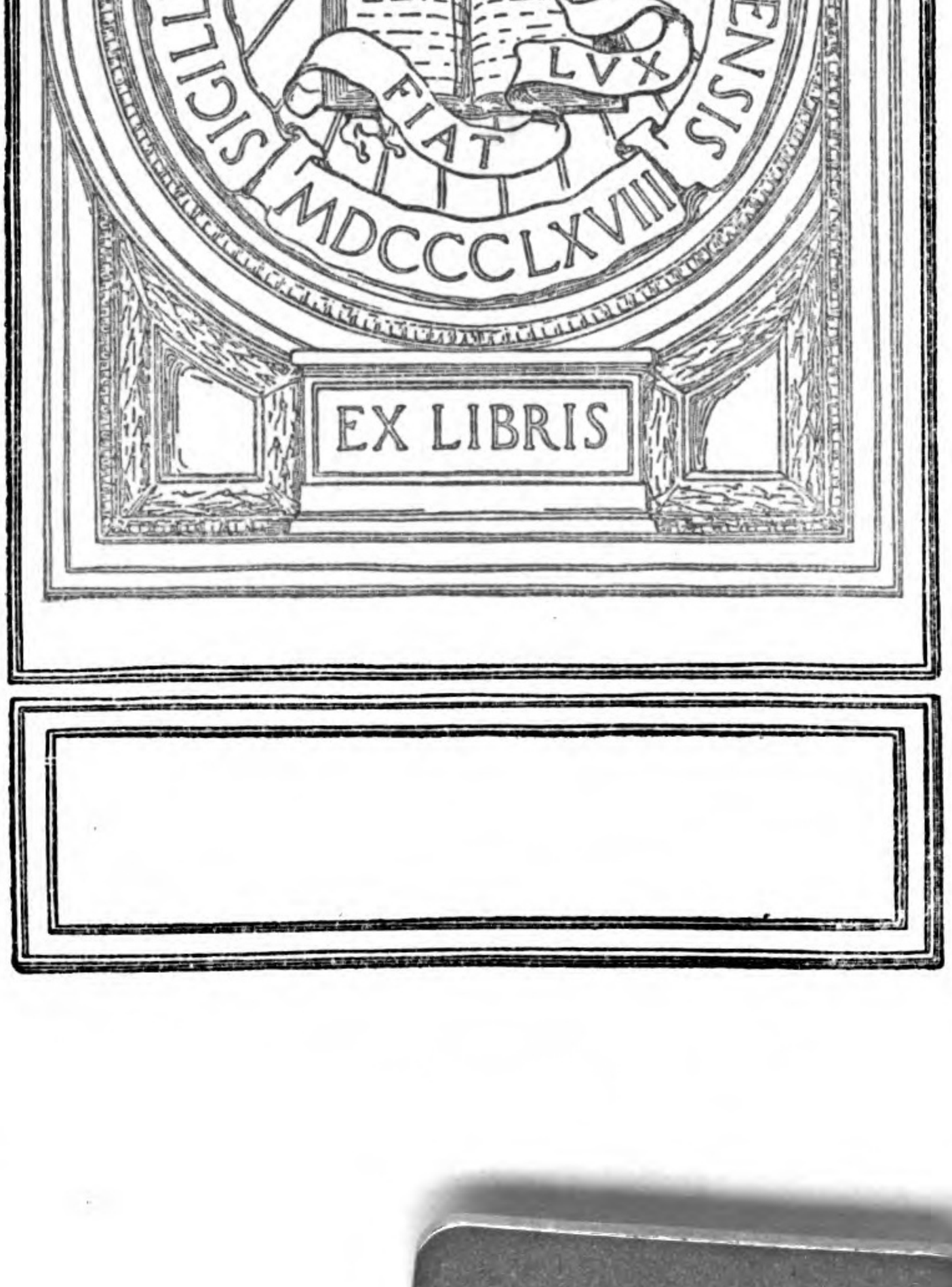

Digitized by Google
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

6, w -

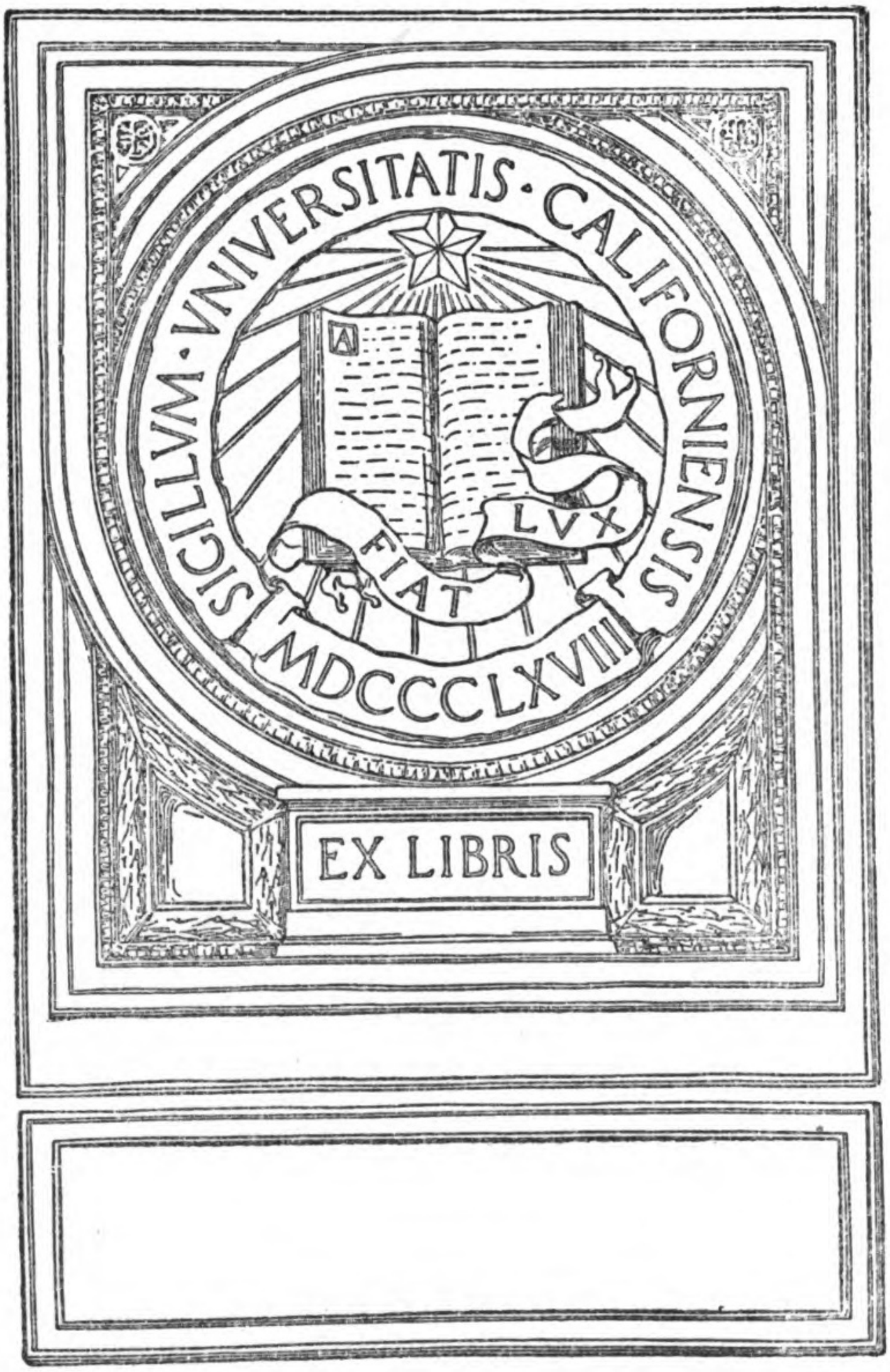

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Danſke Folkebøger

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

MED UNDERSTØTTELSE AF CARLSBERGFONDEN
UDGIVNE AF
DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURSELSKAB

Digitized by Google
Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Danske Folkebøger

FRA 16. OG 17. AARHUNDREDE

UDGIVNE AF

† J. P. JACOBSEN
JØRGEN OLRIK OG R. PAULLI

FEMTE BIND

KØBENHAVN 1921
GYLDENDALSKE BOGHANDEL - NORDISK FORLAG

Digitized by Google
Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

PT7915
D3
v.5

DANSKE FOLKEBØGER

V

Vigoleis
Kong Edvard af England

UDGIVNE AF

JØRGEN OLRIK

M518920

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

PLAN FOR UDGAVEN

»Danske Folkebøger fra 16. og 17. Aarh.« udgives i en Række Bind, i hvilke de forskellige Bøger er ordnede dels efter Emne, dels efter litterær Emnetid (Apokryfe Bibelhistorier — Romaner med antike, byzantinske eller orientalske Emner — Romaner med Emner fra den middelalderlige Epik — Eventyr- og Elskovsromaner fra Middelalderen og Renaissancen — Skæmtebøger — Magiske, moralske og apokalyptiske Romaner).

Udgavens Tekstgrundlag er det ældste bevarede Tryk eller Haandskrift, der gengives med de i det tekstkritiske Tillæg anførte Rettelser. Ord- og Stilvarianter fra senere Tryk ældre end 1700 meddeles, men ikke ortografiske Varianter.

Tilsyn med Udgaven føres af Bibliotekar Carl S. Petersen.

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

INDHOLD

Indledning

Vigoleis ..... III—XXXIV
Kong Edvard af England .... XXXV—LXIII

Tekst

Vigoleis ..... 1—116
Kong Edvard af England ..... 117—149

Tekstkritik og Kommentar

Vigoleis ..... 153—196
Kong Edvard af England ..... 197—208

Bibliografi

Vigoleis ..... 211—217
Kong Edvard af England ..... 218—228

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

INDLEDNING

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

VIGOLEIS.

FOLKEBOGEN om Ridder Vigoleis med Guldhjulet gaar ligesom Romanen om Kejser Oktavian (Danske Folkebøger IV) gennem tysk Bearbejdelse tilbage til middelalderlig fransk Ridderpoësi. Men medens Oktaviandigteren slynger morsomme Træk af Middelalderens virkelige Liv ind imellem de romantiske Ridderkampe og netop ved Modsætningen mellem disse to Elementer giver Romanen en vis Svingkraft, indeholder Vigoleisdigtningen intet tilsvarende, men bevæger sig helt i den af keltisk Aand stærkt paavirkede, uvirkelige og fantastiske Æventyrverden, som fylder en stor Del af 12.—13. Aarhundredes Ridderdigtning med sine noget ensformige og trættende Billeder af ideale, men ofte noget blodløse Ridderskikkelser, der under en Række Kampe med mere eller mindre overnaturlige Uhyrer, Vildmænd, Kæmper og Trolde udfrier skønne Jomfruer af Fangenskab og anden Tvang og til Slut lykkeligt forenes med deres Elskede. De vidtløftige Udmalinger af alle disse Urimeligheder lader sig endda nogenledes læse i selve de middelalderlige Digte, hvis Stils naive Friskhed forsoner en noget med Indholdets Spinkelhed og Udtværethed, men omsatte i det 16.—17. Aarhundredes mere haandfaste Prosastil virker de langtrukne og kedsommelige, hvormeget end Prosaromanens Forfatter har af-

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

kortet den middelalderlige Digtnings vidtløftige Skildringer.

Ogsaa paa et andet Punkt afviger Vigoleis-romanen kendeligt fra Folkebogen om Kejser Oktavian, idet nemlig det middelalderlige Digt, som Romanen gennem en tysk Prosabearbejdelse af 1472 gaar tilbage til, ikke er en rimet fransk Ridderroman, men en o. 1205 fuldendt, højtysk Digtning af den frankiske Minnesanger Wirnt von Grafenberg. Hans Digt Wigalois bygger uomtvisteligt paa fransk-keltiske Forbilleder, men der er ikke bevaret noget fransk Ridderdigt, som han direkte kan have oversat eller bearbejdet.

Inden vi gaar over til en kort Undersøgelse af de franske Kilder som Wirnt maa antages at have benyttet, skal der her meddeles nogle faa Oplysninger om Digteren og hans Værk [1]). Wirnt maa have været af Ridderstand, da han af Digteren Rudolf af Montfort ved 13. Aarhundredes Midte tituleres med Herrenavnet; han siges i et Digt af Conrad von Würzburg at have taget Korset og

1) Jfr. G. F. Beneckes Udgave af Digtet (Berlin 1819), hvor en fyldig Indledning forefindes. En senere Udg. af Pfeiffer (Lpz. 1847) har ikke staaet til min Raadighed. Jfr. endvidere H. Meisner, Wirnt von Grafenberg (Diss. Breslau 1874); Rich. Bethge, W. v. G. (Diss. Berlin 1881); Max Irrgang, Zum Wigalois (Diss. Halle a. S. 1887), samt flere Afhandlinger og Disputatser, som der senere vil blive Lejlighed til at anføre enkeltvis. (Smaaafhandlinger, der udelukkende indeholder Tekstrettelser og Varianter til Wigaloisdigtet, vil dog ikke blive anførte her).

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

synes ogsaa at være nævnt i et Dokument fra Meran af 1217. Iøvrigt vides intet nøjere om hans Livsførelse eller hans Dødsaar.

Digtet Wigalois er paa 11708 Vers, der rimer parvis; dog afsluttes hvert af de mindre Afsnit i Digtet med et tredobbelt Rim[1]). Fortællingen er jævnt fremadskridende; Stilen røber især Paavirkning fra Wirnts lidt ældre samtidige, Hartman von Aue, fra hvem stundom hele Linjer er laant næsten ordret, og hvis rolige Klarhed og naive, lidt snaksomme Ynde genfindes i Wigaloisdigtet, uden at dette dog naar op paa Højde med sit Forbillede[2]). Svagere er Paavirkningen fra Digteren Wolfram von Eschenbach med hans større digteriske Sving, der rigtignok ogsaa ledsages af større Svulst og Dunkelhed i Udtrykket[3]); dog synes Paavirkningen fra Wolfram noget stærkere henimod Digtets Slutning[4]). Det franske Grundlag

1) Jfr. Laura Greulich, Reimstudien zu Wirnt von Grafenberg (Diss. Heidelberg 1914).

2) Jfr. Irrgangs ovenfor anførte Disputats samt en Afhandling af Meisner i Pfeiffers Germania XX 421 ff.; R. Medem, Über das Abhängigkeitsverhältnis Wirnts von Grafenberg zu Hartmann v. Aue u. Wolfram v. Eschenbach (Diss. Lpz. 1881); m. fl. Skr.

3) Jfr. R. Sprenger i Pfeiffers Germania XX 432 ff., samt B. Pudmenzky; Über Wirnts Ausdrucksweise mit besonderer Rücksicht auf Hartmann u. Wolfram (Diss. Halle 1875). — Ydermere Litteraturhenvisninger findes i Laura Greulichs anf. Disputats.

4) Jfr. Laura Greulich S. 74.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

føles gennemgaaende stærkt i Wirnts Digtning; der i det hele ikke ejer nogen udpræget og særegen poetisk Stil, men overvejende bygger paa fremmede Forbilleder. Disse hans sproglige og stilistiske Forbilleder, som tyske Lærde med stor Grundighed har udredet, er dog af alt for ringe Interesse for vor danske Folkebogstekst til at kunne paaregne udførligere Omtale i en kortfattet Indledning. Anderledes forholder det sig derimod med Spørgsmaalet om hvilke Kilder der ligger til Grund for Wirnts Digtning, da Besvarelsen heraf har væsentlig Betydning ikke alene for det gammeltyske Wigaloisdigt, men ogsaa for den af dette afledede prosaiske Bearbejdelse, som den danske Folkebog er en Oversættelse af, og dette Spørgsmaal skal derfor her tages op til en kortere Undersøgelse.

Det vil være rimeligt først at spørge, om ikke Wirnts eget Digt indeholder noget direkte Udsagn, der kaster Lys over Sagen, og her maa da først anføres V. 131 ff. i Beneckes Udgave af Wigalois:

Nu wil ich iu ein mære
Sagen, als ez mir ist geseit.
Zu einer ganzen warheit
Truwe ich ez niht bringen
Niuwan einez wil ich dingen:
Daz ir, durch iuwer hovescheit
Dem tihter des genade seit

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Der diz hat getihtet,
Mit rimen wol berihtet;
Wan diz ist sin erstez werch.
Er heizzet Wirnt von Gravenberch.

Allerede heraf fremgaar, at Wirnt ikke opfatter sig selv som Opfinder af noget nyt, men kun som Bearbejder af et Stof, som han har faaet fra anden Haand; og dette stadfæstes et andet Sted i hans Digt, hvor han paaberaaber sig sin Kilde i mere bestemte Udtryk (Beneckes Udgave V. 592 ff.):

Sin [1]) schande was im doch so geschehen
Daz ir deheiner si hete ersehen;
Da von was ez in [2]) unkunt.
Ezn quæme ouch niemer für minen munt,
Het mirz ein knappe [3]) niht geseit
Ze einer ganzen warheit,
Wider den ich alle wile streit.

Endnu tydeligere taler Wirnt dog i Begyndelsen af sin Digtnings Slutafsnit om sin Kilde for Fremstillingen (Beneckes Udg. V. 11686 ff.):

Ich wil daz mære vol enden hie,
Als michz ein knappe wizzen lie,
Der mirz zu tihten gunde.
Niuwan eines von sinem munde

1) Det er Ridder Gawein ved Artus' Hof, som Talen er om; han er blevet overvunden og tagen til Fange af Kong Joram.
2) Kong Artus.
3) Beneckes Udgave har her fejlagtigt: pfaffe.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Empfie ich die aventiure.
Da von was mir tiure
Das mære an manigen enden.
Min sin wil ich wenden
An ein ander: und wizzet, daz
Diu wirt von mir erriten baz.

Det ses heraf, at Wirnt har faaet Æventyret fortalt (vel sagtens foresunget eller deklameret) af en Riddersvend eller Page (»Knappe«), som dog kun éngang har fremsagt Digtningen for ham, hvorfor han gør Undskyldninger for at han ikke overalt har været i Stand til at huske Sammenhængen rigtigt. — Hvilken Nationalitet denne Page har været af, kan der efter hele Arten af den Forestillingskreds som Digteren fører os ind i, ikke være nogen som helst Tvivl om: det har været en fransk damoiseau, der har haft Kendskab til de netop paa den Tid (ved Aar 1200) stærkt fremtrængende Digtkredse, der knyttede sig til Sagnene om Kong Artus og Ridderne om det runde Bord. At nemlig Digtet tilhører denne Cyklus, ses straks selv ved den flygtigste Gennemlæsning; det fremgaar alene af selve Digtets Begyndelsesstrofer (efter Wirnts Fortale; V. 145 ff. i Beneckes Udgave), hvori Kong Artus og hans Tafelrunde præsenteres for Læseren; de optrædende Riddere fra Artus' Hof kendes for en stor Del ogsaa fra andre Artusdigte, f. Eks. Ivan (Løveridder), Gavian m. fl.;

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digtets æventyrlige Skildringer røber helt igennem deres fransk-keltiske Udspring baade ved Indhold og ved Person- og Stednavne etc.; selve Hovedpersonens Navn Wigalois er utvivlsomt en let Omdannelse af et fransk *Guiglois[1]), o. s. fr.

Men naar man dernæst spørger, om der da er bevaret noget gammelfransk Digt, der helt igennem kan opfattes som Forbillede for Wirnts Wigaloisdigtning, maa Svaret, som ovenfor nævnt, lyde benægtende. Derimod eksisterer der to franske Digterværker fra Middelalderen, som hvert for sig i større Omfang har poetisk Stof tilfælles med Wirnts Digtning, og med disse og deres Forhold til Wigaloisdigtet skal vi derfor i det følgende kortelig beskæftige os.

Ældst af de to franske Digtninge er Renaut de Beaujeus rimede Roman Li biaus desconneus (le Bel Inconnu)[2]). Digtet henføres af Udgiveren til det 13. Aarh., af enkelte senere tyske Lærde til Tiden om 1190[3]), det sidste dog med tvivlsom Ret.

1) Wirnt selv opfatter det som enstydigt med Gwi von Galois (Beneckes Udg. V. 1574).

2) Udgivet (mangelfuldt) af C. Hippeau (Paris 1860); jfr. W. Försters Anmeldelse i Zschr. f. roman. Philol. II 78, og Mussafias Anm. i Jahrb. f. roman. u. engl. Litt. IV 418.

3) Jfr. navnlig A. Mennung, Der Bel Inconnu des Renaut de Beaujeu in seinem Verhältnis zum Lybeaus Disconus, Carduino und Wigalois. Diss. Halle a. S. 1890.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Enkelte Episoder og adskillige Detailler synes Renaut at have laant fra Chrestien de Troyes' kort efter 12. Aarhundredes Midte digtede Heltedigt Erec.

Allerede Heltens Navn Guinglain røber sit nære Slægtskab med Wigalois, der, som nævnt, maa gaa tilbage til et fransk *Guiglois, og de Æventyr, som han udstaar, er for en stor Del Fællesgods for begge Digtninge. Til Historien om Heltens Forældre og Fødsel, saaledes som Wirnt beretter den i Begyndelsen af Wigaloisdigtet, findes ganske vist intet Sidestykke i Renauts Digt; men med Heltens første Optræden ved Kong Artus' Hof begynder de iøjnefaldende Ligheder i poetisk Stof og strækker sig gennem en Række Episoder. Disse skal her kortelig angives i den Rækkefølge som de har i Wigaloisdigtet.

1) Helten kommer som pur ung Mand til Artus' Hof for at søge Optagelse i hans Ridderskab. Han kender ikke sin Faders Navn[1]).

2) En Jomfru[2]) kommer, ledsaget af en Dværg, til Artus' Hof og beder ham i sin Herskerindes

1) I Renauts Digt kender han heller ikke sit eget, hvorfor Kongen benævner ham den skønne Ubekendte, Li Biaus Desconneus.

2) I Wigaloisdigtet hedder hun Nereya, i det franske Digt Helie, i det nærbeslægtede engelske Digt Lybeaus Disconus: Helene.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Navn om at sende hende en tapper Ridder til Hjælp, der for hendes Skyld tør bestaa et frygteligt Vovestykke. Digtets Helt tilbyder sig og faar Lov af Kongen til at drage med hende og prøve sin Lykke. Jomfruen vredes over at man vil byde hende saadan en Dreng til Hjælp, og rider forbitret bort fra Artus' Hof. Digtets Helt væbner sig og indhenter hende.

3) Om Aftenen kommer de til en Borg, hvis Ejer kun vil huse den som først har overvundet ham i Kamp. Digtets Helt fælder ham i Dystridt. — Denne Episode forekommer dog i det franske Digt først et godt Stykke længere fremme i Fortællingen; paa det Sted i Handlingen hvor Wirnt indfletter den, har Renauts Digt en lang Beskrivelse af en Tvekamp, som Helten maa bestaa med en frygtelig Ridder ved Navn Bliblieris, som søger at spærre ham Overgangen over en Bro.

4) Helten og Jomfruen rider videre og overnatter paa en Eng i Skoven. Ved Midnatstid vækkes han af et Klageskrig, rider efter Lyden og udfrier en skøn Jomfru af to Jætters Vold. I Wigaloisdigtet faar den ene af disse Lov til at beholde Livet mod at føre den udfriede Jomfru tilbage til Artus' Hof, hvor hun hører hjemme; i det franske Digt, hvori Helten (ligesom i det engelske) gør det af med begge Jætterne, tilfalder denne Opgave derimod to af Bliblieris' Venner, efter at de for-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

gæves har søgt at hævne deres Fælle og er blevet overvundne af den skønne Ubekendte [1]).

5) Helten og Jomfruen møder paa deres Færd videre frem en smuk lille Hund, som Helten fanger og skænker hende. Snart efter dukker en Ridder op og kræver den som sin Ejendom, men fældes af Helten i Tvekamp.

6) Helten og Jomfruen drager videre og møder en enligt ridende Skønjomfru, som græder højt over Tabet af en Papegøje, der var blevet hende tilkendt som Skønhedspris, men atter frarøvet hende af en Ridder (i det franske Digt har han tillige dræbt hendes elskede). Helten lover at skaffe hende Hævn og sejrer i Tvekamp over Fornærmeren, der maa udlevere Papegøjen og drage som Fange til Artus' Hof[2]). Hele denne Episode er iøvrigt stærkt paavirket af en tilsvarende Fortælling i Chrestien de Troyes Digt Erec fra Midten af 12. Aarhundrede[3]).

Hermed er Listen udtømt over den Række sammenhængende Episoder, som Wirnts Wiga-

1) I det engelske Digt drager Selskabet til den befriede Jomfrus Fader, der tilbyder den skønne Ubekendte hendes Haand, som Helten dog afslaar.

2) I det franske Digt hedder Voldsmanden Giflet, i det engelske, som iøvrigt her afviger noget i Enkeltheder, hedder han Gyfroun. Wirnt har paa dette Sted i sit Digt indført Navnet paa en i tysk folkelig Overlevering kendt historisk Person, Grev Hoyer af Mansfeld.

3) Jfr. Gaston Paris i Hist. litt. de la France XXX, 171 ff.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

lois har tilfælles med Renauts Li biaus desconneus. Ganske vist findes der ogsaa en vis almindelig Lighed mellem Hovedæventyret i Wigaloisdigtet (hvori der skildres, hvorledes Helten befrier Landet Korentin og dets Dronning fra den hedenske Ridder og Troldmand Roaz af Glois) og det franske Digts Skildring af den skønne Ubekendtes underfulde Oplevelser i den forheksede Stad (la Citée Gastée), men Enkelthederne i de to Fortællinger afviger dog saa meget indbyrdes, at der ikke godt kan være Tale om nogen gensidig Paavirkning. Ogsaa den Lighed, der findes mellem de to Digtes Slutningsepisoder (Heltens Bryllup, og de nygiftes Besøg ved Kong Artus' Hof), er af ganske almindelig Art og savner saadanne karakteristiske Enkeltheder, der bestemt tyder paa nært Slægtskab mellem to Digtninge.

Sammenhængen mellem de to Digte er paavist baade fra tysk og fra fransk Side[1]), og om deres indbyrdes Forhold har forskellige tyske lærde opstillet mere eller mindre sindrige Hypoteser. Forstandig virker Bethges[2]) Fremhæven af at Wirnt efter sin egen Opgivelse (se S. VII ovenfor) bygger paa en Pages mundtlige Meddelelse; forskruet er derimod Mennungs[3]) Antagelse, at Brudstykker af

1) Gaston Paris, Guinglain (Romania XV, 1); jfr. Hist. litt. de la France XXX 171 ff.

2) Rich. Bethge, Wirnt von Grafenberg. Diss. Berlin. 1881.

3) Se Henvisningen S. IX, Note 3 ovenfor.

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

et Haandskrift af Renauts Digt med Bladene anbragte i urigtig Rækkefølge (!) har været kendt og benyttet af den tyske Digter. Slige kunstige Spekulationer og Konstruktioner af de to Digtes indbyrdes Forhold er i sig selv ret ørkesløse og har siden yderligere tabt i Værd, idet der senere ved Fremdragelsen af en anden beslægtet middelalderlig Kilde er kastet nyt Lys over Spørgsmaalet.

Det Digterværk, som det her drejer sig om, er en fransk Prosaroman fra 14. Aarhundrede: Le chevalier du papegau[1]). Den omhandler en Række æventyrlige Bedrifter, hvori Kong Artus selv spiller en Hovedrolle. Disse Bedrifters nøje Slægtskab med en Række Episoder i Wigaloisdigtningen viser dog tydeligt, at Artus ikke kan være Fortællingens oprindelige Helt, og hele Forholdet maa da uden Tvivl forklares saaledes, at Forfatteren til Prosaromanen bygger paa et tabt oldfransk Digt fra 12. Aarh., hvis Hovedperson netop maa have været den *Guiglois, som Wirnts Wigalois maa antages at være identisk med, og som Renaut de Beaujeus Guinglain ogsaa har mange Træk tilfælles med[2]). Sagtens

1) Udgivet af Ferd. Heuckenkamp, Halle 1897. Udgiverens Indledning bygger i det hele og store paa en Afhandling af F. Saran i Beiträge z. Gesch. d. deutschen Sprache XXI: Über Wirnt von Grafenberg und den Wigalois, hvori den franske Romans Forhold til det tyske Digt indgaaende behandles.

2) Jfr. Heuckenkamps Indledning S. XXX f.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

har Prosaromanens Ophavsmand fundet, at de ældre Artusdigte fortalte for lidt om Kongen selv (der overalt i disse træder stærkt i Baggrunden for sine Ridderes Bedrifter) og villet raade Bod paa dette Forhold ved ligefrem at indsætte Artus selv som Hovedperson i en af de mest æventyrlige Ridderdigtninge. En saadan Ombytning af Hovedperson har dog ikke kunnet finde Sted uden at drage adskillige Ændringer i Stoffet med sig, og der skal derfor her gives en ganske kort Oversigt over de væsentlige Afvigelser mellem Prosaromanen og Wigaloisdigtet.

For det første har ifølge Sagens Natur hele den ovenfor paa S. X som Nr. 1 opførte Episode maattet bortfalde i Prosaromanen, og den som Nr. 2 nævnte Episode reduceres til at en Jomfru kommer til Artus' Hof og paa sin Herskerindes Vegne beder om Hjælp mod »le chevalier qui converse en la mer«. De som Nr. 3—5 opførte Episoder i Wigaloisdigtningen indskrænker sig i den franske Prosafortælling til én: Artus' Sejr i Tvekamp over le Chevalier de la Gaste Lande, hvem han træffer i Færd med at forfølge sin utro Hustru med draget Sværd. Derimod genfindes den som Nr. 6 opførte Episode med Kampen om Papegøjen, der havde været udsat som Skønhedspris, i alle sine Hovedtræk i den franske Prosaroman; kun er Indledningen til Episoden lidt anderledes, idet det er den ovennævnte, fra sin for-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

følgende skinsyge Ægtemand befriede Dame, som foranlediger Romanens Hovedperson til at indlade sig i Tvekamp om Papegøjen med Ridderen Lion sans Mercy, som han hedder i Prosaromanen[1]). I Prosaromanen hører Dværgen, som i Wigaloisdigtet optræder i den første Jomfrus Følge, sammen med Papegøjen som dennes Vogter, og Artus antager fra nu af Navn af le chevalier du papegau.

Vi kommer nu til Hovedæventyret i Wigaloisdigtningen: Heltens fantastiske Oplevelser og mandelige Bedrifter i Landet Korentin, hvor han trods alle Koglerier og frygtelige Uhyrer, som vil spærre ham Vejen, trænger frem til Roaz af Glois' forheksede Borg og fælder denne sin Hovedmodstander. Disse Tildragelser genfindes saa godt som alle i den franske Prosaroman, stundom i en noget afvigende Skikkelse, men ofte i meget nær Slægt med Wigaloisdigtningen. I Prosaromanen er derimod mellem den ovenfor som Nr. 6 betegnede Episode (Kampen om Papegøjen) og Romanens nævnte Hovedæventyr indskudt forskellige mindre Episoder, der ikke har noget tilsvarende i Wigaloisdigtningen og derfor skal forbigaas her.

1) I Slutningen af Wigaloisdigtet forekommer en lignende grusom og hedensk Ridder af samme Navn, men Beskrivelsen af W.s Kamp med ham har intet synderligt tilfælles med ovenanførte Episode.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Hovedæventyret i Wirnts Digt falder i følgende Afsnit, der her skal sammenstilles med de tilsvarende i den franske Prosaroman. Ved denne Sammenstilling vil det paa adskillige Punkter vise sig, at denne sidste, skønt yngre, har bevaret flere Træk i en mere oprindelig Skikkelse end de har i Wigaloisdigtet — hvad der finder sin naturlige Forklaring i den ovenfor anførte Antagelse, at Prosaromanen bygger paa et tabt oldfransk Ridderdigt, som dens Forfatter maaske tilmed har haft liggende skriftlig optegnet for sig, medens Wirnt, som anført, har maattet nøjes med mundtlig Overlevering og tilmed, som han selv siger, kun har hørt sin Hjemmelsmand fremsige Digtet én Gang.

1) I Wigaloisdigtet oplyser den ledsagende Jomfru (Nereya) Helten om Forholdene i Korentin paa følgende Maade: Den unge Dronning Larie af Korentin er styrtet i Ulykke af en hedensk Ridder Roaz af Glois, som er i Pagt med Djævelen. Han har dræbt hendes Fader og indtaget hendes Land paa en eneste Borg nær. Ydermere huserer der i Skoven et frygteligt Uhyre, som dræber alle der kommer i dets Nærhed. Hvis Wigalois kan udfri den unge Dronning af alt dette, kan han vinde hendes Haand og blive Konge i Landet. — Paa ganske tilsvarende Maade har i den franske Prosaroman Prinsessen Flor de Mont i Kongeriget Ile Fort mistet sin Fader (i Dystridt); dennes

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Marskalk har derefter uretmæssigt bemægtiget sig hele Landet paa den Borg nær, hvor Flor de Mont med sin Moder opholder sig.

2) Inden Helten naar frem til denne Borg, maa han bestaa et Par svære Kampe. I Wigaloisdigtet maa han først dyste med en Ridder ved Navn Schaffilun, som boer i et broget Telt omgivet af 50 Lanser; S. er redet ud paa samme Æventyr som W., og denne overvinder sin Rival. — Hertil svarer i den franske Prosaroman Heltens Kamp med den Ridder, der vogter Indgangen til Kongeriget Ile Fort, og som vil spærre ham Adgangen; han overvindes i Tvekamp. Denne sidste Version er bedst motiveret og sikkert ældre og oprindeligere end Wigaloisdigtets, hvis Sagnform her synes noget forvansket, sagtens som Følge af Digterens eller hans Hjemmelsmands svigtende Hukommelse.

3) Endnu en Tvekamp maa Helten bestaa, inden han naar frem til Dronningens Borg. I Wigaloisdigtet maa han kæmpe med Drosten af Korentin; Kampen ender uden afgørende Resultat, men Drosten, som er en stærk Kæmpe, maa dog anerkende Wigalois' Mod og Manddom og lade ham slippe frem. — Hertil svarer i den franske Prosaroman, at Helten overvinder den mod Dronningen fjendtlige Marskalks Bannerfører (connfanonier). Ogsaa her er i den franske Prosaroman Sagnformen bedre motiveret og sikkert mere op-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

rindelig, da det er poetisk rimeligere, at den overvundne Kæmpe opfattes som staaende i Marskalkens (i Wigaloisdigtet: Roaz af Glois') Tjeneste end i Dronningens, saaledes som Wirnt (noget usandsynligt) fremstiller Situationen.

4) Helten naar frem til Dronningens Borg og modtages prægtigt. I Wigaloisdigtet udmales, hvordan han her forelsker sig i den skønne Larie. Han overnatter paa Borgen, og den næste Morgen følger han efter et fantastisk udseende Dyr, der fører ham hen forbi en Spøgelseturnering med glødende Vaaben frem foran det skønne Slot Korentin. Paa en Høj i dettes Nærhed staar et Vidundertræ omgivet af en Tryllekreds, som Wigalois ikke kan overskride; her springer Dyret op og antager Menneskeskikkelse. Denne Skikkelse forklarer nu Wigalois, at den er den dræbte Konges Aand, der ligesom de i Spøgelseturneringen deltagende Riddere nu maa dvæle i Skærsilden; men paa Grund af Almisser i levende Live nyder Kongen dog den Gunst, at han hver Dag ved denne Tid kan slippe ud af Skærsildspinen. Han giver Wigalois en Blomst af Træet, der kan beskytte ham mod den Drages giftige Aande, som han nu snart skal kæmpe med, og viser ham en hellig Lanse i Klippen ved Borgens Port, som han skal føre med sig. Endelig oplyser han ham om at han er Søn af den navnkundige Artus-Ridder Gawein, og spaar ham Sejr over Roaz.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Til Slut antager han atter Dyreskikkelse og slutter sig til de brændende Spøgelseriddere. — I den franske Prosaroman findes en Række ganske tilsvarende Scener; bortfaldet er kun Heltens Forelskelse i Dronningen, der ikke passede til den ovenfor omtalte Ombytning af Hovedpersonen (*Guiglois) med Kong Artus selv, ligesom naturligvis ogsaa Scenen med Afsløringen af Heltens hidtil ukendte Fader er sløjfet som Følge af at Artus selv er indsat som Hovedperson i Prosaromanen.

5) Den næste Episode er Dragekampen. I Wirnts Digt udmales, hvorledes Wigalois træffer sammen med den frygtelige Lindorm Phetan, som netop har omslynget fire Riddere med sin Hale. Han dræber den, men bliver selv ved et Slag af Dragens Hale slynget ned af Bjærget og falder i Svime paa den nedenfor liggende Søs Bred. Her finder nogle Fiskerfolk ham og udplyndrer ham; men Scenen iagttages af nogle af Damerne paa en nærliggende Borg; Borggrevinden, hvis Ægtefælle W. har udfriet af Dragens Vold, iler ud og faar hans Vaaben udleverede af Fiskerfolkene, finder W. og fører ham op paa Borgen, hvor han atter vaagner til Live og plejes med Omhu. Helten faar her en kostbar Rustning som Gave, hvormed han kan bestaa den Kamp som venter ham med det ildsprudende Uhyre Marrien. — En tilsvarende Fortælling om Dragekampen findes i

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

den franske Prosaroman, men Wirnts meget udførlige Beskrivelse af Heltens Redning er her en Del forkortet, idet der blot omtales, at han frelses af den samme Ridder som han har udfriet af Dragens Vold, og plejes af ham paa hans Borg, til han efter tre Dages Forløb atter er frisk og kan fortsætte Æventyret.

6) Inden Helten kan naa frem til Fjendens Hovedborg, venter der ham endnu frygtelige Kampe. Wigalois maa bestaa en haard Dyst med den kvindelige Skovtrold Ruel og dernæst med den kæmpestærke Dværg Karrioz, som efter at være overvunden af W. omkommer i den giftige Trylletaage, der ruger over disse Egne, og som ogsaa er nær ved at koste Helten selv Livet. — Af disse Træk genfindes Kampen med Skovkvinden i kortere Skildring i den franske Prosaroman, som derimod intet kender til Dværgekampen.

7) Helten trænger frem til Fjendens Borg. I Wirnts Digt udmales, hvorledes Wigalois maa bane sig Vej over den smalle Bro til Roaz' Borg, som spærres af et med Sværd og Knive besat Hjul, der drives rundt af den omgivende Strøm. W. faar ved sin Bøn Trylletaagen til at slaa ned i Vandet og standse Hjulet. Han maa dernæst bestaa en frygtelig Kamp med det ildsprudende Uhyre Marrien, som er halvt Menneske og halvt Dyr, og maa endnu overvinde to Riddere, der vogter Porten, inden han kan træde ind i Roaz'

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Sal. — Med Undtagelse af Trylletaagen og Kampen med den ildsprudende Kentavr genfindes de samme Træk i den franske Prosaroman, hvis Forfatter her i det hele fatter sig i adskilligt større Korthed end Wirnt i sit Digt; Portvogterne nævnes, men om Kamp med dem tales ikke.

8) Nu følger Digtningens centrale Episode, der skildrer hvorledes Helten faar Bugt med sin Hovedmodstander. I Wirnts Digt udmales, hvorledes det efter en frygtelig Kamp i Borgens Sal lykkes Wigalois at fælde Roaz af Glois, og hvorledes dennes trofaste Hustru Jafite dør af Sorg ved hans Lig. Wigalois falder i Afmagt og er nær ved at blive dræbt af Jafites hævngerrige Jomfruer, men reddes af den tililende Portvogter, Grev Adan. — Den franske Prosaroman har ganske tilsvarende Skildringer; dog udelades alt hvad der i Wirnts Digt hentyder til Roaz' Forskrivelse til Djævelen, og dens Forfatter kender heller ikke til Jomfruernes Hævngerrighed, men udmaler deres Glæde over Tyrannens Fald.

9) Nu følger Slutscenerne i Digtets Hovedepisode. I Wirnts Digt skildres, hvorledes Wigalois tager Troskabsed af Borgens Mandskab og bryder op til Grev Morales Borg, hvor han blev plejet efter Dragekampen. Herfra sender han Bud til sin elskede, Dronning Larie, om at komme til ham, og Gensynsglæden er stor. Brylluppet staar i Korentin med stor Pragt, og ved det indfinder

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

sig ogsaa Wigalois' Fader Gawein. — I Prosaromanen, hvor Kong Artus er sat i Hovedpersonens (*Guiglois') Sted, kan der naturligvis ikke være Tale om Giftermaal med den befriede Dronning, og Hovedpersonen drager derfor blot til Dronningen over Ile Fort for at hylde hende, og der fejres hos hende en stor Fest otte Dage igennem.

Med Hovedæventyrets lykkelige Afslutning ender de Episoder, som Wirnts Digt har til fælles med den franske Prosaroman, og poetisk set er den egentlige Handling ogsaa hermed til Ende. Wigaloisdigtningens Slutning, hvori Wirnt skildrer dels Wigalois' Kamp med Ridderen Lion af Namur (se ovenfor S. XVI, Note 1), dels W.s og Laries Ophold ved Artus' Hof, deres Hjemkomst, og Fødselen af deres Søn Lifort Gawanides (om hvem et særskilt Digt siges at handle), gør et noget paaklistret Indtryk og skyldes maaske udelukkende Wirnts Pen; i hvert Fald har disse Skildringer ingen synderlige Berøringspunkter med de to franske Digtninger [1]), og det er derfor et Spørgsmaal, om det tabte franske Digt om *Guiglois, som Wirnt maa antages at bygge paa, har indeholdt noget til disse Episoder svarende.

Der kan næppe være Tvivl om, at de her opregnede Slægtskaber mellem Wirnts Digt og de to anførte franske Digtninge naturligst maa forklares saaledes som ovenfor antydet: at Wirnt —

1) Jfr. dog ovenfor S. XIII.

Digitized by Google

Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

formentlig igennem den ovennævnte franske Page — har stiftet Bekendtskab med et nu tabt oldfransk Heltedigt fra 12. Aarh., som han har bygget sin egen Digtning paa. Hans Wigalois-digt faar saaledes ogsaa en vis Betydning for den oldfranske Heltedigtnings Historie, da det utvivlsomt i det store og hele maa antages at have staaet det tabte Heltedigt nærmere end nogen af de bevarede franske Digtninge. Det tabte franske Digt om *Guiglois har uden Tvivl været benyttet af den anonyme Forfatter til den yngre franske Prosaroman om Papegøjeridderen, der til Trods for de af den oprindelige Helts Ombytning med Kong Artus følgende Forvanskninger paa adskillige underordnede Punkter har bevaret mere oprindelige Træk end Wirnts ældre Digt, og det maa sikkert ogsaa antages at have været Kilde til de Episoder i Renaut de Beaujeus Digt om den skønne ubekendte, som dette Digt har tilfælles med Wigalois, da den modsatte Antagelse: at det tabte Digt om *Guiglois skulde bygge paa Renauts Digt om den skønne ubekendte, vilde føre til ret urimelige Konsekvenser. — Hvem det tabte oldfranske Digt skyldes, kan man næppe have nogen bestemt Mening om, men det har aabenbart været samtidigt med og paa forskellige Punkter ikke upaavirket af Chrestien de Troyes' Digtninge fra 12. Aarh.s anden Halvdel[1]).

1) Jfr. ovenfor S. XII og nedenfor S. XXV—XXVI.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Inden vi gaar over til at paavise den danske Folkebogs Afledning af Wirnts Wigaloisdigt, skal der fremsættes nogle spredte Bemærkninger og korte Antydninger om det fransk-keltiske Sagnstof, som denne Digtning (eller rettere dens tabte oldfranske Forbillede) indeholder. Hvad selve Hovedpersonen angaar, er Skildringen af den helt unge og uberørte Ridderskikkelse aabenbart i Slægt med Parcevalfiguren, saaledes som denne først er tegnet i 12. Aarhundredes 2. Halvdel af Chrestien de Troyes, og røber forsaavidt ogsaa herved sin nære Samhørighed med den keltisk prægede Artussagnkreds, som Digtningen ifølge sit Æmne tilhører (se ovenfor S. III—IV). Men iøvrigt hviler de forskellige Episoder i Digtet aabenbart paa Sagn og Overleveringer af højst forskellig Ælde, idet nogle absolut hører hjemme i den middelalderlige Ridderverden, medens man i andre af dem under den middelalderlige Iklædning kan skimte Oldsagnets eller Mytens usikre Omrids. Saaledes bærer Episoderne med den lille Hund og med Papegøjen (ovenfor S. XII) absolut Præg af at være opfundne af en Digter fra 12. Aarh.[1]), medens der til Grund for de fleste af Beretningerne om Heltens Kampe med Jætter, Drager, Dværge, kvindelige Skovtrolde og andre overnaturlige Væsener maa antages at ligge æl-

1) De er, som ovenfor anført, ikke helt originale, men kendelig paavirkede af Chrestien de Troyes' Digt Erec.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

dre Oldsagn, til Dels af ret primitiv Karaktér og vistnok for en stor Del af keltisk Oprindelse. Her skal ikke gaas nøjere ind paa Enkeltheder; men fremhæves maa dog det aldeles umiskendelige keltiske Mytegrundlag for Skildringen af Wigalois' store Æventyr i Korentin: dette Land er i Virkeligheden det keltiske Dødsrige, og bagved Digtets Skildring af Wigalois' Indtrængen i Landet og Sejr over dets Voldshersker Roaz af Glois ligger en keltisk Myte om hvordan Dødsrigets Fyrste bortfører en Kvinde, som en Helt dog atter udfrier af hans Vold[1]). Ganske vist er Myten i Digterens Hænder undergaaet en rationaliserende Overarbejdelse, hvorved Dødsrigets Hersker er blevet til en almindelig Voldsherre, der med Magt har tilranet sig Jomfruens Rige (og vil tvinge hende til Ægteskab); men paa en Række Punkter skimter man dog tydeligt det mytiske Grundlag under den middelalderlige Forklædning. Først og fremmest er det keltiske Dødsrige kendeligt paa den smalle, med truende Vaaben spærrede Bro over den Strøm som skiller det fra de Levendes Land. Naar man læser Wigaloi digtets Udmalinger af Spøgelseturneringen og af Broen, der er spærret med et med skarpe Vaaben udstyret

1) Jfr. Gaston Paris i Romania XII, 508 ff., der paaviser dette Forhold m. H. t. en nærbeslægtet Lancelotdigtning af Chrestien de Troyes. Smlgn. Heuckenkamps Indledning til Le chevalier du papegau S. XLIV ff.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Hjul, kan man ikke undgaa at mindes Sakses malende Skildringer af Haddings Færd til Dødsriget, der utvivlsomt ogsaa er paavirket af keltisk Folketro. Det hedder hos Sakse[1]): »De gik nu videre og kom til en graaladen, rivende Elv, hvis rullende Strøm hvirvlede alskens Vaaben med sig. Over Elven var lagt en Bro; den gik de over og saa da to Fylkinger i indbyrdes Strid; og da Hadding spurgte hvem det var, svarede Kvinden: Det er de Mænd som er faldet for Sværd, der her stedse ypper en Skyggekamp og fælder hverandre i Strid, saa deres Færd er som et Genskin af hvad de har gjort i levende Live.« Herhen hører ogsaa den tykke dødbringende Taage, som i Digtet omgiver disse Egne; den genfindes ogsaa i Haddingssagaen hos Sakse. Og at selv den middelalderlige Digter ikke er helt upaavirket af Forestillingen om at det er et Dødsrige, som Helten trænger ind i, viser hans Skildring af Skyggekampen eller Spøgelseturneringen, som der kun er lagt en yderst svag kirkelig Farve over ved Foregivendet om at dens Deltagere er Sjæle i Skærsilden[2]). Men ogsaa over Skildringen af Voldsherren Roaz af Glois har Digteren lagt en vis

1) Saxo ed. P. E. Müller S. 51.

2) Skærsildsmotivet er tilmed fremmed for den franske Prosaroman om Papegøjeridderen og har næppe haft Plads i det tabte oldfranske Digt, men skyldes maaske snarest Wirnt selv.

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

dæmonisk Uhygge, der røber hans Slægtskab med Mørkets Magter og saaledes stemmer godt med hans oprindelige Egenskab af Dødsrigets Hersker (selv om saadanne Træk som hans Forskrivning af sig selv til Fanden og Djævelens Bortførelse af hans Sjæl næppe er oprindelige i Digtningen, men ligesom Skærsildsmotivet tilføjet af en af kirkelig Tankegang paavirket poetisk Bearbejder, maaske Wirnt selv).

Vi gaar nu over til at omtale Wigaloisdigtningens senere Skæbne og da navnlig dens Forhold til den danske Folkebog[1]).

Wirnts Digt har været kendt og benyttet en

1) Da vor Folkebog igennem den nedenfor nævnte tyske Prosaomskrivning stammer direkte fra Wirnts Digt, ligger det udenfor denne Undersøgelses Ramme at behandle de samme Motivers Forekomst i andre Digte fra den yngre Middelalder. Blandt disse skal lige nævnes den ovenfor S. X—XII i Forbigaaende omtalte engelske rimede Roman fra 14. Aarh., »Lybeaus Disconus«, udg. af Kaluza (Lpz. 1890), som er meget nær i Slægt med Renaut de Beaujeus Digt, men iøvrigt paa adskillige Punkter viser ældre og oprindeligere Sagnformer end dette; maaske bygger det ikke paa selve Renauts Digt, men paa et lidt ældre oldfransk Digt af tilsvarende Indhold; se A. Mennungs ovenfor S. IX Note 3 anførte Skrift S. 26 ff. Fjærnere staar et italiensk Digt »Carduino« fra 14. Aarh.s 2. Halvdel, som kun indeholder et ret begrænset Antal af de i Digtet om »den skønne ubekendte« benyttede Motiver, tilsatte med Elementer af Parcivaldigtningen; jfr. Mennungs anførte Skrift S. 33 ff.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Del af senere tyske Digtere i Middelalderen[1]), selv om man næppe med fuld Sikkerhed tør gaa ud fra, at det er dette Digt som ligger til Grund overalt hvor Wigalois eller Wigoleis, som Navnet ofte staves, nævnes i Kilderne. Hvor yndet Ænnet har været i poetisk interesserede Kredse, skønnes dog især af at Wirnts Digt i 15. Aarhundrede, da Smagen for de gamle rimede Heltedigte begyndte at tabe sig, blev omsat til Prosafortælling, og at denne Prosaroman adskillige Gange optryktes i Løbet af det 16. og 17. Aarh.[2]).

Prosaromanen om Vigoleis er forfattet af en unævnt i Aaret 1472, som det fremgaar af Bearbejderens Fortale og Slutord, der er genoptrykte i de fleste senere tyske Udgaver[3]). Han siger her, at Historien oprindelig er skrevet og sirlig sat i Rim af den velbaarne von Gravenberg; selv er han »durch etlich Edel und auch andere Ehrliebende Personen, Mann und Frauwen, gebetten, jnen zu lieb die History ungereimbt zu beschrei-

1) Jfr. Meisner, Wirnt von Grafenberg, Diss. Breslau 1874, S. 1 ff.

2) Paa ganske tilsvarende Vis blev Renauts Digt om den skønne Ubekendte i Begyndelsen af 16. Aarh. omsat i Prosaromanen »L'histoire de Giglan filz de Messire Gauvain, etc.« Jfr. Beneckes Indledn. S. XXV ff.

3) Om Prosaromanen skal her engang for alle henvises til Friedr. Schneider, Die höfische Epik im frühneuhochdeutschen Prosaroman, Diss., Greifswalde (Bonn 1915), der S. 92 ff. indeholder udførlige Redegørelser for Tekstens Overlevering, stilistiske Ejendommeligheder, o. s. fr.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ben«, og vel har han en Tid lang vægret sig derved af Beskedenhed, men »mit mehrer bitt von neuwen angehalten, mich solcher arbeit zu underwinden, hab ich mich zu der zuletzt liederlich verwilliget und auf mich genommen.« [1]) Trykt blev Romanen for første Gang i Augsburg 1493 (Exemplar i München); af senere tyske Udgaver kendes otte: 1) fra 1519, uden Angivelse af Trykkested (Explr. i Wolfenbüttel); 2) uden Aarstal, trykt i Frankfurt am Main; 3) trykt sammesteds 1564 (Explr. i Strassburg) [2]); 4) trykt (sammen med mange andre Romaner) i den af Sigismund Feyerabend udgivne saakaldte Buch der Liebe, der udkom i Frankfurt 1578 og 1587; 5) trykt 1586 i Frankfurt; 6) trykt 1611 i Hamborg (Explr. i Berlin); 7) trykt 1653 i Nürnberg (Explr. i Nürnberg); 8) trykt sammesteds 1664.

Hvad Bearbejderens Forhold til Wirnts Digt angaar, maa man vistnok sige, at han har trukket Forlæggets overordentlig sirlige Riddervæsen og pyntelig-snaksomme Stil ned i et noget mere folkeligt Plan. Wirnts vidtløftige Skildringer af Kampscener, Turneringer, Fester, fine Klæder, højtidelige Ceremonier o. s. fr. er stærkt forkortede og

1) Som bekendt er slige Bekendelser af egen Uformuenhed til at løse Opgaven en Art staaende middelalderlig Formular, som man ikke skal tage alt for højtidelig.

2) Optrykt i Reichard, Bibliothek der Romane II (Berlin 1778).

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

forgrovede; der lægges naivt Vægt paa det effektfulde: Talangivelser forstørres, Beskrivelser af Drager og andre Udyr overdrives o. s. fr. Naar Fortælleren selv snakker med (hvad ikke saa sjælden sker), er hans Betragtninger af en helt anden og mere haandfast Art end den subtile og galante Ridderdigters. Naar han forkorter Wirnts udførlige og sirligt udpenslede Beskrivelser, sker det ofte med en Bemærkning om at det vilde være for vidtløftigt eller for kedsommeligt at opregne alle disse Enkeltheder.

Udgaverne falder i det hele i to Grupper: en ældre og en yngre. Den ældre Gruppe, hvortil endnu hører Frankfurtudgaven af 1564, røber endnu overvejende middelhøjtysk Sprogform i Ordformer og syntaktiske Forbindelser, medens den yngre Gruppe, hvis Tekster er meget nær beslægtede indbyrdes, viser et ret stærkt moderniseret Sprog. Den danske Folkebog staar i det hele den yngre Tekstgruppe nærmest, men kan dog næppe antages at være oversat efter nogen af de tre tyske Tekster der har været nærværende Udgiver bekendte, nemlig Udgaverne af 1587, 1611 og 1653; den har nemlig paa sine Steder ret anselige Afvigelser fra de tyske Tekster, der næppe alle kan forklares ved Oversætterens Udygtighed eller Vilkaarlighed i Gengivelsen. Den synes da snarest at maatte gaa tilbage til en af de tyske Tekster, hvorom nærmere Oplysning savnes (man

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

maa her nærmest tænke paa den udaterede Frankfurtudgave eller den fra 1586) eller ogsaa til en tabt tysk Tekst. Paa enkelte Punkter synes den at staa Wirnts Digt nærmere end de tyske Prosatekster, som Udgiveren har benyttet; nogle faa Steder har den danske Tekst større Lighed med Frankfurtudgaven 1564 end den yngre Tekstgruppe; men paa den anden Side er det paafaldende, at den har et Par Trykfejl tilfælles med Nürnbergudgaven af 1653, som ikke findes i de ældre Tekster; dette kunde maaske tyde paa, at den danske Bearbejder alligevel har benyttet den nævnte Udgave[1]).

Om den danske Bearbejder er iøvrigt ikke stort at sige. Han er ingen Sprogkunstner af Rang, og hans Kundskaber i det tyske Sprog synes ogsaa at have været middelmaadige. At han altid gaar udenom Ordet Tafelrunde, naar dette forekommer i de tyske Tekster, kan bero paa, at han ikke har vidst hvad han skulde gengive dette Ord ved; mere Selvstændighed røber det maaske, at han, sandsynligvis af religiøse Grunde, som god Protestant har ændret nogle Steder i Romanen, hvor middelalderlig Skærsildstro skinnede tydeligt igennem. Men da man ikke véd, om de for den danske Tekst ejendommelige Særegenheder i Forhold til de tyske Tekster virkelig alle tilhører den

1) Om Enkelthederne maa her henvises til Kommentaren nedenfor, S. 156 ff.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

danske Bearbejder eller maaske delvis er overførte fra det (muligvis tabte) tyske Forlæg, han har benyttet, maa det foreløbig staa hen, hvor stor Originalitet man paa disse Punkter tør tillægge ham. — Den ældste bevarede, her optrykte danske Udgave er fra 1656; om der skulde have eksisteret ældre, nu tabte Udgaver, vides ikke, men paa Forhaand synes det ikke særlig sandsynligt; der er i hvert Fald næppe noget i Sprog eller Stil, der afgjort peger tilbage til en kendeligt ældre Tid [1]). Paa den ældste bevarede Udgaves Titelblad er skrevet Ejernavnet mette giøe; denne Adelsjomfru (f. 1599, † ugift 1664), der roses for sin Lærdom, var Datter af Henrik G. til Skjørringe og Birgitte Brahe. — Der er ikke bevaret andre danske Udgaver fra 17. Aarh. end den her optrykte, og i Popularitet har da vor Folkebog med sin lidet spændende Handling og sin trættende Ophobning af usandsynlige Æventyr, hvoraf det ene virker som en Gentagelse af det andet, næppe kunnet maale sig med Kejser Oktavian, den skønne Magelone, Melusina og andre populære Romaner.

Paa islandsk eksisterer flere Haandskrifter af vor Folkebog, men intet af dem gaar længere til-

1) Derimod findes der kuriøst nok en Efterretning om at den tyske Folkebog allerede 1568 fandtes i Boghandelen i København; blandt de Bøger, som den svenske Adelsmand Hogenskild Bielke købte under sit Fangenskab i København 1568, nævnes nemlig ogsaa: Item aus der Taffelrunde van Her Vigilies vom rade (Samlaren XX, 1899, S. 115).

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

bage i Tiden end den ældste danske Udgave, og de maa derfor antages at bygge paa denne[1]).

Endskønt det ligger en Smule udenfor Æmnet, er der en ejendommelig Bearbejdelse af Vigoleis-romanen, som her til Slut kortelig skal omtales, skønt den ingen Betydning har haft for den danske Folkebog. Det er en af Josel Witzelhausen c. 1650 foretagen fri poetisk Bearbejdelse af Romanen, skrevet paa jødisk-tysk Dialekt[2]). Dette Digt, hvori Æmnet er behandlet meget frit, har faaet en vis Betydning for den danske Litteratur, idet det gennem et yngre Optryk (Erzählungen aus dem Heldenalter teutscher Nationen, Danzig 1780) er blevet Hovedkilden for et af Digteren B. S. Ingemanns Ungdomsarbejder, det i 1814 udkomne højromantiske allegoriserende Ridderdigt »De sorte Riddere« [3]).

1) H. L. D. Ward, Catalogue of Romances in the Department of Mss. in the Brit. Mus. (London 1883) S. 402. — Haandskr. AM 576c, 4^0, paa Universitetsbibl., der if. Kaalunds Katalog over den Arnamagnæanske Haandskriftsamling overvejende er skrevet af Arne Magnusson selv. — Peringskiölds Designation 1701 over isl. Mskr. i Stockholm (Hickesius' Thesaurus I, 315).

2) Trykt i J. C. Wagenseils Belehrung der jüdisch-teutschen Red- und Schreibart, Königsberg 1699. — Jfr. Leo Landau, Teutonia 21: Arthurian Legends or the Hebrew-German Version of the legend of King Arthur.

3) Ingemann henviser selv i sin Fortale til de ovennævnte Erzählungen aus dem Heldenalter som sin Kilde.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

KONG EDVARD AF ENGLAND.

MEDENS de fleste danske Folkebøger lader sig føre tilbage til ældre trykte Værker af udenlandsk, mest tysk Oprindelse, er dette ikke Tilfældet med det rimede Æventyr om Kong Edvard af England. Med velberaad Hu er denne Digtning her betegnet som et Æventyr, ti efter hele sin Art og sit Indhold er den en rimet Genfortælling af et Folkeæventyr, der er opstaaet ved en Sammenblanding af to fra mange Lande og Folk kendte Æventyrtyper: »Guldfuglen« og »Livets Vand« [1]).

Den her optrykte, ældste bevarede danske Udgave af Folkebogen er fra 1696, og nogen ældre Optegnelse af Æventyret kendes overhovedet ikke i den evropæiske Litteratur[2]) — bortset fra en islandsk Prosafortælling, der er bevaret i et Haandskrift fra 1691 i det kgl. Bibliotek i Stockholm (Fol. 47). Denne har samme Personnavne som det danske rimede Æventyr[3]) og hænger altsaa uden Tvivl sammen med dette; den kan dog ifølge Sa-

1) Astrid Lunding, The system of tales in the folklore collection of Copenhague (FF Communications II, Helsinki 1910) Nr. 13 (Fugl, Hest og Prinsesse) og Nr. 90 (Den trettende Søn). — Kinder-und Hausmärchen der Brüder Grimm Nr. 57 og Nr. 97. Se Boltes og Polívkas Anmærkninger til disse I—II (1913—15).

2) Se Bolte u. Polívka I S. 511.

3) Se Peringskiölds Omtale i Hickesius' Thesaurus I 315. Bolte u. Polívka I S. 506.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

gens Natur ikke antages at have været Kilden til det danske Rim, der tilmed paa Titelbladet betegnes som oversat fra hollandsk; rimeligvis bygger den islandske Forfatter enten paa en lidt ældre, nu tabt Udgave af det danske Rim eller muligvis paa dettes ukendte Kilde.

At der har eksisteret en saadan ældre, nu tabt, litterær Kilde for det danske Rim, fremgaar ikke alene af at dette selv betegner sig som en Bearbejdelse af et hollandsk Digt, men sandsynliggøres ogsaa ved Forekomsten af en næsten jævnaldrende svensk Prosaoptegnelse, der stammer fra Aaret 1701 [1]). Denne svenske Prosatekst viser i hele Handlingens Gang en meget nær Overensstemmelse med det danske Rim, men tør dog næppe antages at være afledet af dette, da den mangler det danske Rims Personnavne og ogsaa indeholder andre Smaaafvigelser, idet den bl. a. paa enkelte underordnede Punkter giver en noget bedre motiveret og mere sammenhængende Fremstilling. Man maa derfor snarest formode, at de begge gaar tilbage til en nu tabt fælles Kilde, der sikkert ret nøje har gengivet Handlingen i et paa Folkemunde levende Æventyr. Maaske skyldes Personnavnene (der falder noget ud af Æventyrstilen) den danske Bearbejder; i hvert Fald hører

1) Konungen av England och hans söner, udg. af Ahlström i Nyare Bidrag till svenska Landsmålen och svenskt Folklif XI, 1, S. 107.

Digitized by Google

Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

de ikke oprindelig hjemme i Æventyret. Der vides iøvrigt ikke bevaret noget hollandsk Digt, der kan være Original til det danske Rim, og det er vel endog et Spørgsmaal, om dette ikke snarere — til Trods for Titelbladets Oplysning — er oversat fra tysk end fra hollandsk; i hvert Fald findes der i den danske Tekst enkelte tyske Vendinger (se navnlig 142,19), som nok kunde tyde herpaa.

Man har forsøgt at gætte, hvem den P. J. H. er, som ifølge den ældste danske Teksts Titelblad har udsat dette Rim paa Dansk. Bolte og Polívka har i deres Kommentar til Grimms Æventyr[1]) henstillet som en Mulighed, at Bogstaverne kunde betyde den Ribe Rektor Peder Jensen Hegelund (1542—1614, kendt som Skuespilforfatter), hvorved det danske Rim vilde opnaa en langt højere Alder end den ældste danske Udgave; men der er intet i Digtets Sprog eller poetiske Form, der berettiger til den Formodning, at det skulde gaa helt tilbage til 16. Aarhundrede; det synes i begge Henseender at tilhøre anden Halvdel af 17. Aarhundrede. Fra norsk Side er henkastet en anden Antagelse, som har noget mere Sandsynlighed for sig; den er dog ikke fremsat paa Tryk, men findes i afdøde Rektor A. Erichsens haandskrevne Excerpter, der opbevares i Stavanger Kommunes Bibliotek. Ifølge velvillig Meddelelse fra Bibliotekar Hjalmar Pettersen i Kristiania til Brug for nærv.

1) 1 Bd. S. 511.

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Udg. indeholder disse nemlig følgende Notits (III 134): »Versemaalet er aabenbart en Efterligning af det i Nordlands Trompet; der findes Gloser som aabenbart er bare norske, f. Eks. beise = bisa (Aasen), en underlig Rei, i Svime. Signaturen kan passe paa Peder J. Hind. Bør dog undersøges nærmere.« Peder Jensen Hind, død 1720, var Sognepræst til Trondenæs. Iagttagelsen om Versemaalet er rigtig nok, derimod kan flere af de som udelukkende norske hævdede Gloser ogsaa tyde paa jydsk Dialekt, og det samme gælder om de hyppige Flertalsendelser paa -er. Noget afgørende kan næppe siges, men Antagelsen om den norske Præsts Forfatterskab er i hvert Fald langt sandsynligere end Gætningen om Peder Jensen Hegelund som Rimets Ophavsmand.

Den danske eller norske Bearbejder synes i det hele at have holdt sig nær til Gangen i det mundtligt overleverede Æventyr. Derimod skyldes naturligvis Folkebogens poetiske Stil eller rettere dens Mangel paa poetisk Stil hans Pen, der røber ham som en ret ubehændig Rimsmed. Mange af hans Udtryk hører naturligvis ikke hjemme i Æventyrets folkelige Stil; men i Handlingens Gang møder man ikke mange Spor af litterær Bearbejdelse. De Navne, som tildeles Kongen af England og hans Sønner, er sikkert ikke oprindelige i Æventyret og snarest opstaaede ved at en litterært dannet Mand, der fore-

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

fandt den almindelige Æventyrbetegnelse »Kongen af England« i sin Kilde, har givet ham og hans Sønner Navne hentede fra den engelske Kongerække. Ogsaa Henlæggelsen af de ældre Brødres lystige Levned til Paris er et litterært Træk, der passer meget godt med Folkebogens Opstaaen i anden Halvdel af 17. Aarhundrede; men om disse enkelte litterære Træk skyldes den dansk-norske Bearbejder eller hans ubekendte Kilde, lader sig næppe afgøre [1]).

Fraset disse Smaatræk er det et rent og skært Æventyrstof, som udgør den rimede Folkebogs Indhold, og en Række af dettes Hovedtræk genfindes baade enkelt- og gruppevis i Mængder af Folkeæventyr fra de forskelligste Lande og Folk i den gamle Verden. Om nogen systematisk Gennemgang af det meget omfattende Stof vil der paa dette Sted selvfølgelig ikke være Tale; der maa herom henvises til Boltes og Polívkas meget udførlige Sammenstillinger i deres Noter til Grimms Æventyr Nr. 57 og 97. Her skal kun gives en Antydning af Hovedmotivernes nærmere eller fjærnere Slægtskab med enkelte af de nærmest liggende Folkedigtninger og navnlig med de danske Æventyroptegnelser. For at denne Sammenstilling overhovedet kan foretages, vil det være nødvendigt korteligt at fremstille og gruppere Folkebogens Hovedindhold.

1) Jfr. om disse og enkelte andre litterære Træk S. LXI nedenfor.

Digitized by Google

Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

XL KONG EDVARD AF ENGLAND

I. Kongen af England lider af en ukendt Sygdom, som al Verdens Læger ikke kan helbrede. En klog Kone spaar Kongen, at han kan blive frisk ved at høre Fugl Føniks synge.

II. Kongens ældste Søn drager ud for at finde Fugl Føniks i Arabien ved Verdens Ende. Han falder i lystigt Selskab undervejs og glemmer aldeles Rejsens Formaal. Den næstældste Søn gaar det ligesaa. Kongens yngste Søn faar med Nød og næppe Lov til at rejse ud for at finde baade sine ældre Brødre og Vidunderfuglen. Han træffer Brødrene, som søger at holde ham tilbage, men han afviser dem og drager videre.

III. I de øde Udørkener undervejs mister han hele sit Følge, ja endog sin egen Ridehest. Han flakker om mellem Is og Sne og finder omsider et lille Hus, hvor et ældgammelt Ægtepar byder ham Velkommen og giver ham Raad med paa Rejsen: han vil snart komme til et »Kloster«, hvis Jomfruer vil lokke ham til sig, men han maa ikke indlade sig med dem, og naar de til Afsked vil byde ham Gaver, skal han kun udbede sig det lille graa Asen bag Stalddøren: det skal sige ham Besked om hvordan han vinder Fugl Føniks.

IV. Han gør som befalet, og Æselet lover at bære ham til det Slot hvor Fugl Føniks findes, samt fortæller ham, at Fuglen synger en Time midt paa Dagen, og at i den Tid ligger alle de vilde Dyr i Dvale, som vogter Slottet, saa han kan

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

slippe ind og udrette sit Ærende. Han kommer lykkelig og vel ind paa Slottet og finder der i Salen et Brød og en Flaske Vin, som begge har den Egenskab, at de aldrig slipper op, hvormeget man end bruger af dem, samt et Sværd, som bærer den Indskrift, at det kan overvinde 10000 Mand. Han tager alle tre Dele med sig og gaar videre ind paa Slottet, finder Fugl Føniks og tager den ud af Buret. Han finder Slottets Dronning sovende og lægger sig i Sengen hos hende. Han naar i rette Tid tilbage til Æslet med Fuglen og de tre Klenodier og slipper bort inden Dyrene vaagner. Dronningen føder en Søn ti Maaneder efter.

V. Paa Hjemvejen kommer han til et Land hvor der hersker stor Hungersnød. Han laaner da Kongen dér i Landet sit Brød og faar til Gengæld Løfte fra ham paa at han vil hjælpe ham med 10000 Mand. Han kommer dernæst til et andet Land, hvor Vinhøsten er slaaet fejl, og laaner Kongen dér i Landet sin Flaske; Kongen lover til Gengæld at hjælpe ham med 20000 Mand. Endelig kommer han til et tredje Land, hvor Folket er nær ved at bukke under for sine Fjender; han laaner Kongen dér i Landet sit Sværd og faar til Gengæld Løfte af ham om 30000 Mand til Hjælp.

VI. Han træffer paa Hjemvejen sine to ældre Brødre, der af Misundelse overfalder ham, tager Føniks og Æselet fra ham og truer med at tage ham af Dage. Han tigger dem om at skaane hans

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Liv og lover dem aldrig at komme tilbage til England. De to ældre Brødre vender hjem til England med Føniks og Æslet, men Fuglen vil ikke synge. Til Trods for sit Løfte vender ogsaa den yngste Søn hjem forklædt som Staldsvend, tager (ukendt) Tjeneste i Kongens Stald og passer her sit Æsel. Dette spaar ham, at han snart skal se Dronningen fra Arabien og den unge Søn han har faaet med hende.

VII. Dronningen af Arabien drager ud for at finde sin lille Søns Fader og hævne den Forsmædelse der er overgaaet hende. Hun kommer undervejs til de samme tre Lande, som Kongesønnen har hjulpet, kræver Brød, Vinflaske og Sværd tilbage og faar tillige de lovede Hjælpetropper med sig. Hun drager nu med hele sin Hærstyrke til England, lejrer sig for Hovedstaden og truer med at lægge hele Landet øde. Den engelske Konge lover at sende sin Søn ud til hende, som har røvet Fugl Føniks fra hende, og beder den ældste Søn opsøge hende i hendes Lejr. Dronningen har ladet brede Fløjl henad Vejen; den ældste Kongesøn tør ikke træde paa dette, men gaar ved Siden af med Hatten i Haanden; han bliver haanligt afvist af Dronningen. Hun kræver ved et nyt Gesandtskab under de samme Trusler at faa den rette Person udleveret, som har røvet hendes Fugl. Den næstældste Søn maa saa drage ud til hende, men bliver sendt hjem med endnu større Spot og

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Skam. Den yngste Broder røber nu sit rette Navn for Staldmesteren; denne gaar til Kongen og siger ham Besked om det hele. Den yngste Søn kaldes ind for Faderen og fortæller ham, hvordan hans ældre Brødre har behandlet ham. Kongen lader dem kaste i Fængsel og beder den yngste Søn opsøge Arabiens Dronning i hendes Lejr. Han gaar midt ud ad det paa Vejen spredte Skarlagen, og Dronningen vedkender sig ham som Herre og Husbonde og Fader til hendes lille Søn. De gaar nu sammen ind til Kongen af England; Føniks synger atter ved Gensynet, og Kongen faar sin Sundhed tilbage. Der drikkes Bryllup med Lyst og Glæde, og Kongen lader de to ældste Sønner straffe paa Livet.

I den følgende Sammenstilling med beslægtede Folkeæventyr vil der i det hele blive set bort fra saadanne, der ved deres Indhold, Personnavne o. s. fr. tydelig tilkendegiver, at de er paavirkede af eller endog ligefrem genfortalte efter vor Folkebog, der, som Bibliografien viser, har kunnet glæde sig ved ret stor Popularitet. Genfortalt efter Folkebogen er Nr. 41 i Tang Kristensen, Danske Folkeæventyr (Viborg 1888), der betitles »Kongesønnen og Fuglen«; endvidere Nr. 1632 og 2233 i Tang Kristensens haandskrevne Æventyrsamling

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

i Dansk Folkemindesamling[1]). Det samme gælder om følgende Numre af Svend Grundtvigs haandskrevne Æventyrsamlinger sammesteds: 13c fra Thy og fra Sydfyn, 13h fra Aabenraaegnen og 13i fra Horsensegnen. Paavirkede af Folkebogen er muligvis Nr. 883 og 1366 af Tang Kristensens haandskrevne Æventyrsamlinger, der har en Række Enkeltheder til fælles med den, men afviger fra den ved ikke at handle om Fugl Føniks, men om det helbredende Vand, der skal hentes til den syge Fader[2]), samt Nr. 1720, der mangler Motivet med Sværdet, Brødet og Vinen. Det samme gælder om Tang Kristensen, Æventyr fra Jylland I Nr. 23 (Prinsessen i Arabien), der ligeledes har Livsens Vand i Steden for Fugl Føniks. Afgjort paavirket af Folkebogen er Æventyret om Fugl Føniks i Haukenæs, Norsk Æventyrskat S. 180, der dog ogsaa indblander flere andre Motiver (Livsens Saft, der tappes af et Træ paa et Bjærg; Guldnøgle, der aabner alle Laase, m. fl.).

Vi gaar nu over til at gennemgaa de enkelte Afsnit i Folkebogen og sammenstille de deri indeholdte Motiver med nogle af de nærbeslægtede Æventyrtyper.

1) For godhedsfuld Hjælp med Gennemgang af de haandskrevne Samlinger i Dansk Folkemindesamling og for anden Vejledning i Æventyrstoffet skylder jeg Magister Hans Ellekilde Tak.

2) De tilhører saaledes helt Æventyrtypen Nr. 90, se S. XXXV Note 1 ovenfor.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

1) Det første Afsnit (om Kongens Sygdom) forekommer ganske vist i nogle Opskrifter af Æventyrtype Nr. 13 i Dansk Folkemindesamling[1]), som atter svarer til Grimms Æventyr Nr. 57 om Guldfuglen, og er ogsaa optaget i Svend Grundtvigs sammenstykkede Tekst i Danske Folkeæventyr (1883) S. 108, ligesom det ogsaa kendes fra nogle tyske Opskrifter, men er dog ikke egentlig typisk for dette Æventyr. Hyppigere indledes dette med en Fortælling om en mærkelig Abild o. l., som vokser i Kongens Have, og hvis Blade (Blomster, gyldne Æbler) røves om Natten af en Fugl. De to ældste Sønner vaager forgæves om Nætterne for at fange Fuglen; den yngste faar heller ikke fat paa den, men det lykkes ham dog at rive en Fjer af dens Hale. Denne skinner som det pure Guld, og Kongen bliver saa indtaget i den, at han ønsker at faa hele Fuglen. — Denne Indledning findes bl. a. i selve den Grimmske Tekst Nr. 57 og i Asbjørnsens og Moes Optegnelse af det tilsvarende norske Æventyr om Guldfuglen; i enkelte Opskrifter, f. Eks. Skattegraveren V 179 (og ligeledes i Svend Grundtvigs Bearbejdelse i Danske Folkeæventyr 1883 S. 108), er den kombineret med Indledningen om den syge Konge, men denne Kombination er aabenbart ikke oprindelig.

Som Indledning til Æventyret om Guldfuglen synes Fortællingen om Abilden, hvis gyldne Blade

1) Se f. Eks. Skattegraveren V 179.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

eller Frugter røves om Natten, at passe vel saa godt som Fortællingen om den syge Konge; der er noget søgt i den Tanke, at en Guldfugl skulde hentes for at helbrede ham ved sin Sang. Der er da nogen Grund til at formode, at Indledningen om Abilden er oprindeligere i dette Æventyr end den om den syge Konge, og dette bestyrkes i høj Grad ved den Omstændighed, at Indledningen om Kongens mærkelige Sygdom genfindes i et andet Æventyr, hvor den passer langt bedre og aabenbart med Rette hører hjemme, nemlig Æventyret om Livsens Vand, Dansk Folkemindesamling Nr. 90, Grimm Nr. 97[1]). Ogsaa i dette Æventyr drager tre Kongesønner ud for at finde Lægemiddel til deres syge Fader, men kun den yngste lykkes det at finde Vandet, som kan helbrede ham. Forbindelsen mellem Faderens Sygdom og Lægemidlet, som skal helbrede ham, er her ikke vilkaarlig som i Folkebogen og de dermed beslægtede Æventyroptegnelser, men vel motiveret i

1) Se Bolte-Polívka II 394 ff. og Litteraturhenvisningerne der. Den ældste kendte Form af Æventyret om Livsens Vand er en Prædiken fra c. 1300 af den provençalske Dominikaner Johannes Gobii junior i hans Scala celi, trykt i Ulm 1480 (Germania 30, 203). I Asbjørnsens og Moes norske Æventyrsamling hører »Guldslottet som hang i Luften« herhid. Tang Kristensens Optegnelse i Æventyr fra Jylland I S. 180 Nr. 23 (Prinsessen i Arabien) synes, som nævnt, i Enkeltheder paavirket af Folkebogen, men da den handler om Livsens Vand, ikke om Fugl Føniks, hører den dog sammen med Æventyrtypen Nr. 90 (Grimm 97).

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

poetisk Henseende, og man tør derfor formode, at der her foreligger en af de ingenlunde sjældne Sammenblandinger af beslægtede Æventyrmotiver, der ofte optræder i Folkedigtningen.

Denne Antagelse bestyrkes yderligere ved den Form som Æventyret om Guldfuglen har i 1001 Nat [1]). Det begynder her med at Sultanen af Yemen har tre Sønner, hvoraf den yngste er falden i Unaade; han gaar paa Jagt med sine Brødre ridende paa en halt Hest, og finder en Perlekæde til en Fugl; da denne bringes Sultanen, sender han Brødrene ud at lede efter Fuglen selv. — Denne Indlednings Slægtskab med den ovenanførte Indledning til Æventyret om Guldfuglen (om Abilden og Fuglen der røver dens Æbler) er umiskendeligt; i begge Tilfælde opvækker et kostbart eller skinnende Tilbehør til Fuglen (Perlekæde, gylden Halefjer) Fyrstens Attraa efter at komme i Besiddelse af hele Fuglen. Ogsaa herved sandsynliggøres det altsaa, at Indledningen om Kongens Sygdom rettelig hører hjemme i Æventyret om Livsens Vand.

2) Æventyrets følgende Afsnit: hvordan de to ældste Kongesønner svirer og sværmer og forgæves søger at forlede deres yngste Broder til det samme, genfindes i de fleste Opskrifter af Æventyret om Guldfuglen (dansk Nr. 13, Grimm Nr. 57)

1) Victor Chauvin, Bibliographie des ouvrages arabes VI, 5 (Liège 1901).

Digitized by Google

Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

I flere Optegnelser, bl. a. i selve Grimms Tekst og hos Asbjørnsen og Moe, forekommer allerede her et Dyr (en Ræv, en Ulv, sjældnere en Løve, en Hind), der affærdiges haanligt af de ældre Brødre, men hjælper den yngste med Raad og Daad; det spiller saaledes i Æventyret samme Rolle som Æseleti Folkebogen. Ogsaa i Æventyret om Livsens Vand forekommer beslægtede (men ikke identiske) Træk: i Grimms Tekst (Nr. 97) er det en Dværg, som vil raade den ældste og næstældste Søn, men de ænser ikke hans Raad og kommer begge i Klemme mellem Bjærgene; i Skattegraveren XI 226 (Prinsessen fra Sødlandet) bliver de to ældste Brødre satte i Jærnbur af to Kæmper.

3) Folkebogens tredje Afsnit, om Kongesønnens Besøg hos det gamle Ægtepar, der giver ham gode Raad, findes naturligvis ikke i den Grimmske og de dermed beslægtede Optegnelser af Æventyret om Guldfuglen, hvor det hjælpende Dyr straks tager Affære. Derimod genfindes den menneskelige Raadgiver i en lille Gruppe Optegnelser af Æventyret om Guldfuglen, der ogsaa paa mange andre Punkter viser en lignende Indblanding af Motiver fra Æventyret om Livsens Vand som Folkebogen; her kan særlig nævnes »Bryde Kongesøn« i Klavs Berntsens Folkeæventyr I, Nr. 1, og »Hvorledes Bryde blev Konge« i Carit Etlar, Æventyr og Folkesagn fra Jylland; men ogsaa andensteds fra kendes aldeles tilsvarende Folke-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

æventyr, der røber Slægtskab med Folkebogen uden dog at kunne være afledede af den; se f. Eks. Tille, Verzeichniss der böhmischen Märchen I, No 1—8 (= FF Communications No 34, Helsinki 1921), hvis Fremstilling S. 177 viser, at den Afart af Æventyret »der Wundervogel«, som han kalder »Die Prinzessin mit dem Schwert, dem Wein und dem Brot« ret nøje i hele sin Handling svarer til vor Folkebog med dens Sammenblanding af Æventyrtyperne 13 og 90. I det beslægtede Æventyr i 1001 Nat er det ligeledes en gammel Mand, der hjælper den yngste Kongesøn paa Vej til at finde Fuglen [1]).

Men iøvrigt hører den raadgivende Gubbe særlig hjemme i Æventyret om Livsens Vand; se f. Eks. Tang Kristensen, Bindestuens Saga Nr. 16 (S. 123), hvor en gammel Mand raader den yngste Kongesøn til at vælge den lille graa Hest bag Døren [2]). I Ernst Meyer, Deutsche Volksmärchen aus Schwaben, 3. Aufl. Nr. 5 er det ligeledes en gammel Mand der raader den yngste Kongesøn. Betydelig Lighed har denne Episode med det tilsvarende Afsnit i den ovenfor anførte ældste Optegnelse af Æventyret om Livsens Vand (i Johannes Gobii's Prædiken fra c. 1300), hvor en Gubbe

1) Ligeledes i den meget kortfattede Opskrift »Den fundne Fader« (Skattegraveren XII 167).

2) I andre Opskrifter, f. Eks. hos Grimm, er det dog en Dværg, som raader; se S. XLVIII ovenfor.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

viser den yngste Kongesøn Vej til Ungdomskilden og advarer ham mod Farerne, der truer ham; blandt disse er ogsaa et Møde med Kvinder af tillokkende Ydre, hvis Skønhed han maa undlade at betragte; disse svarer jo ret nøje til »Klosterjomfruerne« i Folkebogen. Dog forekommer den gamle Mand som Raadgiver ogsaa i den lille Æventyrgruppe, der ligesom vor Folkebog udviser en Sammenblanding af Motiver fra Æventyrgruppe Nr. 13 og Nr. 90 (jfr. S. XLVIII f.); i Æventyret om Bryde Kongesøn« (Klavs Berntsen I, Nr. 1, jfr. Carit Etlar, Æventyr og Folkesagn fra Jylland S. 1) raader han Brødrene til ikke at spise kostbare Retter, ikke sove i Silkesenge, ikke vælge de fine Heste, men bede om det graa Æsel bag Døren; men Per og Povl ænser ikke hans Raad, kun Bryde følger dem.

At et Æsel eller en Hest giver Æventyrets Helt gode Raad, genfindes som Motiv i en Mængde Æventyr, ikke alene i saadanne som hører til den her omhandlede Æventyrtype Nr. 90, saasom Asbjørnsens og Moes »Guldslottet som hang i Luften« og Eva Wigströms »Den underbara hästen« [1]), men ogsaa i andre, som f. Eks. »Mons Tro« i Sv. Grundtvigs nye Æventyrsamling (1878) [2]). Det

1) Nyare Bidrag till Svenska Landsmålen och svenskt Folklif V, 1, S. 57.

2) Jfr. bl. a. Skattegraveren VIII 165; Tang Kristensen, Æventyr (1888) S. 353; sammes Jydske Folkeminder V S. 105. 151. 194, o. s. fr.

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Træk, at Kongesønnen raades til at vælge det uanselige graa Æsel bag Stalddøren fremfor de fine Heste, genfindes ligeledes i adskillige andre Æventyr[1]) og er typisk for Æventyrdigtningens Fremhæven af det tilsyneladende ringe og uanselige som det i Virkeligheden mest værdifulde.

Aandsbeslægtede Træk, men dog afvigende i Enkeltheder, findes ogsaa i de mere ublandede Opskrifter af Æventyrtype Nr. 13, bl. a. i selve det Grimmske Æventyr om Guldfuglen. Den hjælpende Ræv (Ulv, Løve etc.) raader nemlig her Kongesønnen til at tage Guldfuglen ud af dens Guldbur og sætte den i et simpelt Træbur; men han er ulydig og vækker som Følge deraf Vogterne, bliver taget til Fange og maa for at slippe fri love at skaffe Troldkongens Guldhest. Ræven raader ham til at lægge en simpel Sadel og et tarveligt Bidsel paa den i Steden for de gyldne; men han er atter ulydig og kommer galt afsted, saa han for at slippe fri maa love at skaffe Kongedatteren fra Guldslottet. Tredje Gang er han endelig standhaftig og følger Rævens Raad, og ved List lykkes det ham paa Hjemvejen at beholde Prinsessen og dog genvinde baade Fugl og Hest.

Af denne med Tretalsloven i Folkedigtningen stemmende Fortælling er intet Spor i vor Folke-

1) Se f. Eks. Tang Kristensens Æventyr (1888) S. 264 og sammes Jydske Folkeminder VII 335. 51. Jfr. ogsaa Asbjørnsens og Moes »Guldslottet som hang i Luften«.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

bog. Derimod genfindes Træk for Træk tilsvarende Episoder i den ældste daterede evropæiske Digtning, som har Motiver tilfælles med Æventyret om Guldfuglen, nemlig den nederlandske Ridderroman om Walewein fra 13. Aarh.[1]). Helten drager her ud for at hente et kosteligt Skakbræt til sin Onkel Kong Artus, og ogsaa i dette Digt optræder en Ræv som hans Hjælper. Skakbrættet kan han kun faa ved at skaffe dets Ejer et Vidundersværd i Stedet for det, og dette kan han ikke faa uden at skaffe dets Ejer Inderkongens Datter. Han vender til Slut hjem med Kongedatteren og Skakbrættet efter at have afleveret Sværdet. Om misundelige Brødre eller syg Konge er her ikke Tale, og Ridderromanen har i det hele, som det vil ses, kun yderst ringe Tilknytning til vor Folkebog, medens dens Lighed med den ublandede Æventyrtype Nr. 13 (Grimm Nr. 57) er umiskendelig.

4) Som det allerede vil fremgaa af det foregaaende, findes der ikke i Æventyrtypen Nr. 13 i dennes rene Form noget tilsvarende til Enkelthederne i vor Folkebogs fjerde Afsnit: Kongesønnens Besøg i det Slot hvor Guldfuglen findes. Atter her maa vi ty til Æventyrtype Nr. 90 (= Grimm Nr. 97) for at finde Paralleller. I selve det Grimmske Æventyr om Livsens Vand kommer Kongesønnen ind paa Slottet ved at give Portløverne

1) Udg. af Jonckbloet 1846—48; jfr. Bolte-Polívka I S. 511.

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Brød (!) og henter derinde som i vor Folkebog Klenodier med magiske Kræfter (Brød og Sværd); siden møder han paa Slottet en Prinsesse, der kysser ham og lover ham Bryllup om et Aar. Mødet med Prinsessen er dog her noget tilsløret af Anstandshensyn; det almindelige Træk i Opskrifterne er at han ligger hos den sovende Prinsesse og avler et Barn med hende, aldeles som i Folkebogen; saaledes f. Eks. i Campbell, Tales of the West highlands I, 1, Nr. 9; i det norske Æventyr om Guldslottet som hang i Luften og i det skaanske om »den underbara hästen« samt i det jydske »Prinsessen fra Sødlandet« (Skgr. XI S. 226) er ganske det samme Tilfældet, og i det jydske og det skaanske Æventyr skriver han ydermere sit Navn og sine Bedrifter hos[1]). Samme Historie om hans Møde med den sovende Prinsesse genfindes i Tang Kristensen, Jydske Folkeminder V, Nr. 24 og 25 samt XII Nr. 42; endvidere i sammes Bindestuens Saga Nr. 16 og Fra Mindebo Nr. 2. Om den særlige Overensstemmelse mellem vor Folkebog og den specielle Æventyrtype, der repræsenteres af Klavs Berntsens og Carit Etlars Æventyr om Bryde Kongesøn, er talt ovenfor S. XLVIII f. Ligeledes om Æventyret »Prinsessen i Arabien« hos Tang Kristensen, Æventyr fra Jylland I S. 180, der paa en Række Punkter viser en saa nær Over-

1) Ligeledes f. Eks. i Ernst Meier, Deutsche Volksmärchen aus Schwaben, 3. Aufl., Nr. 5.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ensstemmelse med vor Folkebog, at Paavirkning fra denne synes sandsynlig, skønt den ikke kan være Æventyrets eneste Kilde (jfr. ovenfor S. XLIV). Disse Træk genfindes delvis i Æventyrets orientalske Form i 1001 Nat (Sultanen af Yemen og hans tre Sønner), hvori der dog (ligesom i Æventyret »den hvide Hest«, Jyske Folkeminder V, 25, i Æventyret »Kong Karl paa det forheksede Slot«, Jyske Folkeminder XII Nr. 42, og i det norske Æventyr om Guldslottet som hang i Luften) forekommer mere end én Prinsesse: den yngste Kongesøn dræber et Uhyre og ægter den befriede Prinsesse, men forlader hende i Søvne og sætter hende Stævne i Yemen; senere kommer han ind paa Slottet hvor Guldfuglen opholder sig, ved at kaste slagtede Faar for Portløverne, og sætter ligeledes den hos Fuglen sovende Prinsesse Stævne i Yemen.

5) Ogsaa det femte Afsnit af Folkebogen, om den Hjælp som Kongesønnen paa Hjemvejen bringer tre i Nød stedte Konger med de magiske Klenodier han har erhvervet, genfindes i en Række Opskrifter af Æventyrtype Nr. 90 (= Grimm Nr. 97); særlig beslægtet er her Tang Kristensen, Jydske Folkeminder V, Nr. 24, der dog ellers ikke synes paavirket af Folkebogen; ligeledes Tang Kristensen, Fra Mindebo Nr. 2. Æventyret »Prinsessen i Arabien« (Tang Kristensen, Æventyr fra Jylland I Nr. 23) er her saa overensstemmende

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

med Folkebogen, at en Paavirkning ikke synes udelukket (jfr. ovenfor S. XLIV og LIV), men indeholder forøvrigt det udfyldende Træk, der synes glemt i Folkebogen, at Kongesønnen samtidig med at hjælpe Kongerne (her: af Spanien, Frankrig og Danmark) med Flaske, Brød og Sværd lader dem love at overgive Klenodierne til den der kendes ved dem som sine, og tillige give vedkommende 10000 Mand til Hjælp.

6) Det sjette Afsnit af Folkebogen, om de misundelige ældre Brødres Hævn paa den yngste Broder, genfindes i de fleste Optegnelser af Æventyrtype Nr. 13 (Guldfuglen) og er ogsaa meget hyppigt forekommende i Opskrifter af Æventyrtype Nr. 90 (Livets Vand), om end Enkelthederne ofte kan afvige en Del indbyrdes i de forskellige Optegnelser. Brødrenes Svig udmales som oftest med adskilligt grellere Farver end i Folkebogen, hvor de kun truer med at tage Livet af ham; den ældre og mere oprindelige Version synes at være, at de virkelig tager Livet af ham (men han genoplives atter af det hjælpende Dyr). I mange Opskrifter af »Guldfuglen« advarer Ræven forgæves Kongesønnen mod at købe Galgekød; han løskøber alligevel de to ældre Brødre fra Galgen. Ofte styrter de to ældre Brødre ham i en Brønd e. l., men han reddes af Ræven og kommer siden (som i Folkebogen) forklædt til Slottet, hvor Brødrene har bragt deres Fader Guldfuglen (som dog

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ikke vil synge). I Fortællingen om Sultanen af Yemen og hans Sønner i 1001 Nat tager de ældre Brødre bare Guldfuglen fra den yngste Prins, men gør ham ellers ikke noget; men i et beslægtet Æventyr sammesteds[1]) genfindes det ovennævnte Træk, at de misundelige Brødre kaster ham i en Brønd (hvorfra han redder sig ved at kalde en hjælpende Aand frem med en Trylle-ring, jfr. Aladdin). I Æventyret om Bryde Kongesøn (Klavs Berntsen I, Nr. 1) skyder Brødrene ham ned i en Løvegaard, men han redder sig ved en magisk Lampe; altsaa et lignende Motiv som i det sidst anførte østerlandske Æventyr. Løvekulen forekommer ogsaa i Jydske Folkeminder V 25 (Den hvide Hest).

I det Grimmske Æventyr om Livsens Vand (Nr. 97) er Motivet udformet lidt anderledes: de ældre Brødre fraraner den yngste hans Flasker med Livets Vand og giver ham almindeligt Vand (eller hvad værre er) i deres Sted; da de kommer til deres Fader Kongen, lykkes det derfor de ældre at helbrede ham, medens den yngstes Vand ingen Virkning gør; Kongen vredes paa ham og dømmer ham til Døde, men han tigger Jægeren, der skal skyde ham, om Livet og bytter Klæder med ham. Ganske lignende Motiver (Forbytning af Flasker) findes i de jyske Optegnelser af Æventyr-type 90 i Skattegraveren XI 226 og Tang Kristen-

1) Chauvin, 6, 8 (Nr. 273).

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

sen, Æventyr fra Jylland I Nr. 23 (hvilket sidste ellers i adskillige Enkeltheder synes paavirket af Folkebogen); endvidere Tang Kristensen, Fra Mindebo Nr. 2, og samme, Bindestuens Saga Nr. 16, samt Jydske Folkeminder V, Nr. 24.

7) Vi kommer nu til Slutningsscenerne i Folkebogen, der indeholder Knudens lykkelige Løsning. Denne har vel en vis almindelig Lighed med Slutningen af de fleste Opskrifter af den rene Æventyrtype Nr. 13 (Guldfuglen), i hvilke den yngste Kongesøn forklædt kommer op paa Slottet, faar Guldfuglen til at synge, helbreder Kongen og genvinder Prinsessen, medens de to ældste Sønner straffes (som Regel paa Livet).[1]) Men denne Æventyrtype i dens Renhed indeholder ikke de for Folkebogen ejendommelige Træk, at Prinsessen kommer med en Hærmagt for at finde Faderen til sit Barn og sætter Brødrene paa Prøve ved at se, hvem af dem der tør gaa (eller ride) midt henad det paa Jorden udbredte kostbare Klæde. Denne »Faderprøve« genfindes derimod i en ret skarpt afgrænset Gruppe af Æventyr, hvoraf de fleste tilhører Æventyrtype Nr. 90 (= Grimm Nr. 97 om Livsens Vand), medens et mindre Tal ligesom vor Folkebog udviser en Sammenblan-

1) Ofte sluttes med det Træk, at det hjælpende Dyr nøder Kongesønnen til at hugge dets Hoved af, hvorved det forvandles til en Prins (som Regel Broder til den af ham vundne Prinsesse).

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ding af Motiver fra Æventyrtype Nr. 13 og Nr. 90. Det er Reinhold Köhler (i Kleinere Schriften S. 55 og 562), som først har gjort opmærksom paa denne Gruppes Eksistens, og med Hensyn til det udenlandske Materiale skal der derfor i det hele og store blot henvises til hans Litteraturfortegnelse. I selve den Grimmske Tekst af Æventyret »Livsens Vand« sender Prinsessen først Vogne med Kostbarheder til den yngste Prins til Tak for Hjælpen, hvorved Kongen kommer i Tanker om hans Uskyld og til sin Glæde erfarer af Jægeren, hvem han har befalet at undlive ham, at han endnu lever. Prinsessen lader dernæst gøre en Vej af Guld op til sit Slot, som hendes Brudgom skal ride ad. Den ældste og den næstældste Broder rider til højre og til venstre for Vejen og sendes bort med Haan, den yngste rider midt ned ad Guldet og holder Bryllup med hende. Endnu nærmere i Slægt med Folkebogen er Tang Kristensen, Jydske Folkeminder V Nr. 24 og Æventyr fra Jylland I Nr. 23, hvor Prinsessen kommer med en Krigshær til England aldeles som i Folkebogen. »Faderprøven« genfindes i Skattegraveren XI 226 og XII 167, Tang Kristensen, Fra Mindebo Nr. 2 og Bindestuens Saga Nr. 16, der alle hører til Æventyrtype Nr. 90; endvidere i Jydske Folkeminder V 25. Meget nær i Slægt med Folkebogen er ogsaa den tidligere anførte lille Gruppe, der repræsenterer en Blandingstype mellem Nr. 13 og

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

90, og som paa dansk væsentlig repræsenteres af »Bryde Kongesøn« (Klavs Berntsen I Nr. 1) og »Hvorledes Bryde blev Konge (Carit Etlar, Æventyr og Folkesagn fra Jylland). I det norske Æventyr »Guldslottet som hang i Luften« kendes den rette Brudgom paa at han ikke bukker og skraber for Prinsessen som de andre, men blot nikker til hende og viser hende den Lap, han klippede ud af hendes Kjole da han besøgte hende paa Slottet. En Lap klippet af Prinsessens Silkesærk nævnes ogsaa som Genkendelsesmiddel i »Den fundne Fader« (Skattegraveren XII 167). I »Prinsessen fra Sødlandet« (Skattegraveren XI 226) giver Prinsessens egen lille Søn Anledning til hendes Udfærd for at finde Barnefaderen, idet han paa Slottet finder den Tavle, hvorpaa Kongesønnen har skrevet sit Navn. I det skaanske Æventyr »den underbara hästen« understreges ligesom i det ovenanførte norske Prinsessens krigerske Trusler: hun møder i Spidsen for sin Hær og erklærer (aldeles som i Folkebogen) Kongen Krig, hvis han ikke straks udleverer hende Prinsen, der havde besøgt hende paa hendes Slot. Der bredes Skarlagen paa Vejen; de 11 ældre Brødre tør ikke ride derpaa, men den yngste hentes op af Løvegruben, hvori Kongen forledt af de ældre Brødre har ladet ham kaste, tryller med et magisk Bidsel sin Hest til sig og rider lige hen ad Skarlagenet, genkendes af Prinsessen og rider hjem med hende og Søn-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

nen [1]). Samme Motiv genfindes endelig ogsaa, om end lidt afsvækket, i Æventyrets orientalske Form i 1001 Nat (Sultanen af Yemen og hans tre Sønner): Prinsesserne kommer til Yemen og indbyder Prinserne til at besøge dem i deres Lejr; de to ældste Sønner sendes ud, den ene efter den anden, men Prinsesserne genkender dem ikke; først den yngste genkendes af dem som den rette og afslører sine to ældre Brødre, der straffes med at jages bort.

Denne kortfattede Sammenstilling af vor Folkebogs Hovedmotiver med nogle af de nærmest beslægtede Æventyroptegnelser vil have givet Læseren et vist Indtryk af, i hvilken Grad nærbeslægtede Æventyrtyper stadig avler nye Krydsningsformer. Disse hører utvivlsomt med til Æventyrenes naturlige Liv paa Folkemunde og kan derfor godt gaa forholdsvis langt tilbage i Tiden. Selve Folkebogen om Kong Edvard og hans Sønner maa helt igennem, som nævnt, betegnes som en Krydsning af de to Æventyrtyper Nr. 13 (= Grimm Nr. 57, »Guldfuglen«) og Nr. 90 (= Grimm Nr. 97, »Livsens Vand«) og stadfæster saaledes den anden-

1) Ogsaa dette Æventyr slutter med at Hesten paa Forlangende halshugges og derved omskabes til Prinsessens Broder.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

steds opstillede Regel, at en litterær Sagn- eller Æventyroptegnelses Alder intet siger m. H. t. dens Oprindelighed i Type[1]). Der er dog ingen Grund til at tro, at Kombinationen er af rent litterær Art, da den genfindes i en Gruppe Æventyroptegnelser, der dog ikke i Enkeltheder røber et saadant Slægtskab med vor Folkebog, at de kan tænkes afledte af denne eller dens formentlige litterære Kilde. Denne Gruppe repræsenteres, som ovenfor S. XLVIII. LIII. LIX. omtalt, paa Dansk af Æventyrene om Bryde Kongesøn (hos Klavs Berntsen og Carit Etlar), men genfindes ogsaa i mange andre Lande; for Bøhmens Vedkommende kan saaledes henvises til Tilles ovenfor S. XLIX anførte Redegørelse. Den Rimsmed, hvem Folkebogen om Kong Edvard skyldes (der tænkes her ikke saa meget paa den danske Oversætter som paa Forfatteren af hans Forlæg), bygger utvivlsomt i alt væsentligt paa et til denne Gruppe hørende Æventyr, som allerede dengang har levet paa Folkemunde; og han synes i det hele ikke at have gjort sig skyldig i nogen synderlig litterær Bearbejdelse af Æmnet (jfr. ovenfor S. XXXVIII). Hans Rim er ret naive; den bundne og lidt pertentlig-sirlige Stil med dens ikke saa faa Fremmedord gør Sprogformen noget tvungen, saa den just ikke kan siges

1) Axel Olrik, Nogle Grundsætninger for Sagnforskning (1921) § 171.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

at være i den rette Æventyrstil; men han synes i det hele at have fulgt Folkeæventyrets Handling meget nøje, og de Tilføjelser, han har gjort, indskrænker sig væsentlig til de Navne han har givet Hovedpersonerne (se ovenfor S. XXXVIII f.). Til de litterære Paafund hører dog muligvis ogsaa Føniksnavnet, der gives Guldfuglen, og Henlæggelsen af dennes Slot til Arabien[1]); endvidere de svirende ældre Brødres Anbringelse i Paris og Orléans; vilkaarligt er det vel ogsaa, naar de tre Kongeriger, som Kongesønnen paa Hjemvejen hjælper med de tre magiske Gaver, benævnes Marokko, Spanien og Frankrige. At de tillokkende Jomfruers Opholdssted benævnes »Kloster«, kan være litterært, men hænger dog maaske snarere sammen med, at den Æventyrform, som Folkebogens Forfatter (eller hans Kilde) bygger paa, stammer fra katholske Lande. Paa Herkomst fra sydligere Egne tyder ogsaa den Vinflaske, der i Folkebogen føjes til de to andre Klenodier (Brød og Sværd), som Kongesønnen i det Grimmske Æventyr Nr. 97 (Livsens Vand) finder i Slottet, idet dens Anvendelse til at bøde paa Vinmangelen i Spanien aabenbart forudsætter mere sydlandske Forhold, hvor hele Folket drikker Vin til daglig. Her er sikkert ikke Tale om noget litterært Paafund; dertil stemmer Vinflasken og den Rolle den

1) Axel Olrik, Nogle Grundsætninger for Sagnforskning § 56 Anm.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

spiller, altfor godt med den i Æventyrene saa yndede Tretalslov[1]), der bl. a. netop ogsaa giver sig Udslag i, at Æventyrets Helt meget ofte erhverver tre Tryllegaver[2]).

1) Axel Olrik, Grundsætninger for Sagnforskning § 74.

2) Se bl. a. Grimm Nr. 36 og 54 og Bolte-Polívka I 346 og 464.

Digitized by Google

Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

VIGOLEIS

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Trykt efter Udgaven 1656 (Bibliografien Nr. 1)
i Karen Brahes Bibliotek i Odense.

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

En ſmuck lyſtig

Hiſtorie /

Om den berømmelige Rid-
der oc Heldt Her Viegoleis med Guld
Hiulet / hvorledis hand veldelig offvervant
den ſtercke Kempe oc Hedning Roas af
Glois / med flere hans Ridder-
lige Gierninger.

Som tilforn ey haffvet været paa Danſke /
men nu nyligen en hver kierhafvende til tidsfor-
drif ofverſat aff det Tydſke Sprock
udi dette Aar.

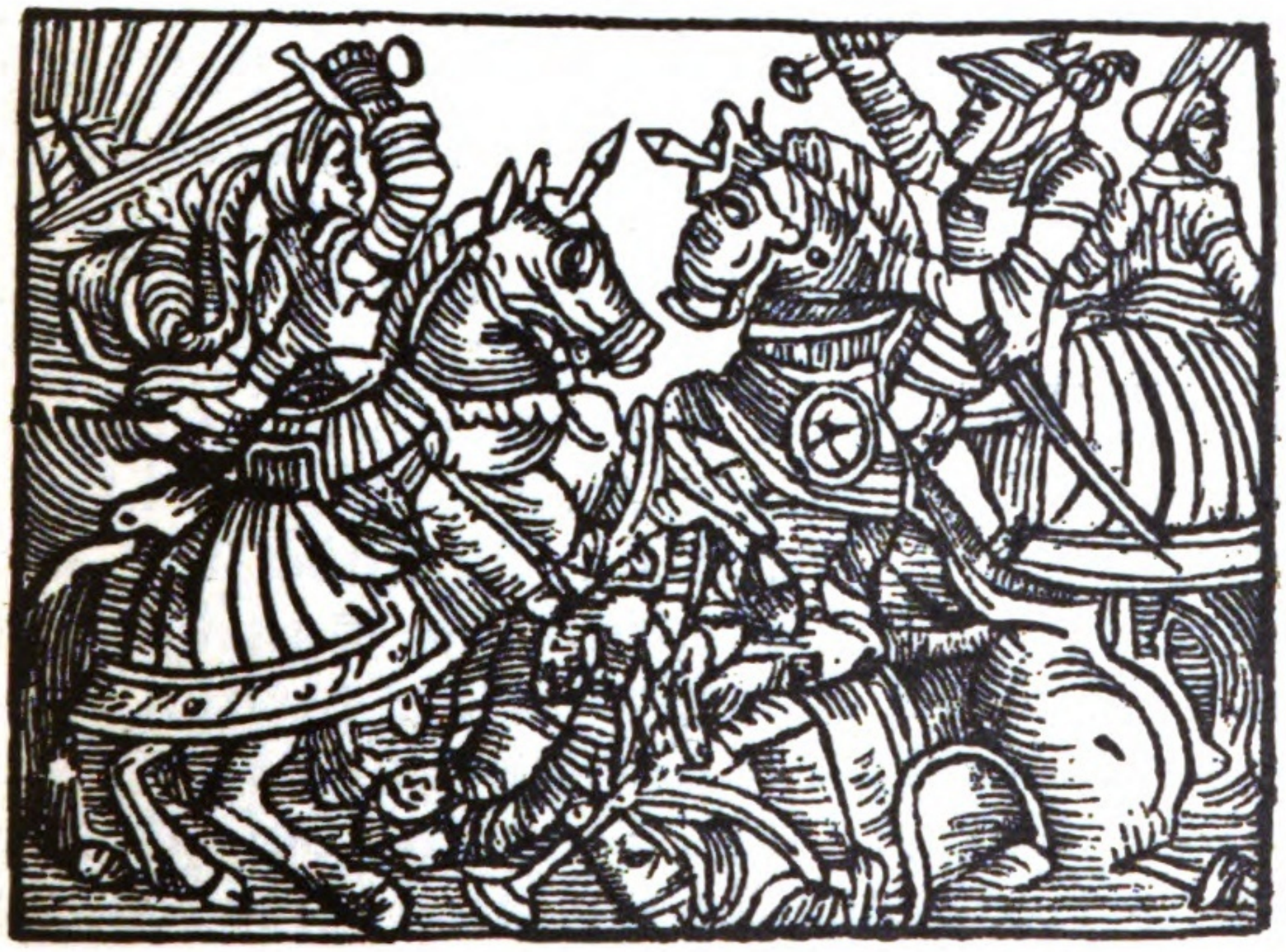

Prented Aar 1656.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Begyndelsen paa den Viidt= 2
berømte / Nafnkundige / Ridder
oc Heldt Her Viegoleis med
Hiulet hans Hiſtorie.

Er haffver udi forige Tider 5
været en Konge udi Britannien /
hvis Naffn var Artus, ſom leffvede
meget herligen / oc holdt et koſtelig Hoff /
med de allerbeſte oc ypperſte Ridder ſom
paa den tid var at finde. Hvorfor mange 10
Konger / Førſter / Ridder oc Heldte / ſig
haffver paataget Konning Artus at beſøge /
oc ſee om hans præctighed oc Hoffholding
var ſaa berømmelig ſom dennem for Øren
var kommen. Men alle de did komme / ſaae 15
oc befant det langt ſkiønnere oc herligere /
end dennem var berettet / begieret derfor
ſtrax udi ſaadant et Kongelige Hoff at for=
bliffve / hvilcket mange ved flittig begie=
ring oc Ridderlige Gierninger erlanget. 20
Oc øffvede de denem daglig udi alle Rid=
derlige Gierninger / Reiſte ocſaa udi frem=
mede Lande / hvor de indlagde ſtor ære /
hvoraff deris berømmelſe dagligen til=
tog. Nu holt Konning Artus meſten Huus 25
paa et Slot kaldis Caridol, paa det de frem=
mede Herrer ſom hannem beſøgte / icke
ſkulle kiedis ved Reiſen / men finde hannem

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

paa et vis sted. Samme Slot laa paa en stiøn / lystig platz / hvor Ridderne sig dagligen med Jagen / Renden / Turnieren oc andet forløstede. Nu hendte det sig at Kong Floreis (aff det tillucte Land/) som var en stiøn ‖ Heldt / hørde meget tale om den berømmelige Hoffholding til Caridol, hvor offver hand bleff beveget oc fick løst/ det udi egen Person at forfare oc besee.

Kong Floreis lader opsla sin Tielt for det Slot Caridol, udi meening deris brug oc Seder at erfare.

Doget der effter giorde Kong Floreis sig færdig oc reed til Brittannien / kom in Majo for Caridol, oc strax opslog en statelig Tielt / hafde udi sinde der at forstøffve / til hand deris Seder oc Brug lært haffde / sig der med at giøre berømmelig. Herrerne paa Slottet saa vel hvad der bleff giort / men ingen viste hvad det skulle betyde / thi hand var dennem icke bekient / tilmed var de alle stille oc vilde see hvad hans intent oc mening vilde bliffve. Anden dagen tilig om Morgenen / kledet Kong Floreis sig paa det kosteligst / reed til Slottet oc spurde efter Dronningen / oc var begierendis om hand hendis Majestet maatte komme udi tale. Dronningen med mange

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Førstinder/ Fruer oc Jomfruer komme ſnart at høre hvad hans tilkommelſe oc begiering ville betyde. Der Kong Floreis ſaae Dronningen/ med hendis Fruentimmer komme/helſede hand dennem effter Kongl: verdighed med ſtor ære/bedendis at Dronningen aff hannem ville annamme/ en koſtelige Liffgiortel aff Guld oc Ædelſteene tilſammen ſat. Dronningen ſagde: det kand jeg icke vel giøre/hvo veed om mig deraf noget ont kunde vederfaris. Floreis ſvarede: giører mig den ære oc annammer denne Liff-‖giortel/thi jeg udi 4 morgen vil paa dette ſted den igienhente med Ridderlige ære oc berømmelſe. Diſmidlertid beraader eder/om eders Mayeſt: hafver lyſt til den/maa hun den for min ſkyld beholde/dog jeg den imod hendis Mayeſt: meget ringe estimerer. Dronningen ſagde: ædle Ridder/denne Liffgiortel vil jeg for eders bøn ſkyld forvare/ſaa fremt mig derfor intet ont ſkal vederfaris/ oc i udi Morgen effter eders tilſagn vil tilbage hente. Dette loffvet hand Dronningen oc Reed til ſin Tielt igien. Dronningen ſende ſtrax bud effter H. Gabon/oc lod hannem ſee det ſkiønne Clenodi, fortelled hannem oc hvor hun den haffde bekommet/oc var her udi hans Raad begierendis. Her Ga-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

bon som en forstandig Ridder / sagde til Dronningen: Naadige Frue / det sømmer sig icke / at i beholder den / men sender hannem igien til Ridderen. Anden Dagen tilig om Morgenen / kom Kong Floreis vel bevebnet for Slottet / hvor hand fant Dronningen paa Muuren med Liffgiortelen / som forvarted hans tilkommelse. Der hand saae hende / tog hand sin Hielm aff oc spurde / om hendis Majestet Lifgiortelen ville beholde. Hun svared meget tucteligen / sigendis: ÆEdle Ridder / det sømmer sig icke at jeg den beholder / oc fick hannem den igien paa sit Speer. Da sagde Kong Floreis / Naadigste Fru / effterdi denne Gaffve eder ey befalder / vil eder derom ey heller ydermere bemøde / saa vil jeg dog icke uden Kamp oc Strid den tilbage føre. Derfor siger eders goede Ridderskab paa min vegne / at hvilcken aff ‖ dennem mig med Strid ofvervinder / skal den for hans egen være følgactig. Her med velsignet hand Dronningen / oc Reed iligen til sit Tielt oc Tienere igien. Nu igien fremkalled Dronningen H: Gabon / oc lod hannem Ridderens meening forstendige. H. Gabon gaff det gandske Ridderskab det tilkiende / hvoraff de alle bleffve lystige oc vel tilfreds / thi en hver vilde være den første.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Her Kaij (som sielden noget vel gelinget) var den første/ forhaabendis visselig at vinde den dyrebar Liffgiortel. Men hand bleff bedragen/oc bleff saa snarlig stucken fra sin Hest/som hand icke en gang haffde været paa den. Dyodines var den anden/ oc gick hannem ligesom den første. Segremors den tredie. Melians den fierde/oc andre fleere Ridder/hvis naffn icke giøris fornøden at opregne/men bleffve alle saa mange fremkom affstungen. Dette varede ved fire Vgers tid/at de goede Riddere/ bleffve daglig affstungen oc skamferede/ hvilcket de meget fortrøde/thi det var dennem aldrig tilforn vederfaret. Da sagde H. Gabon/jeg maa oc ud til hannem/min løn at forsøge/oc voris gandske Ridderskabs ære forsvare/eller oc der offver mandelige døe.

Her Gabon oc Konning Floreis strider med hver andre/men Kong Floreis beholt prisen/oc førde H. Gabon fangen bort med sig.

HEr Gabon vebnede sig med flid/reed hastelig oc uforfærdet udi Marcken/ hvor Kong Floreis hannem fortøffvede/ oc kiente hand H: Gabon strax paa sin skiold oc Hielm (som hannem aff andre vaar sagt) hvorafhand glæde sig meget/ti

hand meſt for hans ſkyld var did kommen. De tvende ſtercke Heldte rende tilſammen/ ſaa haardelig at begge deris Speer ginge i ſmaa ſtøcker oc var det ſtor under at de bleffve ved Heſtene. Tagendis ſaa deris gode Sverd for Dagen/oc begynte en haard Strid/ ſaa Ilden fløig baade aff Skiold oc hielm. H: Gabon var en ſterck driſtig heldt/tog ſit ſverd udi begge Hender/oc hug aff ald ſtørcke paa Kong Floreis/ſaa hans Sverd gick ſønder i hans hender. Der hand nu hafde intet at verge ſig med/ motte hand gifve ſig fangen/endog hand icke var offvervunden/hvilcket ham aldrig tilforn var ofvergaaet/men nu vaar hand formedelſt Troldom oc Liſtighed bleffven offvervunden. Kong Floreis tog hannem fangen/oc bortførde hannem med ſig/fortalde hannem mange løſtige Eventyr/ hvormed Reyſen diß ſnarere forløb/oc blant andet ſagde hannem/at hand icke aff ſtørcke oc mandelighed var offvervunden/men formedelſt en ſteen Floreis hafde paa ſig var hannem hans Kraft forgaaen/ ſaa hand kunde ham icke beſtaa/oc ſagde: H. Gabon/Jeg kand mig icke den Ære tillegge/thi jeg haffver den icke ved min mandelighed erlanget/ſom jeg tilforn haffver ſagt/men formedelſt Stenens Kzafft den

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

bekommet / bekiente oc at H. Gabon var den beste Ridder/som den Tid leffvede/bad hannem Venligen hand sig offver dette Fengsel icke ville besverge / Thi det (som jeg haaber) skal komme baade eder oc mig/ til stor gaffn oc glæde/thi der jeg hørde saa meget tale om eders mandelighed/haffver jeg icke hafft Roe / førend jeg det forsøgte/ viste icke heller at bringe det til veige/uden ved det middel som skeed er. Her Gabon/ den fangne Ridder / sagde til Kong Floreis/det være hvorledis det være ville/saa er jeg ligevel en fangen Mand / men ved hvad Krafft oc Listighed ieg bleff offvervunden / veed jeg icke. Men haffde mit goede Sverd bleffvet heelt / da vilde ieg (med Guds hielp) vel offvervundet baade eder oc eders Listighed. O viste det ædele Ridderskab mit Fengsel/jeg haffde ingen tvil/ de joe vel snart skulle forsøge / deris Løcke paa eder. Dog effterdi jeg formedelst Troldoms Konst er bleffven offvervunden/saa beder jeg gierne at i eders Ridderlige Ære ved mig icke vil forringe/oc ey meere bruge saadan konst oc Listighed mod mig eller nogen Ridder/ anseendis/at saadan Listighed hvercken eder eller nogen Ridder sømmer / oc vel anstaar / men fast meere derved bliffver foragtet oc forringet. Kong

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Floreis/loffvet oc tilſagde H. Gabon/den fangne alt ſaadant/oc hereffter beviſe hannem ald Trofaſthed. Hvoroffver de toe ſtiønne Heldte ſoere dennem ſammen/oc reede gandſte Løckelig oc iligen igiennem mange fazlige Bierge oc Dale/indtil paa den femtende Dag/da kom de udi det tillugte Land. Kong Floreis anammed ſin Fange H. Gabon/meget herligen/oc anſtillet ‖ ſig meget venligen imod hannem. Dog ſticket hand tilforn et haſtig Bud/til ſin Søſter oc alle ſine Hofftienere/lod dennem forkyndige/at de paa det allerkoſteligſt ſtulle ſig berede/oc tage imod den ſtiønne Ridder oc Giæſt hannem følgede. Dette bleff altſammen haſtelig begynt/oc meget herligen fuldendet. Her Gabon bleff meget herligen antaget oc omfauffnet aff den ſtiønne Florin (Kongens Søſter.) Oc der hand hendis Perſon beſaa/tænckte hand/icke at ſee et Menniſke/men en Engel/ bleff derfor ſtrax optent til hende/med brendende Kierlighed. Der effter tog hun hannem ved Haanden/oc førde hannem udi det Kongelig Pallatz/da angick der førſt en ſtor prætighed aff det ædele Ridderſtab ſom forſamlet var/med Handtagen oc anden ſtor ære oc reverentz/ſaa oc venlig tale oc omgiengelſe hannem

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

bleff beviſt. Hvor effter hand bleff henført aff Riddere oc Svenne udi et ſtiønt Gemack/oc affört ſit Harniſt/oc igien med koſtelige Klæder beprydet/bleff oc med adſtillig forløſted/til det var maaltids tid. Da kom Kongen udi egen Perſon/oc geleidet hannem til ſit Bord/oc ſatte hannem hos ſin Søſter Florin/hvis lige udi ſtiønhed oc andre Dyder hand icke tilforn haffde ſeet/ſtrax bleff frembaaret koſtelige Retter oc Drick/med ſtor offverflødighed/bleffve oc paa det flitteligſte tient oc opvartet.

Kong Floreis / effter Maaltid var holdet / omførde H. Gabon paa Slottet oc udi Pallatzeren / hvor hand mange koſtelige ſtycker/oc konſtig Verck med forundring beſaae.

Blant alt dette var et Palladtz/meget koſteligere end alle de andre/der udi ſtod et Hiul aff Guld/meget koſtelige arbeydet/med udhuggen Billeder/oc det Hiul gick ſtedſe omkring. Det Verck haffde en Præſt (Landet til tegn) giort/at Herren udi Landet ſkulle aldrig noget miſslinge/ men ſtedſe leffve i lyckſalighed.

Som de nu alt dette haffde beſeet/tog Kong Floreis H. Gabon offver til en ſide/ oc ſagde: Herre/jeg formaner eder/at i

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

holder det løffte/mig aff eder er tilsagt. H. Gabon svarede: naadige Herre/jeg er færdig eders villie at fuldkomme. Da sagde Kongen til hannem: min begiering er/ at i ville tage min Søster til eders Ecte Gemahl/hvilcken jeg eder/med min Krone vil forære. Dog med saadan vilkor/at i det ey fra os bortkommer/som jeg aff eder begierer. Oc for min kiere Søsters skyld bliver hos os det jeg oc forhober/da skal ey nogen tid være opretted/et støre oc sterckere Venskab end mellem os begge/thi jeg meener eder vel aff mit gandske Hierte/oc findis altid (saa meget mueligt) til eders tieniste. Dog skal i dermed icke være forbunden/stedse hos os at forbliffve/men ligevel bruge Ridderskab/oc fremmede Lande beskue/men dog den meste tid hos os holde Hoff.

Her Gabon beraade sig snart her paa/ thi Florin ofvermaade deilighed/haffde hannem gandske betaget/‖saa hand heller ville forlade ald Verden/end reigse fra hende/begynte sin Tale/oc sagde: Naadige Herre/det i aff mig begierer/skulle Jeg billigen med ald Ære oc underdanighed aff eder begiere/thi vil i mig saa stor Venskab bevise/som sagt er/oc giffve mig eders Søster til min Ægte Gemahl/saa skal i heller

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

aldrig finde andet hos mig end det ſom oprictig er. Dereffter bleff dette Venſtab meget hart ſtadfeſtet / oc med ald Glæde oc Løſt begynt oc fuldendet.

Der Brøllups høigtiden med ald Løſt oc Herlighed vaar endet/bleff H: Gabon hos ſin ſkiønne Gemahl / med ſtor Kierlighed til hun bleff Fructſommelig. Oc denne deris ſammenværelſe / varede noget nær et halfft Aar / da falt hannem inderligen udi Sinde / at ville beſøge det ſkiønne Ridderſtab hand vaar fra kommen / oc tog ſig fore der at ville henride / dog førſt (ſom Ræt vaar) ſin ſkiønne Gemahl det lade forſtendige.

En Dag bad hand hende / med ſtor flid / om hun ville giffve hannem forloff at Reyſe til ſine Denner oc Kyndinger / thi hand inden kort tid ville komme til hende igien / der hans ſkiønne Florin det hørde / bleff hun meget bedrøffvet / ſigendis: Herre / det er mig hart at giøre / ieg meente oc i ſkulle eder icke nu ſaadan en Reyſe foretage / eller begiere / efterdi ieg ganger fructſommelig. Thi jeg frycter eders Reyſe ville vare forlenge / hvor aff vi begge kunde bekomme ſorrig oc bedrøfvelſe. Da loffvet hand hende / at det ſnariſte mueligt var / ville hand være hos hende / oc bad hun

udi hans fraværelse skulle være løstig/ oc ved et frit Mod. Der hun formercte/at hand haffde det saa stadelig udi sinde/fick hand hendis forloff/dog aff et sorgefuld hierte/gaf hannem en kostelig Liifgiortel/ bedendis hand den ville med sig føre/thi hand ellers icke vel kunde sin fortagen reyse fuldende.

Der hand nu aff sin skiønne Frue/haffde erlanget forloff/vaar meget vel tilfreds/ ville dog icke føre Liffgiortelen med sig/ trøstet sig nocksom selff ved sin størcke oc Mandelighed/tog saa venlig oc kierlig Affskeed fra sin Kieriste Frue/som der efter saa hannem icke. Det samme giorde hand oc hos sin Svoger/oc gandske Ridderskab/som alle ugierne ville miste hannem/ ønskendis hannem Lycke oc Velsignelse paa sin Reyse/Reed saa sin Vey/oc kom inden kort tiid til Caridol. Saa snart de fornumme H. Gabons tilkommelse glædede sig alle som tilstede vaare. Thi de udi hans fraværelse haffde icke været meget løstige/ Thi de viste icke/enten hand vaar leffvendis eller Død/ey heller hvor hand vaar henkommen/derfor vaar deris Glæde saa meget større/at hand kom Frist oc Sund til dennem. De brugte megen Løstighed med Rennen/Sticken/Turnieren/Jagen

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

oc andet ſaadant meere/men H: Gabon vaar icke ſaa løſtig/ſom hand pleigede at være. Thi lige ſaa meget ſom hans Tancker haffde jaget hannem til dem/ſaa faſt ſtode de nu tilbage til hans Kiæriſte igien. Der hand nu et halft Aars tid hos ſine Venner haffde fortøffvet/tog hand venlig affſteed fra dennem/ſom tilſtede var/oc reed ſin vey/men jo længer hand reed/jo længer oc mere kom hand fra det Land hand til vilde/reed ſaa igiennem mange Lande/oc farlige Stæder/et gandſke Aar omkring. Oc i denne hans Reyſe bleff hannem fortalt/at ingen Mand/det være hvo det være vil/uden Kongens Geleid/kunde komme udi det Land. Der hand ſaadant fornam/tenckte hand førſt/hvorfor hans kiere Fru vilde giffve hannem den ſkiønne Liffgiortel/oc jamrede ſig meget/at hand den lod bliffve tilbage/der hand nu ſaae/ intet at kunde udrette med ſin lange oc farlige Reyſe/ſom hand med ſtor beſværing haffde giort/men ald hans flid oc umage at være forgeffvis/begaff hand ſig paa Reyſen til det berømmelige Ridderſtab til Caridol. Der nu den ædle Her Gabon ſaaledis var borte fra ſin ſkiønne Florin oc herlige Lande/var det icke en ringe klage/ hun for hans ſkyld daglig haffde/thi hen-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

dis ſind oc Tancker oc hiertens Sorrig var ſtørre end den kand beſtriffvis.

Nu begaff det ſig / at hendis forløſnings tid tilſtunde/oc hun føde en deilig Søn/ſom var ſticket effter all ønſke/hvor offver all Folcket i Landet var meget lyſtig. Bleff oc ført til den hellige Daab / hvor hand bleff Chriſtnet oc kaldet Viegoleis. Men Dronningen aff den ſtore kierlighed / hun haffde til ſin K. Søn / ville icke haffve nogen Amme til hannem/men hannem ſelff med ſine egen Brøſt opfoſtre / optuctet hannem ocſaa med ſtor flid oc alvorlighed.

Dronning Florin beſtellet ſin Søn der hand var voxen/ſtridbare forſøgte Mænd / ſom hannem ſtulle lære oc underviſe.

Er hand nu fra Patten var affvent/ oc begynte at voxe/lærte de hannem at læſe oc ſtriffve/med andre Dyder/ſom hannem udi hans Vngdom ſømmede oc vel anſtod. Der effter lærde de hannem Ridderſtab/oc andre øffvelſer ſom der til hører / hvilcket hand ſaa vel fatted / at ingen kunde hannem offvergaa / thi hans medføde dyd oc Mandelighed vircket meere hos hannem/end de hannem lærde.

Men der hand nu befant ſin ſtyrcke jo

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

meer dagligen at tiltage / gick hand til Dronningen / sin Moder / bedendis hende meget venligen / hun vilde giffve hannem forloff / at giøre en Reyse til Brittannien / sin kiere Fader at opsøge / som hand hørde saa mange berømmelige Gierninger om / tilmed var der ey nogen steds bedre Riddere at finde end udi Brittannien / hvor hen hand oc vilde ride / at indlegge ære oc pris / sig ocsaa naffnkundig at giøre. Der hans Moder det hørde bleff hun meget bedrøffvet / tenckte hun skulle miste sin Søn / ligesom hendis Hoßbonde / saae hun paa hannem oc sagde: Ach min allerkieriste Søn / tænckerdu nogen tid at ville finde din Fader / jeg tviler icke / dersom hand var udi liffve / hand jo for lange tid siden haffde været hos os / derfor beder jeg dig kiere Søn / at du bliffver ‖ hos mig / thi du endnu er ung / haffver oc god tid at søge Ridderskab. Viegoleis vilde icke gierne tilstede sin Moders Raad / men stedse anholt hos hende om forloff / som hun hannem oc bevilgede / forærendis hannem oc den dyrebar oc kostelig Liffgiortel / sampt Hest / Harnisk / Skiold / Hielm oc Sverd / saa goede som nogen Herre oc Heldt ville føre / hvor udi hun vebnede hannem med flid / oc befalede hannem udi HErrens bestermelse.

14

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Der hand haffde taget affskeed aff dennem alle/reed hand icke langt/førend hannem møtte en skøn Ridder vel udstafferet/ hannem tilspurde H. Viegoleis hvor hand fra kom/oc hvor hand hen vilde/hand svarede hastelig med faa ord/jeg er aff den fornemme Kong Artus aff Brittannien udsent/at kalde Ridderen til en Turnering. Der H. Viegoleis det hørde/bleff hand glad/ oc spurde hvor det tilstod udi Kongens Gaard/sampt hvad brug oc Seeder de der haffde/oc hvilcken Vey der var nest oc best at ride til Kongens Gaard/hvor paa hand hannem giorde god undervisning/skildis saa fra hver anden/Her Viegoleis reed den vey Ridderen sagde/oc kom niende dagen der effter lyckelig til Caridol/hvor hand uden for sig noget hvilet/oc bant sin Hest ved en Lind/selff satte hand sig paa en Steen liggendis hos Linden men gaff sig ingen tancker om/hvad dyd den Steen førde med sig.‖

H: Viegoleis setter sig paa en firekanted Steen/under en grøn Lind/for det Slot Caridol hvor Kong Artus hans Dronning med Ridder oc Svenne gick hannem imod.

Ey vaar der nogle Ridder oc Fruer paa Slotted/som laa i Vinduerne/oc saa

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

den unge Ridder ſidde paa Stenen / hvor offver de dennem ſtörligen forundret/ſaae til hver andre oc ville gierne vide hvem den Dydefuld Ridder ſtulle være/ſom denne Steen ville giffve forloff at ſidde paa ſig / Thj den Steen hafde ſaadan Krafft/at ingen kunde komme til hannem/ſom med noget var beſmittet / men ſkulle være ſaa Reen oc Skeer/ſom hand var kommen aff ſin Moders Liff. Aff alle de Riddere der vaar til Caridol kunde ingen komme hannem nær / uden Kong Artus aleene ſom oc offte ſad paa hannem/oc H: Gabon motte røre ved den med en Haand/men Aarſagen hvorfore ingen aff Ridderne motte ſidde paa Stenen / var at de ſnacket oc lefflet formeget med de ſmucke Fruer oc Piger/ hvorfor de igien bleffve ſtraffet/aff en Død oc ufornumſtig Steen / Florant kaldet/ oc deris Gierninger ſaaledis bleffve aabenbaret.

Var her nogenſteds ſaadan en Steen da troer jeg viſſelig at der icke mange ſkulle komme hannem nær / Thi det er nu (diſz verr) ſaare meget Gemeent/at bedrage en Pige eller Qvin-‖de effter den anden/oc tør 16
enda vel ſiden roſe deraff / dog det ſtaar ved ſit verd / en hver maa bære ſin Seck til Mølle.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Der Kong Artus oc hans Tienere / ſeer den unge Ridder hvile ſig paa Steenene / haffde de en ſtor forundring der offver / oc berede ſig ſtrax paa det herligſte hannem at undfange / thi de var vis paa / at hand var en dydefuld Ridder / gick hannem derfor iligen med ſtor ære oc verdighed imod.

Der den unge Heldt ſeer denne værdige Skare komme / ſtod haſtelig op fra Steenen / anſtillet ſig meget ſtickelig / med credentzen oc anden æris beviſning. Kong Artus oc Dronningen helſet hannem venligen / ſiden det gandſke Ridderſtab / oc ſandelig icke med ringe annammelſe / hvorfor H. Viegoleis dennem alle oc en hver ſærdelis meget ſiinligen tacket / hvor offver de ſig høyligen forundret. Kong Artus adſpurde hannem / hvem hand var / hvor fra hand kom / hvor hen hand vilde oc hvad hans naffn var / hand ſvarede meget finlig ſigendis: Herre / hvo jeg er / oc aff hvad Landſkab / kand icke ſaa haſtig ſiges / men mit naffn er Viegoleis / er ved Guds Naade oc hielp kommen i eders Land / med forhaabning tieniſte at erlange / thi jeg hafver hørt meget tale om eders Majeſtæt oc Ridderſkab / derfor er min underdanig begiæring til eders Naade / at jeg ſom en Tiener blant

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

meer dagligen at tiltage / gick hand til Dronningen / sin Moder / bedendis hende meget venligen / hun vilde giffve hannem forloff / at giøre en Reyse til Brittannien / sin kiere Fader at opsøge / som hand hørde saa mange berømmelige Gierninger om / tilmed var der ey nogen steds bedre Riddere at finde end udi Brittannien / hvor hen hand oc vilde ride / at indlegge ære oc pris / sig ocsaa naffnkundig at giøre. Der hans Moder det hørde bleff hun meget bedrøffvet / tenckte hun stulle miste sin Søn / ligesom hendis Hoßbonde / saae hun paa hannem oc sagde: Ach min allerkieriste Søn / tænckerdu nogen tid at ville finde din Fader / jeg tviler icke / dersom hand var udi liffve / hand jo for lange tid siden haffde været hos os / derfor beder jeg dig kiere Søn / at du bliffver ‖ hos mig / thi du endnu er ung / haffver oc god tid at søge Ridderskab. Viegoleis vilde icke gierne tilstede sin Moders Raad / men stedse anholt hos hende om forloff / som hun hannem oc bevilgede / forærendis hannem oc den dyrebar oc kostelig Liffgiortel / sampt Hest / Harnisk / Skiold / Hielm oc Sverd / saa goede som nogen Herre oc Heldt ville føre / hvor udi hun vebnede hannem med flid / oc befalede hannem udi HErrens beskermelse.

14

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Der hand haffde taget affskeed aff dennem alle/reed hand icke langt/førend hannem mødte en skøn Ridder vel udstafferet/ hannem tilspurde H. Viegoleis hvor hand fra kom/oc hvor hand hen vilde/hand svarede hastelig med faa ord/jeg er aff den fornemme Kong Artus aff Brittannien udsent/at kalde Ridderen til en Turnering. Der H. Viegoleis det hørde/bleff hand glad/ oc spurde hvor det tilstod udi Kongens Gaard/sampt hvad brug oc Seeder de der haffde/oc hvilcken Vey der var nest oc best at ride til Kongens Gaard/hvor paa hand hannem giorde god undervisning/skildis saa fra hver anden/Her Viegoleis reed den vey Ridderen sagde/oc kom niende dagen der effter lyckelig til Caridol/hvor hand uden for sig noget hvilet/oc bant sin Hest ved en Lind/selff satte hand sig paa en Steen liggendis hos Linden men gaff sig ingen tancker om/hvad dyd den Steen førde med sig.‖

H: Viegoleis setter sig paa en firekanted Steen/under en grøn Lind/for det Slot Caridol hvor Kong Artus hans Dronning med Ridder oc Svenne gick hannem imod.

Vp vaar der nogle Ridder oc Fruer paa Slotted/som laa i Vinduerne/oc saa

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

den unge Ridder ſidde paa Stenen / hvor offver de dennem ſtorligen forundret / ſaae til hver andre oc ville gierne vide hvem den Dydefuld Ridder ſtulle være / ſom denne Steen ville giffve forloff at ſidde paa ſig / Thj den Steen hafde ſaadan Krafft / at ingen kunde komme til hannem / ſom med noget var beſmittet / men ſkulle være ſaa Reen oc Skeer / ſom hand var kommen aff ſin Moders Liff. Aff alle de Riddere der vaar til Caridol kunde ingen komme hannem nær / uden Kong Artus aleene ſom oc offte ſad paa hannem / oc H: Gabon motte røre ved den med en Haand / men Aarſagen hvorfore ingen aff Ridderne motte ſidde paa Stenen / var at de ſnacket oc lefflet formeget med de ſmucke Fruer oc Piger / hvorfor de igien bleffve ſtraffet / aff en Død oc ufornumſtig Steen / Florant kaldet / oc deris Gierninger ſaaledis bleffve aabenbaret.

Var her nogenſteds ſaadan en Steen da troer jeg viſſelig at der icke mange ſkulle komme hannem nær / Thi det er nu (diß verr) ſaare meget Gemeent / at bedrage en Pige eller Qvinde effter den anden / oc tør enda vel ſiden roſe deraff / dog det ſtaar ved ſit verd / en hver maa bære ſin Seck til Mølle.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Der Kong Artus oc hans Tienere/ſeer den unge Ridder hvile ſig paa Steenene/ haffde de en ſtor forundring der offver/oc berede ſig ſtrax paa det herligſte hannem at undfange/thi de var vis paa/at hand var en dydefuld Ridder/gick hannem derfor iligen med ſtor ære oc verdighed imod.

Der den unge Heldt ſeer denne værdige Skare komme/ſtod haſtelig op fra Steenen/ anſtillet ſig meget ſtickelig/med credentzen oc anden æris beviſning. Kong Artus oc Dronningen helſet hannem venligen/ſiden det gandſke Ridderſtab/oc ſandelig icke med ringe annammelſe/hvorfor H. Viegoleis dennem alle oc en hver ſærdelis meget ſiinligen tacket/hvor offver de ſig høyligen forundret. Kong Artus adſpurde hannem/hvem hand var/hvor fra hand kom/ hvor hen hand vilde oc hvad hans naffn var/hand ſvarede meget finlig ſigendis: Herre/hvo jeg er/oc aff hvad Landſkab/ kand icke ſaa haſtig ſiges/men mit naffn er Viegoleis/er ved Guds Naade oc hielp kommen i eders Land/med forhaabning tieniſte at erlange/thi jeg hafver hørt meget tale om eders Majeſtæt oc Ridderſtab/ derfor er min underdanig begiæring til eders Naade/at jeg ſom en Tiener blant

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

eders Ridderſtab maatte antagis/om jeg det aff eders Kongl. Maj: toerde begiere. Kong Artus ſvarede: mens i det ſaa un- 12
derda-|nigſt begierer/ſkal i finde en naadig Herre/oc vil jeg inden kort Tid ſla eder til Ridder. Befalede H: Gabon at tage hannem til ſig/ſom hand gierne efterkom/Viegoleis heraff ſtorligen glede ſig/ oc tenckte ald det Guld ſom er i det Land Caucasus/ville jeg icke haffve for denne Ære/hvilcket jeg (neſt Guds hielp) ſkal igien vederlegge oc fortiene eller oc der offver tilſette mit Liff. H: Gabon tog den unge Helt udi ſin Optugtelſe (tenckte mindſt det var hans Søn) oc underviſte hannem det beſte hand kunde/ſom en Fader kand giøre imod ſin Søn/det ſamme H: Viegoleis hannem igien beviſte/oc voxte ſaa deris Kierlighed daglig til hver ander/endog den Ene icke viſte hvo den anden var/omgicks de dog/ſom en Fader oc Søn. Midlertid kom tiden at Torneringen ſkulle angaa/oc Kong Artus ville ſlae Ridder ſom ocſaa ſkeede. H: Gabon tog Viegoleis med ſig udi Marcken/at forfare om hand var tienlig oc ſterck til Turniering/Ja hand fantis dertil ſaa døgtig oc ſtickelig/ at alle de der rente mod hannem motte rømme Sadelen/oc gaa til Fods effter He-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

sten/oc end vel stiønne Riddere/som det aldrig tilforn var offvergaaet.

Der nu mange Riddere aff Caridol, Curnibal oc fra Grahars vaare tilsammen komne/blef først nogle slagen til Ridder af hans Kongl: Majt: blant hvilcke H. Viegoleis icke var den ringeste/der effter angick for Herrerne oc Fruerne en stiøn Turnierung/saa der udi en hast bleffve brut mange Speer/oc den ene Rid-‖der laa offver den anden/H. Viegoleis stridde saa Ridderlig/at alle forundret sig paa hannem: Thi hvilcken Ridder hannem imod rende/maatte strax affstaa bag Hesten/ hvorfore hannem ocsaa aff hver som tilstede var/bleff Prisen tillagt/oc sagde: at de aldrig haffde enten seet eller hørt/saa ung en Ridder giøre mandeligere Gierninger. Der Turnieringen haffde ende/oc Førsterne med Ridderstabet reede hver til sit Losamente/reed Kong Artus til Caridol, ladendis dette gandske Ridderstab tilsige/ om de ville være hans Giæster/oc giøre H. Viegoleis selstab/det bleff snart i verck stillet/oc tilbered paa en grøn platz liggendis strax uden for Caridol, thi saa snart Maijmonet indgick/holt Kong Artus Hoff paa Marcken i en stiøn Tielt/der til særdelis bered/med stor prætighed.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

En Jomfru kom til Caridol, bad om en Ridder som Eventyr til Corotin ville forsøge/hvilket H. Viegoleis sig tilbød at paatage/men Jomfruen blef vred/oc reiste (for hans ungdoms skyld) gandske forrigfuld tilbage igien.

SEr de nu sade hos hver andre/oc talede om atskillige lystigheder/dog mest om den Pris oc Ære H. Viegoleis med Ridderskab haffde indlagt. Kom en Jomfru hastig ridendis til Tielten/der udi det skønne Ridderskab sadde/som var beprydet med kostelig Klæder oc smycker/bag hinder paa Hesten stod en liden Dverg/Jomfruen stiget snarligen fra sin Hest/oc‖ med negen oc tuctige facter beviste sig meget sinligen. Ridderskab undfanget hende med stor ære/oc haffde atskillige meninger om hendis tilkommelse. Dvergen begynte oc med høy oc liudelig stemme/at siunge en ny lystig Hoff-vise/hvor med det gandske Ridderskab blefve lystige/oc hørde flittig til hvad det var/oc den Sang ville betyde. Der Visen var udsungen/gick Jomfruen frembeder/stilled sig for Kongen med sammenlagde hender/sigendis: Naadige Herre/min Frue tilbiuder eder sin helsen/med villig Tieniste aff yderste formuffve/saavel oc det gandske Ridderskab/lader klage

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

for eder alle den store Jammer oc Elendighed / som hun saa haardelig er omgifven med / bedendis hans Kongl: Maj: ville lade sig angaa hendis store Nød oc Sorrig / oc være hende behielpelig / at hun kunde bekomme en mandelig / sterck oc velforfarne Ridder / thi den Reyse / hand sig skulle paatage / er meget farlig. Oc det er kundgiort i alle Lande / at de skiønneste oc beste Riddere som er til / findis hos eders Kongl: Majestæt / derfor lader min Frue søge hielp hos eders Naade / thi ald voris hielp oc fortrøstning (dis ver) er borte / aff Aarsage / vi haffver nu ingen meere / som kand ride til Corotin, Eventyr at bestaa / hvilcket er voris største klage. Derfor om nogen findis aff eders Riddere / som haffver lyst ære oc Pris at indlegge / oc sig vil paatage Eventyr til Corotin at forsøge / som er farlig oc haard at vinde / hand ride med mig / dermed endet Jomfruen sin tale. Da opstod meere end hundrede Riddere / udi mening ‖ den Reigse af Kongen at begiere / men H: Diegoleis kom dennem alle tilforn / oc bad Kongen med stor underdanighed / at hand for sin mildheds skyld / ville vere hannem gunstig oc bevilge hannem sin første Bøn. Kongen hafde gierne undslaget hannem sin begiering oc giorde der-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

til sin største flid / men det vaar alt omsonst. Thi hand bad jo lenger oc meere/ sigendis: Naadige Herre/ giffver mig forloff til denne Reigse / hvor aff jeg bekommer stor Glæde / Kongen ville icke lenger forholde hannem sin begiering / men gaf hannem Loff at reyse / hvor aff Jomfruen meget forfærdis / oc reed (uden Narloff) gredende bort / ville icke tage Ridderen med sig / Thi hun frøcted / at hand sig af sin ungdoms uforstand lod forføre. H: Viegoleis lod snarlig hente sit Harnisk / Skiold / Hielm / Speer oc Sverd / oc vebnet sig med stor flid / reed saa Jomfruen hastelig effter. Dvergen saa hannem i hast effterrende oc sagde: Frue / rider sactelig / Thi Ridderen haster os meget effter / som i skulle haffve fortøffved. Jomfruen var bedrøffved oc sagde aff stor Vrede: Ah / wee mig / at jeg denne lange Reyse saa slemmelig haffver giort forgeffs. Der er en iblant Ridderskabet / ved nafn H: Gabon / hannem sigis / at vere den beste Ridder / som nu er at finde / som oc vel uden tvil hafde følgt mig hafde icke denne daarlige Mand kommen hannem tilforn med sin bøn / saa jeg nu hiemkommer gantske trøsteløs / uden nogen hielp oc forhaabning / Vee mig at jeg nogen tid skulle komme udi dette Land /

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

effterdi jeg med uforret-‖tet ſag maa ride tilbage igien. Dvergen ſvarede: Kiere Jomfrue haffver bedre forhaabning til denne unge Ridder/hvo veed/det Eventyr til Corotin tør hannem for alle andre vere beſteret oc tillagt. I det kom den ſkiønne Heldt H: Viegoleis til dennem ſom meget finligen helſet Jomfruen/bedendis hende at hun for ſin Dyd ſkyld/ville vere hannem gunſtig/oc ride med hannem til Corotin/hvor hand (neſt Guds hielp) forhaabet Ære oc Pris at indlegge. Jomfruen ſagde: Enten i rider frem eller tilbage/ſaa gielder det ligemeget/derfor Rider hvor hen i løſter/thi Veigen er ſaa vel for eder/ſom for alle andre. Dog hvor i rider ſaa kommer intet udi følge med mig. Dvergen optog ſaadan ſtolte oc Spodſke Ord heel ilde/oc offvertaler hende ſaa hun gaff Ridderen Forloff at følgis med ſig.

Hvor det H. Viegoleis paa ſin førſte Reyſe med en Ridder gelinget/ſaa oc hvor hand ſamme tid ofvervant tvende ſtore Kiemper.

DEr Viegoleis fortelled mange ſmucke Løſtigheder / hvorved hand tenckte Jomfruen at forløſte/oc dagen at forkorte. Mod Afften ſaa de for dennem et meget

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

velbygget Slot / da sagde H: Viegoleis: Jomfrue / ieg vil ride for hen / oc forhøre / om vi kand bekomme Losament paa dette Slot. Hun svarede: denne Vert haffver en underlig Skick / (hvad heller i der henrider eller icke saa finder i hos hannem ingen Herberg) Thi ‖ hvilcken Ridder hos hannem vil logere / hand maa først rende mod hannem / vinder da Verten / saa maa Giesten løbe til Fods med skamme fra hannem / men den som vinder Verten offver / bliffver ærligen oc vel aff hannem tracteret / derfor er mit raad at i kommer icke til hannem. I det kom Verten dennem vel bevebnet imod ridendis / H. Viegoleis satte snarlig sin hielm paa / oc rente saa sterck paa hannem med sit Speer / at hand falt død til Jorden. Der hans Ridderskab det saae / bleffve de meget bedrøffvet / oc ville Ridderen met sit følge / icke for fare skyld / begiere natteleye hos dennem / men reede lige frem / oc behialp dennem hvor de kunde. Jomfruen bleff her offver meget fortørnet / oc talede H. Viegoleis hart til / men hand gaff hende altid goede svar / oc reede udi en smuck grøn Eng / hvor de den Nat bleffve.

Der det nu var mod Dag / hørte H. Viegoleis en jammerlig skrig oc klagen / be-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

gierede forloff aff Jomfruen / at forfare / hvad det var for et Klagemaal hand hørde. Hun sagde: Enten i rider langt eller stacket saa begierer ingen forloff aff mig. Hand bad hende længe / oc erlanget hendis villie. Reed saa iligen effter den stemme hand hørde / oc saae en Jomfrue med yncke-lige facter / som verget sig meget / for to slemme Kiemper / som hende ville vold-tage. Der H. Viegoleis det seer / bleff meget vred / tænckte / det skal Gud heffne paa eder / oc reed meget dristelig til de to Kiemper aff ald sin mact / oc med første sting feldet den ene død til Jorden / ‖ den anden giorde hand meget saar / oc twingde hannem saa hart med sit Sverd / at hand loffved uden ald skade at føre Jomfruen til Kong Artus til Caridol, oc helse Kongen oc Ridderska-bet paa hans vegne. Dvergen gik hemme-lig effter H. Viegoleis / at see hvad hand sig foretog / som oc hastig løb til Jomfruen / forkyndendis hende hvad skeet var / med de tvende stercke Kiemper hand saa mande-lig haffde offvervundet / oc friet en Jom-fru fra deris onde forset. Men hun actet det meget ringe / haffde ingen tro / at hand hendis Fru kunde forløse / dog hun nocksom merckte hans mandelige Mod oc Hierte / men hans Vngdom var alt for svag til saa-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

dan ſtore oc farlige Gierninger at udrette effter hendis mening / hvorfore hans ſelſkab var hende ſtedſe kiedſommelig. Oc alt dette ſkeede førend det var bleffven vel Dag. Men der Dagen var fremkommen / vilde hun icke fortøffve hannem / men reyſte hemmelig for udi Veyen. Dvergen bleff fortørnet / oc ſagde: Seer i icke hvor iligen Ridderen os efterkommer / i giør ſtor uret / at i ſaaledis reyſer fra hannem: Oc ſiger jeg / at det kand her efter komme eder til ſtor Gaffn / i icke var hannem ſaa meget motvillig. Meener i / derſom hand fattedis noget enten paa mod eller ſtyrcke / hand da haffde udredet til ſaadan farlig Seyer.

H. Viegoleis kom til ſit følge igien / effter de hannem hemmelig var fradragen.

DEt kom H. Viegoleis til dennem igien / paa en ſmuck grøn Eng / hvor der kom tvert offverløben-‖dis / en liden 24
hvid Hund / det ene øre var røt / oc det andet af en anden Farffve / den befalt Jomfruen ſaa vel at hun meente / icke nogen tid at haffve ſeet en ſmuckere hund oc var hannem meget begierendis. H: Viegoleis 25
ſtod aff ſin Heſt tog Hunden oc foræret Jomfruen den / bedendis / hand fremdelis motte følgis med hende / ſaa endog hun nø-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

digt ville/hannem det dog bevilgede. Paa Timen kom en Ridder ridendis/tilspurde Jomfruen/hvor hun den Hund haffde bekommet/begierendis hun det ville strax tilkiende giffve. Hun svared H:Viegoleis haffde hende den foræret. Hand sagde til Ridderen: hvad betyder saadan Tale? Jeg troer icke det er eders Hund/dog hvo som med gevalt vil tage den fra Jomfruen/ hans Hielm maa tilforn med Ild bedeckis. Det fortrød Ridderen saa hart/at hand reed hastig tilbage/vebnet sig med flid/oc reed dennem iligen effter. H: Viegoleis haffde sig ocsaa bereed/oc biede hans tilkommelse paa den samme sted/oc reed de tvende stercke Helte saa hart tilsammen/ at det vaar stor løst at see paa. Men det bekom Hedningen icke vel thi hvor Kostelig oc vel hand med Harnisk oc Verie var udrusted/haffde oc et Mandelige Hierte oc Mod/rente H: Viegoleis hannem dog med første sting til Jorden. Der Hedningen nu var død/oc Hunden var befriet/reede de nogenstund igien/da kom dennem en Jomfrue imod som sig meget klagede. Ridderen begierede forloff aff Jomfruen/at erfare/ hvi hun sørged oc klagede sig saa meget/ thi Fruers oc Jomfruers ‖ klage gick hannem meget til Hierte. Hun sagde: enten i

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

rider eller bider / eller hvor i hen vil / saa reyser ieg min Vey lige frem.

Hvorledis Her Viegoleis vant en Fugel oc en Heft tilbage fra en Ridder / for en Jomfru.

Efter lang Begiering erlanget H: Viegoleis Forloff aff Jomfruen at forfare / hvad det betyde. Hand reed fast / oc kom til den bedrøffvede Jomfrue / helset hende venligen / bedendis / hun ville giffve hannem Aarsagen til sin Sorg tilkiende / thi hendis klage gick hannem hart til Hierte / oc hvormed hand hende kunde tiene var hand villig. Hun sagde: Herren vil det igien eder belønne / for den Troskab oc medlidenhed / i haffver med mig / begynte saa at fortelle hannem sin sorrig fra begyndelse oc til enden som efterfølger / sigendis: det er saaledis med Ridderen / der haffver iblant hundrede Ridder icke en bestaaet hannem / Hand sagde: skiønne Jomfrue / ieg beder eder gierne / at i vill ride til den jomfru der holder / oc bede hende ride med eder / ieg hober (om Gud vil) eder fra denne klage ved kamp at befri / eller oc tilsette mit Lif derfor. hun reed med ham til Jomfruen bedendis hende venligen hun ville følge hende / oc fortelled

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

hende ald Lejligheden / hvorledis Kongen af Irland hver aar didsente en Fugel / udi et skiønt buer / som kunde tale meget ferdig / saaoc den skiønniste oc beste Hest / mand kunde finde / hvilcket bleff foræret / den skiønniste oc deyligste Jomfrue / som
26 her fantis. Nu gaff Herrerne / ‖ oc Fruerne den Dom / at de Klenodier skulle mig tilhøre / oc med mig hiemføre. I det kom en Ridder med sin Kieriste / oc i alle deris paasiun / mig dennem frarøfvet / oc gaff sin Kieriste dennem / som oc dennem med Gewalt dennem bortførde. Nu haffver denne unge Ridder / som følges med eder / sig tilbødet dennem med Kamp at igienvinde / eller oc der offver Ridderligen døe. Derfor er min begiering at i ville ride med mig / thi de ere icke langt her fra.

De reede frem med hver andre / hvor de saae mange skiønne Tielte opslagen / med stor Rigdom aff skiønne Smycker oc adskillig staffering. Jomfruen førde de fremmede Giæster udi sin Tielt / som var Kongens Daatter aff Persia / oc meget roset for sin Dyd oc deylighed / sig hos hende lod finde / strax bleff spurt / hvem de Fremmede vare / hvilcket den bedrøffvede Jomfrue dennem altsammen sagde / saa oc Ridderens Villie / bleff saa aff dennem

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

alle vel undfanget/oc ført udi et ſkiønt Paulun.

Ridderen bleff Harniſten afftaget/oc med koſtelige Klæder igien beprydet/oc Vand tilbaaren. Der effter gick hand til den bedrøffvede Jomfrue/adſpurde hende hvor den modvillige Ridder (der hende haffde giort offvervold) var at finde/bedendis hun vilde hannem did viſe/oc ſagde: Jomfrue/er det mueligt/da vil jeg edeꝛs Klenodier med Kamp igienvinde/eller oc min Pris oc ære der offver tilſette. Her med toge de hver andre (Ridderen oc de to Jomfruer) ved Hænderne/‖oc gick til den offvermodige Ridders Tielt. Der hand dennem ſaae/ſagde hand trotſelig til H. Vigoleis: hvad acter i her at vinde med eders ſkiønne Jomfruer/haffver i noget nyt/da lader mig det ſtraꝛ forſtendige? H. Vigoleis/den ſkiønne Heldt/ſagde med god beſteed: Vider/at min tilkommelſe betyder ey andet/end eders ære/om i ſelff vil/i haffver denne Jomfru/ſom i vel vider/med gewalt hendis Klenodier fratager/dog kand det i ald ære igien giffvis/derfor betencker eder/at det icke ſømmer ſig/noget paa Røfvervis at henføre/anſeende/det eders Ridderlige naffn oc ære meget forringer. Den hofferdige mand

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ſvared: er i for Predickens ſkyld hidkommen/da lader eder paa Marcken en Prædickeſtoel ferdig giøre. Men jeg raader eder/at i med eders Fruer bortgaar/oc ſiger/i haffver været her. H. Viegoleis ſagde: Tro mig i ald Sandhed/jeg ſkal giøre eder en Prædicken/ſom i ey uden affløſning/med ſtamme ſkal fragaae/oc biuder jeg eder Kamp til for denne Jomfrue/hvor effter i eder kand rette/oc kommer Morgen tilig paa Platſen/oc hører meget vel til Prædicken/thi da ſkal Sverd oc Hielm/mandelig ſammen klinge.

Diſſe tidende bleffve ſnart udſprede/oc var ingen/der ſig jo forundret/at ſaadan en ung Ridder toerde med Kamp denne forfaren oc ſtercke Ridder udbiude. Om Morgenen der de haffde hørt Prædicken/komme de begge vel bevebnet/oc koſtelig ſtafferet/paa ſteden ſom Kampen ſkulde
28 ſtaa/tumlede deris Heſte oc for-‖haabede begge Ære oc Seiger at indlegge. De bleff giffven tvende ſtercke ſpeer/ſom de antoge/oc reede med ſaadan ſtørcke paa hver andre/at Speerene udi ſtøcker bortfløige. Der ſperdene vaare ſønder/toge de til deris goede Sverd/da angick det førſt/thi ingen aff dennem vilde vige/de ſloge ſaa ſterck paa hver anden at Ilden fløig i ſtore haa-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

be/oc paa ſidſten giorde H: Viegoleis ſaadan et mandelig Slag/at hans Fiende falt ned til Jorden. Men der hand ſaae hannem ickun at veze beſvimet/lod hand hannem komme ſig igien. Der hand kom nu til ſin forige ſtørcke/gick hand Her Viegoleis med ſaadan Mact oc ſtørcke paa/ſom vunder er at ſtriffve om/thi de ville begge deris Pris oc Ridderlige Ære ſtorgiøre/eller oc deris Liff ſom Heldte/Mandedeligen tilſette.

Her Viegoleis ſtridet med den Røde Ridder/oc hannem offvervant.

EN offvermodige Mand/ſom kaldis den Røde Ridder (aff det røde Haar hand hafde) men hans Nafn var Graf Heigir aff Hanagen eller Mannesfelt/dref H: Viegoleis ſaa lang ſom banen var/hvoraf Herrer Fruer/oc alle ſom omſtod/bekom ſtor Sorrig/ſønderlig Jomfruen/ſom bad inderlig til Gud med ſammenlagde Hender at hand den unge Ridders ſtørcke ville forøge/oc hannem ſin Naade forlene. Her Viegoleis hørde dette Klagemaal/hvoraff hand bekom mod oc Størcke/ſigendis: Verge dig nu du Mandelige Heldt/thi jeg hid indtil haffver ſparet dig med‖Strid/opløffte dermed ſine Arme oc

dreff den stercke Heldt lige saa fast tilbage igien/oc udi et Slag feldet hannem til Jorden/afftog hannem sin Hielm/oc Ridderligen tvingde hannem/der nu Striden haffde Ende/oc Prisen bleff aff alle Her Viegoleis tillagt/befalede hand Greffven uden forsømmelse at ride til Britanien/at salutere Kong Artus oc hans Ridderstab oc sige den Ridder med Hiulet haffver sent eder did. Greffven svarede: Herre/jeg haaber i forholder icke hvo i er/thi der kand andre ocsaa føre det Hiul/som udi Mandelighed oc andre Dyder/er icke ved edeRs Naade at ligne. Her Viegoleis sagde: for ederS store Mandoms styld/vil jeg icke dølge mit nafn/spør nogen hvad jeg heder/da er mit Nafn Viegoleis/oc af frie villie/agter til Corotin/Eventyr sammesteds at forsøge/Gud gifve mig sin naade/det at fulddrifve. Oc der med bleff den store trette/som de tvende tilsammen haffde/forenet/Oc Greffven tilbage gaff Klenodierne/som hand med gevalt Jomfruen hafde frataget/tog saa venlig affsteed/oc reed til Britannien/tieniste at erlange. Her Viegoleis bleff aff Herrerne oc Fruerne meget vel antaget; oc glede sig alle ved hans seyervinding. Anden Dagen toge en hver forloff/oc reede med sine Tienere

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

hiem. Men Her Viegoleis oc hans følge/ reede med Jomfruen (Hand haffde fegtet for) til Veigene gick aff/bedendis hannem gierne/at ride med sig. hand tacket hende venligen/sigendis: At hand Eventyr til Corotin ville forsøge oc fuldende/eller oc der off=‖ver mandeligen dø. Der hun hannem icke kunde offvertale/vilde hun aff stor vrede icke beholde de skønne Klenodier hand haffde vundet/oc sagde: Effterdi i mig ey vil bønhøre/saa tager de Klenodier/som eders mandelige Haand haffver vundet. Det ville hand ey heller effterkomme/men sagde: det sømmer sig ingenlunde. Da ville hun dennem ey heller beholde/oc haffde saa en lang strid med hver andre/thi den ene ville icke gjøre den andens villie. Endelig skiød Jomfruen Hesten oc Fuglen fra sig med mact/tog forloff/oc reed meget utaalmodig sin Vey. Der H. Viegoleis seer det skulle icke andet være/gaff saa Jomfruen Klenodierne/som hannem haffde fult fra Brittannien. En Dverg som følgte forneffnde Hest/begynte atskillige lystigheder/om sin Herre Kongen aff Irland at fortælle/saa oc andre fremmede Seeder oc Brug hand haffde seet/hvor med de den Dag fordreff. Mod Afften saae de en kostelig Tielt/hvorfor

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ſtode mange Speer / men de viſte ey hvo dem tilhørde / oc hvad Herren der med meente. Men her Viegoleis var ved et frid mod tenckte vel / der var Ridderſtab at finde / reed ſaa noget faſtere / at udſpørge hvad det ſtulle betyde. Men der Herren for Tielten ſaae Ridderen ſaa haſtig rende / opſad hand ſnart / oc reed hannem oc hans Selſtab imod / førde dennem udi ſin Tielt / undfanget dennem herligen oc tracteret dennem meget vel. Der effter ſagde hand H. Viegoleis. Jeg ville gierne (med forloff) vide / hvor eders Reyſe med denne Jomfrue ſtander hen / H. Vie-|goleis ſvarede: Jeg haffver hørt denne Jomfruis ſtore Klagemaal for den veldige Kong Artus om den ſtore tvang oc nød hendis Frue lider / ſagde ocſaa: hvo ſom Eventyr ville forſøge / hand ſtulle komme til Corotin, hvor allehaande friſtelſer nock er at finde. Oc nu haffver jeg mig (hendis Frue til villie) det paataget at forſøge / Gud giffve mig ſin Naade / at jeg den Pris maatte fuldbringe.

Verten ſagde: Gud bevare os begge / oc forandre voris Tancker / jeg troer viſſelig / at diſſe Eventyrer er en aff os beſteret. Thi vi haffver været Ti ſom længe der effter haffver ſtandet / oc ere de Ni alt bort-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

redet/en effter den anden/oc alle udi den fare bleffven døde. Men effterdi vi begge haffver moed der hen/saa beder jeg eder/at i lader Speer oc Sverd udi morgen tilig os der udi atstillie/hvilcken aff os den Eventyr skal erlange. Her Viegoleis befalt det meget vel/oc sagde: Herre/i haffver dømt rettelig/oc der med gifvet eders Ridderlige moed tilkiende/saa eders Priis ved dette Raad billigen bør at loffves. Ridderen sagde: saa vil vi det oc effterkomme/vider oc/at jeg vil deele lige med eder/effterdi jeg seer/at i haffver ey meere end et Speer/men jeg haffver dis fleere/saa vil jeg giffve eder sex/oc sex Tienere der til/som med tieniste skal være forplictet eder at opvarte/saa vil jeg ocsaa tage sex Speer oc Tienere/paa det den ene skal icke haffve meere fordeel udi Kampen end den anden. Her Viegoleis antog det med stor Tacksigelse/oc fordreffve de den Affsten med atskillige‖løstige Historier/til det var Senge tid/da bleff en hver effter sin Stand med stor verdighed henfult at sofve.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Her Viegoleis oc hans Vert/ Ridderen kæmpet mod hver andre/ men Her Viegoleis vant ſeiger/oc rente Ridderen til døde.

OM morgenen tilig/der de haffde hørt Predicken/ oc Maaltid var holden/ reede de vel bevebnet paa Pladſen ſom ſtriden ſtulle ſtaa/ hvor dennem ſtrax blefve ſpeer tilragte/ de brødes haſteligen udi ſtøcker/dennem bleff giffvet toe andre/de ginge oc udi ſmaa ſtøcker. Men der den Gamle Ridder befant ſaadan ſtørcke hos den unge/ gaff det hannem et ſtort Vunder/ meente dog viſſelig at felde hannem. De toge tredie gang Speer/ giorde Banen oc lengre/ oc rente aff ſaadant ſtørcke paa hver andre/at Speerene fløige fra dennem udi ſplinder. Der en hver haffde nu brøt ſex Speer/oc vaare dog Ridderligen bleffne ſiddendis/gaff mand dennem endnu toe ſpeer/ſom vare ſterckere oc meere beſlagen end de andre/da forſøgte de allerførſt dezis ſtørcke/ oc reed med ſaadan magt tilſammen at den goede Gamle Riddere/ motte ſit Liff deroffver tilſette. Her Viegoleis ſprang til Jorden/ ſigendis: Vee mig/ at din Mandelighed ſtulle falde for min Haand/ forbandet være den Pris/ jeg her haffver indlagt/dig klager billigen alle

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Ridder oc Fruer / saavel oc Jeg. Ah at jeg hidkom/effterdi du dit skiønne Liff for min skyld skulle forlore. Saaledis beklagede Her|Viegoleis den drabelige Helt/at hand saa tilig skulle sit Liff tilsette / oc ligge død for hans øyen. Hand befalede Folckene/at de skulle bære det døde lig udi Kircken/det Christeligen med herlige Ceremonier til Jorden at bestedige/som det sig best burde. Derefter tog hand forloff / oc reed med sit selskab paa Veyen lige til Corotin. Der Jomfruen saa offte haffde seet hans mandelige Gierninger / sønderlig med denne forneffnte mandelige Helt / begynte hendis Hierte oc sind at vendis til hannem oc sagde: Ædle Ridder/hører oc forstaar min tale med goede / thi ieg bekiender mig icke at hafve giort ret / i det ieg hafver altid veret saa gienstridig med eder/derfor begierer ieg i mig det vil tilgifve / oc Gud stal vere mit vidne/at ingen ridder hafver mig bedre befaldet end i. men sandelig for eders ungdoms oc icke mandeligheds skyld frøcter ieg min Reyse at vere forgefvis. Viegoleis sagde: Ach skiønne Jomfrue / gifver eder tilfreds/det er eder lenge siden tilgifven oc forglemt / men siger mig nu hvorledis det eventyr er beskafet / oc det best kand vindis. Hun svarede: Herre / det

er mig tungt at ſige / ti den ſorg gaar mig offver alle maade til Hierte / at ieg hafver ført eder udi det Land hvorudi / hvilcket ieg frøcter / i viſſeligen eders Liff maa tilſette / oc raabte med høy Røſt. O wee mig den ſtore Nød / at Jeg hafver eder hidført / men at ieg meget ſkal tale derom / er forgeffvis / thi ingen veed noget derom at ſige uden allene de Riddere / ſom effter det Eventyr ere bortreeden / aff hvilcke (diß verze) ingen ere igienkomne. Dog vil ieg ſige eder / hvorledis ‖ 34 den ſorrig (aff et ugudeligt Menniſke for 10 Aar ſiden) først er begynt. Min Herre var en meget ſkiøn Ridder / oc fød Konge til Corotin / hand ophøiget udi ſit Kongelige Hoff / den forbandet Mand / Roas aff Gloys / agted hannem meget from oc Retfærdig / oc holt hannem udi ſit Sind meget bedre / end hand var / gaff hannem ſtor beſolding / meget Goeds oc Regiment for alle hans andre Tienere. Men min Herre bleff falſkelig oc ilde bedragen / thi den ſlemme Morder kom en Morgen tilig / med ſine medfølger / oc jammerlig omkom min Herre / oc mange ſkiønne Riddere med hannem / der de laae udi deris Seng oc ſoffve.

For dette ſkammelige Mords ſkyld / er den forbandet Morder udi alle Land hadet

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

oc foracted / dog kand (diß verre) ingen hannem det betale/thi hand udi Troldoms Konst saa Mesterlig øffvet/ at ingen menniſter kand giøre hannem nogen ſkade/ej heller frøcter hand ſig for nogens Vrede eller Fiendſkab. Derfor ligger dette goede Land øde/oc alle Biugningerne ere forderffvet. Diſſe Laſter oc ſkade ere os meget haarde/ haffver oc adſkillige middel betenckt/hvorledis vi kunde bliffve befriet/ men haffver hidindtil intet udrettet/ andet end vi mange ſkiønne Riddere oc Heldte haffver forloret. Thi alle de/ſom der effter henreyſe/fører ingen Kundſkab tilbage/derfor vi ej heller videre der om veed at fortelle. Thi hver Afften kommer en ſkiøn Orm for det Slot Roymund / haffvendis paa Hoffvedet en meget koſtelig Crone/hvis Farffve er deylig at ſee. ‖ Oc naar Ormen did kommer / tøffve2 hand/ til en bevebnet Ridder kommer hannem effter/gaar ſaa paa Veyen / til Corotin/oc følger Ridderen Ormen ſtedſe effter. Men hvad ſiden meere anlange2/kand ingen vide/thi ingen aff dennem er kommen tilbage. Men hvem ſom kand bryde denne Troldom/oc vinde Landet/den giffvis min Frue/(den ſkiønniſte oc yndeligſte Larie) til Ecte/oc det gandſke Land med hinde. O

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

vel den Ridder / der den ſkiønne oc deylige Jomfrue bekommer/ſandelig/hand oc alle hans Venner maa ſig deraff ævindelig glæde. Men hvorledis de Liffvet beholte/ oc undginge den ſlemme Morders Hender/ vil jeg eder kortelig lade forſtendige: Det ſkeede aff en hendelſe/eller meere/aff Guds villie oc Forſiun / at min gamle Frue med ſin Daatter Larie reyſte fra Corotin til det Slot Roymund / hvor de Maymaanet offver ville fortøffve / til min Herre kom til dennem / hvilcket ved den forbandet Morders onde oc ſlemme Gierning bleff forhindret / Gud giffve vi ſnarlig motte bekomme heffn oc ſtraff paa hannem. I det kom de Slotted ſaa nær / at de det vel kunde ſee / Befalningsmanden paa Slotted vebnet ſig haſtelig/oc reed dennem imod/hand var den beſte oc berømmeligſte Ridder udi det gandſke Land / hand førde paa ſit Glaven en koſtelige Fauffne/ hvorudi Ormens ſtickelſe ſom tilforn er omtalet var malet. Her Viegoleis adſpurde Jomfruen hvad den Ridders Mening var? Hun ſvarede: Herre / denne Ridder er Befalningsmand paa Slotted / oc ‖ ſaa ſkiøn en Ridder / ſom ingen kand affſtinge eller modſtaa / thi hans ſtørcke ofvergaar alle Ridderis/tale2 hand eder noget til/da beder ieg i lader

hannem ubehindret passere. Her Viegoleis sagde: Det ville Gud icke/at ieg for en Mand skulle fly/thi vil hand videre end ret/da skal ieg vel møde hannem/at hand det skal ihuekomme/saa lenge hand lefver/ satte dermed sin hielm paa oc rende Ridderligen hannem imod/de gaffve paa begge sider Hestene aff skarpe sporer/oc reede med saadan størcke tilsammen/at deris speer ginge i mange støcker/bleffve dog begge mandelig besiddendis/hvilcket gaff Ridderen et stort vunder/at denne fremmede Gest/kunde hannem modstaa/hand reed til hannem/tog hans Hest ved tømmen/oc sagde: Herre/verer Gud oc mig velkommen i dette Land. Dereffter undfanget hand jomfruen/som hannem med faa ord fortalde hvad sig med hannem paa Reysen haffde begiffvet. De reede med hver andre til Slotted/hvor de af Herrer oc Fruer med stor Ære oc verdighed bleffve vel anammede.

Her Viegoleis kom til Dronning Larie (paa Slotted Roymund) hvor hand aff hende/hendis Jomfruer oc tiener blef meget vel anammed oc antagen.

Ronning Larie fremkom udi en Engelsk gestalt/hendis skiønne Gest at undfange/som hun effter Landsens sed-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

vane/med Køß oc venlig ord omſaffnet. H. Viegoleis tacket hende venligen med ſinlig reverentz. Derefter lod hun hannem
37 ſit Harniſk afføre/oc hannem‖tilbære en ſtiøn Skiorte/ſaa oc herlige oc koſtelige Kleder/med dyrebar Klenodier beſmycket. Oc midlertid hand ſig beklede/med de ſtiønne Kleder/effterat harniſket var hannem aftagen/ſagde Jomfruen/Dronningen oc Ridderſtabet/hans mandelige Gierninger/med den Heſt oc fugel/ſom hand vant/ſaa oc alle andre hans Ridderlige Gierninger/hand hid til dags giort oc bedrefvet hafde. I det blef maaltid bereed/Dronningen befalet at føre Geſten i hendis Pallads/ſom oc ſkeede/oc var alle begierlig at ſee den unge Ridder/ſom dennem til Trøſt oc befrielſe var kommen i Landet/der giordis hannem til Ære oc Tieniſte mange Løſtigheder/oc førde hannem til Dronningens bord/hvor hand bleff meget vel tracterit/oc flittelig opvartet/ſaa hand det ej bedre kunde ønſke eller begiere. Alle glæde ſig ved hans Tapperhed/oc ønſked hannem megen Løcke til hans foretagne Eventyr oc Farligheder. Den ſtiønne Heldt mercket nockſom/at de meente hannem det med troe/var derfore ſaa meget meere begierlig/de farlige

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Eventyr at forsøge. Der det nu vaar Senge Tiid / ønstet hand Dronningen oc Ridderskabet / en Lycksalig goed Nat / oc bleff hand udi et Kammer henført / som meget Kongelig vaar beprydet. Hand stod udi et Vindue / Landsens Leylighed at besee / oc bleff vaer en stor Brendendis Ild / spurde strax / hvad det skulle betyde? De svarede hannem / sigendis: Herre / det er til Corotin / hvor Kongen med sit Ridderskab iammerlig bleffve om-‖komne / men hvad ilden er 38
eller betyder / veed vi icke / thi vi hver nat seer den. Der effter lagde hand oc de andre Riddere sig til hvile. Men her Viegoleis oc Dronningen / soffve icke meget den Nat / thi deris Kierlige tancker / som den ene haffde til den anden / gaffve dennem icke roelighed til nogen søffn / thi deris Hierte oc Tancker vaare alt tilsammen giffne / saa de kunde ingen Roelighed haffve.

Den Ædele oc Dyderige Ridder her Viegoleis / tog forloff aff Dronningen / oc røsted sig til Eventyr / saaoc hvor det gick hannem med Ormen.

DEr det nu var bleffven Dag / stod her Viegoleiß op / vebnet sig med flid til sin bortreyse. Gick saa udi Kircken at høre Guds Ord / oc hans Velsignelse at annam-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

me/som hannem paa hans farlige Reyse/ høyligen var fornøden. Der hand nu kom paa Gaden/bleff saadan en trang/ thi en hver ville see den Ridder/som de haabedis at skulle dennem forløse. Der Predicken haffde ende oc Guds Tieniste var forretted/gick hand med Ridderskabet igien til Slotted/hvor Maaltidet vaar tillaffvet/ oc herligen bereed. Der Maaltid var holden/gaff Dronningen hannem et Brød/ som med stor Kunst var giort oc bereed aff mange atskillige Vrter oc Røder/som hannem paa sin farlige Reyse var vel fornøden. Den skiønne Heldt hastede meget fra dennem/sørgede hand icke skulle komme tilig nock/dog motte hand tøffve til Ormen kom. ‖ Mod Afften kom den Cronede Orm for Slotted/oc saa snart hand det saa/tog hand forloff aff den ædele Dronning/som hannem meget venligen omfauffnet/oc med gredende Taare/ønsket hannem aff sit Hierte megen Lycke oc Velsignelse/paa sin Reyse/ved Gud deris Herre oc Frelsere. Hand tacket hende Tucteligen/med kierlige Ord oc sagter/oc gaffve hver anden deris røde Lipper mange søde Køss. Der effter tog forloff aff det gandske Ridderskab/som ocsaa ønsket hannem/ved Gud Allermectigste megen lycke oc frem-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

gang. In Summa Der var ingen/som jo ønsket hannem Guds Velsignelse/til sin fortagne reyse oc farlighed. Hand sad paa sin Hest/oc reed meget frilig oc uforferdet den gruelige Orm effter/som effter sin sedvane gick hen aff den grønne Vold. Den uforferdet Ridder/reed hannem stedse efter til det bleff mørck Nat/oc strax opgick Maaneden med sit klare skin/saa hand kunde see vit omkring. Her Viegoleis saa et Slot for sig/som var meget kostelig/oc med stor flid/med mange Taarne oc Kanter bøgget oc meget beprydet/saa oc med skiønne høye Volde oc dybe Graffver befestet/at om end mange Konger med deris Folck laa derfor/kunde de dog icke giøre dem nogen skade. Oc for samme Slot/laa en skiøn løstig grøn Plads/derpaa stod en stor høy oc bred Lind oc gick Ormen stedse for Ridderen til Linden/men saa snart hand did kom/bleff den omvent til et Menniske/hafde paa sit Hoffvet en meget kostelig Crone/hvilcket Her Viegoleis sig meget for-‖undret offver. Oc begynte hand at tale til Her Viegoleis/sigendis: Værer Gud oc mig meget velkommen/udi dette Land/som ocsaa tager sig eders farlige Reise paa/oc gifve eder Lycke oc fremgang ved sin Guddommelige Barmhiertighed.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Den uforferdet Heldt tacket hannem meget finligen/oc ſagde: Herre/jeg forundrer mig meget / offver eders haſtige forandring/ſom er mig en ſtor glæde at ſee. Jeg beder eder ydmygelig i ville mig denne underlige ſiun forklare. Kongen ſvarede: det vil ieg med Korteſt udi Sandhed fortelle.

Her Viegoleis holder ſtille hos Kongen/under Linden/oc giffver Kongen hannem et Blad deraff.

JEg haffver været Konge oc Herre udi dette gandſke land/oc min mact var vide bekient det varet til min Gud oc Herre/ville ſin ſtraf mig lade ofvergaa/oc mine Dage oc Regierings velde (dog ey ved den Timelige Død) ſkulle tage ende. Thi den utro Hedning Roas/aff Gloys/ſom jeg aff Fromhed (fra Barndom op) haffver forſørget / oc haft megen troe oc Tillid til hannem men hans falſke oc utroe hierte giorde det/at hand mig oc alle mine Hoffſinder/ſom hos mig vaare/meget forrederlig hafver myrt oc ihielſlaget. Men at min Dronning oc Daatter (for hvis ſkyld i giffver eder i ſaadan fare) ere bleffven befriede/er Varſagen/at de icke var hos mig men paa det Slot Roymund holte hof/ſom

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ieg tillegge2 Guds Barmhiertighed / ſom ieg oc ſtadelig fortroer/at hand fører eders Reyſe til en løckelig oc god ende/hvoroffver i ocſaa ſkal vinde oc bekomme min Daatter / ſom ‖ ieg for alle udi Verden vil unde/ ſønderlig efterdi i ſaa tilig er reden effter Ære oc pris / ſom i oc aff eders Fader Her Gabon/haffver arffvet/ſom oc alle tider er holden for den beſte Ridder / oc derfor billigen det høyeſte Sede til Caridol bekleder. Her Viegoleis ſagde: kiere Herre ieg beder eder / at i ville ſige mig noget meere om min Fader/thi ieg hafver (diſſværr) aldrig kient hannem. Kongen ſagde: J haffver dagligen veret hos hannem / oc hannem aff begyndelſen tient i Kong Arti Hoff/ haffver oc altid veret den fornemmeſte. Hermed lod hand aff med denne Tale / oc viſte hannem et ſpeer / ſom ſtod i en ſtor ſtenhob / ſigendis: tager det ſpeer / ti det eder er meget fornøden / oc med det ſkal i offvervinde den grumme Orm Pheton / hvilcket dog med ſtor fare oc beſverlighed ſteer. J det tog hand et blad aff Linden oc gaff Ridderen/ſigendis: denne Luct er god for forgifft/ſaa oc for alle farlige Spøgelſer/derfor giemmer det flittelig hos eder. J det ſamme kom H: Viegoleis imod rendendis henved 300 riddere/ſom alle vare klede

41

udi ſort / hvis Speer / Panier oc alt det de haffde paa dennem / var med beg ofverſtrøgen/de førde en iammerlige Raaben/ ſom var intet uden Ah oc Vee. Da tenckte hand/ieg lader dennem icke ſaa komme forbie/der maa joe en giøre et reed mod mig/tog ſit Speer oc reed meget driſtelig paa en aff dennem/oc treffet Ridderligen/ hvoraff hans Glavend ſtrax bleff brendende. Hand rende haſtelig igien til Kongen/oc ſpurde/hvem de fremmede oc uſkickelige Riddere vaare? | Hand ſvarede: det er de Riddere (mine Hofſinder) ſom med mig bleffve myrde oc omkommen / ſandelig ieg ſiger eder/at voris Pine er icke liden/derfor beder til Gud troligen for os at hand for ſin Død oc Pinis ſkyld / ſom hand paa Kaarſet for os arme ſyndere hafver lidt oc udſtaaet/vil formilde denne ſtore plage/ſom vi maa udſtaa/ſom jeg haaber/at hand for ſin Barmhiertigheds ſkyld / vil frie eder af ald fare oc uløcke/ hvor ved i kand erlange en glædelig Seyervinding. Jeg hafver oc paa denne ſted hafft min ſtørſte Løſtighed/der ieg var i Verden. Gaff tit oc offte de Fattige Guds Almiſſe med min egen haand/ſkal dog ſaaledis plagis her effter min Død. Hermed befaler ieg eder Gud/hand lader eder finde

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

naade oc hielp. Hvorved i ald eders fare oc nød kand offvervinde. Jeg maa oc kand icke bliffve lenger hos eder.

Herkommer et forferdelige Diur for det Slot Kongen boede paa/som stiød Ild af sig at det stod altsammen i Lue.

DEr effter bleff Kongen forandret udi en Orms stickelse/oc gick hen til Slotted/Ridderne reed for hannem med en klagelig Strig/igiennem portene/hand bleff udenfor Muren staaendis/bleste paa dennem/hvoraff det gandske Slot stod i brendende Lue/oc saa stor at mand kunde det see paa Roymund/oc endog det affbrente om Natten/stod det dog lige smuckt om Morgenen igien opbygget/her Viegoleis holt stille/oc saa paa Ilden/da kom en stor haab sneehvide Du-‖er aff Ilden opfluendis/ 43
hvorpaa hand sig meget forundret/tenckte det motte visselig være/de Ridders siele som hand tilforn haffde seet indride paa Slottet. Hand tacket oc loffvet Gud for denne Siun/reed saa til Steenhoben/oc fant speeret som Kongen hafde vist hannem. Her Viegoleis reed med et frit mod igiennem Landet/oc kom mod Ufften paa en smuck grøn Plads/hvorpaa sad en Frue/som klagede sig meget/oc efter deris

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ſtick / haffde Haaret hengendis omkring Hoffvedet Klederne ſønderreffvet / oc meget bedrøffvelig med ord oc fagter ſig anſtillet / til hende reed den unge Heldt / oc ſagde: Frue / værer icke ſaa bedrøffvet / men ſiger mig eders modgang / er det mueligt ieg kand hielpe eder / vil ieg det gierne giøre. Fruen ſvarede: O Gud hvad ſkal ieg ſige / Vee mig arme Frue / at ieg aff denne min ſorrig oc Klage icke kand døe / oc min Allerkieriſte dog er lenge ſiden omkommen / vee mig ieg ſkulle leffve denne uløckelige Dag / begynte ſaa at ſige: Vi vaare udreedne os at forlyſte paa denne grønne Marck / oc tenckte vi vaare her meget ſicker oc frie / da kom den gruelige orm Pheton / oc hentog med magt min allerkieriſte / med tre andre ſkiønne Ridder. O vee mig den ſtore nød / at hand icke mig med min Kieriſte ocſaa bortdrog. Her Diegoleis ſagde: Frue lader fare eders Klage / oc viſer mig ſteden / hvor de bleffve henført / ieg tør endnu finde dennem udi Liffve / oc komme baade eder oc dennem til hielp. Hun ſvarede: Ach nej Herre / ieg beder eder i lader denne Reyſe falde / Thi jeg bliffver derved

44 ſlet intet ‖ trøſted men min ſorrig langt meere der af forøgis / at i foꝛ min ſkyld ſkal tilſette eders unge Liff. Hand ſagde: Frue /

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

haffver bedre fortrøstning til Gud: Hand tør ved mig føre det til en god ende/thi ieg for Eventyrs skyld hidkommen/oc dennem/om Gud vil/med hans Hielp fuldbriffve/eller oc deroffver Ridderligen døe. Tog saa affskeed fra Fruen/sette sin Hielm paa/oc reed sin Vey/Gud være stedse hos hannem oc holde sin beskermelse ofver hannem thi hans hielp var hannem høyligen fornøden. Hand reed icke lenge/førend hand hørde stor Bulder oc knagen aff Træer udi Marcken/hand reed stedse effter det liud/oc kom strax paa Ormens Fodspor. Der hand dennem seer/tegnet hand sig med det hellige Kaars oc forundret sig meget/at Gud haffde ladet saadant et Grumt Diur leffve paa Jorden/thi det var saa uskickeligt oc grumt diur/at ieg aff forundring/des skickelse en deel maa beskriffve: Hans Hoffvet var meget stort/oc saa uskickelig/med slemme store sorte Haar/oc en Kam som paa en Hane/men meget høigre oc støre/hans Neb var bart nogle alen lang oc alen bred/fortil meget spids oc saa skarp som et nyesliffvet sverd/tenderne vare som paa et Vildsvin/dog meget lenger oc støre/øigene røde oc grumme at see/kropen temmelig stor oc lang/bugen grøn paa siderne guul/oc fra

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Hofvedet til rumpen ofverdraget med store ſtarpe ſkiel ſom en Crocodil/ med atſtillige farfver. Fødderne vare ſtore ſom paa en grif/loden ſom en biørn/med ſtore uſtickelige finder/halſen kroged/oc haard ſom et horn/med faa ord at ſige/det var et forferdeligt/uſtickeligt oc meget ſkadeligt Creatur/ hvis lige aldrig enten før eller ſiden var ſeet/haffde oc frataget mange Menniſter oc Diur deris Liff oc Helbrede.

Her Viegoleis ſtrider med den gruelige Orm/befrier en Ridder fra hannem/oc endeligen den offvervinder.

DEr Her Viegoleis ret beſaae dette grumme beſt/befaled hand ſig med ſtor flid i Herrens beſkermelſe/ſigendis: Herre allmectigſte Gud/jeg befaler mig ganſke i dine Hender/hielp mig du trofaſte Gud/at ieg dette forfærdelige Diur maa offvervinde/ſom viſſelig er din oc alle leffvendis Creaturis dødelige Fiende. Oc med diſſe Ord rente den uforfærdet Mandelige Heldt/til det forfærdelige Beſt/ſom haffde Ridderen med ſin Rumpe trei gange omſlaget/oc ſtack ſit Speer udi hannem op til ſine Hender. Der Ormen fornam ſaadant et ſting/ſtreeg hand med ſaadan en forferdelig Liud/at Bierge oc Dale derved

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

røſtede / ſom det ſtulle falde gandſte offver hver anden. Hand ragte ſin Rumpe/oc lod Ridderen falde/vende ſig med ſit Aeb/mod den wforfærdet Heldt/ſtar med Tenderne/ oc anſtillet ſig ſaa gruelig ſom hand hannem ſtrax ſtulle haffve opſluget/ſaa Her Viegoleis haffde nockſom at beſtille/hand ſig kunde befrie/oc motte det meſte hand kunde/bag de ſtore Træer ſig behielpe/ hvor hand gaff hannem ſaa ſtore ſlag at ilden fløig om hannem/men Ormen var ſaa|haard/ at hans goede Sverd kunde ingen ſkade giøre hannem/der her Viegoleis det fornam/ſprang hand mandelig frem/ oc tog Speerdet ſom endnu ſad faſt udi Ormen/oc ſtack hannem/igiennem ſin bringe/at hand deraff tog ſin død/men førend hand falt til Jorden/ ſlog hand med ſin Rumpe/Ridderen langt fra ſig udi Marcken/ſom mand haffde ſlaget en Steen aff en Slynge. Den ſkiønne Heldt falt meget affmectig/ved ſiden aff en ſtor Søe. Hvor hand lang tid laa ſtille uden nogen Forſtand / indtil der paa ſidſten er kommen Folck til hannem. Nu vil vi nogen tid lade det fare oc tale om den bedrøffvede Frue/ ſom viſte icke andet end hendis Kieriſte var død/begierer derfor ey heller lenger at leffve/men reed med frie Villie udi Mar-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

cken / hvor Ormen hendis Herre haffde hendraget / udi meening hand hende ocsaa skulle omkomme. Der hun nogen tid haffde redet baade hisset oc her / see / da møder hun sin Kieriste meget svag oc Krafteløß / hvilcket gaff hende en meget stor Glæde / sprang hastelig fra sin Hest / oc omfaffnet hannem meget venligen / sigendis: Gud være loffvet / ieg finder eder leffvendis / Allerkieriste Herre / siger mig dog hvorledis i er kommen fra den grumme Orm oc befriet fra den grumme Død. Hand sagde: Der kom en Ridder uden tvil en meget skiøn Heldt / hand haffver mig befriet / oc med sit speer offvervunden oc drebt det grumme Best / men jeg frøcter hand icke er kommen derfra med liffvet. Da sagde Fruen: O vee / at saadan en
47 Mandelige Heldt oc Rid-‖der / skulle aff et Best tagis aff Dage. Dereffter toge Tienerne / som følged Fruen / deris Herre / førde hannem til sit Slot / oc hannem meget flittig tiente oc opvartet. Strax udskicket hand sine Tienere / den ædele Heldt at opsøge / enten død eller leffvendis / de ginge ud / oc leete meget flittelig / funde den døde Orm / de tre Riddere oc den Hest / som her Viegoleis haffde reedet / alle døde / men Ridderen kunde de icke finde.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Her Viegoleis bliffver aff en Fiſkere funden ved Søeſiden.

DEr de nu kunde icke finde Ridderen/ hvercken leffvende eller død / bleff Greffinden meget bedrøffvet oc gick med ſex Jomfruer oc Piger ſelff at oplede den drabelige Heldt. Nu var det temmelig ſilde/at de torde icke gaa langt fra Slotted/ bleff derfor gaaendis ved Søen ſom laa ſtrax hos Slotted / ſamme Afften var en Fiſker oc hans Qvinde/om føde til dennem oc deris Børn / paa Søen udroet / de ſaa hvor Ridderen laa ved Søeſiden / da ſagde Qvinden til ſin Mand: See her / hvad er dette / ieg troer du haffver aldrig ſeet ſaa koſtelige Kleder ſom denne Mand haffver/ ieg haaber/at vi ved hannem vil forvinde ald voris Armod oc fattigdom / de lagde til Landet/ oc funde den ſkiønne Heldt liggendis meget affmectig/nermere Død end leffvendis/ de fordriſtede dennem til at afføre hannem ſit koſtelige Harniſt oc Kleder / vende hannem offte omkring / til de haffde hannem nøgen afført / baare ſaa hans Skiold/Hielm/oc alt det hand haffde udi deris baad. | Fiſkeren ſagde: mig undrer hvad den Ridder er vederfaret / den grumme Orm maa viſſelig haffve iaget hannem / ſaa hand af Redſel er bleffven

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

død / Qvinden ſvarede: Skynde du dig / det være med hannem hvorledis det være kand / men vi haffver hans Klenodier oc Goeds / derfor kiere Mand / lad os haſtelig hiemfare / at vi icke paa Veyen bliffver greben eller ſeet aff nogen. I det de ſaaledis talede med hver andre / drog Her Viegoleis den ene arm til ſig / hvor aff de formerckte / hand endnu icke var død. Fiſkeren bleff bange / oc ville undløbet. Men Qvinden ſagde: Icke ſaa / men kom oc lad os druckne hannem / ſaa beholder vi hans goeds uden ald fare / thi ingen Menniſter tencker os til ſaadan Gierning. Dermed tog hun Ridderen udi Haaret oc ville ſlebet hannem udi Vandet. Da ſagde Fiſkeren: Gud forbiude det / at vi ſaadant et mord ſtulle begaae / thi baade Gud oc Verden lod det ej bliffve uſtraffet. Men hun vilde endelig druckne hannem / oc Manden vilde det ingenlunde tilſtede. Endelig motte hun følge Manden / oc ginge med hver andre i deris Baad / oc førde med ſig udi deris Fiſkerhytte hans koſtelige Harniſt oc Klenodier. Oc med ſtor Glæde beſaae denne Dyrebar ſkat / thi deris Lycke var vognet ved en andens Vlycke / Raadſloge med hver andre / hvorledis de det beſt kunde angaa / oc udi Landet dennem bort

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

forhandle. Nu var en aff Jomfruerne/ som følgis med Greffinden / hemmelig gangen til denne Fiſterhytte / ſom hørde deris raad / tenckte / hvad monne de fattige ‖ Folck / haffve for Klenodier / ſom de paa Landet vil ſelge / hun ſaa igiennem et lidet hul / oc ſaa Skiold / Hielm / oc paa hver ſtod et Forgylt Hiull/ſom hendis Frue dennem haffde giffvet til tegen/ hvorpaa de Ridderen kunde kiende. Der Jomfruen dette ſeer/bleff hun meget glad/ løb haſtelig til ſin Frue/tenckte at tiene en ſtor tack/oc ſagde/at Ridderen de efterſøgte var viſſelig funden. Fruen ville icke troe hende / men ſagde: du bedrager mig viſſelig. Jomfruen ſvarede: naadige Frue/ ieg bedrager eder icke kommer med mig / da ſkal i ſelffver ſee/at det er ſaa udi Sandhed. De ginge meget ſtille til Hytten/ſaa oc hørde det altſammen/thi de ſade endnu hos hver andre oc raadſloge/hvorledis de deris Sag ſkulle angaa. Der Fruen dette ſeer/kunde hun icke lenger tøfve/ bancket ſtrax paa/oc begierede de ſkulle oplade. De kiende Fruen ſtrax paa ſit maal/oc bleffve meget forfærdede/lode hende med ſtor Frøgt ind. Hun ſagde: Fiſker/ieg beder dig / du vil føre mig paa den ſted/ ſom du haffver fundet den Heldt/ der diſſe Kle-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

nodier tilhører / oc ieg loffver dig ved min Ære / at ieg ſkal dig ſaa belønne / at baade du oc dine Efterkommere ſkal tacke mig deris Liffs tid. Gud giffve ieg motte finde den ſkiønne Heldt udi Liffve / da var det mig en meget ſtor Glæde / hvorfore ieg ville icke haffve ald verſens Guld. Oc ſom tilforn er omtalet / hvorledis Ormen ſlog Ridderen langt fra ſig / til ſiden aff en ſtor Søe / hvor hand laa meget affmectig uden nogen Forſtand / ‖ thi vil vi hannem ej længer forglemme / men tale videre om hannem / hvor hand er igien kommen til ſin forige ſtørcke oc mandelighed. Nu var Her Viegoleis / effter hannem Klederne var affført / nogenlunde kommen til ſig igien / af den kolde Vind / hannem aff Søen paableſte / reyſte ſig op / oc hvilede ſig til et Træ. Men der hand ſeer ſig at være gandſke nøgen / kunde hand ſig ej nockſom forundre / hvorledis hand paa den ſted uden nogen Kleder var kommen / hand tenckte ſig vide om / oc meente hand haffde drømt om mange Løſtigheder / oc ſagde. O herre / hvorledis udi ſøffne er ieg (af Drømme) bleffven bedragen / thi mig forekom en ſkiøn Jomfru / for hvis ſkyld ieg mig et Eventyr paatog / at fulddriffve. Ah hvad er ieg nu til ſtrid nduelig / ieg er icke her Viegoleis /

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

men en fattig Bunde / kand dog hvercken
dørcke Jorden ey heller bygge noget Huus.
O Allermectigſte Gud / hvad er mig dog
udi ſaadan haſt vederfaret/eller hvad ſkal
mig dette betyde.

En Jomfru / bærer Hez Viegoleis en Kiol / der hun ſeer hand er nøgen men hand for Spot ſkyld vil ſkiule ſig udi Sanden.

HEr hand nu ſtaaz udi diſſe Tancker / oc foracter ſig ſelff / kom Fiſkeren med tvende Fruer gaaendis / der hand dennem ſeer / ville hand for Spot ſkyld bortløbe / men Fruen raabte paa hannem / oc ſagde aff ſtor glæde: Herre flyer icke / ieg er den Frue / ſom i paa den grønne plads fant ſaa bedrøffvet / oc i for min ſkyld gaf eder udi ſtrid med den grumme Orm Pheton / ſom haffde bortført min Allerkieriſte / hvilcken i oc haffver mandeligen offvervundet oc ihielſlaget. Der hand det hørde / betenckte hand ſig ſnart / oc løb icke mere / men for hand var nøgen kaſte hand ſig udi en ſtor Buſk / ſig dermed at ſkiule. Jomfruen racte hannem en ſkiøn Kiol / hand ſig iførde / oc en Skarlagens Kappe / hvor med hand ſig beklædet / gick ſaa til Fruen ſom hannem meget venligen undfanget / hvoraff hand ezfaret / at hun glædis meget ved hannem /

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

oc meente hannem alt got. Hun ſente oc haſtig bud til Slotted / at de ſtulle hente Ridderen / oc hannem med ſtørſte Ære oc Værdighed undfange / ſom ocſaa ſkeede. Greff Moral / ſom hand haffde befriet / kom hannem imod / med alle ſine Folck / ſom var paa Slotted oc udi Staden / oc undfanget hannem med ſtor Glæde / oc loffvede hannem med ſtor Tackſigelſe oc æris beviſning / at hand dennem oc det gandſke Land fra den gruelige Orm hafde befriet / oc geleidet hannem paa Slotted / hvor hand effter ſtørſte uroe / arbeid oc beſvering blef tracterit med koſtelig mad oc Dricke / oc med ſtor flid tient oc opvartet / hvorved hand kom igien til ſin førige ſtørcke oc Krafft. Dereffter lod Greffven hente hans Harniſk / Skiold oc Hielm / fra Fiſkeren / hvorfore hand bleff rigelig belønnet / ſom Greffinden hannem loffvet haffde. Men den ſkiønne Liffgiortel ſtickede Fiſkeren icke tilbage igien. Her Viegoleis ville icke heller ſpørge effter den / thi hand tenckte / hvo
52 ſom haffver den / ville icke u-‖den ſtor beſvering leffvere den fra ſig / derfore vil ieg intet tale derom. Oc forbleff ſaa tre Dage hos Greffven ſom hannem alt Ære oc goede beviſte / oc ham for ſin umage oc fare meget vel belønnet. Derefter begierede

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

hand forloff/ſigendis: Hand ville Eventyr til Gloys paa Roas (den vtroe Hedning) ocſaa forſøge / eller deroffver mandeligen døe. Grefven ſvarede hannem: herre ieg beder eder at i lader den Reyſe falde/thi den er eder formedelſt eders ungdoms ſtyld alt for ſtreng oc haard at forſøge/ Hand ſagde: Ney ſandelig ved min Ære vil ieg icke lade den Reyſe falde/i hvor ſtreng oc haard den monne være/icke heller kand nogen (uden Gud allenn') mig det affvende. Greffinden bad hannem ocſaa meget/ſagde hannem ocſaa om den ſtore farlighed der vaar udi Veyen/tilmed var hans ſaar hand aff Ormen haffde bekommet endnu icke tillegte. Hand ſagde: Frue/ denne reyſe kand icke forhindris/derfor beder ieg eder/ieg mit Harniſk motte bekomme/thi ieg vil udi denne dag ride effter Eventyr/det gaa mig derofver hvorledis min Herre oc Gud vil det haffve. Men der Grefven nu hørde at hand denne farlige Reyſe icke ville afſtaa. Tod hand det beſte Harniſk ſom nogen Ridder oc Heldt ville føre/hannem tilbæze/ſigendis: Efterdi i hafver eder paataget denne Reiſe/ſaa vil ieg dertil ønſte eder Lycke aff Gud i Himmelen/oc annammer for farligheds ſtyld dette ſtercke oc faſte Harniſk. Hvilket en

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

vild dvezg med ſtor Kunſt oc megen arbeid giort haffver / ſom hand oc med ſtor flid i mange Aar haffver forvaret / intil en vild | Qvinde haffver det aff Bierget udſtaalet / men hvem det ſiden haffver hafft / oc hvorledis det er kommen fra en til en anden / oc nu til mig / det ville vaare alt for langt at ſige fra. Oc ſkal i vinde denne Reyſe / ſom ieg haaber / ſaa er i udi dette Harniſk for Døden bevaret. Hand gaff hannem oc en koſtelige ſkiorte (for Troldom god) aff ſilcke med ſtor Kunſt giort oc tilredet. Her Viegoleis tacket hannem meget for ſaadan ſtor gaffve / ſaa oc for andet goede hand hannem haffde beviſt. Hand bleff oc effter ønſke vebnet med dette koſtelige Harniſk / ſaa oc en ſkiøn ſterck Heſt / med ſtaal bekledet fremleet / oc hannem foræret. Den frimodige Heldt tog forloff aff dennem alle / ſad paa ſin Heſt / oc reed udi Herzens naffn ſaa gladelig ſin vej / ſom hand ſtulle reedet til ſin Kieriſte den ſkiønne Carie. Thi jo støre farlighed de ſagde hannem / diß støre oc driſtigere bleff hans ſind oc mod. De befalede hannem Gud med vaade Øyen / ønſtendis hannem løcke oc fremgang paa ſin Reyſe hand ſig haffde fortaget.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Her Viegoleis bliffver aff en vild Qvinde / Kuel ved naffn / Hender oc Fødder bunden / vil hannem saa Hoffvedet affhugge men formedelst Hestens skrigen bleff Hun aff Frøgt foriaget.

EN uforsagede skiønne Heldt / befalede sig uden ald sorrig / udi Gud den almectigstes beskermelse / oc red sin Vey. Hand saa for sig mange slemme Veye oc stier / viste dog icke hvilcken der løb nest til Corotin / endelig reed hand mod Sønden / oc følgede en Vey som løb paa den venstre side / hvilcken førde hannem udi en slem udørcken oc vildnis / til en gammel forfalden Biugning / som mesteparten med Torne / Græs oc anden ukrud var offvervoxen / saa hand icke kunde lenger ride / men affstod fra sin Hest / bant hannem ved et Træ / gick saa omkring at leede om hand icke nogensteds kunde igjennem komme / thi der laa strax hos en stor Søe / meente derfor vel Veyen at finde. I det seer hand af en stor hule / hastig hannem imod løbe / en offvermaade stor / lang oc uskickelig Qvinde / som uden tvil var en meget ond oc slem Qvinde / hendis ansict var slemt oc grumt som et Abe hoffvet / haffde store dybe Øyen / en bred mund / aff hvilcken paa hver side / udgick en Tand lige som paa et Vildsvin /

hendis gandske Liff var offvervoxet med slemme sorte haar/som en Biørn. Oc hvad skal ieg meere sige om den slemme Qvindis skickelse/der var gandske intet smuct eller skickeligt paa ald hendis legeme. Der her Viegoleis dette seer/tenckte hand/skulle ieg drage mit Sverd til en Qvinde/da siuntis det mere fryctacteligt end Mandeligt/oc der hand staar i disse Tancker/løb Qvinden hastig til hannem/oc tog hannem med saadan størcke fat/at hand gick offver ende ned til Jorden/tog strax hans Skiold/ Hielm/Sverd oc Harnisk aff hannem/bant saa hans hender oc Fødder med en sterck viede tilsammen. Tog hans Sverd oc stod for hannem med/meente hannem Hoffvedet at ‖ frahugge/i det (til hans Lycke) begynte hans Hest at skrige oc hvine/hvoraff den vilde Qvinde bleff saa forskrecket at hun lod Sverdet falde/gaff sig hastelig paa flugt/thi hun icke andet meente/end det var den Orm Pheton/som den skiønne Heldt (der nu var nermere Døden end Liffvet) haffde ihielslaget/thi hand pleyet offte at komme paa denne Ort/men hun haffde hannem altid undløbet udi sin hule/hvorudi hun sig oc nu hastelig skulte/thi Flugten var hendis største Kunst. Men vider/aff hvad aarsage den uskickelig

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Qvinde (ſtercke Ruel kaldet) imod den høyprisede Ridder ſig ſaaledis forholdt/oc ſaadant et mord paa hannem at fuldriffve haffde i ſinde/ſteede derfore/ſom efterfølger.

Der var en Konge/Floyr aff Beland kaldet/ſom thielſlog Feros hendis Mand/uden ald ſkyld/oc kaſte hannem ſiden udi Søen/ſom icke var ret handlet aff hannem. Nu meente hun/det var Kong Floyr/ſom var kommen hende ocſaa at thielſlaa/hvorfor hun tencte hannem at drebe/oc ſaaledis heffne ſin Mands død/tog hannem derfore uden nogen advarſel fat/at drebe/ſom oc ſkeet haffde/derſom den forfærdelſe for den grumme Orm hende icke haffde foriaget/Men denne frøgt befride den Ædele Heldt/ſaavel oc Guds ſtore naade/ſom hand i denne fare inderlige tilbad/oc aff Hiertet paakallede/thi hans egen mact kunde hannem intet hielpe. Kaſtede ſig ſaa fra en ſide til en anden/at den ſtercke viede hans hender med vaare bunden ſønder gick/opløſte ſiden Føddernes baand/oc paatog igien | ſit Harniſk/ 56
tog ſaa ſit Sverd udi Haanden/oc ſagde: jeg loffver ved min Ridderlige ære/at ieg herefter hvercken imod Qvinder eller andre Creatur med hvad nafn de oc neffnis kand

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ſtal lade mig findis Vaabenløs/men aff yderſte mact dennem modſtaa / efterdi Herren min Gud mig fra denne grumme Qvinde ſaa naadelig hafver befriet. Gick ſaa til ſin Heſt/tog hannem ved tømmen/ leede hannem ved Haanden offver ſtock oc ſteen / hvorledis hand kunde / intil hand kom ud til Søen / hvor hand fant en ſtor bred Vey ſom løb udi det Land Corotin. Den høyprisede Ridder / ſom nu var undgaaen fra den ſlemme grumme Qvindis hender/ oc var paa rette vey / ſad hand paa Heſten oc reed frembedre. Men det varede icke lenge / førend hand kom igien paa vild vey / dog i et ſmuct Land/oc paa veyen i ſamme Land / vare ſtungne / meere end tredſintztiuffve ſpeer hos hver andre.

Her Viegoleis ſtrider med den Dverg Karios / oc hannem Ridderligen offvervinder.

Enne ſtun gaf den ſkiønne Helt ſtor mod oc mandelighed/tenckte/her ſkal uden tvil ſkiold oc Hielm / foꝛ min Haand Ridderligen falde / idet ſeer hand / komme hannem imod ridendis den ſtercke Karios/ ſom ingen med ſtrid hafde beſtaaet/vel bevebnet / oc koſtelig ſtafferet / denne Karios tillagdis fiorten Mands ſtørcke / endog

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

hand kaldis en Dverg / thi hand var kort paa lifvet haffde ſtacket arme oc been / men meget tyck oc ſterck / hand var fød i marcken aff en vild Qvinde / hvorfore ‖ det icke er at 57
undre at Naturen haffde anderledis virket i hannem end udi andre Menniſker. Der hand ſeer Her Viegoleis / ſagde hand: Du onde Menniſke hvem haffver ført dig i dette Land / hvoraff du aldrig leffvendis ſkal komme / oc ieg begierer at du ſtrider mod mig / oc for min Haand død bliffve. Der med tog hand et ſterck ſpeer udi ſin haand / oc reed Ridderen imod / der her Viegoleis dette hører oc ſeer / var hand dermed nokſom tilfreds / kom hannem uforfærdet imod rendendis / med ſaadan ſtørcke / at det var ſtor under deris Ryg oc Lemmer icke ginge i ſtøcker / dog gick ej mere end deris Speer ſønder. Det fortrød Hedningen meget hazt at den unge Ridder var blefven ſiddendis / thi hand tilforn mangen ſkiøn Helt hafde omkommet. Toge ſtrax andre ſpeer / oc reede med ſtor Lyſt tilſammen / at ſpeerene fløige langt udi marcken. Dette ſpil øffvede de ſaa lenge der var icke fleere ſpeer at bekomme. Karios ſom var icke vant til ſaadanne ſtød / bleff meget vred / der hand ſaa alle ſpeerne vaare ſønderbrutte / tog derfaare en ſtor

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Kølffve udi begge ſine Hender/oc ſlog efter Ridderen med den/ſom ſig icke heller forſømmede/men undvigte hannem ſmuct det førſte ſlag/oc vergede ſig Ridderlig med ſit Sverd. Denne Kamp varet til mod Afften/oc giorde hver andre ſtor ſkade. Men Her Viegoleis brugte meere behendighed end ſtørcke mod hannem/tilmed ville ingen aff dennem tage flucten/thi de vaare begge vante at beholde ſeyer/hvilcket de ocſaa nu forhaabede at erlange/oc
58 deris Liffstid beholde. ‖ Endelig bekom Her Viegoleis ſaadant et ſterck Slag paa den ſtercke Hedning/at det gick igiennem hans Hielm/oc ned i hans Hoffvetpande/hvoraff hand endelig motte døe/der hand fornam ſig ſaadan ſkade at haffve bekommet/rente hand med ſtor ſkrig oc ſkraal/udi den fortrollede Moras/hvor hand ſit Liff meget iammerlig tilſette. Oc haffde hand ingen ſkade bekommet/ſaa kunde hand dog aldrig kommet leffvendis deraff/thi den taage oc Troldom/hannem oc Heſten ſaaledis tilſammen bant/ſom de med liim oc beg haffde været ſammenhefftet. Her Viegoleis ſaa effter hannem/oc til hans Locke kom der en ſtor Taage/at hand hannem ey meere kunde ſee/ey heller derfor efterfølge/tenckte hvor hand ſkulle

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

henride / thi for hannem var denne store Taage / oc Natten med sin mørcke var alt kommen / viste derfor icke hvad hand skulle giøre. Dog reed hand saa meget mueligt frem ad / tilmed var Taagen saa tilreed / at alt det den veedrørde / hengde tilhobe som det hafde været Liimet. Igiennem mosen som denne Taage aff opkom / gick et vand under en sterck bro derudi stod et Hiul / med mange Jern spidser oc skarpe piger / oc stedse med et hastig løb omgick / saa ingen menniſter med Liffvet kunde deroffver komme / hand besaa dette Verck meget flittelig / oc forundret sig storligen deroffver / kunde dog ingen raad optencke / hvorledis hand skulle leffvendis offverkomme / thi det slog stedse meget hart med sine spidser. Tilmed var ingen andensteds at komme udi Landet / end offver denne Bro / thi det allevegne med Troldom var forvaret. Den unge Ridder Her Viegoleis / var nu udi støre fare / end hand nogen tid tilforn hafde været thi hvor hand offver vilde var det alt med Traaldom forhindret / tenckte oc skulle ieg nu reyse tilbage / oc disse Eventyr / ieg mig haffver antaget / icke fulddriffve / da var det et stor skaar i min Ridderlige ære / saa oc alle mine Venner en stor spot / ieg vil endnu forsøge Lycken / om

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ieg icke kand finde anden vey i Landet / ia om ieg end skulle stride med tredefve Kiemper / saa vil ieg dog heller slaaes med dennem end veige mig offver dette Hiul. Herre Allermegtigste Gud / ieg giffver mig aldelis i dine Guddommelige hender / befaler dig mig gandske med Liff oc Siel / du kiender alle Menniskers hierter / veed oc alle ting / førend de nogen tid skeer / Allernaadigste Gud oc barmhiertige Fader / komme mig til hielp / thi du mig endnu icke haffver nogen tid forlat / saa forlad mig ey heller denne gang / min Gud oc herre / hielp mig aff denne farlige nød. Med denne bøn gaff hand sig udi Guds beskermelse. Oc som i tilforn haffver hørt / at natten vaar paagaaen / som hans foretagene oc meget forhindret / oc det var meget mørck / saa hand icke viste hvor hand skulle hen / saa kom dog maaneden med sit klare skin / at hand Veyen kunde see / men aff stor møde oc besvering / falt hans Øyen tilsammen / oc hand aff sorg satte sig til at soffve / haffde sit Sverd i den høyre / Hesten ved den venstre Haand / oc hvilede sig saaledis sagtelig. ‖

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Her Viegoleis hvilede ſig paa en ſteen/oc ſof/til en taage hannem offvergick/hvoraff hand opvognede/oc kom offver Broen ind udi det tillugte Land.

I Midler tid hand ſoff/ſlog den tycke uſedvanlige taage (aff Guds ſønderlige tilladelſe ſom ſine icke forlader) udi Vandet ſom løb under Broen / hvoraf det bleff alt tyck/oc Hiulet ſin gang forhindret/ſaa det paa timen motte ſtille ſtaa / men der hiulet hafde icke ſin gang / begynte det at ſuſe oc larme/hvoraf den ſkiønne Heldt opvognede / ſaa ſig flittelig om / da ſeer hand hiulet ſtod ſtille / reyſte ſig haſtig op / oc ſagde : Herre Allmectige Gud / ieg tacker dig gandſke inderlig af hiertens grund/ for din ofverflødige naade / ſom du mig arme ſynder / ſaa naadelig hafver beviſt/ oc mig dette land ved din Guddommelige naade oc barmhiertighed hafver oplat. Leede Heſten haſtig offver broen / oc ſagde Herren Ære oc tack baade aff Hiertet oc med Munden. Oc der hand kom offver Broen / ſatte hand ſig paa ſin heſt / meente nu at ride udi god fred / ſee / da kom hannem imod løbendis et uſtickelig Creatur / hvis ſtickelſe er vel værd at beſtriffve / dog kunde ingen vide / om ſamme Creatur / var en

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Mand / Qvinde eller oc et diur: Det haffde fire fødder/gick opragt/paa fødderne vare lange store Kløer/hoffvedet som et Hunde-Hoffvet lange tender / dybe gloende Øyen/ fra Hofvedet til Beltesteden sticket som en 61 mand / oc neden som en Hest / hu-‖den som store brede skiel/oc blef kaldet marin. Dette forfærdelige Diur haffde med sig en sterck ild/at hvor det ved rørde motte straχ opbrende / hvilcket mangen skiøn Heldt haffde forderffvet oc slet forbrent. Nu var det saa mørck / at den skiønne Heldt kunde hvercken see maaneden eller nogen stierner / langt mindre noget andet / kunde icke heller vide om det grumme best var for eller bag hannem / som var hans største klage/at hand icke kunde vide/paa hvilcken side hand sig skulle forsvare / det angreff hannem med saadan biden oc sliden at hand hafde nocksom at tage vare/den ædele helt/slog om sig paa alle sider/at hand dog engang ramte / oc gaf det grumme best en stor skade udi Kroppen / saa hand hastig bortløb / kom dog snart igien / haffde med sig et stor Kar aff iord fuld aff ild / som hand slog paa den skiønne Heldt / med stor størcke / at hans skiold/Speer oc Sverd/ begynte at brænde / hvilcket gaf hannem en stor forfærdelse / slog saa med stor størcke

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

paa det grumme Beſt / oc hannem et been gandſke affhug / at blodet ſprang nogle alen udi veiret / oc hvor det kom paa ilden / da ſlugtis den ſtrax. Der Her Viegoleis det ſeer / fick hand støre mod / oc ſlog det grumme Beſt ſlet til døde. Men før end det Døde ſkiød hand ſaa megen Ild paa Ridderen / at hand offver alt ſtod udi brendende Lue / hvilcket hand med det grumme beſtis Blod med ſtor beſvering oc umage udſlugte / men hans Heſt bleff ſlet opbrent / thi Ilden paa hannem haffde fanget ‖ offverhaand / oc den derfor ey kunde hielpe / 62

motte ſaa den goede Ridder gaa ſin Vey til Fods.

Her Viegoleis ſtrider med tvende Ridder / ſlaer den ene ihiel / oc giør Venſtab med den anden.

Er effter hørde hand en høy ſtemme / udi Lufften ſom ſkreeg iammerlig: Her nu Roas / maa din Traaldom dig ey lenger befrie? Karios oc Marin hielper nu intet med deris ſtørcke oc Liſtighed / hvormed de Landet ſkulle befrie / thi de ere begge ſlagen oc omkommen. Vee dig Roas / din Mact haffver nu taget Ende / thi ald din Troldom / ſom Landet haffver befæſtet / oc du dig paa haffver forladet / er alt for-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ſtørret oc til intet giort/oc er nu dette Land mandelig bleffven obnet/ derfore vee dig Evindelig/thi nu er den kommen/du lenge haffver begierit/ oc med ſtrid dig nocksom ſkal beſtaa/ men ſee dig om i tide/oc verge dig mandelig/ om du ſkal bekomme ſeiervinding/men ieg frøgter/du haffver tiden forſoffvet/ thi Guds vrede oc ſtrenge dom er falden offver dig/ derfor ſkal i Dag en ung Ridder heffne det paa dig/thi du haffver det paa din fromme Herre/den ſkiønne Heldt/ groffvelig fortient/ dermed opholt ſtemmen/ oc de tycke ſkyer forſvandt/ ſaa Maaneden kom igien til ſit ſkin. Her Vigoleis glæde ſig meget/ at Dagen tilſtundede/ thi hand i denne Nat/ (ſom icke nær var forgaaet) meere uro oc Sorrig hafde udſtaaet/ end tilforn hans Liffs tid. Hand ſaa ſig vide om/ oc ſaa det Slot Gloys/ hvorpaa den forban-|dede Hedning holdte Huus/ oc der hand det ret beſeer/ motte hand bekiende/at hand ey nogen tid haffde ſeet/ et ſkiønnere oc koſteligere Slot/ gick gandſke uforferdet til Porten/ hvor hand fant tvende Riddere ſoffvendis/ hos dennem hengde Skiold/Hielm/Svezd oc andre Verger/hand trede mandelige frem/oc tog en Skiold thi hand haffde miſt ſin/der hand ſtride med Karios/ Ridderne vognede/

ſprunge haſtig op/i meening den Ridder med ſtrid at offvervinde/men hand vergede ſig mandelig/ſaa der begyntis en haard/dog meget ulige ſtrid/thi der vare tvende mod en/hand forſømmed ſig icke/ men giorde ſaa ſterck modſtand ſom hand oc haffde været ſelff anden/at ilden fløyge om dennem/ſom aff en Skorſteen. Med faa ord/de dreffve den ſkiønne Ridder med magt noget tilbage/dog ſlog hand igien aff ſtor ſtørcke/oc ramte den ene Ridder/at hand falt død til Jorden/den anden ville heffne ſin Camaradis død/bleff med ſtor Vrede optent mod den unge Ridder/oc tenckte hannem med førſte ſlag at felde til Jorden. Her Viegoleis (den uforſagede Heldt) fortørnis end meere/bekom ſtøre ſtørcke/oc ſlog Ridderen igiennem ſin Hielm til hans Hierne/hvorfore hand motte giffve ſig tabt oc lade Her Viegoleis beholde priſen. Der nu Ridderen Greff Adam ſaaledis aff den unge Heldt var offvervunden/oc aff hannem naade haffde bekommet/ſatte de ſig tilſammen/oc loffvede hver anden med Mund oc haand/ troeſtab oc Venſtab til deris død ubrødelig paa begge ſider at holde/ſom de‖oc 84 udi ald Sandhed fuldkom. Det var endnu icke nær Dag/hvorfore de haffde tid oc

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ſtunder nock / at tale med hver andre. Her Viegoleis begynte ſin tale / ſigendis: Kiere Herre / ieg beder eder / at i ville ſige mig / hvorledis ieg ſkal komme igiennem porten paa Pallaſet. Hand ſagde: O herre / eders tilkommelſe bedrøffver mig meget / thi eders ſtørcke er intet at ligne imod den ſlemme Hedning / Endog Karios oc Marin for eders mandelige haand ere faldne / ſaa oc min Stalbroder ſom her for os død ligger / da er dette Eventyr intet derved at regne / ieg frøcter meget / Gud vende alting med eder til det beſte / thi denne Hedning er offvermaade ſterck / tilmed udi Troldom ſaavel øffvet oc oplert / hvorfore ieg ſørger meere for eder end for mit eget Liff. Men ſkal i her vinde nogen pris / hvortil Gud eder ſin naade forlene / da bekommer i tre Kongeriger dertil den ſkiønniſte Jomfru ſom leffver under Solen. Men ſkal i eders unge Liff her tilſette (det Gud forhindre) da bliffver det være baade med Land oc folck end det tilforn været haffver / derfor betencker eder meget vel / førend i begynder. Thi ieg ſiger eder Sandhed / at ey nogen Ridder (ſaa lenge ieg her haffver været) er kommen igiennem denne port / veed derfor ey meere derom at ſige / icke heller haffver ieg hørt / hvorledis det inden

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Slottets porte er beſtaffet. Men vil i eder diſſe Eventyr underſtaa/da rører den Gylden ring / ſom henger paa Slottens port/ ſaa bliffver i ſtrax indladet. Gud Allermectigſte / der eder oc mig hafver ſkabt/ hand ‖ forlene eder paa denne eders indgang ſin Guddommelige mact oc Krafft/ hvormed i denne Hedning / oc alle eders Fiender mandelig kand offvervinde/ oc Ridderligen beſtaa.

Her Viegoleis helſer Greffven/gaar ſaa ufor ferdet til Slodsporten/rører ved Ringen/blifver indladet/oc ſeer mange underlige Eventyr.

Der Viegoleis rørde ringen paa Slodsporten med ſaadan Kraft/ at det larmet ofver det ganſke Slot / bleff ſtrax indladet / hand tegnet ſig med det H: Kaars/ gick ſaa mandelig ind/oc bleff Porten ſtrax effter hannem iſlaget / bleff med ſaadan en mørcke omgiffven / at hand gandſke intet kunde ſee / hand bleff noget forfærdet/ tenckte/hvad vil dette betyde/ſom hand ſaa ſtaar/kom et ſtor Tordenſlag/med ſaadan bulder / ſom ſlottet ſtrax ſtulle nedfaldet/ med megen liunild ſom det ganſke Slot haffde ſtandet i brendende Lue. Her Viegoleis ſaa ſig vide om / oc ſaa allevegne paa

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

veggene ſtor rigdom af koſtelige Guld/ Sølf oc Ædelſteene/hvis lige hand ej nogen tid tilforn hafde ſeet. Der hand dette noget haffde beſtuet opluctis døren paa Gemacket/hvoraf udkom ſex ſkiønne Jomfruer koſtelige bekledet/oc en hver hafde et brendende Blus/oc ingen af dennem helſede Ridderen/men ginge ſtille tiende hannem forbie. Effter dennem komme andre ſex/meget ſkiønnere end de førſte/ſaa oc koſteligere beprydet. Dereffter kom en Frue effter ald ønſke paa ſkabning/Rigdom/klenodier ‖ oc Kleder/hendis naffn var Laneyt/for hende bleff baaret/Skiold/ Hielm oc Sverd/hende effterfølgede en velbeprydet ſkare aff Jomfruer/ſom alle ſtillede ſig meget tuctelig udi en Kreds/deris herre at fortøffve/paa ſidſten kom Roas velbevebnet/med ſtor Hoffart gaaendis ſom en Mandelig oc uforſagede Heldt/omgiffven med en ſort tyck ſtye/hvor udi hans hielper (de onde Aander hand Liff oc Siel haffde giffvet) med deris ulouglige middel hannem altid hosboede. Her Viegoleis tegnet ſig flittig med det hellige Kaars/oc befalede ſig den Allermectigſte Gud med Liff oc Siel. Der Roas hannem ſeer/bleff hand meget fortørnet/opſatte ſtrax ſin Hielm/oc ſagde: Du ſlemme Menniſke/

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

hvem haffver giffvet dig forloff at indgaa paa mit Slot? Her Viegoleis ſvarede: Paa dette Slot er ieg (ſom i vel ſeer) foruden eders forloff indkommen ey aff anden Aarſage / end den ſtore laſt / oc ſtammelige mord at heffne / ſom i paa eders fromme Herre hafver begaaet / hvormed i eders Tro oc loffve u-ærligen haffver brut. Ach oc wee / at i ſkal haffve Ridders naffn / efterdi eders Ridderlige Ære oc ſtore pris ſaa ſtammelig er til intet giort / hvorfore ieg ſtadelig troer min herre oc Gud / at hand udi denne Dag (ved mig) ſkal lade ſin Heffn komme offver eder / oc eders falſke Hierte (for eders ſtore forſeelſis ſkyld) ved mig udi ſtøcker riffvis / Min naadige Frue / oc hendis Lande / fra eder oc eders Troldom Ridderligen befrie. Derfor verger eder mandeligen / thi hos mig er intet at hente uden hug oc ſlag. ‖ 67

Her Viegoleis oc Roas ſigter med hver andre til fods / Fruer oc Jomfruer ſtaar oc ſeer derpaa / men H: Viegoleis beholt ſeier oc ſlog Roas ihiel.

DE uforſagede Helte ſprunge tilſammen / haabede begge at indlegge pris / de toge deris gode Sverd / oc hoggede ſaa mandelig paa hver andre / at de gode guld-

ſpenner oc Ædelſteene fløige i ſtøcker af deris ſkiolde. Hedningen gick med ſtørcke oc ſtore ſlag paa den ſkiøne Helt at hand ſnublede oc falt paa det ene Knæ. Da ſagde Hedningen: begiere naade aff mig / oc tilſig mig din Troeſkab / da vil ieg giffve dig dit Liff / oc tage dig udi min beſtermelſe. Men Her Viegoleis ſprang haſtig op ſagde aff ſtor vrede / ligger ieg for dig bunden / men du ſaa Hofferdelig begierer at tage mig til naade? Du er ſandelig bedragen / min Frihed offvergiffver ieg ingen Mand / meget mindre dig / ſom er meenſoren / Ærløs oc til alt got utienlig. Da begyntis førſt deris vrede / fegted ſaa med ſtor iffver / oc begierede icke at ſkillis leffvendis fra hver andre. Hedningen haffde oc ſit folck i ſønderlighed forbødet / hannem icke at kommetil hielp / thi hand meente / allene at beſtaa oc offvervinde to eller tre ſaadanne Mend. Hvad ſkal ieg meget ſige / det vaar en haard oc lang ſtrid / hvoroffver Hedningen ſig meget forundret / oc fortrød ham ſtorligen / at den unge ſaadan haard oc lang ſtrid kunde udſtaa / thi de ſloge oc hugge ſaa unaadelig paa hver andre / at ilden fløy i haabetal aff deris Hielme oc ſverd / Heffter oc Nagler ‖ 68 ginge udi Harniſker løſe. Paa ſidſten ſlog Hedningen

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

saa hart / aff ald sin størcke / paa den Mandelige uforsagede Heldt / at hand giorde hannem svarlige Saar. Her Viegoleis forsømmet sig icke / men tog sit sverd i begge hender / oc slog Hedningen igiennem sin Hielm oc Hoffvet til tenderne / at hand falt død til Jorden.

Her Viegolejs motte oc falde / aff sit store saar / saa oc de store besverligheder hand forgangen nat haffde udstaaet / med Karios / marin / graf Adam oc hans Camarade / som hand alle med hog oc slag haffde bestaaet oc offvervunden / hvorfore det icke var at undre / hand falt aff amegtelse til Jorden. Der Jomfruerne see2 deris Herre saaledis ligge / oc rørde hvercken haand eller fod / blefve de meget bedrøffvet / oc vaare aff sorrig nær blefven døde. Men der Frue Laneyt seer sin Herre død at være / sønderreff hun aff Sorrig sine kostelige kleder / oc afrøcte sit deylige haar / skreeg med iammerlige stemme: O Machomet / Terniet oc Apollo / forbarmer eder offver min hiertens sorrig. O vee / hvor haffver i min store Tieniste (ieg eder aff Barndom op beviste) belønnet / vee mig arme / at min største Glæde oc høyste pris / er saa gandske oc aldelis udslettet / oc ieg nu skal see min Allerkieriste saa ønckelig for mig at være

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ihielslaget. Hendis facter anstillet sig saa ønckelig / at det var at forundre / falt aff Sorrig oc amectighed paa sin Kieristis døde lig. Oc aff stor Kierlighed oc troe / hun til hannem haffde / begieret hun ey lenger at leffve / men opgaff strax sin Aand: Jomfruerne som til-
89 stede var klagede megit deris Herris død / men der de seer deris Frue ocsaa at haffve opgiffvet sin Aand / bleff deris sorrig 10 gange større end tilforne. De toge de tvende døde Legemer / oc bare dennem med stor klage bort. Jomfruerne vende hastelig tilbage / dennem selff paa den unge Ridder at heffne / for deris herris oc Fruis død / oc vilde hannem med en Dolck ihielstunget. Idet bleff Porten opladet / det saae Graff Adam / gick saa mandelig ind / thi hand hafde aldrig veret der inde tilforn / men haffde hørt den store strigen oc raaben som inden Porten angick. Der hand indkom saa hand de hafde icke got udi sinde med Ridderen / men hannem sit Liff at fratage / sagde derfor: I skiønne oc Dyderige Jomfruer / icke saa / men affstaar eders ubillige had / mod denne ypperlige Heldt / oc hielper mig hannem til rette / at hand sit Liff kand beholde / det er eder en støre Ære / end eders foretagne at fuldriffve. Betencker hvorledis Roas dette

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

gode Lands rette Herre med mord oc falſkhed haffver bekommet oc ombragt / hvorfore hand billigen med ald rette / ſaadant er vederfazet. Gick ſaa til h: Viegoleis / at ſee om hand lefvede eller icke / da hafde Jomfruerne hannem ſin Hielm aftaget / ſaa at hand endnu var i liffve hvilcket var hannem en ſtor glede / ſagde: Iligen hielper mig denne Ridder til hvile oc hannem med Legedom at forſiune / paa det hand ſit Lif kand beholde / ſandelig ieg ſiger eder / at aldrig er fød en ſkiønnere Ridder end hand er oc hvem der giør hannem noget ont / da ſkal ieg det heffne / ſom ieg hannem lofvet haffver / thi hand haffver mig ocſaa friet med denne ſeiervinding fra langſommelig tieniſte oc beſvering. Jeg vil ocſaa loffve for denne ſkiønne Heldt / om hand ellers kand bliffve ved Liffvet / at hand denne eders ſorrig oc klage ſkal igien med ſtor glede oc fryd eder betale. Gud ſkee loff / ieg den dag haffver leffvet at denne ſkiønne Helt / kom for Porten / ſom ieg nu udi nogle Aar haffver veret til tvungen at vocte / derfore gleder eder med mig / oc tviler intet / thi i ved hans tilkommelſe vederfaris ſtøre ære oc Glæde / end nogen tid tilforn. Formedelſt ſaadan god oc venlig tale / bleffve de dyderige Jomfruer / deris onde

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

forſæt omvent / oc hiulpe den ſvage Ridder til huile. Thi mand ſiger at Qvinde had varer icke lenge / men ſnart til fromhed bliffver omvent / for lige ſaa lange ſom deris Klæder er ſaa ſtackede er deris ſind / dog meener ieg icke alle Qvinder eller piger / thi en haab aff dennem ere onde oc ſtiffve nock udi deris forſet / ſaa de hvercken med onde eller goede kand bringis fra deris indbildinger. Der hand nu dezis onde forſet imod Ridderen haffde ſtillet / toge de hannem ſagtelig / oc ville hannem henbære / da oplugte hand ſine øyen / oc ſagde: O Almectige ævige Gud / hvad er nu paa ferde / men ieg ſaa ſkammelig uden ald tugt aff eder henſlebis? Graff Adam ſvarede: Herre lader det eder icke bedrøffve / thi hvis onde i her haffver lidt oc udſtaaet / forvinder i vel med Guds hielp / oc det bliffver eder en ſtor Ære oc berømmelſe / icke allene aff de ſom tilſtede ere / men end oc alle Riddere oc Fruer / ſom det hører / ſkal ſig deroffver ‖ ſtorligen glæde / at i Eventyr til Corotin oc Jorephas Ridderligen haffver erlanget oc forfigtet / Hand ſagde: Vil Gud min Herre / ieg maa leffve / da maa ieg vel være glad / thi den mit Hierte tvinger / haffver mit Sind oc mod ſaaledis betaget / at hun kand giøre mig

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

glad/løstig oc sorrigfuld/naar hun vil/ for hvis skyld ieg oc denne store farlighed haffver mig paataget oc udstaaet/begierer ey heller andet for min store umage/ farlighed/oc besvering/end et venlig oc kierlig omfaffnelse.

En Jomfru trøster Her Viegoleis udi sin Svaghed/saaoc hvorledis Tienerne ville begraffve deris Herre Roas oc deris Frue Laneyt/ men de onde Aander haffde alt deris Herris døde legeme bortført.

DEr effter førde Graff Adam oc Jomfruerne Her Viegoleis udi et stiønt Pallads/hvorudi stor Rigdom oc andet Herlighed var at besee. Jomfruerne affførde hannem sit Harnisk/men Graff Adam forbant hans Saar/lagde hannem saa i en kostelig seng/hvor hand nogen tid sig hvilede. Ville dereffter ledsage deris Herre oc Fruen til deris leyersted/da hafde ald diefvelen(ej Makomet skulle ieg sige) deris Herre Roas/Harnisket afført/oc sin Vey hendraget/men hvor viste ingen/hvilcket gaff dennem en stor forfærdelse/viste icke hvad de skulle begynde/dog toge de mod til sig/oc begroffve deris Frue Laneyt/som aff stor Kierlighed til sin Herre var død

72 bleffven / udi hendis tilordnede graf / ſom med Guld oc Ædelſteene ſaa offvermaade vaar beprydet / at det hos os ſiunis faſt utrolig / tilmed angaar det Hiſtorien icke meget / men den deroffver ickun forlengis. Graff Adam oc Jomfruerne begroffve deris Frue effter den ſkick oc ſedvane hos dennem brugelig var / med ſtor Klage oc koſtelige pract / ſom hendis ſtand tilhørde.

Der Begraffvelſen haffde ende / ginge Jomfruerne til H: Diegoleis / ſom midler tid var opſtanden (ti den Kierlighed hand hafde til den ſkiønne Carie / lod hannem icke lenge ſoffve) gafve ſig ſtrax udi hans beſkermelſe / oc tilbøde hannem deris ydmyge tieniſte / omførde hannem i alle ſtuer oc Gemacker / ſom vare paa det ganſke Slot / lode hannem oc ſee den ſkat oc Rigdom / ſom deris Herre Roas haffde tilſammen ſancket oc forlat. Der hand det ſeer / forundret hand ſig meget / at en Mand ſaadan en ſtor Rigdom kunde tilhobe ſamle. Der hand nu alting paa Slotted hafde beſeet / tog hand Jomfruerne til naade / oc ſagde: Jeg er icke kommen Land oc Folck at forderſve / men fra ſtor bedrøffvelſe dennem at befrie / derfore værer løſtig oc ved et frit mod / thi ieg vil eder alle tage udi min beſkermelſe / baade med Liff oc goeds /

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

dog at i fraſtaar eders Hedenſke vildfarelſe/oc til den rette ſande Chriſtelige tro omvender. Hvilcket de hannem villigen lofvede/oc ſtrax med begierlige hierter i verck ſtillede. Graf Adam merckede vel hvad H: Viegoleis meente/at hand ham ocſaa/om den Chriſtelige tro ville tilſpørge/derfor begynte hand ſin tale/ſigendis: en-‖dog ieg (diß være) min tid udi den Hed- 73
ningſke vildfarelſe haffver henleffvet/ſaa haffver ieg dog fra min ungdom den øffverſte Gud/ſom ſkabte Himmel oc Jord/oc alle Creaturer/for alle andre Guder elſket oc tilbedet/endog ieg diſſværr hannem icke kient haffver. Men efterdi det ſaaledis er tilſticket/ſaa tacker ieg hans Gudommelige naade oc Barmhiertighed/at mig den naade er vederfaret/ieg hannem kand lære at kiende. H: Viegoleis gledis herved meget/takede den Almectige Gud/ af ganſke hierte/for ſaadan naade/hand hannem beviſte. Førſt at de blinde oc forførde Hedninger/ſig til Chriſtum ville omvende/oc ſom andre Chriſten Menniſker ſig lade døbe. For det andet/at hand med Guds hielp hafde to Kongeriger/oc den ſkiønne Carie/ſig hafde tilfectet/hvorfore hand var meget glad/begierede derfor Landets leilighed nogenlunde omkring

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

slottet at besee. Graf Adam hasde det tilforn udi sinde hvorfore hand haffde en kostelig udstafferet Hest ladet ferdig giøre/ hvorpaa den dyderige Helt sig opsatte/ reed saa omkring Slotted sig at forlyste/ Landet oc den herlige Biugning at besee. Greff Adam reed med hannem/oc viste hannem all Landsens leilighed. Der de nu nogen tid haffde omreedet/vende de igien til Slottet/hvor et kostelig Maaltid var anretted/som med ald Løst oc Herlighed bleff fuldendet. Herrerne oc Førsterne udi Landet/som hos hver andre vare forsamlede/oc aff Roas andholden/Raadsloge/ hvorledis brøllupet/oc ald ting paa det
74 kosteligste/den Høyprisede unge Konge til Ære/kunde bliffve begynt oc fuldendet/ der nu alting var besluttet/gaff Her Viegoleis dennem tilkiende/at hand iligen ville ride til Graff Moral/som hannem til hans reyse haffde været meget behielpelig/thi haffde hand icke bekommet det Harnist oc skiorte/da haffde hand udi den fare visselig bleffven slagen/derfor/sagde hand/vil ieg ride derhen/min tacknemmelighed at lade kiende/thi hand uden tvil/ meener mig paa denne Reyse at være ihielslaget. Greff Adam giorde hannem geleid noget hen paa Veyen/oc der de komme til

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Hiulet/som tilforne er omtalet/da løb det haſtelig omkring som tilforn / hvorfore de brøde det sønder oc kaſte støckerne i Vandet. Dereffter rede de icke langt/førend de funde den døde Dverg Karios/som Her Viegoleis udi forgangen nat haffde stridet med oc offvervunden/hand var aff den Taage saa sort / oc sammenlimet som et støcke peck/ hvoroffver de dennem meget forundret/ Her Viegoleis ville icke haffve Greffven stulle følge hannem lenger / men sagde: Bliffver i tilbage / oc forestaar Landet/ som det sig bør / oc ieg troer eder til. Greff Adam tilbød sig tienstvillig / reed tilbage oc forretted alting troeligen / Her Viegoleis reed til det Slot Jorephas / der hand kom noget nær / sagde Grefven: det er den Ridder / som forleden dag reed fra os / en anden sagde ney / den tredie sagde hand var vel fangen / den fierde meente hand vaa lenge siden død / i det kom hand saa nær / at de kunde see oc kiende hvem det var. Oc aff stor glæde ginge de alle haſtelige til deris Heste / opsade / oc reede hannem imod. Greffven stod haſtelig fra sin Heſt / undfanget hannem med stor glæde oc Reverentz / hvilcket de andre ocsaa alle giorde / førde hannem saa med stor Herlighed oc glæde paa Slottet udi et kostelig

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Pallads / da bleff hand aff Greffinden / Fruer oc Jomfruer / som tilstede vaz stor Ære bevist / hvorom meget var at striffve / men det giøris icke fornøden. Der Harnistet vaar hannem afftaget / bleff hand igien med kostelige Kleder stafferit / oc ført til bords / hvor hand med stor glæde bleff opvartet / oc midler tid adspurde hannem hvorledis hans Reyse var affgaaet / oc hvorledis dezmed var beskaffet / hvilcket Her Viegoleis dennem meget finligen fortellede / hvoroffver de dennem storligen forundret oc høyligen gledis / tackede Gud / som hannem saa naadeligen aff disse mange farligheder haffde befriet. Dereffter bleff bud oc breffve udi alle Land udsent / at det skiønne Land var befriet / ved en veldige Ridders haand / oc ald Troldom til intet giort / hvorved alle mennister som det hørde sig meget frydede. Dereffter udkorede Her Viegoleis Graff Moral oc Graff Baiolars til Gesandter / stickede dennem til den unge Dronning / som hans Hierte oc Sind stedse uden affladelse haffde betaget.

De tvende Greffver glede sig meget offver denne befalning / oc sagde Graff Moral: Min naadige Frue / som nu i langsommelig tid haffver været bedrøffvet / be-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

kommer ved dette Budstab stor glæde oc Hiertens Løstighed. Beredede dennem saare iligen til deris Reyse‖meget kostelig. 26
Her Viegoleis skickede sin Allerkieriste en kostelige Diamantz ring / til it tegn paa hans ubrødelige Kierlighed oc Trofasthed/sampt et breff/lydendis: Trøst oc glæde / ved Christum voris Frelsere / udi ald voris bedrøffvelse / min øyens løst / min Sielis Veldfert/en Crone til ald min Ære oc verdighed/oc ald det/min Gud oc Herre udi denne tid mig med haffver forlenet/ min Hierte allerkieriste Frue/ieg begierer oc flittig beder / at ieg aff dette Fengsel motte forløsis / hvorudi ieg saa haardelig ligger fangen / oc mig ingen mennister deraff kand hielpe / uden i allene / som er min høyste trøst oc Allerkieriste / derfore giører ferdig mig til Tieniste oc kommer til Corotin / at anamme de Lande / ieg for eders skyld haffver vundet/saa oc derfaare/ ieg eders Kierlighed/udi Talen oc omfaffnelse kand see oc spørge. Hvor ved ieg aff mit store Fengsel bliffver frie giffven / oc bekommer ald den Løn / som ieg for eder haffver fortient / oc med Guds hielp mig tilfegtet. Hermed befalendis eder Gud/oc mig udi eders trofaste Hierte/til sandferdig stadfestelse / da antager denne Ring/

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

som et tegn / til min stedse ubrødelig oc uadskillige Kierlighed.

Her Viegoleis sender sin Allerkieriste / med Graff Moral / en kostelige Ring oc et Breff.

SReffven annammede breff oc Ring / reed saa med sin Camarade Graf Baiolars / deris vej / oc dez de komme til Roymund / bleffve de kostelige oc vel und-‖fangede / thi mand saa vel paa dennem / at de førde gode oc ønskelige tidender / deris Begiering vaar at tale med den unge Dronning / som ocsaa strax skeede. Dronningen undfanget Grefverne med stoz glede / udi forhaabning / noget got aff dennem at høre / oc sagde: Jeg beder eder / i ville mig eders Tilkommelse giffve tilkiende / som ieg meget effter forlengis / thi ieg haaber / at min langvarige pine oc Sorrig / bliffver mig ved eders tilkommelse forlindret. Graff Morall svarede: Naadige Frue / voris tilkommelse betyder meget got / ti vi forkynder eder stor Glæde / det Land Corotin er oplat / Hiulet stillestandet oc udi støcker slagen / ald den Troldom er forsvunden / oc til intet giort / ved en eniste Ridders haand / den samme høyprisede Heldt / oc dette Lands forløser (som den grumme

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Orm Pheton hafver ihielſlaget/med mange ſtore beſveringer oc farligheder hand for eders ſkyld haffver lidet/tilmed er Karios oc Marin ja den forbandet oc utro Morder Roas/alle for hans hand falden oc ihielſlaget) tilbyder eder ſin venlig helſen oc plictſkyldig tieniſte/Gud gifve/ieg kunde ordene ſaa venlig fremføre/ſom det mig er befalet/men der feiler meget udi/derfore Naadige Frue/anammer dette breff/ det gifver eder den ſkiønne Ridders/min naadige Herris mening kortelig tilkiende. Den ſkiønne yndelige Karie reyſte ſig meget finligen op imod de tvende Herrer/ neyede meget ydmygelig/ſigendis: Gud den Herre/der ey forlader dennem ſom hannem troligen paakalde haffver os tilſent denne Høyberømmede Ridder/denne| farlige ſtrid oc Eventyr at udſtaa/hvorfore hand billigen ſkal tackes oc loffves Evindeligen. Hun leſte breffvet med begierlighed/oc aff ſtor glæde kunde hun neppelig holde ſig for graad. Dereffter ſagde ſactelig/Gud være loffvet/ieg den gledelig dag haffver leffvet/paa hvilcken min Allerkieriſte haffver vundet Seyer/derfore/hvad hand for min ſkyld haffver lidet/eller endnu lider/ſkal hannem (om Gud vil) med ſnariſte ſkee kand vel bliffve

78

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

belønnet / thi ligesom hand vil haffve alting (med os oc Landet) saa skal det ocsaa skee oc effterkommis. Gick saa til den gamle Dronning/sin Moder/begierede aff hende / at hun sig sampt hendis paa det allerkosteligste / til denne henreyse ville berede/ som oc bleff begynt oc med saa stor flid oc smuck skick fuldendet som nogen tid er skeed. Men hvorledis Køckenet/Kielderne/oc ald anden tilhør / saa oc Ridderne oc Fruerne vare beprydet/det ville vere langt at skriffve om/Det var altsammen meget vel ordineret haffde ingen mangel paa Herlighed oc pract / sønderlig Frue Carie / som var beklædet udi rød Gyldenstøcke/ Halskeder/ oc andre store Smøcker oc Klenodier/ hvis lige tilforn i Tydskland icke haffver været seet. Effter hende reed hendis Moder den gamle Dronning dereffter toe Ridder/med en Frue eller Jomfrue / som Veyen stedse med adskillig løstig tale forkorted / thi de vaare alle løstige/oc glede sig meget/at de det goede Land / som de nu udi 10 Aar/ved uløckelig tilfald icke haffde seet/eller kunde tilkomme. Midler tid haffde Her Viegoleis bud udi Bri-
79 tanien hos Kong Artus/ Her Gabon / oc det gandske Ridderskab/ hans seyervinding at giffve tilkiende / saa oc i mange andre Lande/hos Konger/

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Herrer / Førster Greffver / Frie Herrer/ Ridder oc Svenne / sin Seyervinding at giffve tilkiende / oc dennem til sit Brøllup at lade kalde. Der var oc mange aff det omliggende Land ved Jorephas/komme deris Herre at undfange / oc hannem Huldskab oc troeskab at sverge. Som de oc godvilligen med stor Ære oc verdighed fuldkom. Der denne Ære hannem aff Folcket bevisis / kom bud til hannem fra den gamle Dronning / sin Allerkieristis tilkommelse at giffve tilkiende / som hand for alle elskede oc kier haffde / ved hvilcket Bud hand glædis meget / befalede strax Herrerne oc Fruerne / som vaare paa Jorephas / sig at berede / hans Kieriste brud / paa det skiønniste at modride. Ligesom hand begierede/ saa bleff det oc med stor flid forretted / oc var Herrerne / Fruer oc Jomfruer / meget kostelige oc rigeligen beprydede / dog offvergick Her Viegoleis dennem alle med Kleder / klenodier oc andre adskillige dyrebar smøcker. Reede saa denne anseelige skare / en Ridder / Frue eller Jomfrue tilhobe / men de Ridder som vaare fleere end Fruentimmeret / reede toe oc toe tilsammen / komme saa udi en skickelig Ordning/ deris Dronning imod. Der de nu saa ner tilsammen komme / at haabene kunde see

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

hver andre / reed Her Viegoleis haſtelig fra ſit følge / ſin Allerkieriſte imod / hende venligen med ſtor Glæde at undfange.|

Her Viegoleis undfanger ſin Brud med kierlig omfaffnelſe.

HEr Viegoleis undfanget ſin Brud / meget venligen med kierlige Kys / oc mange venlige Ord / thi hannem var aldrig ſaa vel vederfaret / ſom nu hand ſin Allerkieriſte / hvilcken hand med begierlige Hierte med ſine Arme haffde omfaffnet. Oc for ſtor Glæde oc inderlige Kierlighed / viſte hand icke / hvorledis hand ſig mod hende ſkulle anſtille. Den ſkiønne Karie tacket hannem meget finligen med kierlige ord / thi den Kierlighed de til hver anden haffde / var meget ſtor / hvoraff hendis Anſictis ſkiønne oc deylige Farffve bleff noget forandret / hvilcket dog ſnarligen igien bortgick / oc hendis deylige Farffve kom igien. Førſt var deris undfangelſe oc tackſigelſe meget ſtor / ſom de med venlig oc kierlig ord oc tale / oc deris fagter oc ſtickelſe nocksom gaffve tilkiende. Dereffter bleff den Høyberømmede oc dydefulde Dronning af hendis Lands Herrer / oc alle fremmede Herrer oc Fruer / med ſtor Ære oc verdighed undfanget / hvorom forlangt

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

er at ſkriffve/ hvilcket Her Viegoleis oc de andre ocſaa beviſte den Gamle Dronning oc hendis gandſke ſkare. Der denne Herlighed hafde ende/ reede de gledeligen til Corotin/ hvor marcken med ſmucke Træer oc ſkiønne Tielte var beprydet/ſaavel oc med adſkillige løſtigheder/ ſom Baſuner/Tambur oc anden ſtzengeleeg vaar beſtillet/ Kongen oc hans Kieriſte Gemaal til ære. Oc ſtulle Kongerne/ Førſter oc Herrer ſom til den Høytid var kommen/ oc under Tielte Hoff holte/ en hver ved naffn beſtriffvis/ da ville det bliffve meget langt oc Kædſommelig at læſe/ thi der var uden tal/ mange Chriſtne oc Hedninger. Dog vil ieg nogle faa opregne/ for Aarſage ſkyld/ førſt Kong Ryal aff Joraphin/ ſom førde det dragne Sverd/ hvormed hand den Morder Roas hafde ihielſlaget/oc det Land Corotin vundet/ oc fra ald troldom befriet. Graff Moral førde for hannem det Speer eller Glaffven/ hvormed hand den Orm Pheton hafde offvervundet oc ihielſtucket. Hvilcket ſkeede Her Viegoleis/ſom var Konge oc Herre offver Landet/ til Ære/ oc hans pris oc mandelige Gierninger dezved at forøge/ thi mand ſaa for Øyene/ de Vaaben oc verger hans mandelige Haand det ſkiønne Land med haffde

81

befriet / hvorfore hand bleff af en hver saa meget kierere oc høyere berømmet. Men at ieg icke skal komme forlangt fra min fortagende / som i tilforn hørde / hvorledis de med stor Ære oc Pract / komme til Corotin oc der bleffve undfangede / da tog den Gamle Dronning sin Daatter / den skiønne oc ønskelige Larie ved Haanden / gaff oc befalede hende den unge Konning / med mange venlige Ord som hun vel viste at fremføre. Her Viegoleis bleff ved denne Gaffve gladere / end mand hannem til Herre offver den gandske Verden hafde udvalt. Unammed derfore den Koffværdige / oc høye gafve den skiønne Larie / aff hendis Moder / med stor Tacksigelse / venlig ord oc facter / tagendis hende meget kierligen i sin Arm / loffvede hende / stedse Kierlighed
82 oc Tro- ‖ skab / til hans dødelig affgang ubrødelig at holde / hvilcket hun hannem igien tilsagde / stadelig oc fast stedse at efterkomme.

Her Viegoleis bliffver aff en Biskop / giffvet oc viet til sin Kieriste Larie.

Ereffter bleff Brudgommen oc Bruden førte meget herligen til Kircken / oc aff Biskopen tilsammen giffne / ginge

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

saa effter Tieniſten var forretted igien paa Slotted/oc var der hos alle/for dette Æcteſtab ſaadan glæde oc Løſtighed/at det er vunder at ſtriffve om/derfor vil ieg det lade beſtaa/men fortelle/hvorledis denne Brøllups Høytid er bleffven endet.

I haffver tilforn hørt/at der udi mange Lande vare Budſtab udſende/ſønderlig udi Britanien til Kong Artum/oc hans Fader Her Gabon/ſom oc kom med nogle aff ſine Venner/ſom var/Lantzilet/Ibon/Valbon/Ereck/Gapharet med mange tienere ſom alle vare koſtelig oc vel udſtafferede/førde med dennem tolff tildeckede Heſte/ſom bare megen Rigdom aff Guld/ Sølff oc andre Klenodier/hvilcket er offverflødig at ſtriffve. Alle ſom tilſtede vaare/ bleffve ved de fremmede Gieſter meget glade. De bleffve verdelig undfangede/ med ſtor Ære oc herlighed paa Palladſet opførte/Bordene bleffve bereedet/meget koſtelig anrettet/med adſkillige fremmede Retter ſom frembaris/meget herligen opvartet/ſom det udi ſtiønniſte maade kunde tilgaa. Men hvorledis Her Viegoleis/førend de dennem ved Bordet nedſatte/ſin Fader Her Gabon/ſaaoc Bruden Frue Larie/med fleere hand undfangede/var for langt at ſtriffve/men ſiunis unødig/thi

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

uden tvil haffver det været en ſtor glæde oc Æris bevisning/ ſom en hver nockſom kand betæncke. Effter Maaltid bleff Affte-nen fordreffven med ſiungen/dantzen oc mange andre Løſtigheder/til det var ſoff-vetid/da bleff den ſkiønne oc yndelige La-rie/aff tvende Førſtinder med ſtor prectig-hed til Brudgommen i ſeng henført/hvil-cket hun gierne giorde/dog for brugens ſkyld anſtillet hun ſig noget bedrøffvelig. Men hvorledis de ſiden ſig med kierlig ord oc facter/mod hver andre aff ſtor Kierlig-hed oc inderlige Venſkab anſtillet oc be-viſte bliffver paa denne ſted intet omtalet/ tilmed er mig ey heller derom noget med-delet. Her Viegoleis haffde uden tvil al-drig bekommet eller udgiffvet ſaadan be-ſolding/ ſom ſig denne nat hendet/hvor-fore hand haſted icke/meget tiligen at op-ſtaa/men lod det bliffve førſt vel Dag. Der det lide noget paa Dagen/komme Førſter-ne/Herrerne/oc den gamle Dronning til dennem ſom med ſtor Ære oc værdighed ledſagede dennem udi Kircken/Guds ord at høre. Hvoreffter de begge med ſtor Prec-tighed bleffve Cronede/oc bleffve der ſaa-dan Trengſel aff Folck at de med ſtor beſve-ring kunde det fuldkomme/thi alle ville ſee den unge Konge oc Dronning. Der det nu

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

var forrettet / blefve de med ſtor løſtighed til Palladſet geleidet / hvor det meget vel var tillaffvet / med koſtelige Mad oc adſtillige fremmede Drick / | ſaa oc mange Opvarter ſom dennem paa det flittigſte tiente. Dereffter bleff mange Løſtigheder / med Turnieren / renden / ſticken oc andet / ſom varede udi Tolff gandſke Dage. 84

Nu kom et Bud udi ſønderreffne Klæder løbende / ſom beklagede ſin Herris oc Fruis død / for alle Herrer oc Førſter ſom tilſtede vaar.

Det kommer et Bud / udi ſønderreffne kleder løbende / ſom ſkreeg med klagelige ſtemme: O vee oc mord den ſtore Elendighed / Amire aff Libia er paa ſin Reyſe iammerligen bleffven myrdet oc omkommet / tilmed hafver Morderen min naadige Frue Lyamire med ſig bortført / ſom uden tvil ej heller er udi Liffve. Derfore beder ieg i goede Herrer ville dette ſammelige mord heffne / paa denne ſlemme Lyon / ſom det hafver beganget / af ingen anden aarſage / end hand min Frue for ſin ſkiønhed til ſin Kieriſte hafde udvalt / oc hende meget for ſamme orſages ſkyld tient oc opvartet / dog alt forgefvis / ti hun hans tieniſte icke hafver acted men hans begie-

ring ſtedſe tucteligen afſlaget / hvilcket hafver den ſlemme morder/ſaa haardelig fortrødt / at hand mjn Herre / der hand til eders Brøllup ville ride paa Veyen haffver ihielſlaget/oc min Naadige Frue med mact bortført. Hvilcket ieg beder / i paa den ſlemme Morder ville heffne/ſaa fremt Ære oc Oprictighed eder kiert er oc Fruens Fengſel eder til Hiertet gaar / tilmed er ‖ i denne Gierning / tilforplictet at heffne/ thi min Frue / Frue Lyamire/ oc eders Dronning Larie Fader / vaare kiødelige Brødre ſønner / derfore lader eder denne iammer oc ſorg ſaa meget nermeze gaa til Hierte / oc herfore tages ingen forſømmelſe / dermed gick hand ſin vey tilbage. Her Viegoleis befalede at giffve Buddet klæder men hand ville ingen haffve / løb iligen til ſin Herris døde lig / ſom endnu laa vbegraffven.

Der de haffde hørt diſſe klagelige tidender bleffve de bedrøffvede / ſønderlig Frue Larie / der hun hørde hvad bedrøffvelſe hendis Søſter oc Blodsforvante var udi/ bedendis derfore hendis Allerkieriſte/ſaadan mord oc ſkammelig gierning uden forhaling at heffne. Hvilket hand loffvede at giøre / bad hand kierligen/ hun ſin ſtore klage oc ſorrig ville lade falde / thi hand

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

forhaabede Frue Lyamire igien udi sin Frihed at føre. Strax bleffve Førsterne/ Herrerne oc det gandske Ridderskab tilsinds/oc sig med hver andre foreenede/en stor Mact mod den Morder Lyon at udsende. Men nogle sagde: Lyon er vel bekient / haffver stor hielp aff Tyrckiet tilmed er hand selff en meget skiøn Ridder oc Heldt / hvorfore det nocksom er fornøden mand sig meget vel betæncker/oc sterck udruster. Men nogle sagde/det kunde lettelig skee/effterdi hans onde Gierninger hengde hannem paa halsen/oc derfore vel kunde offvervindis. Saa bleff det efter lang modsigelse / endelig besluttet de dennem ofver den slemme Morder Lyon ville heffne/eller oc alle ‖ oc en hver for deris Ridderlige Naffn oc ære/mandeligen Liffvet tilsette. Efftersom tilforn er hørt/at Lyon haffver Frue Lyamire (der hand hendis Kieriste haffde ihielslaget) imod sin Villie bortført/udi meening/hende med kierlige ord udi sin Gunst at bringe / men hand kunde dog intet udrette / den slemme Morder haffde icke ret tilseet/ thi førend hun hendis Ærlige tuctige Kierlighed til sin Æcte-Hoßbonde ville bryde oc fragaae/ ville hun meget heller døe / som ocsaa skeede/thi siuffvende Dagen effter hendis Kie-

ristis død / opgaff hun med stor Klage oc bedrøffvelse sin Aand / Gud være hende med alle fromme Christen barmhiertig oc anamme hendis Siel. Der denne slemme Morder seer hende med saadan Sorrig oc bedrøffvelse at opgifve Aanden / bleff hand meget sorrigfuld / oc der hand det slemme Mord hand beganget haffde betenckte / begynte hand noget at tvile / saa hand aff stor Sorrig / viste icke hvad hand skulle begynde / dog lod hand den skiønne Frues Lig udi en Kongelige begraffvelse / med stor prectighed nedersette. Men de fremmede Herrer forhindret hans Sorrig / thi de finge hannem andet at bestille / saa hand nocksom haffde at giøre / førend hand Ridder oc Svenne kunde tilhobe samle / som disse fremmede Giester med Vaaben oc mact kunde modstaa.

Midler tid rusted sig Her Viegoleis med sin Heer / Konger / Førster / Greffver oc deris Folck / saa de vaare udi tal 60000 stridbare Heldte / oc alle meget vel udrusted. Til deris Feldtherre oc Høffvidsmand
87 blef || Her Gabon udvalt. Komme oc flere Ridder oc Helte selfbødige / den unge Konge til Corotin / saadan skammelige gierninger at hielpe oc modstaa. Iblant dennem var oc den berømmelige Jomfrue Marene

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

hvilcken tilforn er omtalet / som Her Viegoleis den Heſt oc Fugel med ſtrid tilbage vant / hun haffde ſig Ridderlige Klæder oc Harniſt paataget / oc øffvet ſig mandelig / for ſin Kieriſtes Graff Adams ſkyld. Der alting var nu tillafvet / oc en hver til ſtriden var udruſted / ville Frue Larie icke bliffve tilbage / men den førſte Hoffreyſe med hannem forſøge / ont oc got med hver andre udſtaa. Der Her Viegoleis hendis Villie formerckte / lod hand et koſtelige Caſtel med ſtor flid paa en Elephant ferdig giøre / meget vel befeſtet oc forvaret. Der nu alting var bereed / bleff Frue Larie med ſine Jomfruer oc anden behøring / udi Caſtellet paa Elephanten med ſtor verdighed opførte. Her Viegoleis beſtillede oc nogle Førſter med 200 Riddere ſom hende ſkulle tiene oc Elephanten forſvare. Der nu Folcket vaare forſamlede / reede de udi Herrens nafn udi det Hertugdom Namur / oc belagde Hoffvetſtaden ſammeſteds. Hvilcken med mandhafftige Heldte oc ald anden tilhøring meget vel var forſeet oc befeſted. Anden dagen effter bleffve fire aff Stadſens Porte opladne / hvoraf udkomme mangfoldige Krigsfolck / med mange ſkiønne Ridder oc Helte / Her Viegoleis med ſin Hee2 forſømmede dennem

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

icke / men toge haſtelige imod dennem ſaa der begyntis en meget haard ſtrid / men
88 hvorledis de dreffve hver an-‖dre ſzem oc tilbage oc hvilcken / de ſtøzſte mandoms giezninger bedreffve / var langt at ſkriffve om / dog beholte Her Viegoleis med ſine Ridder oc Heldte Priſen. I ſønderlighed ville vi noget tale om den Ridderlige Jomfrue Marene hendis mandelige Gierninger / thi hun fected ſaa Mandelig at det er utrolig. Hvilcket en Tyrckiſke Førſte ſom vaz en meget ſkiøn Heldt / gaff act paa / oc zente med ald mact til hende / i meening hende at afſtinge / hun forſømmede ſig icke / men møtte hannem med ſaadan et ſtød / at de begge ginge aff deris heſte / ſprunge ſtraz op / toge til deris Sverd / begynte da en haard ſtrid / ſaa den ſkiønne Jomfrue med Ridderlige Ære paa Pladſen død bleff / dette ſaae Graff Adam / hvilcket gick hannem meget til Hierte / at hans Allerkieriſte var død / oc aff ſtor ſorrig rente hand ſit Speer igiennem ſamme Tørck / at hand oc falt død til Jorden. Dette ſaae den Førſte Lyon / ſom Tyrcken tiente / bleff ſaare fortørnet / at hand ſlog Graff Adam til døde. Siden ſlog den ene den anden ſaa lenge at der vaare faa leffvendis udi Lyons Heer. Her Gabon beviſte oc ſin Man-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

dom/thi hand igiennem brød nogle gange Fiendens Hær / Lantzilet / Erech oc Jbon/ sloge mange Riddere uden Tal til Døde. Paa det sidste drog Her Viegoleis meget Mandelig udi striden / til hand den Første (men bedre kalt) den morder Lyon saae/ hvilcken hand med et hug atskilde udi tvende støcker. Der det skeede/toge striden ende/ oc hans folck bleffve fluctig / vende iligen til Staden igien / men ‖ her Viegoleis oc 89 hans folck / følgede dennem efter / tvunge dennem effter alles ønske til at giøre fred.

Her Viegoleis effter slaget haffde ende/lader den døde Kong Amire aff Lybien hente/oc hannem med Kongelige Ære hos sin Dronning begraffve.

DEr her Viegoleis hafde Lyon ihielslaget / hans land oc folck ofvervundet / befalede hand den døde Kong Amire at hente / lod hannem med stor Ære oc prectighed hos sin Dronning Lyamire Kongeligen i grafven nedersette/hvorfore hand aff en hver bleff roset oc berømmet/ Der effter holt hand med Herrer oc Førster som tilstede var / Raad / hvem hand dette vundne Land med skulle forlæne / da bad hans Dronning Frue Larie/at hand Graff

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Moral/dermed ville forlæne ſom hannem altid udi fare oc Nød haffde været behielpelig/ dette bleff oc effter hendis begiering fuldkommed. Der effter gaff hand dennem ſom hannem paa denne Reyſe hafde været følgactig / ſtor beſolding af Guld / ſølf oc Edelſtene/ lode ſaa en hver igien hiemreyſe. Oc effter alting vel var beſtillet oc forretted/ reed hand med ſine igien til Corotin.

Her Viegoleis rider med ſit Folck oc tøig hiem/ men paa Veyen møder hannem et Bud/ ſom forkyndede hannem hans kiere Moders dødelige affgang.

Er de nu komme noget nær Corotin/ møder den=nem et bud/ ſom ſpurde forriderne/ hvem denne Hær tilhørde. De ſagde hannem: den tilkom Her Viegoleis Konge til Corotin / hand ſagde ieg er til hannem udſent / tacker Gud ieg hannem her finder/ de viſte hannem hvor hand reed ved Elephanten oc talede med ſin Allerkieriſte / Budet gick uforferdet derhen/ helſede hannem ſom oc ſtrax kiende hannem / anammed ham venligen / ſpurde hvor hans Frue Moder leffvede / Budet ſuckede/ græd oc ſagde: Herre/ ſom Gud vil/ hun er (diſſ vær) aff ſtor Sorrig oc klage for eder oc eders Dronning død / oc er det i

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

dag den tolffte Dag ſiden hun udi den Stad Roydack bleff begraffven/ oc mig til tegen haffver hun ſent eder denne Ring/ ſom i uden tvil vel kiender / hvilcken hun mig paa hendis yderſte / befalede eder at leffvere. Aff dette Bud bedrøffvedis Her Viegoleis meget / ſagde ſtrax ſin Fader Her Gabon ſin Sorrig / ſom icke bleff mindre bedrøffvet/end Sønnen/oc førde de tvende et ſtor Klagemaal. Frue Larie bleff oc noget ſorrigfuld / dog trøſted hun dennem med goede oc venlige ord ſom hun beſt kunde. Der dette Klagemaal noget forgick/ bad Her Gabon / ſaavel de andre Riddere aff Britanien / Her Viegoleis oc hans Kieriſte/at de begge for deris Kierligheds ſkyld / ville ride med dennem udi Britanien / hvilcket de dennem tilſagde. Strax bleffve forridere udſende/ ſom deris Reyſe til Nantis forkyndede/hvoraff en hver gledis meget / bleff oc alting paa det koſteligſte oc herligſte de fremmede Geſter til Ære bereed. Der de komme noget nær Slot-‖tet/ reed Kong Artus oc Dronning Gynofer med deris Ridderſkab dennem imod / oc anammede de fremmede oc bekiende Gieſter/med ſtor Ære oc verdighed / der bleff oc holden dennem til Ære en ſtor Turnering / oc andre løſtigheder ſom opten-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ckis kunde. Der dette haffde varet udi siuff dage / da tenckte Her Viegoleis / det kunde for hans Regimentz skyld icke være tienlig / lenger der at fortøffve / begierede saa forloff / som hannem oc bleff bevilget dog ugierne / thi de gierne haffde hafft hannem lengre hos dennem / thi ligesom hans tilkommelse med stor Ære oc glede var saa bleff hans bortreyse med støre bedrøffvelse / aff Fruer / Jomfruer oc det gandske Ridderskab endet. Her Gabon geleidet sin Søn uden for Staden / oc underviste hannem med stor flid / hvorledis hand sig udi sit Regimente skulle forholde at baade Gud oc Menniſten kunde befalde. Der effter tog hand forlof aff dennem begge. Her Viegoleis loffvede sin Fader / saadan hans goede Lærdom oc underviſning / med flid at effterfølge. Bedendis oc sin Fader meget inderlig / om tiden det ville tilstede hand da ville komme til hannem i hans Land / hvilcket hans Fader hannem tilsagde / toge saa affskeed fra hver andre / Her Gabon reed til Nantis oc her Viegoleis til Corotin / hvor hand med stor Glæde oc Fryd bleff anammed.

Der Her Viegoleis var hiemkommen / oc hand sit Kongerig med Befalningsmænd besat / sit Hoff med stor flid forord-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

net/ efftez den Lære oc underviſning hand aff ſin Fader bekom/ da øffvede hand ſig dagli-|gen udi ſtor Glæde oc Løſtighed/dog 92
forglemte hand icke ſin Herre oc Skabere.

Oc leffvede ſaa den Høyprisede/Loffver- 5
dige Konge til Corotin / Dyderig/ mildelig oc herligen / at ingen Konger uden Kong Artus kunde lignis ved hannem. Begynte ſaa at bygge alle Steder oc Slotter/ſom tilforn i Landet laae øde oc forderffved. Re- 10
gierede / ſaa alle oc en hver hannem vel befalt. Hans Dronning Frue Larie fødde hannem en deylig Søn/ſom bleff ført til den hellige Daab oc kaldet Benehamis/ ſom oc udi ſin leffnetz tid ſtor Ære oc pris 15
haffver indlagt oc forhverfvet. Men om hans mandelige Gierninger haffver ieg ey meget læſt / icke heller meget derom hørt tale/derfore veed ieg intet udi ſønderlighed om hannem at ſkriffve / men kommer mig 20
noget derom tilhende ſkal det eder meddelis. Siden leffvede Kong Viegoleis oc hans Dronning Frue Larie udi ſtor Rigdom oc herlighed / dog ſaaat de effter dette kunde bekomme det Ævige oc uforgenge- 25
lige Rige / hvor vi alle ere kallede / oc mange (om Gud vil) dertil udvalde oc bortſoffvede.

ENDE.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

KONG EDVARD
AF ENGLAND

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Trykt efter Udgaverne Kbh. 1696 og 1702 i Universitetsbiblioteket og Kgl. Bibliotek i København. (Bibliografien Nr. 1 og 2).

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

En Herlig

Vy Historie

Om

Konning Edvardo aff Enge-land / som var udi en Ulægelig Siug-dom geraaden men dog aff en Viis Qvindis raad er bleffven Curerrit oc det formedelst Kon gens Yngste Søn Printz Atti Frimodighed som haffde sin Siuge Fader saa kier at hand Reyste til den Rige Dronning aff Arabia / hvor hand medliste bekom hendis Clenodier oc førde Droñingen dyrebar Fugl Phoenix med sig / dog paa det sidste efter megen Tribulatz som Printz Attus hafde udstanden bekom hand Dronningen til Ecte / Lystig at Læse

Nu nyligen aff Holandsk paa Danske Rim udsæt aff P. J. H.

Prentet i Kiøbenhaffn Aar 1696.

Digitized by Google

Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

KOng Evard aff Engeland mectig oc from/ A 1 v
Gud hannem hiemsøgte med stor
siugdom
Hand haffde tre Sønner saa bolde:
Carl Wilhelm/oc Attus ret deylig oc skiøn
Hvilcke for Kongen altid giorde Bøn
At Svagheden maatte opholde.
Der udgick Bud udi alle Land
Om der var nogen forfaren Mand
Som Kongen kunde Curere
De skulle did komme alt med en fart
Oc hielpe Kongen aff Siugdom snart
Sølff Guld vilde hand spendere.
Der komme Doctores aff fremmede Land
Forfarne udi Kunst oc høy Forstand
Den Konning de ey kunde Læge
All deris Magt/oc all deris Kunst
All Medicin bleff brugt omsonst
Konningens Kinder bleff blæge.
Her brugtis Urter her brugtis Raad
Ingen kunde hielpe hans Konglig Naad
Det var stor yndt oc Ælende/
Omsider kom en forsictiger Qvind
Vil Kongen høre min Tale gesvind
Gode Raad vil jeg hannem kiende. ‖ A 2 r
En Røst kom hastig aff Himmelen ned
Befaled mig at være bered
Til Kongen en Reys at giøre/

Digitized by Google
Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Oc ſige Kongen til Siugdommen Raad
Hand ſkal bliffve Friſt oc Hiertelig Glad
Hans Venner ſkulle det høre.
Der findis en Fugl i Arabiæ Land
Phoenix er kaldet aff alle Mand
Ret liſlig monne hand ſiunge
Om Kongen nu haffver nogen Mand
Som Reyſe kand til Arabiæ Land
Oc Sproget kand tale med Tunge
Printz Carl tren frem Kongens Eldſte Søn
Allernaadigſte Fader i vider min Bøn
Den Reyſe vil jeg mig voffve
I giffver mig Penge I giſver mig Guld
Jeg bliver Kongen baad' Tro og Huld
I Pant ſætter Ære oc Loffve.
Klæder bleff giort baade mange og Ny
Prædtig ſaa ſkulle hand reyſe aff By
Med Heſter oc Folck ſaa Venne/
En Tønde Guld oc Penge der til
Loed Kongen ham giffve jeg ſige vil
Oc mange Deylige Svenne.
Saa gick hand ind bød Kongen god Nat
Aditu kiere Fader Jeg reyſer nu brat
A 2 v Effter Phoenix ved Verdſens ende‖
I reyſer nu bort i HErrens Naffn
Gud giffve Jer Lycke alt Landet til Gaffn/
Hand Eder med Sundhed did ſende
Der Carl var kommen i Franckerige ind

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Forvend paa hannem bleff Hue oc Sind
Hand lysted ey længer at Reyse/
Forglemte sin Faders Siugdom saa stor
Hand hørde Madamers Letferdige Ord
Met dennem haffde Lyst at beyse.
Arabiæ Reyse hand slet begaff
Hand kunde ey komme fra Skøge Lauff
Saa vel de hannem befalde/
Hand Dantzet med dem baade Nat oc Dag
De Sang oc Lægte til hans Lyst oc behag
For hannem oc Eventyr talde.
Guld oc Penge de vare hans Trøst
Suus oc Gilde det var hans Løst
Hand glemte baade Ære oc Loffve
Hvad vil min Fader nu meere sige
Naar hand bortdøer Jeg Arffver hans
Rige.
Hos min Kierist vil jeg her soffve.
I Paris bleff hand it gandske Aar
Hand tenckte ey meere paa Faderens Gaar
Skiøtte ey hvor hiemme mon gange
Hans Fader hand laa i Siugdom oc Smert
Ælendig oc med Sorrigfuld Hiert
For Carl var Reyst aff Lande. ‖ A 3 r
Hand skref ey heller et eeniste Breff
Til Fader sin hvor hand mon Leff
Forryct var slet udi Sinde:
Thi haffde hans Fader baade Sorrig oc
Pin

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Oc det altſammen for Sønnen ſin/
Hand gick ey Kongen aff minde
Printz Wilhelm hand talte til Fader ſin
Jeg vil nu søge effter Broder min
Hand maa ey borte bliffve?
Kongen hand ſvared med Sorrigfuld moed
Gud raade paa all min Sorrig boed
Jeg bliffver ey lenger i Liffve.
Printz Wilhelm bad oc lod icke aff
Faar jeg icke Loff legis jeg i Graff
Kiere Fader i mig Bønhøre/
Jeg ſkal opſøge min Broder paa ſtand
Siden at reyſe til Arabiæ Land
Fugl Phoenix vil jeg hidføre.
Du ſiger vel Ord oc de ere ſøed
Jeg frycter Printz Carl er ſandelig døed
Saa bliffver J begge borte/
Giør dig men ferdig oc Reyſz ſaa hen
Lad ſee i kommer Glade igien
Til diſſe Landſens Orte.
Saa bleff hand Klæd fra Haand til Foed
Fick Guld oc Penge med Heſter goed
Met meere ſom der til hørte/ ||
Saa Reyſte hand til Franckerige hen
Der fant ſin Broder Printz Carl igen/
Hand herligen ſig i førde.
Hans Broder vel tog mod hannem ſaa braff

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Ver du velkommen til Herlig got Laff
Thi her er got at være/
Hand bleff offvertalt aff Broder sin/
Forglemte saa Kongens Sorrig oc Pin
Bleff saa hos Broder sin kiere.
De Leffde tilsammen i Glæde oc Fryd
Brugte der Vellyst oc all Udyd
Deris Tid monne slemt spendere/
De Unge Førster de bleffve nu der/
Ringe de actet deris Fader kier
Som mange dißvær nu giøre
Attus hand var den tredie Søn
Hand bad sin Fader at vide sin Bøn
Sin' Brødre vild hand opleede
Kongen hans Fader hand sagde Ney
Min Kiere Søn dig tilstedis ey
Mig der om du aldrig skalt bede
Sin Anslag en tid lang monne begiffve
Sine Brødre tenckte hand ey var i Liffve
Dog Reysen den lang skulde være
Som de nu var borte i Aarene to
Thi fick hand hvercken Rast eller Ro
Bad Kongen Sønlig sin Herre ‖ A 4 r
Allerkieriste Fader i vider mig Bøn
Jeg er nu Eders Allerkieriste Søn
GUd Kongen langt Liff bestære.
Jeg er forsickret udi Hierte oc Sind
At jeg skal Curere Eders Sorrig oc Pin
Det skal i selffver fornemme/

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Finder jeg Brødre saa er det vel
For Kongen Jeg voffver baade Lif oc Siæl/
Mit Løffte skal aldrig forglemme
Jeg vil bortreyse udi HErrens Naffn
Det bliffver Kongen til Glæde oc Gaffn
Min Bøn J aldrig udslette/
Jeg skal saa Reyse aff Landene hen
Der offver skal Glædis alle Kongens Mænd
GUd skal den Reyse fortsætte.
Kongens Hierte her aff bleff rørt
Sagde dine Brødre de ere forført/
Fra dem kand mand ey spørge/
Saa giør dig ferdig oc Reys men veck
Tag Folck oc Heste som er modig oc keck
For Penge skal du ey sørge.
De Herrer de komme til Kongen ind
Oc dem rant all Taare paa Kind
For Attus skulde bortdrage:
Hand strax Affskeed fra Kongen tog
GUd giffve mig Lycke i Hierte oc Moed
A 4 v At jeg det kunde saa mage.
Jeg kunde uddrage i Arabiæ Land
Oc tage Fugl Phoenix med egen Haand
Lyckfalig saa vil jeg bliffve/
Saa bød hand Kongen oc Raadit god Nat
Reyste saa bort megit hastig oc brat
Sine Brødre fant hand i Liffve.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Til Paris i Franckerig vare de
Gierne vilde de deris Broder see
De sagde hand skulde vel komme/
Leffver vor Fader oc Konge endnu
Din Sandhed her om os sige skalt du
Broderskab nyde til fromme
Ja hand leffver endnu i Sorgen stor
Udi hans Hierte ingen Hvile boer
For Eder oc Siugdom meere
I haffver været borte saa Rum en Tid
Oc Kongen til Eder slog gandske sin Lid
I skulde ham intet fixere.
Thi vil jeg reyse til Arabiæ Land
Det gaar mig som Gud hand vil i Haand
Den Reyse saa vil jeg giøre/
Vi raader vor Broder det vist oc Sant/
Til Arabien at Reyse er ickun Tant
Vor Tale den maa du høre.
Hvad kunde det gaffne om du kom=
mer did
Vor Fader hand leffver en ringe Tid
Saa ville vi Rigerne bytte/ ‖ A 5 r
Bliff du men hos os vi bliffver hos dig
Saa vil vi Leffve ret priiselig
Om Phoenix du aldrig skal støtte
Ney svarede hand jeg giør det ey
Jeg vil begiffve mig paa den Vey
I GUd skal det gelinge:
Sit Folck oc Hester hand ferdig giord

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Hand tenckte paa Kongens Pine stor
Sin hest lod hand omspringe.
Begaff sig saa paa den Reyse der hen
Sin Brødre hand effter lod sig i gien
hos dem lysted ey at tøffve/
Hand bad der begge sine Brødre god Nat
Der til saa fryntlig tog aff sin Hat/
Arabien vilde hand prøfve:
Hand reyste saa sicker en langer Tid
Lycken i førsten var saare ublid/
Sin Tienner hand monne miste.
Der hand kom did var hand Alleen
Hannem paakom baade Sorrig oc Meen
Slet ingen ham kunde trøste:
Hand haffde der mist sin egen Liff-Hest
Hvorpaa hand forlod sig Allerbest
Af Sorrig monne hand snart brøste
Hand raabte til GUd i samme stund
At hand vild hielpe ham nogenlund/
A 5 v J Angist var hand geraaden‖
Thi fick hand strax it Huus at see
Oc det var stiult med megen Snee
Den Dør var ganst opladen/
Hand gick der ind oc bleff der var
Mand oc Kone som var it Par
De vare ret vel bedaged.
De sagde velkommen du Unge Person
Mens du est kommen fra Engelands-Cron
Hvor haffver dig Reysen behaged?

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Firſindstive Aar er ſiden vi ſaae
At nogen Chriſten til os tord indgaae
Doris Ord ſkal du paa acte:
Du eſt udſent fra Fader din
At frelſe hannem fra Sorrig oc Pin
Der effter ſaa monne du tracte;
Du finder for dig it Cloſter ſaa ſmuct
Der udi boer de Jomfruer met Tuct
De monne dig herlig undfange/
Du maat ey drifve med dem nogen Lyſt
Mens vær frimodig i Hierte Bryſt
At Reyſen dig vel ſkal gange.
Hos dem bliffver du en Dag eller to
De vil at du ſkal hos dennem bo
Stor Lyſt de aff dig vil hafve
Naar du ey længer vil hos dennem vær
Med dem at gange er deris Begier
Preſenterer dig herlige Gaffve | A 6 r
De gaar med dig udi Stalden ned
De viiſer dig ſkiønne Heſter ſaa feed/
De vil dig et par forære:
Mens gack omkring beſee dig før
Du finder et Aſen ſtaa bag en Dør
Ey andet ſkal du begiere.
Aſenet det graa ſkal ſige dig fra
Hvorledis du ſkalt Fugl Phoenix faa
Met ſtor Reputatz oc Ære:
Tack haffve J baade for æren ſtor

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Jeg ſkal ihukomme all Eders Ord
Oc dem i Hiertet bevare (ſtand
Saa reyſte hand ſtrax fra dennem paa
Oc fant det Cloſter i Arabiæ Land
Alt ſom de gamle Folck ſagde/
Hand gick frimodig i Cloſteret ind
Troſt bleff hand udi Hierte oc Sind
De Jomfruer hannem behagde.
Hannem bade de velkommen at vær
Hos os at bliffve er voris begiær
Vi herlig ſkal dig tractere:
Hand bleff hos dem udi Dagerne to
De Jomfruer vare bade glade oc fro
De vilde hannem fixere.
De gamle Folckis Ord hand kom da ihu
Derfor ſagde hand jeg reyſer ret nu
A 6 v Videre omkring udi Verden/ ‖
De ſagde vil du icke hos os bliffve
Da ſkal vi dig foræringer giffve
De ſkiønniſte effter Begiærden.
Saa gick de med hannem i Stalden ned
Mange ſkiønne Heſte ſtode paa reed/
De gaff dem val at tage
Hvilcket et par ſom dig ſiunis ſaa
Dennem ſkal ſtrax liggis Saddel paa
Det os ſkal vel behage.
Jeg ingen Heſter aff Eder vil haffve
Men Jomfruerne ſtorlig tackis for Gafve
Som de ville mig Forære/

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Der ſtander et Æſel bag i den Vraa
Er baade lidet ſkiden oc graa
Ey andet vil jeg begiære.
De ſagde vi miſter alle Heſter her ſtaar
End du det Æſel ſaa fra os faar
Vi kand det icke undvære.
Thi ſagde hand ſaa faar jeg at gaa
Mens jeg kand icke det Æſel faa
Mine Been de ſkal mig bære
De Jomfruer talte til hannem ſaa
Slet icke da ſkal en Konge-Søn gaa/
Det var ſtor ſpot oc Skamme.
Saa gaffve de hannem det Æſel hen
De holt hannem for deris Kieriſte
Ven /
Bad hannem det Æſel annamme. ‖ A 7 r
De gaffve hannem oc Sadel der til
Med meere tilhørde jeg ſige vil
Hand monne dem ſtorligen tacke
Hand bød god Nat oc Reyſte ſin Vey
Der hørdis da ſtrax en underlig Rey
Det Æſel begynte at ſnacke.
Velkommen ſaa eſt du Førſte god
I Liffvit dit findis Hierte oc Mod
Paa Veyen ſkal jeg dig bære:
Du ſkalt giffve act paa Talen min
Helbred der ved bliffver Fader din
Det ſiger jeg dig min Herre.
Her ligger it Slot i Arabiæ Land

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Hvor du Fugl Phoenix finde kand
Gesvindig saa maa du være
Den Fugl hand siunger saa Lystig oc sterck
Hans Sang ofvergaar baade Stillis oc Lerck
Dends Kunst vil jeg dig Lære.
Jeg vil dig bære til Slottidts Port
Dit Ærind udrette hastig oc fort/
Oc det i en Klocke Time:
Fugl Phoenix siunger en Sang saa sød
Saa lenge hand siunger siunis alle Diur
Oc hastelig falder i Svimme. (død
For den første Port ligger Tolf Kiemper sterck
For den anden Tolff Leoparder merck/
U 7 v For den tredie Tolff Løwer grumme‖
Hastelig du gaar nu paa dennem ind
Skiøt ey om du træder paa deris Skind/
For dig er alle Diur stumme.
Der hand inden disse Skildvacter kom
Begynte den Herre at see sig om
Op ad Salen vilde hand trine:
Som hand var kommen inden Salens Dør/
Tre Ting bleff var hand aldrig saae før
Ingenlunde kunde forderffvis/
Hvor offver hand bleff saa Hiertelig glad
Hand fant for sig baade Viin oc Mad
Oc Ære her ved forhverfvis/

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Hand saa der it Brød paa Bordet laa
En Flaske Vin der hos mon staa
Som aldrig kunde forsvinde/
Der laa it Sverd uddraget paa Bord
Som hos var skreffvet Dronningens Ord
Hunder tusind Mand kunde det
Det Brød forvare udi Tasken sin/ (twinge/
Der til den skiønne Flaske med Vin/
Sverdet saa vilde hand svinge:
Hand gick frembeder i anden Sal
Fugl phoenix aff Buret hand oc bortstal
I Hiertet var hand oc Trøstig
Hand gick til Sengen som Dronningen laa
Hendis Dronninglig Ære hand monne
oc faa
Der offver bleff hand ret lystig. ‖ A 8 r
Som hand haffde nu sit Ærend udret
Aff Reysen sin bleff hand icke trædt
Fra Slottet skulle sig begiffve:
Hand gick tilbage med en Fart
Der til skynder sig gesvindig oc snart
Sit Æsel hand fandt udi Liffve:
Imidler Printz Attus paa Slotted var
Fugl Phoenix smuct Sang da aabenbar
Det var stor Lyst at høre/
En enist Stund hand dette udret.
Den Gierning hand giorde var icke slet
Hans Æsel monne ham bortføre
De Skildvacter monne deris Øyen opslaa

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Met ſkelffvende Krop kunde neppe opſtaa
I Hiertet de vare vel bange. (ſtod
Den Dronning opvognet af Sengen hun
Borte var Phoenix hendis Fugl ſaa god/
Ach hvor ſkal dette tilgange:
Mit Brød oc Viin er borte ocſaa
Mit ſkiønne Sverd kand Jeg forſtaa/
Min Ære jeg oc monne miſte/
Om Jeg maa leffve it Aar eller Siuf
Jeg ſkal mig heffne offver Mand oc Vif
Paa hannem den Gierning friſte.
Hun bleff Fructſommelig det var Lyſt
Oc fød en Søn om ti Maaneders friſt
A 8 v Hand bleff en Deylig Ung Herre‖
Printz Attus hand ſkyndet ſig haſtelig
Til Marocho hand Reyſte ſaa glædelig
Hand løſted at hvile derre
Der var ſtor Hunger i Marocho Land
Med Konningen vilde hand tale forſand
Deris Hunger vilde hand mette
Hand monne Kongen bort laane ſit Brød
Saa ſtilledis Folckets Hunger oc Nød
Store Løffte mon Kongen ham jete
Hand ſkulde leffvere til Printz Atum igien
Sit Brød oc ſaa ti Tuſinde Mænd
Med Gevehr ſom der til hørde:
For Brødet icke andet hand haffve vil
En Førſte var hand ſaa god oc mild
Sit Sverd oc Flaſke ſelf førde.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Kongen hand Svaret at det skulle skee.
Min Tro oc Løffte vil jeg betee
Til Engeland vil jeg komme:
Printz Atto sit Brød jeg føre skal
Folck der til udi ti Tusindtal
Som skal adlyde min Tromme.
Saa kom hand ind i det Spanske Rige
Viinbiergen var ufructsommelige
Der var defect paa Viin:
Til Konningens Gaard begaff sig hen
Hand bleff der annammet for Kongens
Vilt du høre Ordene min: (Den
Viinflasken hans kom saa vel til maade/
Ved den bleff fylt saa mange Viinfade
Som var i Hispanien/
Med Spanske Konge accorderede hand
Hand skulde leffvere tiufve Tusinde
Mand/
Dertil hans Viinflaske igien.
Her om blefve de hinandens gode Ven/
I Engelland skulle lefveris de Mænd
Oc alle med fuld Gevehr/ (Haand
Spansk Konning racte Printz Atto sin
Min Tro oc lofve som en Kongelig Mand/
Jeg holder oc der paa svær.
Der fra reyste hand til Franckerig ind/
Det gode Sverd haffde ved siden sin/
Mod Keyseren Franskmand stride/
Franckerig var nær gandske ødelagt

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Aff Krig/ved Keyſerens ſtore Mact/
Keyſeren kunde Franſkmand vride:
Til Kongen kom Attus med Sverdet ſit/
Vild du med mig ſtiffte Riget dit
Mit Sverd ſkal Keyſeren ſtyre.
Kongen ſagde: Atte und mig dit Sverd/
Tredifve Tuſind Mænd ſom ere udlerd/
At muntre ere de dyre/
Jeg ſkal dem henbringe til Engelland/
Vilt du tro mig ſom en Konge ſand/
Bevæbnet udi alle Maade. ‖
Kongen fick Sverdet udi ſin Haand/
Bortjaget Fienden aff Franckerigs Land/
Den Keyſer hand bad om Naade
Printz Attus hand Reyſte til Orleans hen
Sine Tvende Brødre der fant igien/
Mod hannem fick ont udi Sinde/
De ſagde varſt du i Arabiæ Land?
Oc hvad hand udi Arabien fand/
Vredactig loed de ſig finde/
Vi binder nu dig med Baand oc Baſt/
Siden vi dig dræbe din lede Gaſt/
Du ſkalt vor Gierning ey klage/
Kongen vor Fader ſkulle bliffve os vred
Fordi vi hafver ey reyſt ud af Sted/
Det ſkulde hannem ilde behage.
Du giør dig ferdig/forvar din Siæl/
Thi ville vi ſlaa dit Legem ihiel/
Ey længer ſaa ſkalt du leffve/

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Din Phoenix oc Æsel vi tager dig fra
Oc du skalt nu udaff Verden gaa/
Ey længer skal du omsvefve.
Ach Ach sagde Attus mine Brødre god/
Jeg beder J sparer mit Liff oc Blod/
Oc mig ret ingenlunde døde.
Min Phoenix oc Æsel saa skal J faa/
Oc aldrig vil jeg til Engelland gaa/
Men fly til Landene øde/ | B 2 r
Kongen min Fader mig aldrig skal see/
Det vil jeg sværge paa bare Knæ/
Vil J mig ellers benaade:
De toge fra hannem alt hvis hans var/
Dermed saa lod de hannem henfar
Fra sig med største Unaade.
Saa reyste de fra Franckerig hen/
Sagde sig at komme fra Arabien/
Og vilde deris Fader nu trøste.
Der blef stor Glæde i Kongens Hof/
Langt meere end der giordis behof/
Phoenix og Æselet de løste.
Fugl Phoenix blef baaren paa Kongelig Sal
Æselet kom i en kostelig Stald/
Fugl Phoenix hand vilde ey stunge
For Kongen svigagtig de sig beteer/
Som tit endnu udi Verden skeer/
Begynt' at tale Løgn med Tunge
Vi haver eventyred baad' Liff og Blod

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Paa det at Kongen ſkulde faa Bod/
Meget Ont monn' vi udſtande/
Vi leed ſtor Hunger alt paa dend Vey/
Froſt og Kuld vi agtede ey
I de Ægyptiſke Lande:
Hvad giver os Kongen for voris Reys/
At hand derfor kand have Pris/
B 2 v Hand det nu ey ville forgiette/ ‖
Kongen hand ſvaret i Sengen hand laa/
Efter min Død I Riget ſkulle faa/
Eders Tro I dertil ſætte.
Attus hand tænckte nu atter ved ſig/
Til Engeland vil jeg begive mig
Udi Kongens Stald at tiene/
Hand lod ſig klæde ſom Tienere bør/
Saa reyſte hand did jeg ſige tør/
Gaf ſig blant Staldmeſters Svenne
De toge hannem an udi dend Stold/
Dend Tid var Vinteren ſtreng og kold
Hand kunde ſig der vel ſkicke/
Slet ingen kunde kiende hannem der/
At hand nu monne Kongens Søn vær/
Engang gaf Æſelet Dricke/
Det Æſel ſagde til Atto ſaa der
Velkommen ſaa ſkal du være nu her/
Du holt dig mens ickun ſtille/
Ingen ſkal paa dig kiende eller ſee/
Thi du ſkal ſnart baade dantze og lee/
Og med din unge Søn ſpille.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Attus hand stod og tænckte sig om/
Kiere hvor skal dend Søn fra kom
Som du monne her om sige?
Hand skal komme fra Arabiæ Land/
Bort fra dend Stæd du Phoenix fand/
Hans Moder skal blive din Lige. B 3 r
Attus hand sagde tal ey saadan Ord/
Faar nogen det vide over Kongens Bord/
Mine Brødre skal mig strax døde:
Æselet sagde/bind mig men stærck/
Paa det at nogen ey os skal mærck'/
De Svenne monn' mig hart støde.
Saa tiente Attus udi Stalden med tro/
Og det varede udi Vinter to/
Ingen kunde andet fornemme
End Attus hand var en god Stald-Svend/
Og een udaf Kongens beste Mænd/
Som de Hester kunde saa temme.
Der Dronningen sin Søn hafde lidet opfød/
Som Attus hende giorde men hun sof sød/
Tænckte sig over hannem at hefne.
Hun giorde sig færdig med al sin Hærd/
Til Marocho hun reyste ret uforfærd
Kongen lod for sig stefne.
Hun var icke slet at komme imod/
Med sig hafde Kiemper og Løver god/
Ét Feltslag torde hun vofve.
Sit Brød ville have nu strax paa stand/

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Dertil beruſtet ti Tuſinde Mand/
Som Kongen maatt' Attus love:
Det Folck hun fick og det var braf/
Sit Brød igien og en herlig Gaf/
B 3 v Og meere hvad ſom hun mon løſte/|
Saa reyſte hun til Hiſpanien ind/
I Riget var der overflødig Viin/
Ingen var nødig at tørſte/
Viinbiergene gave ud Frugt igien/
Flaſken ſin og tyve tuſind Mænd
Lod Kongen Dronningen give/
En Tid lang hun udi Spanien bleſ/
Til Riget ſit hun Brevene ſtref/
Lod vide hun var udi Live.
Der efter hun Affteed fra Kongen tog/
Med all ſin Hær udi Franckerig drog/
Sit Sværd vilde hun ey miſte.
Keyſeren hafde med Kongen giort Fred/
Franckerig var nu ſat i Rolighed/
Sværdet fick igien med Liſte:
Tredive Tuſind Mand hun der og bekom
For Sværdet ſom Attus god og from
Dend Konning monne levere:
Samlet hafde hun en Krigsmagt vel ſtor/
Og ſoer dertil over Kongens Bord/
Engeland vilde hun bravere.
Hun kom i Engeland/og det med haſt/
Londen geſvindig beleyrede faſt/
Sine Tiælter lod hun opſticke:

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Skarlagen og Fløyel udbredis der/
Gesanter fra Londen spatzerede her/
Til Dronningen Bud lod skicke.| B 4 r
Som Londen var nu beleyret saa hart/
Sin Grumhed og Vrede lod kiende snart/
Lod Kongen strengelig sige/
Dit gandske Rige/dertil dine Land
Skal jeg ødelegge med Mord og Brand/
Deris Lif af mig skal tigge. (stor
Dend arme Konning udaf Sygdommen
Hand blef forstræcket udaf Dronningens Ord
Sit Raad hand monne befale/
Sin Phoenix saa skal hun faa igien/
Personen som var i Arabien/
Med Dronningen self skulde tale/
Udført blef Kongens ældste Søn/ (Bøn
Printz Carl/som skulde for Kongen giør
Og bede om Gunst og Naade:
Udsticket blef Kongens Gesantvis med Fryd/
I Leyren blef hørt baade Larm og Lyd/
Printz Carl hand kom i Unaade.
Hand gick langs Veyen med Hat i Haand/
Det Fløyel at gaa paa torde ey hand/
Dend Søn sin Moder adspurde/
Er det min Herre og kier Fader min/
Fru Moder siger mig uden Sorrig og Pin/
Hannem Ære at giøre os burde.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Ney ſvarede Dronningen det er en Nar/
Hand bør at komme i ſtørſte Lifs Far/
B 4 v Dend Reyſe torde hand ey vove/‖
Hun ſpurde Printz Carl/ hvad vilt du her
Jeg vil dig lære du leede Ukrud/ (ud/
Min Phoenix ſaa vil jeg have/
Gack bort fra mig du leede Skielm/
Aldrig ſkuld' du bære Pantzer eller Hielm/
De Løver begynte at brøle:
I Staden gick hand tilbage igien/
Og blef ſaa icke Dronningens Ven/
Hendis Vrede kunde hand føle.
Hand kom i Staden bedrøvit hand var/
Viſte ey at blive for Frygt eller Far/
Torde ey for Kongen nu komme/
Allarm i Leyren hørtis med Magt/
Staden at tvinge hun hafde i agt/
Der hørtis Piber og Tromme.
Dronningen ſkicket Bud til Kongen paany
Med Geſanter ſin' til Londens By/
Dend rette Perſon vil have/
Som hende ſin Fugl hafde taget veck/
Hvor ved hand lide baade Kummer og
Bræck
Ja Sorrig og megen Plave:
Mit Brød/mit Sværd har bekommet igien
Have vil jeg dend Høybaarne Svend/
Som mig giver Morgen-Gave.
Ellers vil jeg dend Stad legge øde/

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Ung og Gammel dem ſkulde lade døde/
Og alt i Grund fordærve.| B 5r
Dend ſyge Kong' i Hiertet blef bange/
Sagde/GUd trøſte mig arme Fange/
Ingen Naade kand jeg forhverfve.
Prinꝛ Wilhelm ſom var nu dend anden Søn
Meget herlig udført med Gaver ſkiøn/
Dend Dronning ſkulde hand for-
Som hand nu kom til Leyren hen (milde.
Dend gandſke Armadi reyſte ſig igien/
Kom ey fortilig og ſilde/
Hand gick ſamme Vey ſom Broder for ham
Hvor over hand fick baade Spot og Skam/
Sin' Ord til Dronningen førde:
Naadige Dronning I vider min Bøn/
Thi jeg drog bort med Phoenix ſaa ſkiøn/
Hun ey hans Ord nu hørde.
Gack veck gack bort du gotloſe Funck/
Den min Phoenix borttog hand vår vel ſtrunk

En Skalck eſt du udi Hierte:
Aldrig varſt du i Arabiæ Land/
Du eſt men en forleflet Mand/
Fange-Taarn ſkal du beſierte.
Som diſſe to førſte deris Reyſe hafde endt/
For Glæde i Hiertet med Sorrig bleſ ſpendt
De holt ſig hen til en Side/
Tilforn var de udi Ære og Agt/

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

All deris Reſpegt blef nederlagt/
B 5 v Fortred begyndte at lide.|
Som Attus hand hørde at ſaa gick til/
Tænckte nu vil jeg vove et Spil/
For Kongen vil mig begive:
Attus ſagde ſin Staldmeſter god/
Jeg er kiere Meſter af Kongens Blod/
Mine Brødre vild' mig aflive/
Jeg er hans tredie og yngſte Søn/
Som i Stalden har vært ſaa længe i Løn/
Attus heder jeg med Ære/
I ſiger min Fader og Konge forſand
At jeg var i Arabiæ Rige og Land/
Phoenix med mig monne bære. (gik
Dend Staldmeſter hand ind til Konningen
Og førde Kundſkab om ham med Skick/
Hvorledis at hannem var ganget:
Som hand var kommen i Franckerig ind/
Opſøgt ſine Brødre af Hierte og Sind/
Spurd'/hvad haver du erlanget.
Som de nu ſaae deris Broder igien
At hand var kommen fra Arabien/
De vilde hannem ſtrax døde/
Alt hvad hand hafde med ſig Hiembragt/
Det toge hans Brødre ham fra med Magt/
Der ved hans Hierte mon' bløde/
Hand maatte dem love med Mund og
Aldrig at komme til Engeland/ (Haand
B 6 r At ſee meere Kongens Øye.|

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Sin Phoenix og Æsel leverede dem/
Og andet som hand hafde ført nu Hiem
Med Omsorg og største Møye.
Kongen svaret/lever Attus min Søn/
Hvor haver hand været saa længe i Løn/
At vi icke før det viste:
I Stalden her haver hand tient med Tro/
Og det udi gandske Aarene to/
Hand kom til mig med Liste.
Hand haver self været i Arabien/
Søgt Raad og Trøst til sin beste Ven/
I Dyd haver hand ey Lige:
Mens Attus haver os den Ære bevist/
Ham lønne skal GUd af Himmelen vist/
Jeg vil det ønske og sige
Kongen lod Attum for sig indkalde/
Hans Hiemkomst monne ham vel be-
falde/
Sin Søn monne hand adspørge:
Hvor haver dig ganget saa lang en Tid/
Baade Ont og Got du sig det fridt/
Du skalt ey længer sørge.
Jeg siger min Fader der jeg reyste hen/
Mine Brødre fandt jeg i Paris igien/
Dem lysted ey længer at komme.
De spilte med Damer og det hafde skick/
Hvor over jeg Sorrig i Hiertet fick/
Jeg sucket for Fader min From-
me/ | 36

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Alle ſine Aarer de lagde om Bord/
Gave mig ſkiønne og gode ſøde Ord/
Jeg ſtulle hos dennem forvacte:
Deris ſkiønne Ord jeg agtet ey ſtort/
Min Reyſe tog jeg at fare fort/
Et Stød monne de mig agte.
Som jeg nu hafde min Reyſe endt/
Alting var ganget og vel behendt/
Som tilforn er her omtalet:
Der jeg nu kom til Franckerig igien/
Jeg fick ſtrax Kongen der til min Ven/
Mit Sværd jeg Kongen befalet:
Mine Brødre de vare reyſt fra Pariis
Til Orleans efter denne Landſens Viis/
Jeg dennem og der beſøgte:
De ſagde til mig/ja kommer du nu/
Med dig ſaa ville vi ſpille Tru/
Deris Had mod mig forøgte.
Min Phoenix og Æſel de toge fra mig/
Sagde ſig at have ført Hiem med ſig/
Mit Lif ville de aftage:
Jeg græd og bad ſaa Jammerlig
At de over mig vilde forbarme ſig/
Og unde mig længer Lifs Dage.
Jeg maatt' forſvære baade Riger og Land
Aldrig at komme til Engelands Stand/
Saa hart monne de mig tvinge.| 87r
Det var baade Yndt og Jammer ſtor/

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Jeg maatt' ey komme min Fader til Ord/
Engang naa under hans Vinge:
Der Atti Snack af Kongen var hørt/
Mod de andre straχ til Vrede var rørt/
I Fængsel lod dem indkaste
Attus blef klædet og det hafde stick/
En mægtig stor Skare hand med sig fick/
Til Leyeren sig mon haste.
Med sig hafde hand sin Her Faders Ord/
Self vil afbede det hand hafde giort/
Med Dronningen vilde self tale:
Som hand var kommen uden dend Stad/
Det røde Skarlagen hand gick langs ad/
Dend Dronning det vel befalde.
Hafde Hat paa Hovet og Haand udi Sid
Sønnen talet til sin Moder saa blid/
Er hand min Fader dend Denne/
Hand er dend Herre min Phoenix bort-
tog/
Brød/Viin og Sværd hand hafde behof/
For Herre vil jeg hannem kiende.
Der Attus hand kom under Dronningens
Telt
Begynte sin Tale ret som en Helt/
Bad Dronningen være velkommen.
J er nu kommen her paa vort Land/
Eders Naade behager giør mig til en
Mand
Saa kand det Engeland fromme.| 37▾

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Som Attus hand siger saa skal det skee/
I torde Arabiæ Land besee/
Mig mine Clenodier berøfve/
I er den Herre Edele Svend/
Hvis Lige tilforn jeg ey haver kiend/
Kierlighed med eder vil prøve/
De fulde hveranden om deris Hals/
Hveranden kyste/og det uden falsk/
Der blef baade Lyst og Glæde/
Paa begge Sider deris Raads-Herrer stod/
De bleve forandret i Hierte og Blod/
Til Dronningen de fremtræde.
De falt og alle tillige udi Knæ/
Og sagde/vi med vore Øyne kand see/
At GUd og HERren behager:
Der Dronningen og Attus at de blef et
Saadant Mirackel er aldrig før skeet/
At HErren GUd det saa mager.
I Leyren blef hørt baade Skrald og Lyd
Af Siungen og Springen med Lyst og
De Dyr begynte at spille: (Fryd
Her hørtis Trommer/Basuner forvist/
Cartover brummed uden nogen Frist/
Til Londen spatzere de vilde:
Attus tog Dronningen ved sin Haand/
Hos hende gick Attus som Herre og Mand/

Paa Slottet mon de opgange.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Som Phoenix sin Herre oc Dronning saae/
En lystig Sang begyntis der paa/
Kongen sin Sundhed mon fange.
Der ved bleef Glæde oc den var stoer/
Som aldrig var hørt i Pawelig Choer/
Tractement lod Kongen anrette:
De Engellands Herrer til Londen nu kom
Med Fruentimmer mange oc from/
Dronningen oc Attus bleff sætte
Offverst til Bords i Kongelig Sal/
Alle ville dricke Dronningen Skaal/
Printz Atti oc Sønnens den Herre:
Instrumenter oc Spil var der oc Parat/
Der spiltis og legtis baade Dag oc Nat/
Der var Hiertens Lyst at være.
Som Brøllup var endt med Lyst oc Fryd/
Kongen dem Riget strax monne tilbyd/
Hand vilde ey længer regiere:
Dronningen hun svared strax disse Ord/
Aldrig vil jeg mit Arabiæ Jord/
For Engelland saa qvittere.
Vor Fader beholder sin Riger oc Land/
Til Arabien reyser jeg med min Mand/
Mit Rige kand os vel føde.
Der Skielms-stycke Eders Sønner har giort
Min Kieriste/som i Verden er spurt/
Der for lader Kongen dem døde. ‖ B 8v

Kongen lod dræbe de Sønner saa snart
For de haffde løyet paa Atto saa hart/
Her ved sig Dronningen glæde:
Saa bød hun Kongen hans Fader god Nat/
Længe at lefve/thi jeg haffver faat
Min Kieriſt/der mig ſkal leede.

ENDE.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

TEKSTKRITIK
OG KOMMENTAR

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

VIGOLEIS.

A. LISTE OVER RETTEDE TRYKFEJL.

Udgaven S. 7 L. 17 ſeg] ſcg. 8,25 oc uforfærdet] Et Hjørne af Bladet er i Originalen afrevet, saa der nu kun læses: ... forfærdet. 8,26 Floreis hannem] Af samme Grund kan der i Originalen kun læses: Florei .... nem. 8,29 meget/ti] meget ti. 9,10 og 9,17 Floreis] Flories. 9,20 forløb/oc] forløb oc. 10,1 beſiente. Af samme Grund som ovenfor anført kan der i Originalen kun læses: .eſiente. 10,2 ſom den Tid] Af samme Grund læses her kun: ſom ... Tid. 10,3 ſig offver dette] Af samme Grund læses her kun: ſig ..... dette. 10,4 Fengſel icke] Fengſel/icke. 10,11-12 Floreis] Flories. 10,23 Ære] Ære/. 10,26-27 Liſtighed hverken] Liſtighed/hverken. 10,29 Punktum mgl. 14,20 Florin] Florie. 14,27 Punktum mgl. 15,6 føre/thi] føre thi. 16,3 lige ſaa] lige/ſaa. 20,13 hannem/oc] hannem oc. 26,12 ſit] ſit. 27,25 Punktum mgl. 30,22 Farffve/den] Farffve den. 30,23-24 nogen tid at] nogen at. 31,19 Harniſt] Harniſk. 31,22 ſting] ſting. 32,6-7 Viegoleis] Viegeleis. 32,24 eder/ieg] eder ieg. 35,7 en] cn. 35,23 ſom] ſom. 36,5 Punktum mgl. 37,16 nafn/ſpør] nafn ſpør. 37,21-22 haffde/forenet] haffde forenet. 37,24 venlig] ven lig (Linieskifte). 38,28 Punktum mgl. 39,13 vide] ride. 40,22 løſtige] Kustoden har: lyſtige. 41,2 kæmpet] kampet. 41,29 indlagt/dig]

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

indlagt dig. 42, 19 eder/derfor] eder derfor. 42, 29 Punktum mgl. 43, 10 diſz]viſz. 45, 18 haſtelig] haſtelig. 45, 18 imod/hand] imod hand. 45, 19 oc] oe. 46, 10 ſtøcker/bleffve] ſtøcker bleffve. 47, 3 Punktum mgl. 47, 7 midlertid] midler tid (Linieskifte). 47, 10 Ridderſkabet]Riddcrſkabet. 48, 24 Ormen]Ormen. 49, 5 forløſe] forløſe. 49, 21 Taare] Taarc. 50, 23 ſig] ſig. 51, 16 velde] vclde. 51, 21 falſke] falſkt. 52, 14 Punktum mgl. 53, 12 Hand] hand, men i Kustoden: Hand. 53, 23 glædelig] glægelig. 54, 10 bleff] hleff. 54, 23 Steenhoben] Stecnhoben. 55, 1 hengendis] hendendis. 55, 28 at i] ati. 56, 21 ſlemme] flemme. 56, 27 øigene] øigcne. 56, 28 kropen] krøpen. 57, 5 haard] hard, men i Kustoden: haard. 59, 6-7 Glæde/ſprang] Glæde ſprang. 59, 20 Beſt] Bcſt. 59, 28 reedet/alle] reedet alle. 62, 6 Landet] Landee. 62, 10 Ridderen] Ridderne. 62, 24 begierede] begierere. 63, 8 hvorledis] hvorleois. 65, 11 oc] oe. 66, 2-3 Hedning) ocſaa] Hedning ocſaa. 66, 3 deroffver] der. offver (Linieskifte). 66, 19 ieg vil udi] ieg udi. 66, 29 dette ſtercke] dettеſtercke. 67, 25 ſind] find. 68, 10 ſtier] ſtier. 68, 10 til] tll. 68, 14 vildnis] vildtris. 69, 14 hender] hcnder. 69, 28 ſtørſte] ſtorſte. 70, 10 det] dct. 70, 13 døde/tog] døde tog. 70, 21 hannem] hanncm. 71, 4 Punktum mgl. 71, 26 hafde]gafde. 72, 17 oc] oe. 73, 10 begge] bcgge. 73, 13 ſaadant] ſaadaut. 73, 14 ſtercke] ſtercke. 74, 14 forundret] foruudret. 74, 18 komme] kømme. 75, 3 ſlaaes] ſlaaes. 76, 23 Herren Ære] Herren/Ære.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

77,29 ſtor ſtørcke] ſtor ſtor ſtørcke. 78,12 fanget] fangec. 78,20 iammerlig:] iammerlig;. 79,17 hafde] haf.de (Linieskifte). 79,20 forbandede] i Kustoden: forbandet. 79,25 ſoffvendis/hos] ſoffvendis hos. 80,8 Skorſteen] Skiorſteen. 80,9 den] den. 80,15-16 til Jorden] til til Jorden. 80,25 haand] haano. 81,1 hver andre.] hver andre: 82,3 henger] hen ger (Linieskifte). 82,10 Ridderligen] Rid.derligen (Linieskifte). 82,20 hannem] hanuem. 83,2 ej] cj. 84,16 Frue] Fruc. 84,28—85,1 guldſpenner oc] guldſpenneroc. 85,23 Hedningen] HednIngen. 85,27 fløy i] fløy t. 86,26 belønnet/vee] belønnet vee. 87,29 dette] dett. 88,6-7 aftaget/ſaa at] aftaget ſaa at. 88,8 hannem en ſtor] hannem/en ſtor. 88,15 haffver] i Kustoden: hafver. 88,20 ſorrig] forrig. 88,27 ære] ærr. 89,17 bedrøffve] dedrøffve. 90,2 oc] oe. 90,3 udſtaaet/begierer] udſtaaet begierer. 90,21 deris] de ris (Linieskifte). 91,6 oc] oe. 91,13 lod] lad. 91,17 oc] oe. 92,13 alle andre] alleandre. 92,25 ſig] ſlg. 92,25 Punktum mgl. 92,26 Kongeriger] Konge riger (Linieskifte). 92,27 ſtiønne] ſttønne. 92,29 Landets] Landes. 95,1 Pallads/da] Pallads da. 95,6 ſtafferit] ſtafferett. 95,8 oc] oe. 95,11-12 fortellede] fortcllede. 95,26 ſig] ſlg. 96,24 bliffver] bliffven. 99,11 beprydet] bcprydet. 100,7 oc troeſtab] oc oc troeſtab. 100,24 Jomfrue] Jomſrue. 102,2 Dronning] Dronning. 102,28 mandelige] mvndelige. 103,14 oc] oe. 104,11 Jbon] Jaon. 104,21 opførte/Bordene] op-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

første Bordene. 106,25 sin] sln. 109,13 fremmede] fremmcde. 111,21 Hierte] Hirete. 111,29 beviste] beviftc. 112,1 hand] hannem. 112,2 Jbon] Jabon 112,10 her] i Kustoden: Her. 112,11 twunge] twungen. 112,12 dennem] denuem. 112,14 Viegoleis] Viegaleis. 113,7 Edelstene/lode] Edelstene lode. 113,9 Punktum mgl. 116,21-22 meddelis] meddilis. 116,22 Viegoleis] Viegolcis. 116,24 saaat] saaa.

B. KOMMENTAR.

Af de ældre tyske Udgaver har følgende staaet til Udgiverens Raadighed: 1) Den i Reichard, Bibliothek der Romane II (Berlin 1778) S. 9—128 optrykte Udgave fra Frankfurt 1564. 2) Den saakaldte Buch der Liebe, Frankfurt 1587, Fol., i hvilken Romanen om Vigoleis er trykt S. 382-396 (Exemplar i Kgl. Bibl.). 3) Den i Hamborg 1611 trykte Udgave, der velvilligt har været udlaant til det kgl. Bibliotek fra Statsbiblioteket i Berlin. Dens Titel er: Ritterliche History Desz Hochberümbten vnnd Thewren Ritters / Herrn Wigoleis vom Rade/Wie es jhm von Iugend auff / bisz an sein Ende/ ergangen sey/ Darbey auch gemeldt wirdt/was für sorgliche vnnd erschreckliche Abenteuwer vnnd Gefahr er gantz Ritterlichen bestanden/vnd zu einem glückseligen Auszgang vollendet hat. Sehr kurtzweilig vnnd gar lieblich zu lesen: Jetzunder von neuwem getruckt/vnd an vielen Orten im Teutschen gebes-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

sert. Getruckt zu Hamburg/bey Lorens Schneider/ In verlegung Henrich Dosen. MDCXI. 4) Den i Nürnberg 1653 trykte Udgave, der velvilligt har været udlaant til det kgl. Bibliotek fra Stadsbiblioteket i Nürnberg. — Dens Titel er (med smaa ortografiske Varianter) ordret den samme, undtagen Slutningen, der lyder: Gedruckt/Im Iahre 1653. Paa bageste Side i Bogen er trykt: Nürnberg/Gedruckt und verlegt bey Michael Endter. Im Iahr 1653. — De to sidstnævnte Udgavers Tekst stemmer i det hele meget nøje med Buch der Liebe, medens derimod Frankfurtudgaven af 1564 kendelig bærer et ældre Præg; den danske Folkebog staar i det hele den ovenfor anførte Tekstgruppe (Udgaverne af 1587, 1611 og 1653) ret nær, men er dog næppe oversat efter nogen af de nævnte Udgaver; den synes snarere at gaa tilbage til en tabt tysk Tekst, se Indledningen.

Naar i det følgende de ældre tyske Prosatekster i al Almindelighed er angivne som Kilde, betyder det, at de ovennævnte, Udgiveren bekendte, fire Tekster stemmer ordret overens; i saa Fald er det altid Teksten i Buch der Liebe (1587), som bogstavret anføres.

Wirnt von Grafenbergs Digt Wigalois citeres efter Beneckes Udgave (Berlin 1819).

Udgaven S. 4 L. 13: hans prœctighed oc Hoffholding; de tyske Tekster: König Artus vnnd sein Hochberümbte Gesellschaft der Tafelrunde.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

4,28 **Kiedis ved Reiſen**; de tyske Tekster: nicht irrig würden.

5,5 **Floreis**. I Wirnt von Grafenbergs Digt hedder Kongen Joram, men i den tyske Prosaroman er Navnet ændret saaledes at det ligner hans Frænkes Navn: Florie.

5,7 **Hoffholding til Caridol**; de tyske Tekster: Gesellschaft der Tafelrunde. Som det vil ses, undgaar den danske Tekst dette sidste Ord, som Oversætteren sagtens ikke har kunnet magte.

5,22 **tilmed var de alle ſtille**; de tyske Tekster: Sie schwiegen aber alle.

6,1 **komme**; de tyske Tekster: kam . . . an die Zinnen.

6,8 **Liffgiortel**, d. e. Bælte.

6,23-24 **vil tilbage hente**; Objektet den er underforstaaet.

6,26 **Gabon**. Denne Form af Navnet, der genfindes i de tyske Prosatekster, er en Forvanskning af Gawein, som han hedder i Wirnts Digt. G. er ogsaa i andre Artusdigte, f. Eks. Ivan Løveridder, et fremtrædende Medlem af Ridderskabet ved Artus' Hof; i det danske Ivandigt skrives Navnet Gavian.

6,28 **hvor**, d. e. hvorledes. De tyske Tekster: von wem.

7,8 **forvarted**, d. e. ventede paa.

7,13 **fik**, d. e. rakte.

7,16 **befalder**, d. e. behager.

Digitized by Google

Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

7,16 **vil eder derom ey heller ydermere bemøde**; Subjektskifte; underforstaaet: **jeg**.

7,21 **for hans egen**, d. e. som hans egen.

7,26 **forſtendige**, d. e. meddele, tilkendegive.

8,1 **Kaij**. Ridder Key (saaledes skrives Navnet i Wirnts Digt) skildres ogsaa i andre Artusdigte, f. Eks. Ivan Løveridder, som den storpralende Helt, der altid kommer galt fra det.

8,1 **gelinget**, d. e. lykkedes.

8,6 **Dyodines**; i Wirnts Digt: Didones. Han forekommer ogsaa (under Navnet Dodines) i det danske Digt om Ivan Løveridder. Det samme gælder om Segremors og Milianz (saaledes hos Wirnt).

8,10-11 **ſaa mange fremkom**, d. e. saa mange som fremkom.

8,12 **de goede Riddere**; de tyske Tekster: die von der Tafelrunde. Jfr. Noten til 5,7.

8,17 **løn**, synes at være Trykfejl for **lødde**; Buch der Liebe og Hamborgudgaven 1611 samt Nürnbergudg. 1653: Heyl. Sætningen findes ikke i Frankfurtudgaven af 1564.

9,5 **ved Heſtene**, d. e. paa Hestene.

9,6 **oc begynte**; Anakoluti; regelret burde der have staaet: **begynte de**.

9,25 **beſtaa**, d. e. modstaa.

10,4 **Fengſel**, d. e. Fangenskab.

10,4 **beſverge**, d. e. besvære.

10,8 **det forſøgte**; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: euch erkün-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

diget. Frankfurtudg. 1564: bisz jhr mir erkündet worden.

10,18 det ædele Ridderſtab, d. e. Ridderskabet i Kong Artus' Tjeneste.

10,25 mod mig eller nogen Ridder; de tyske Tekster har kun: gegen mir.

10,28 men ſaft meere derved bliffver foragtet; Subjektskifte; underforstaaet: J eller de.

11,2 beviſe, underforstaaet: at.

11,3 I Wirnts Digt skænker Kong Joram undervejs Gawein det Styrkebælte, ved hvis Hjælp han har overvundet ham i Kampen; herved faar han Kræfter til at ride gennem »et vildt Land« med Klipper og vældige Stene (jfr. 11,6 nedenfor).

11,7 femtende; de tyske Tekster: dreytzehenden.

11,19 Florin. I Wirnts Digt hedder hun Florie og er ikke Kong Jorams Søster, men Søsterdatter. Endnu i Buch der Liebe og i Hamborgudgaven 1611 samt i Nürnbergudg. 1653 er hendes Navn Florie, og denne Navnets oprindeligere Form er ved Sætterens Skødesløshed endnu blevet staaende et enkelt Sted i den danske Originaludgave (se Tekstrettelse til 14,20).

11,25 angid, d. e. begyndte.

11,26 prædtighed, d. e. Højtid, Festlighed. De tyske Tekster: empfahen.

12,7 geleidet, d. e. ledsagede.

12,12 bleffve; Subjektskifte; underforstaaet: de.

12,16 Pallatzeren, d. e. Palladserne.

Digitized by Google

Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

12,21 *et Hiul aff Guld*. I Wirnts Digt (V. 1036 ff.) skildres Lykkehjulet endnu tydeligere:

Da waren bilde gegozzen an,
Iegelichez geschaffen als ein man.
Hie sigen diu mit dem rade nider,
So stigen diu andern uf wider;
Sus gie ez umbe an der stat.
Daz was des gelückes rat.

Billeder af Lykkehjulet var i den yngre Middelalder meget almindelige og kendes bl. a. ogsaa fra danske Kalkmalerier (Tingsted Kirke paa Falster m. fl. St.). Selve Forestillingen om Lykkens Hjul som Symbol paa Skæbnens Omskiftelighed gaar tilbage til den klassiske Oldtid.

13,1 *Løffte*. Der har egentlig ikke i det foregaaende været Tale om noget Løfte fra Hr. Gabon til Kong Floreis.

13,7 *at i det ey fra os borttkommer*; Misforstaaelse af den tyske Tekst; Buch der Liebe og de to yngre Udgaver: dasz jhr die nicht hinweg führet/ so (Frankf. 1564: ob) ich das an euch begeren darff. — Det er altsaa Søsteren som han ikke maa føre ud af Landet.

13,20 *beraade ſig ſnart her paa*, d. e. bestemte sig snart hertil.

13,21 *Florin*, d. e. Florins.

14,11 *det ſtiønne Ridderſtab*; de tyske Tekster: die wehrde Ritterschaft der Tafelrunde. Jfr. 5,7.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

14,14 forſtendige, se 7,26.

14,18 Kyndinger, d. e. Bekendte.

15,5 gaf; Subjektskifte; underforstaaet: hun.

15,5 Lifgiortel. Dette Træk med hendes Foræring af Bæltet findes ikke i Wirnts Digt, som lader Joram skænke Gawein sit Styrkebælte (se Komm. til 11,3) og denne efterlade det hos Florie ved Skilsmissen til Trøst i hendes Sorg.

15,10 vaar; underforstaaet: hand.

15,22 tilſtede vaare; de tyske Tekster: an der Tafelrunde waren. Jfr. 5,7.

16,5 Kiæriſte, d. e. Hustru.

16,8 tilſtede; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: am Hofe; derimod i Frankfurtudg. 1564: so da waren.

16,15 Geleid, d. e. Følgeskab, Ledsagelse. Ordet er direkte overført fra den tyske Tekst.

16,19 jamrede ſig; de tyske Tekster: gereuwete jhn.

16,29 thi hendis ſind oc Tancker oc hiertens Sorrig var ſtørre end den kand beſtriffvis. De tyske Tekster: Den ohn zweiffel/ihr Hertz künfftiger not/seines auszbleibens/wol empfunden hatte.

17,6 Bleff, underforstaaet: hand.

17,16 lære oc underviſe; de tyske Tekster: lernen fechten.

17,28 Men der hand nu befant ſin ſtyrcke jo meer dagligen at tiltage. Buch der Liebe og Ham-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

borgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: Vnnd als er nun die Stärcke seines Leibs bey sich selbst befande / vnd je älter je stärcker ward. Frankfurtudg. 1564: Vnd als er sein selbs stercke empfinden warde, vnd jm die Graffen allererst hersprungen. — Jo meer = altid mere.

18,9 at indlegge ære oc pris; Buch der Liebe og de to yngre tyske Udgaver: auff dasz er sich derselben wehrden Ritterschaft auch theilhafftig machen möchte (Frankfurtudg. 1564: gefinden möcht).

18,20 haffver oc god tid at søge Ridderskab; de tyske Tekster: vnnd kompst noch wol vber etliche Iar zur Ritterschafft.

18,25 Liffgiortel; jfr. 15,5 ff. og Kommentaren dertil. I Wirnts Digt er denne Foræring af Bæltet til Sønnen bedre motiveret end i Prosaromanen, da det i Digtet er Gawein som har skænket Florie Bæltet (og ikke omvendt).

19,2. Den danske Tekst er her forkortet. Buch der Liebe og de to yngre tyske Udgaver: Als er nun allenthalben zu Hof vrlaub genommen / vnd hinweg ritte / sprach seine Mutter viel guter Segen vber jhn. Da er hinausz in das Gebirge kam / reyt er irrig / vnd wuszte nicht wohin / In dem begegnet jhm ein stoltzer Heldt / in schöner Kleydung o. s. fr. — Frankfurtudg. 1564 har væsentlig de samme Udtryk.

19,3 en støn Ridder; i Wirnts Digt (V. 1417): ein garzun, d. e. Vaabenknægt (fr. garçon).

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

19,8 Ridderen, d. e. Ridderne.

19,14 ſkildis ſaa; Subjektskifte; underforstaaet: de.

19,21 hvad dyd den Steen førde med ſig; de tyske Tekster: ob der Stein Tugendt oder Vntugendt hette.

20,8 men ſkulle være ſaa Reen oc Skeer; Subjektet (hand) er underforstaaet. Sætningen findes ikke i de tyske Tekster.

20,11 til Caridol; de tyske Tekster: bey der Tafelrunde. Jfr. 5,7.

20,11 komme hannem nær; de tyske Tekster: näher denn einer Klafftern weit zu ihm nahen.

20,15 ingen aff Ridderne; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: Dasz aber einer auff den Stein nicht sitzen kondte; men dette er en Forvanskning af Frankfurtudg. 1564: Dasz der (ɔ: Herr Gabon) sitzens auff dem stein entberen muszte. Den sidste Form af Teksten stemmer med Wirnts Digt.

20,16 at de ſnacket oc leflet formeget; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: wenn er einmal eine Jungfrauw vber jhren willen vmbfieng; men ogsaa her har Frankfurtudg. 1564 den rigtigere Form: dasz er (Herr Gabon) einsmals eine Junghfrauw o. s. fr.

20,18 de; de tyske Tekster: er (hvilket Ord i Frankfurtudg. 1564 rigtigt viser tilbage til Herr Gabon).

Digitized by Google

Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

20, 19 Stenens Navn findes kun i Prosaromanen, ikke i Wirnts Digt.

20, 22 Var her nogenſteds o. s. fr. Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: O solten jetzt die mutwilligen Buben / die nicht allein die Jungfrauwen vber jhren willen vmbfahen / sondern auch freffenlichen vberwältigen / gestraffet werden / nach grösse der schuldt / es würden gewiszlich jhrer viel ohn zahl die Häupter verlieren. Aber es [ist] leyder (GOtt erbarme es) alle Straff ausz / Denn die das straffen sollen / die treibens selbst an allermeisten. — Hermed stemmer i det hele Frankfurtudg. 1564. Alle disse Betragtninger findes naturligvis kun i Prosaromanen, ikke i Wirnts Digt.

20, 25 Gemeent, d. e. almindeligt.

21, 2 paa Steenene; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611: auf dem Stein Florant. Ordene mangler i Nürnbergudg. 1653.

21, 10 ſtod, underforstaaet: hand.

21, 11 ſtidelig, d. e. sømmelig, beleven.

21, 11 credentzen, d. e. Høflighed; de tyske Tekster: neigen.

21, 24 Viegoleis; i Wirnts Digt: Gwi von Galois; jfr. Indledningen.

21, 24 ex, underforstaaet: jeg (Subjektskifte).

22, 4 en naadig Herre; de tyske Tekster: gute statt.

22, 17 det ſamme H: Viegoleis hannem igien

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

beviſte; Buch der Liebe: dergleichen thet der Jung (Hamborgudg. 1611 og Nürnbergudg. 1653: Jüngling) mit allen dingen hinwider / was jhm zu thun gebüret (Frankfurtudg. 1564: zugehöret).

22,27 ſtickelig, d. e. duelig.

22,29 gaa til Fods effter Heſten; de tyske Tekster: vnter den Rossen auffstehen musz.

23,3 Curnibal oc fra Grahars. Disse Navne findes kun i Prosaromanen, ikke i Wirnts Digt.

23, 16 oc ſagde; Subjektskifte; underforstaaet: de.

23, 21 Coſamente, d. e. Herberge (fransk: logement).

23, 23 om de ville være hans Giæſter; de tyske Tekster: wie er wolte zu der Tafelrunde nach Ehren sitzen. Jfr. 5, 7.

23, 28 der til færdelis bered/med ſtor prædtighed. I Steden for disse Ord har Buch der Liebe (og de andre tyske Tekster): Vnd disz geschahe auch im Mey / da er Herrn Wiegoleisen zu Ehren die Tafelrunde besetzet/vnnd Gesellschafft leystete.

24, 12 ſom viser tilbage til en Jomfru.

24, 16 negen, d. e. Nejen.

24, 25 frembeder, d. e. længere frem.

24, 25 med ſammenlagde hender, altsaa i bønfaldende Stilling.

24, 27 helſen, d. e. Hilsen.

25, 24 tilforn, d. e. i Forkøbet.

25, 28 undſlaget, d. e. afslaaet.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

26,2 jo lenger oc meere, d. e. jo længer jo mere.

26,12 Skiold. I Wirnts Digt (V. 1826 ff.) nævnes dets Vaabenmærke: et gyldent Hjul paa sort Grund, hvoraf Helten fik sit Tilnavn: med Hjulet (eller: Guldhjulet).

26,18 fortøffved, d. e. ventet paa.

26,22 hannem figis; man ventede snarere: hand figis. De tyske Tekster: von dem sagt man.

27,5 for, d. e. fremfor.

27,20 faa hun gaff Ridderen Forloff at følgis med fig. Buch der Liebe og de andre tyske Tekster tilføjer her: desselbigen tages / vnnd nicht lenger. — I Wirnts Digt findes dette Træk ikke.

27,23 gelinget, d. e. lykkedes.

28,3 Cofament, se 23,21.

28,5 hvad heller i der henrider eller icke. Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: wir seyn verjrret oder nicht / so dörfft jr da kein Herberg suchen. Frankfurtudg. 1564: wir seyen gemachs hie verjrret, jhr bedörfft es auch da nicht suchen.

28,8 rende, d. e. holde Dystridt.

29,10 bleff, underforstaaet: hand.

29,13 fting, d. e. Stik.

29,21 fom viser tilbage til Dvergen.

30,3 Oc alt dette fteede; de tyske Tekster tilføjer: bey hellem Monschein.

30,6 fortøffve, jfr. 26,18.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

30,7 for udi Veyen, d. e. i Forvejen.

30,22 af en anden Farffve; i de tyske Tekster: falb (Nürnbergudg. 1653: fahl), d. e. bleggul, blakket.

30,22 befalt, d. e. behagede.

31,1 hannem det dog bevilgede, underforstaaet: hun.

31,4 begierendis hun det ville ftrax tilkiende giffve; urigtig Oversættelse af den tyske Tekst; Buch der Liebe og de andre Prosatekster: vnd begerte / dasz sie das bald von jr gebe.

31,10 med Ild bedeckis, nemlig ved at Modparten huggede i Hjælmen, saa den slog Gnister.

32,1 bider, d. e. bier.

32,4 og 33,2 fugel; i de tyske Tekster: Sittich (Papegøje).

32,8 faft, d. e. hurtigt.

32,19 det er faaledis med Ridderen. Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: Also ists mir ergangen mit dem Ritter / dem wol in die hundert Ritter nicht haben obsigen können. Frankfurtudg. 1564 er noget afvigende: Der gewalt vnd frefel ist mir geschehen, haben ob hundert Ritter nicht fürkommen mügen, gegen eines eynigen Mannes mannheit.

33,1 alð Leilighedeu, d. e. hele Sammenhængen.

33,9 oc med mig hiemføre; Subjektskifte; underforstaaet: jeg.

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

33, 12-13. Det ene dennem overflødigt.

33, 18 de; de tyske Tekster: das Heer.

33, 22 ſtaffering, d. e. Prydelse.

33, 23 udi ſin Tielt. Den danske Tekst er her fordærvet; den rette Sammenhæng ses af Buch der Liebe (og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653), der her stemmer nøje med Wirnts Digt: Diese Jungfraw führet die frembden Gäst mit sich zu ihrer Niffteln (ɔ: Nièce)/die war desz Königes ausz Persia Tochter. — Hermed stemmer i det hele Frankfurtudg. 1564.

33, 25 ſig hos hende lod finde, Relativsætning med underforstaaet ſom, henvisende til Dyd oc deyligheed.

33, 26 ſtrax bleff ſpurt; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: Bald fragt sie (nemlig: Kongen af Persiens Datter).

33, 29 bleff ſaa aff dennem alle vel undfanget; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: Vnd als sie für das Gezelt kamen/ empfieng sie die Königin gar freundtlich. — Hermed stemmer i det hele Frankfurtudg. 1564.

34, 7 modvillige; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611: vbermütige; Nürnbergudg. 1653: unmuthige.

34, 18 Jomfruer; i Wirnts Digt (V. 2786): mit iuwer amien (Veninder).

34, 18 haffver i noget nyt; de tyske Tekster: begert jhr etwz frembdes.

Digitized by Google

Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

34,19 forstendige, se 7,26.

34,20 med god besteed; de tyske Tekster: gar züchtiglichen.

34,26 derfor betencker eder; de tyske Tekster: so jhr bedenckt.

35,7 ey uden affløsning; de tyske Tekster: von der jhr den Ablasz mit schanden von dannen tragen werdet. — Dette skæmtende Ordskifte om Prædiken genfindes naturligvis ikke i denne Form i Wirnts Digt.

35,10 Morgen, d. e. imorgen.

35,18 Prædicken; de tyske Tekster: Mesz.

36,8 vunder, d. e. Vidunder, vidunderligt.

36,16 Heigir; i de tyske Prosatekster: Hoigir, i Wirnts Digt Hoyier. — Stednavnet Hanagen forekommer kun i Prosaromanen, ikke i Wirnts Digt. — Grev Hoyer af Mansfeld er Navnet paa en virkelig historisk Person, hvis Ry for Kæmpekræfter og ustyrligt Mod længe levede i Tyskland; han faldt 1115 i Slaget ved Welfesholz. Mansfeld ligger i Nærheden af Merseburg i preussisk Sachsen. Wirnt har indflettet hans Navn i sit Digt til sin Helts Forherligelse. I det franske Digt »Li biaus desconneus« hedder den tilsvarende Figur Giflet; i den franske Prosaroman »Le Chevalier du Papegau« hedder han Lion sans Mercy — et Navn som Wirnt har benyttet længere fremme i Digtet, se nærværende Udg. S. 106 ff.

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

36,20 **Jomfruen**; de tyske Tekster: den Frauwen (Flertal).

37,8 **ſalutere**; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: König Artus seine Sicherheit zu bringen/vnnd seiner Ritterschafft seine willige Dienst sagen. — Hermed stemmer i det hele Frankfurtudg. 1564.

37,18 **agter**; Subjektskifte; underforstaaet: **jeg**.

37,22 **forenet**, d. e. forligt.

38,3 **bedendis**; de tyske Tekster: die bat jn.

38,16 **haffde**; Subjektskifte; underforstaaet: **de**.

38,19 **Fuglen**; de tyske Tekster: den Sittich; jfr. 32,4.

38,22 **gaff**, underforstaaet: **hand**.

38,23 **ſom** viser tilbage til **Jomfruen**.

39,20 **friſtelſer**, d. e. Prøvelser.

39,23 **den Pris**; de tyske Tekster: dasz ichs nach Preisz vollbringe.

40,3 **moed der hen**, d. e. Mod paa at drage derhen.

40,6 **befalt**, d. e. behagede.

40,12 **jeg vil deele lige med eder**; i Wirnts Digt er det først paa Wigalois' Henstilling, at Ridderen gør ham dette Tilbud.

41,13 **Vunder**, d. e. Forundring. Jfr. 36,8.

41,14 **meente**; Subjektskifte; underforstaaet: **hand**.

42,10 I Wirnts Digt sender Wigalois Ridderens Svende til Kong Artus.

Digitized by Google

Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

42,15 oc ſagde; Subjektskifte; underforstaaet: hun.

42,17 med goede, d. e. i en god Mening.

42,24 frøcter; de ældre tyske Tekster har alle Imperfektum (Frankfurtudg. 1564: sorget; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611: besorgt); kun Nürnbergudg. 1653 har: besorge.

43,17 Roas aff Gloys. Saaledes hedder han allerede i Wirnts Digt; i den franske Roman Le Chevalier du Papegau kaldes den tilsvarende Person blot: le maréchal (i Tjeneste hos Heltindens Fader).

43,21 for, d. e. fremfor.

44,8 Laſter, d. e. Skam.

44,9 haffver; Subjektskifte; underforstaaet: vi.

44,13-14 der effter; de tyske Tekster: in die Freysz.

44,17 en ſtiøn Orm; saaledes ogsaa i de tyske Prosatekster; i Wirnts Digt V. 3853 hedder det derimod kun: ein tier, og dette beskrives i de følgende Vers nærmest som en Art kronet og hornet Leopard.

45,4 de, fejl Oversættelse af de tyske Prosateksters: die; Buch der Liebe og de andre Tekster: Wie aber die bey Leben .... sey (altsaa Enkelttal).

45,10 Roymund; saaledes allerede i Wirnts Digt V. 3755—57:

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Uf ir hus ze Roymunt
(Das tun ich iu en tiuschen kunt,
Kunigesberch hiez es hie).

45, 16 *at de det vel kunde ſee*; i de tyske Prosatekster hedder det rettere: dasz man sie vom Schloss wol sehen mochte.

45, 17 **Befalningsmanden**; i de tyske Prosatekster: Der Truckses. — I den franske Prosaroman Le Chevalier du Papegau er det ikke Drosten i Laries Tjeneste, som Helten kæmper med, men hendes Dødsfjende Marskalkens confanonier (Bannerfører), hvilket vistnok er en oprindeligere Sagnform, se Indledningen.

45, 21 **Fauffne**, d. e. Fane, Banner. — I Wirnts Digt er Dyret hans Skjoldemærke.

45, 28 *talex hand eder noget til*; i de tyske Prosatekster hedder det rettere: vermeidt er euch (undgaar han eder); hermed stemmer ogsaa Wirnts Digt (V. 3929).

46, 2 **Det ville Gud icke**, d. e. Gud forbyde. Slavisk Oversættelse af de tyske Teksters: Das wöll Gott nicht.

46, 3 *thi vil hand videre end ret* o. s. fr.; de tyske Tekster: er fellt mich auff den Samen oder ich thu es jhm.

46, 11 **beſiddendis**, d. e. siddende.

46, 12 *vunder*; se 41, 13.

47, 11 **fugel**; de tyske Tekster: sittich. Jfr. 32, 4 og 38, 19.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

47, 20 **førde**; Subjektskifte; underforstaaet: **de**.

47, 28 **med troe**, d. e. ærligt.

48, 6 **Leyligheð**, d. e. Beliggenhed, Beskaffenhed.

48, 12 **thi**, urigtig Oversættelse af de tyske Teksters: denn dasz (uden at, undtagen at). — I Wirnts Digt V. 4300 ff. fortælles udførligere, hvordan Ilden ses hver Nat ovre paa Borgen Korentin, og der høres Jammerskrig derovrefra, men om Dagen ses Borgen ikke des mindre at staa uforandret, som om intet var hændt.

49, 3 **paa Gaden**; de tyske Prosatekster: zum Münster.

49, 3 **trang**, d. e. Trængsel.

49, 5 **Predicken**; de tyske Prosatekster: das Ampt der heyligen Mesz.

49, 15 **ſørgede**, d. e. var bekymret for.

49, 16 **Ormen**; se 44, 17.

49, 27 **tog**, underforstaaet: **hand**.

50, 3 **fortagne**, d. e. foretagne.

50, 4 **frilig**, d. e. frimodig.

50, 9 **Maaneden**, d. e. Maanen.

50, 12 **Kanter**, Misforstaaelse af de tyske Teksters: Erckern (Karnapper). Ordet er aabenbart forvekslet med: Ecken.

50, 20 **for**, d. e. foran.

50, 27 **ſom** viser tilbage til **Gud**.

50, 27 **tager**, mindre rigtigt for: **tage**; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg.

Digitized by Google

Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

1653: der nem sich auch deiner Reysz selbst an. Lignende Sætning i Frankfurtudg. 1564.

51,7 **med Korteſt**, d. e. som snarest; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: kürtzlich (i Korthed).

51,11 **Blad**; de tyske Prosatekster: Blat oder Blüt; Wirnts Digt V. 4743: einen blüt.

51,16-17 **dog ey ved den Timelige Død**; urigtig (og meningsløs) Gengivelse af den tyske Tekst; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: durch vnzeitigen Todt; Frankfurtudg. 1564: mit vnbereytem Todt.

51,21 **men**; man ventede her det til Subjektet **Roas aff Gloys** hørende Verbum, men det kommer ikke, idet Talen slaar over i en ny, til Relativsætningens Indhold modstillet Hovedsætning. Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: dem rieth sein vngetreuwes vnd falsches Hertz.

51,27 **er Aarſagen**, d. e. har sin Aarsag i.

52,2 **fortroer**, d. e. tiltroer.

52,5 **vil unde**, underforstaaet: **eder**; i de tyske Tekster: euch.

52,17 **haffver**; Subjektskifte; underforstaaet: **hand**.

52,20 **ſtenhob**; i de tyske Tekster: in einer steinen Wand.

52,24 **blad**; de tyske Tekster: blüt. Jfr. 51,11.

52,26 **Spøgelſer**; de tyske Tekster: für alles

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

böses vngehewer. Der tænkes her særlig paa Uhyret Pheton (se S. 55 ff. nedenfor), som det fremgaar af Wirnts Digt.

52,29. Om Spøgelseridderne og om det Genskin af kirkelig Skærsildstro, der ligger over den følgende Skildring, henvises til Indledningen.

53,1 **Panier**, d. e. Banner, Fane paa Spidsen af Spydet. Ordet er uforandret gaaet over i den danske fra de tyske Tekster.

53,6 *der maa joe en giøre et reed mod mig*; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: es musz je zuvor ein Ritt von mir gethan seyn; Frankfurtudg. 1564: es musz jhm vor ein rannt von mir erkrachen.

53,9 **Glavend**, d. e. Lanse.

53,11 **uskikkelige**, d. e. uhyrlige; de tyske Tekster: vngehewren.

53,21. Meningen er her forvansket i den danske Tekst. Frankfurtudg. 1564: erledige aus diesen schweren peinen, die als ich hoffe sie hüten werden sollen, durch seine göttliche erbarmung, mit der er vns besonder begnadet hat. Der menes altsaa, at deres (nuværende) Skærsildspine skal bevare dem fra værre Straf; men allerede i Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653 er denne Tankegang bragt noget i Forvirring ved Tilføjelsen af Sætningen: damit jhr den Sieg behaltet; og i den danske Tekst er en helt ny Mening lagt ind i Sætningen, maaske

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

af protestantiske Hensyn (for at borteliminere Skærsilden).

53, 25 **min ſtørſte Løſtighed**; de tyske Prosatekster: mein Paradeisz; Wirnts Digt V. 4673-74:

Zeinem paradise
Gap mir got diz leben hie.

De tyske Prosatekster tilføjer her: vnd wisset womit ichs verdienet hab. Denne Sætning er vel udeladt i den danske Tekst af protestantiske Hensyn.

53, 27 **ſkal dog ſaaledis plagis her efter min død**; denne Sætning findes ikke i de tyske Prosatekster.

53, 29 **lader**, rettere **lade**; jfr. 50, 27.

54, 9 **for**, d. e. foran.

54, 11 **dennem**; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: an die Zinnen.

54, 18 **ſneehvide Duer**. Dette Træk findes kun i Prosaromanen; i Wirnts Digt siger Kongen derimod, at han selv kun endnu denne Nat skal brænde i Borgen, saa har han sonet sine Synder, og beder Wigalois opsende Bønner for hans endnu uforløste Følgeskare af Riddere (V. 4815—26).

54, 18 **opfluendis**, d. e. opflyvende.

54, 23 **Siun**; de tyske Prosatekster: Geschichte.

54, 23 **Steenhoben**, se 52, 20.

54, 28 **en Frue**; i Wirnts Digt hedder hun Beleare.

55, 11 **Allerkieriſte**; de tyske Prosatekster: Ameys (fransk: ami).

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

55, 17 *allerkieriſte*; Frankfurtudg. 1564: Ameysen; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: Gemahel.

56, 2 *thi ieg*, underforstaaet: *er*.

56, 3 *oc*; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: zu vollenden; Frankfurtudg. 1564: zu erholen.

56, 4 *fuldbriffve*, d. e. fuldbyrde (nemlig Eventyrene).

56, 18 og 21 *uſtickeligt*, d. e. uhyrligt, vanskabt. Jfr. 53, 11.

57, 1 og 25 *rumpe*, d. e. Hale.

57, 2 *ſtarpe ſtiel*; de tyske Prosatekster: einen starcken scharffen Grad (ɔ: Kant, Kam). I Wirnts Digt V. 5038 samme Udtryk.

57, 3 *atſtillige farfver*; de tyske Prosatekster: fahlber Farb; jfr. 30, 22.

57, 29 *Dale*; de tyske Prosatekster: Bäume.

58, 1 *det*; de tyske Prosatekster: es alles.

58, 2 *hver anden*, d. e. hinanden, hverandre.

58, 2 *ragte*, d. e. rettede ud.

58, 7 *haffde nocksom at beſtille / hand ſig kunde befrie*, d. e. havde nok at gøre med at frelse sit Liv. Buch der Liebe og de yngre Tekster: sich gnug zu erwehren hatte.

58, 9 *ſig behielpe*; Buch der Liebe og de yngre Tekster: sich enthalten.

58, 16 *igiennem ſin bringe*; de tyske Tekster: fornen in Drossen (fortil i Struben).

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

58, 19 **udi Marcken**; de tyske Tekster: einen Felsen hinab.

58, 23 **Forſtand**, d. e. Bevidsthed.

58, 27 og 59, 5 **Kieriſte**; de tyske Tekster: Ameys; jfr. 55, 11.

58, 28 **begierer**, maaske Trykfejl for: **begieret**.

58, 29 **udi Marcken**; de tyske Tekster: in den Wald.

60, 2 og 13 **Søeſiden**, d. e. Strandkanten.

61, 3 **men**, d. e. naar, naar bare. De tyske Tekster: so.

61, 14 **tender os til**, d. e. tiltroer.

61, 22 **ginge**; Subjektskifte; underforstaaet: **de**.

61, 29 **angaa**, d. e. gribe Sagen an.

62, 7 **et lidet hul**; de ældre tyske Tekster: die Klünszlein (Sprækkerne); Nürnbergudg. 1653: die Rüszlein (samme Betydning).

62, 22 **angaa**, se 61, 29.

63, 9 **langt fra ſig**; de tyske Tekster: vber einen hohen Felsen. Jfr. 58, 19.

63, 11 **Forſtand**, se 58, 23.

64, 1 **hverken dørde Jorden ey heller bygge noget Huus**; de tyske Tekster: weder reuten noch Feldt bauwen (hverken røgte Kvæg eller dyrke Jord).

64, 8 og 13 **for Spot ſkyld**, d. e. for Skams Skyld.

65, 12 **geleidet**, d. e. ledsagede; jfr. 12, 7.

65, 16 **førige**, d. e. forrige.

66, 16 **tillegte**, d. e. helede, lægte.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

66, 29—67, 1 *en vild dverg*; Buch der Liebe og Nürnbergudg. 1653: *wilde gezwerg* (Flertal); Hamborgudg. 1611: das wilde Gezwerck (kollektivt).

67, 7 *vaare*, d. e. vare.

67, 8 *for langt at ſige fra*. Hermed sigtes til den udførlige Redegørelse for Brynjens Historie i Wirnts Digt V. 6066 ff., der som saa mange andre Enkeltheder er oversprungen i Prosaromanen.

67, 12 *ſtilde*; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: Palmen Seiden.

67, 22 *Kieriſte*; de tyske Tekster: Ameyen (fr. amie). Jfr. 34, 18.

67, 28 *fortaget*, d. e. foresat, foretaget.

68, 3 *vil*; Subjektskifte; underforstaaet: *hun*.

68, 10 *neſt*, d. e. nærmest.

68, 24 *uſtidelig*, d. e. uhyrlig, vanskabt. Jfr. 56, 18 og 21.

69, 5 *ſtideligt*, d. e. velskabt.

69, 7 *til*; de tyske Tekster: gegen.

69, 15 *viede*, d. e. Vidje.

70, 6 *Floyr af Beland*; i Wirnts Digt: Floyr von Belamunt.

70, 7 *uden ald ſkyld*, d. e. uden nogen Skyld hos ham (Feros).

70, 22 *Kaſtede*, underforstaaet: *hand*.

70, 23 *viede*, se 69, 15.

71, 12 *hand* er efter moderne Sprogbrug overflødigt.

71, 13 *frembedre*, d. e. længere frem; jfr. 24, 25.

Digitized by Google

Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

71, 14 **kom igien paa vild vey**; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: da kam er ausz dem wilden Gesträuch / in ein schönes Land. Beslægtet Udtryk i Frankfurtudg. 1564.

71, 22 **tendte**; Subjektskifte; underforstaaet: **hand**.

71, 27 **ſtafferet**, d. e. prydet.

71, 28 **fiorten**; de tyske Prosatekster: viertzig.

72, 22 **Toge**; Subjektskifte; underforstaaet: **de**.

72, 25 **ſaa lenge**, d. e. saa længe indtil.

73, 6 **giorde**; Subjektskifte; underforstaaet: **de**.

73, 12 **bekom**, d. e. fik Lejlighed til at give; de tyske Tekster: erholet.

73, 18 **rente hand**; de tyske Tekster tilføjer: vnwissend.

73, 23. Om Trylletaagen henvises til Indledningen.

73, 29 **tendte**; Subjektskifte; underforstaaet: **hand**.

74, 1 **for**, d. e. foran.

74, 3 **viſte**; Subjektskifte; underforstaaet: **hand**.

74, 9. Om Broen og det med skarpe Vaaben udstyrede Hjul henvises til Indledningen.

74, 10 **piger**, d. e. Pigge.

74, 18 **ingen andenſteds**, d. e. intet andet Sted.

74, 28 **alle mine Venner en ſtor Spot**; den danske Oversætter har læst freunde for freude; de tyske Tekster har: ein schlag Ritterlicher Ehren vnd aller meiner Freude.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

75,4 **veige mig offver dette Hjul**; de tyske Tekster: neben dem Rade hin reyten. **veige** maa vel her staa i Betydningen: vippe, løfte.

75,20 **maaneden**, d. e. Maanen. Jfr. 50,9.

75,27 **ſagtelig**; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: sanft.

76,6. I Wirnts Digt er det et af Gud sendt Vindstød, der faar Taagen til at slaa ned i Vandet og gøre det tykt.

76,18 **ofverflødige**, d. e. overstrømmende.

76,22 **Leede**, d. e. ledte; underforstaaet: **hand**.

76,27 **uſtidelig**, d. e. uhyrlig, vanskabt. Jfr. 56,18 og 21 og 68,24.

76,27 **Creatur**. Den følgende Skildring viser en fantastisk middelalderlig Omdannelse af den antike Kentavrskikkelse.

77,7 **marin**. I Wirnts Digt Marriên.

77,13 **maaneden**, se 75,20.

77,25 **Kar aff iord**; de tyske Tekster: jrrdin Hafen, d. e. Lerkrukke.

77,29 **ſlog**; Subjektskifte; underforstaaet: **hand**.

78,2-3 **nogle alen**; de tyske Tekster: einer Ellen.

78,4 **ſlugtis**, d. e. slukkedes.

78,6 og 11 **ſlet**, d. e. aldeles.

78,13 **ey kunde**; Subjektskifte; underforstaaet: **hand**.

78,21 **Her nu**; de tyske Tekster: Wie nun.

78,22 **befrie**, d. e. frelse.

Digitized by Google

Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

78, 24 befrie; de tyske Tekster: befriediget vnd beschirmet haben.

78, 27 befæſtet; de tyske Tekster: verhütet.

79, 12 fortient; de tyske Tekster: verschuldet.

79, 14 Maaneden, se 75, 20.

80, 21-22 Greff Adam; i Wirnts Digt: grave Adan von Alarie. Baade han og hans Vaabenfælle skildres i Wirnts Digt som gamle hundredaarige Riddere.

81, 5 paa, d. e. op paa, ind paa; de tyske Tekster: auff den Palast.

81, 11 intet derved at regne; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: nicht gar erstritten; Frankfurtudg. 1564: nicht gantz erfochten.

81, 15 ſaavel; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: gar wol.

81, 22 være, d. e. værre.

82, 2 underſtaa, d. e. paatage.

82, 20 bleff; Subjektskifte; underforstaaet: hand.

83, 4-5 paa Gemacket; de tyske Prosatekster: im Saal. I Wirnts Digt V. 7307-8:

Ein palas wart da uf getan
Dar in die meide begunden gan.

83, 9 forbie; her tilføjer Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: vnd steckten die Liechter allenthalben auff (Frankfurtudg. 1564: an die wendt).

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

83, 14 **Laneyt**. Saaledes ogsaa i Hamborgudg. 1611; i Nürnbergudg. 1653: Laneyd; i Buch der Liebe og Frankfurtudg. 1564: Lameyt. I Wirnts Digt hedder hun Jafite.

83, 14 **for hende bleff baaret**; de tyske Prosatekster: die trug.

83, 19 **Hoffart**, d. e. Hoffærdighed, Overmod.

83, 24 **hosboede**; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: beywohneten; Frankfurtudg. 1564: schwebeten bey jhm. — I Wirnts Digt tales kun om én Djævel.

83, 28 **opſatte**, d. e. satte paa Hovedet.

84, 5 **laſt**, d. e. Skændsel.

84, 19 **thi hos mig er intet at hente uden hug oc ſlag**; de tyske Prosatekster har her: wöllet jhr anderst vor mir genesen.

84, 21 **figter**, d. e. fægter.

85, 10 **men**, d. e. da, siden.

85, 10 **men du ſaa Hofferdelig begierer at tage mig til naade**; de tyske Prosatekster: dasz du so dürftiglichen Preysz von mir begerest.

85, 15 **fegted**; Subjektskifte; underforstaaet: de.

85, 19 **icke**; i Nutidens Sprogbrug bortfalder som bekendt Nægtelsespartiklen i Bisætninger efter Verber med Betydning af: hindre, forbyde etc.

86, 13 **beſtaaet**, d. e. staaet sig imod.

86, 14 **amegtelſe**, d. e. Afmagt.

86, 22 **Machomet / Terviet oc Apollo**. I Ridderromanerne paakalder Hedningerne ofte en be-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

synderlig Blanding af Guder: Mahomet, Tervagant (hvoraf Terniet vel er en Forvanskning) og Apollo; se f. Eks. Danske Folkebøger IV 149, 22 og Komm. dertil. I Wirnts Digt nævnes her kun Machmet.

86, 28 **Allerkieriſte**; de tyske Prosatekster: Ameys. Jfr. 55, 11.

87, 2 **falt**; Subjektskifte; underforstaaet: **hun**.

87, 16 **en Dolck**; de tyske Prosatekster: Pfriemen (Prene).

87, 24 **affſtaar**, d. e. afstaar fra.

87, 26 **oc hielper mig hannem til rette**; de tyske Prosatekster: vnd helfft mir den vom Tode erretten.

87, 28 **foretagne**, d. e. Foretagende.

88, 2 **bekommet**. Ordet giver ingen rigtig Mening i den danske Tekst. Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: Bedencket wie Roas disz gute Land seinem rechten Herrn mit mordt vnd falschheit abgenommen vnd bekommen hat.

88, 7 **ſaa** er Imperfektum af: se, med Subjektskifte (underforstaaet: **hand**, ɔ: Adam). De tyske Prosatekster: vnnd ersahe.

88, 15 **thi hand haffver mig ocſaa friet** etc. De tyske Prosatekster afviger her stærkt; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: denn er auch den Sieg / anstatt meines Todes / von mir angenommen hat; Frankfurtudg. 1564:

Digitized by Google

Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

wenn er auch sieg für mein sterben von mir empfangen hat. Den danske Tekst slutter sig paa en Maade nærmere til Wirnts Digt, ifølge hvilket Roas havde dræbt Grev Adans tre Brødre og kun skænket ham selv Livet mod at han lovede at tjene ham som Portner Resten af sit Liv. Wirnts Digt V. 7985 ff.:

Der mich da von enbunden hat
Dem sol min helfe und min rat
Iemer undertänich sin.

88, 17 loffve for, d. e. indestaa for, gaa i Borgen for.

89, 1 oc hiulpe; Subjektskifte; underforstaaet: de.

89, 4 for lige saa lange som deris Klæder er saa stadede er deris sind; Sætningen findes ikke i nogen af de tyske Prosatekster.

89, 7 thi en haab aff dennem o. s. fr. De tyske Prosatekster er her ret afvigende: denn jhrer viel von GOtt dem HErren mit festem starckem Gemühte vnnd hoher Vernunfft begabet sind/mehr denn etliche Männer/Darumb wer den Frauwen vbel oder gefährlich zuredt/den schätzen die Weisen (in rechter Weiszheit vnd Vernunfft) vnvollkommen. — Naturligvis genfindes ingen af disse Betragtninger i Wirnts Digt.

89, 10 Der hand o. s. fr. I de tyske Prosatekster hedder det: Da sie (d. e. Jomfruerne) nun jhren Vnwillen gegen dem Helden abgestellet.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

89, 16 **henſlebis**; de tyske Prosatekster: gesehen werde.

89, 18 **hvis onde**, d. e. hvad ondt.

89, 24 **Jorephas**, rettere **Joraphin**, som er Navnet paa Kongeriget; se nedenfor 102, 17 (i Wirnts Digt V. 8593 f.: Jerafin). Jorephas er Navnet paa Grev Morals Borg; jfr. nedenfor 94, 16.

89, 25 **forſigtet**; de tyske Prosatekster: erfochten.

90, 21 **Ville**; Subjektskifte; underforstaaet: de.

90, 22 **leyerſted**, d. e. Gravsted.

90, 23 **alð**, d. e. alt, allerede; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: schon.

90, 23 **ej** er Udraabsord; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: ey.

90, 26 **viſte**; Subjektskifte; underforstaaet: de.

91, 4 **tilmed angaar det Hiſtorien icke meget**. Med disse Ord motiveres Prosatekstens Overspringelse af Wirnts udførlige Beskrivelse af Fru Jafites Grav og Gravmæle V. 8230-8320.

91, 20 **forlat**, d. e. efterladt.

91, 29 **baade med Liff oc goeds**; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: es fehle mir denn am Leib oder an Gut.

92, 13 **for**, d. e. fremfor.

92, 26 **to Kongeriger**, nemlig Korentin og Joraphin; jfr. 89, 24 og 102, 17.

93, 3 **ferðig giøre**; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: auffzäumen.

Digitized by Google

Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

93,8 leilighed, se 48,6.

93,14 andholden; de tyske Prosatekster: gefangen.

93,28 geleid, d. e. Følgeskab. Jfr. 16,5.

94,1-3. I Wirnts Digt hedder det V. 8510-12:

Zu dem rade da ez gie.
Daz wasser er do uf vie;
Zehant gestunt daz selbe rat.

94,8 ꝑeck, d. e. Beg.

95,8 adſpurde; Subjektskifte; underforstaaet: de.

95,9 affgaaet, d. e. forløbet.

95,16 ff. I Wirnts Digt indeholder de udsendte Breve ogsaa Stævning til alle Fyrsterne til at møde i Korentin efter 6 Ugers Frist.

95,22 Baiolarz; de tyske Prosatekster: Waiolars; Wirnts Digt: Beiolarz. Ifølge Wirnt var han Grev Morales Neveu.

96,4 Allerkierifte; de tyske Prosatekster: seiner aller liebesten Ameyen. Jfr. 67,22.

96,9 voris; de tyske Prosatekster: meiner.

96,9-10 min øyens løſt/min Sielis Veldfert; de tyske Prosatekster: meines Hertzen gewündschte Augen/meiner Seelen Leitstat. — Wirnts Digt V. 8760 f.:

Des wunsches ougenweide
Sit ir, und der sælden spil.

96,18 Trøſt; de tyske Prosatekster: hort.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

96, 19 **giører ferdig**; de tyske Prosatekster: schicket euch.

97, 2 **uadſkillige**, d. e. uadskillelige.

97, 7 **Camarade**; de tyske Prosatekster: Oheim.

97, 18 **forlengis**; de tyske Prosatekster: erfreuwete.

98, 2 **beſveringer**, d. e. Besværligheder.

98, 12 **kortelig**; de tyske Prosatekster: basz (bedre).

99, 1 **ligeſom**, d. e. saaledes som.

99, 3 **Gick**, underforstaaet: **hun**.

99, 5 **ſampt hendis**; Buch der Liebe, Hamborgudg. 1611 og Nürnbergudg. 1653: sampt jr, som vel snarere bør oversættes: samt deres (Ejendele). I Frankfurtudg. 1564 findes Ordene ikke.

99, 9 **Kødenet / Kielderne / oc ald anden tilhør**; de tyske Prosatekster: der Koch / Keller / Auffträger / Kämmerer / Wägen. — Hos Wirnt (V. 8859 ff.) udmales hele Optoget meget udførligt, men Prosaromanens Forfatter har her som saa mange andre Steder fundet sligt »alt for langt at skrive om« (99, 11).

99, 12 **ordineret**, d. e. anordnet.

99, 23 **det goede Land**; her mangler Verbet i Sætningen: **ſtulde ſee**, som ved en Skødesløshed maa være udfaldet. Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: sehen solten. I Frankfurtudg. 1564 er Ordstillingen lidt anderledes.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

100, 11 ſin, d. e. hans; de tyske Prosatekster: seiner allerliebsten Ameyen.

100, 12 for, d. e. fremfor.

100, 23 Reede ſaa denne anſeelige ſtare; de tyske Prosatekster: Sie ritten auch gescharet.

100, 27 ſtickelig, d. e, sømmelig, anstandsfuld.

101, 10 hvilcken hand. Disse Ord er overflødige og forstyrrer nærmest Meningen. Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: als da er seine Ameyen .... mit seinen Armen vmbfieng (Frankfurtudg. 1564: hette vmbfangen).

101, 17 var meget ſtor; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: fast gleich geachtet war; Frankfurtudg. 1564: fast gleich gewegen was.

101, 19 forandret; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: erbleichet; Frankfurtudg. 1564: verblichen.

101, 24 ſtickelſe er her brugt omtrent synonymt med fagter; de tyske Prosatekster har blot: worten vnnd geberden.

102, 8 beſtillet, d. e. indrettet, anordnet.

102, 13 meget langt oc Kædſommelig; atter her dækker disse Ord over en meget stærk Forkortelse af de udførlige Udmalinger i Wirnts Digt.

102, 16 for Aarſage ſkyld, d. e. af visse Grunde; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: wegen etlicher vrsachen; Frankfurtudg. 1564: ausz vrsach.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

102, 17 Joraphin; jfr. 89, 24.

102, 18 hand, d. e. Vigoleis.

102, 21 for, d. e. foran.

103, 2 fierere oc høyere berømmet; Udtrykket er lovlig stærkt sammendraget; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: ward er von jhnen so viel desto mehr lieb gehabt/vnd sein Preisz desto grösser. Frankfurtudg. 1564 har et lignende Udtryk.

103, 12 end, d. e. end om, end hvis.

104, 4 vunder, d. e. Vidunder, vidunderligt. Jfr. 36, 8.

104, 5 beſtaa, d. e. staa ved sit Værd.

104, 9 hans, d. e. Vigoleis's.

104, 11-12. Af de her opregnede Riddere fra Artus' Hof nævnes kun Lanzelot, Iwein og Erec i Wirnts Digt. Ibon = Iwein (Ivan); den danske Tekst har ved Trykfejl Iaon, de ældre tyske Prosatekster har: Ibon (jfr. Gabon for Gawein); men Nürnbergudg. 1653 har samme Trykfejl som den danske Tekst.

104, 28 med fleere hand undfangede; de tyske Tekster har her rigtigere: jhren Schweher empfiengen; altsaa: hvorledes Hr. V. modtog sin Fader og Bruden Fru L. sin Svoger (d. e. Svigerfader).

104, 28-29 var for langt at ſtriffve. Atter her dækker disse Ord over en meget stærk Forkortelse af Wirnts udførlige Beskrivelser og Samtaler.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

105,7 **Førstinder**; de tyske Prosatekster: Königen. Dette sidste synes at være det ældste og oprindeligste.

105,15 **tilmed er mig ey heller noget derom meddelet**; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: dann ich so viel macht nicht hab; Frankfurtudg. 1564: wenn ich so vil Hirns nicht hab. — Wirnts Digt indeholder ikke et Ord om den kirkelige Vielse eller om Bryllupsnatten.

106,17 **paa sin Reyse**; de tyske Prosatekster: auff dieser Hofreysz.

106,21 **er**; de tyske Prosatekster: bleibt.

106,24 **Lyon**; se Noten til 36,16.

106,26 **Kierisste**; de tyske Prosatekster: Ameyen. Jfr. 67,22 og 96,4.

107,9 **Fengsel**, d. e. Fangenskab. Jfr. 10,4.

107,12 **Fader**, rettere: Fædre; de ældre tyske Prosatekster: Vätter; men Nürnbergudg. 1653: Vatter.

107,15 **oc herfore tages ingen forsømmelse**; de tyske Prosatekster: vnnd dasz ja die Rach nicht verzogen werde.

107,24 **Søster oc Blodsforvante**; de tyske Prosatekster: die grosse betrübnusz jhrer Niffteln (jfr. 33,23).

108,2 **Frihed**; de tyske Prosatekster: Gewarsam.

108,3 **til finds**; de tyske Prosatekster: zu recht.

108,7 **Tyrkiet**; de tyske Prosatekster tilføjer her:

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

deszgleichen ausz der Walachey. I Wirnts Digt V. 9894 ff. nævnes: die Valwen (Valakerne) und die Kriechen (Grækerne); desuden: die Sarvie (vistnok Serbien).

108, 11-13 *Men nogle ſagde* o. s. fr. De tyske Prosatekster afviger her noget: Andere aber sagten vnnd vermeynten gar liederlichen darzu zu kommen vnd den Mörder Lyon seiner Missethat halben leichtlich zu erobern.

108, 13 *vel kunde offvervindis*; Subjektskifte; underforstaaet: *hand*.

108, 17 *eller oc alle* o. s. fr. Denne Sætning findes ikke i de tyske Prosatekster; i Steden derfor har Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: der sie mit vielen Spottworten gantz vnd gar verachtet / vnnd liesz jhnen sagen / wie er vmb sie alle nicht ein Härlein gebe. — Frankfurtudg. 1564 har et ganske lignende Udtryk. Desuden tilføjer alle Teksterne: Disz alles thete der Bott / da er wider kame / den Herren zu wissen.

108, 21 *ſin*, d. e. hendes.

108, 23 *men hand*. De tyske Tekster har her ligeledes i Steden for den ventede Hovedsætning til den med *Effterſom* begyndende Bisætning en ny modstillet Hovedsætning: aber er.

108, 25 *haffde icke ret tilſeet*; de tyske Prosatekster: hatte sie für vnrecht angesehen.

109, 3 *med alle fromme Chriſten*. De tyske Prosatekster gør hende ikke saa udtrykkelig til

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

kristen: der frommen Seele/die/als ich nicht zweiffel/wol gefahren ist.

109,8-9 *begynte hand noget at tvile*; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: begundt er sich selbst zu hassen vnd anzufeinden. Frankfurtudg. 1564 har et lignende Udtryk.

109,22 *60000 ſtridbare Helðte*; i Wirnts Digt (V. 10444) er det kun 6000.

109,26 *ſelfbødige*, d. e. frivillige; de tyske Prosatekster: vngefordert.

109,28 *at hielpe oc modſtaa*, d. e. at hjælpe at modstaa; de tyske Prosatekster: wolten helffen rechen.

109,29 *Marene*. I Wirnts Digt hedder hun Marine og er ikke Grev Adans Kæreste, men Barnebarn. Naar hun i det følgende identificeres med den Jomfru, som Vigoleis skaffede hendes Hest og Papegøje tilbage (se ovenfor S. 31—38), da har dette ligesom hendes Trolovelse med Grev A. kun Hjemmel i den tyske Prosaroman, ikke i Wirnts Digt. I en (i den danske Tekst oversprungen) Sætning i de tyske Prosatekster forklares (i Overensstemmelse med Wirnts Digt), at hun havde øvet sig i Ridderskab for at udfri A. af Roas's Fangenskab.

110,8 *Hoffreyſe*; de tyske Prosatekster: Heerfahrt.

110,22 *belagde*, d. e. omringede, aabnede en Belejring.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

110,24 forſeet, d. e. forsynet.

111,5 var langt at ſtriffve om; disse Ord antyder som flere andre Steder en stærk Forkortelse af Wirnts Digt.

111,6 med ſine Ridder oc Heldte; de tyske Prosatekster: vnd die von der Tafelrunde. Jfr. Noten til 5,7.

111,26. I Wirnts Digt hører man ikke noget om at Grev A. falder i Kampen.

112,7. I Wirnts Digt er det Gawein, som fælder Lyon.

112,9 bleffve fluctig, d. e. tog Flugten.

112,12 efftet alles ønſte; urigtig Oversættelse; Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: vnd bezwungen sie zum Frieden/ vnd nach allem jhrem willen. — Lignende Udtryk i Frankfurtudg. 1564.

113,5 Reyſe: Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: Heerfahrt. Jfr. 110,8.

113,11 tøig, her uden Tvivl = Rejsetøj, d. e. Rytteri.

114,14 ſaavel, d. e. saa vel som.

114,20 Nantis, d. e. Nantes i Bretagne.

115,3 for hans Regimentz ſtyld, d. e. af Hensyn til hans Regering. — Buch der Liebe: seiner Gesellschaft halben; Hamborgudg. 1611, Nürnbergudg. 1653 og Frankfurtudg. 1564 (rigtigere): seiner geschefft halben.

115,9 ſtøre, d. e. større.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

115, 14 at, underforstaaet: hand.

115, 15 befalde, d. e. behage.

115, 29 forordnet; underforstaaet: haffde.

116, 2 da øffvede hand fig; de tyske Prosatekster: da vbeten sie sich täglich mit grosser freude vnnd kurtzweil.

116, 4. Her indskyder de tyske Prosatekster (i Overensstemmelse med Wirnts Digt V. 11614): Vmb solcher freude vnd kurtzweil willen ward dem Land Carotin der Name verkehret/vnd ward genannt der freuden Ziel.

116, 11 *faa alle oc en hver hannem vel befalt*; urigtig Oversættelse af den tyske Tekst. Buch der Liebe og Hamborgudg. 1611 samt Nürnbergudg. 1653: dasz es jederman wol gefiel. Lignende Udtryk i Frankfurtudg. 1564.

116, 14 Benehamis; de tyske Prosatekster: Benesamis. I Wirnts Digt hedder Sønnen derimod Lifort Gawanides.

116, 20 *men kommer mig noget derom tilhende ſtal det eder meddelis*. Denne Sætning findes ikke i de tyske Prosatekster.

116, 26 ff. Forvanskning af det kendte Skriftsted Matth. 20, 16. 22, 14.

116, 28. Her ender ogsaa Buch der Liebe og Nürnbergudg. 1653. I Frankfurtudg. 1564 og Hamborgudg. 1611 findes derimod ogsaa trykt den unavngivne senmiddelalderlige Bearbejders Slutord, jfr. Indledningen.

Digitized by Google

Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

KONG EDVARD AF ENGLAND.

Af Teksten er S. 120—136, 9 og S. 148—149 trykt efter den i København 1696 udkomne Udgave, medens S. 136, 10—147, som mangler i den ældste Udgave, er trykt efter den i København 1702 udkomne Udgave (Bibliografien Nr. 1—2).

A. LISTE OVER RETTEDE TRYKFEJL.

121, 5 Phoenix] poenix. 121, 7 nu] nn. 121, 25 ende] end:. 123, 15 Phoenix] hPoenix. 123, 24 hørte] hørre. 126, 8 Udi hans] Udihans. 126, 13 vil] vi — reyſe] reyſe. 129, 26 Det os] Detos. 130, 8 jeg] jtg. 130, 24 Hierte] Hieree. 131, 18 Haſtelig] i Kustoden: Haſtig. 132, 24 og 133, 4 Phoenix] Poenix. 133, 15 ſig haſtelig] ſighaſtelig. 134, 4 Brød jeg] Brødjeg. 134, 13 Viinflaſken] Viinflaſken. 135, 14 Naade] Naade-. 136, 7 Phoenix] Poenix. 136, 20 giordis] aiordis. 137, 6 Kongen] Kongeu. 138, 2 fra] ſra. 138, 24 uforfærd] uforfærd?. 139, 13 ſit] ſi. 145, 29 baade] daade. 149, 5 faat] faat.

B. KOMMENTAR.

Den i det følgende oftere nævnte svenske Prosatekst »Konungen av England och hans söner« er efter et Haandskrift fra 1701 udgivet af Ahlström i Nyare Bidrag till Kännedom om svenska Landsmålen och svenskt Folklif XI, 1, S. 107; jfr. Indledningen.

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

120, 1 og 6. Navnene paa Kongen og hans tre Sønner er ikke oprindelige i Æventyret, men skyldes sikkert Forfatteren af den her oversatte rimede Form af dette og er valgte blandt de almindeligste Navne i det engelske Kongehus. Attus er = Artus.

120, 24 forſictiger maa her sikkert betyde: fremsynet, spaakyndig; forſictiger Qvind = »klog Kone«.

120, 26 kiende, d. e. lære.

121, 12 viðer, d. e. tilstaar.

121, 16 Loffve, d. e. Troskab, Oprigtighed.

121, 19 Venne, d. e. væne.

121, 26-28 er Faderens Afskedsord til Sønnen.

122, 5 beyſe, d. e. bisse, strippe om.

122, 6 ſlet, d. e. aldeles.

122, 6 begaff, d. e. opgav.

122, 8 befalde, d. e. behagede.

122, 11 talde, d. e. fortalte.

122, 14 Loffve, se 121, 16.

122, 26 Leff, d. e. leve.

122, 27 ſlet, se 122, 6.

123, 16-21 er Faderens Svar til Sønnen.

123, 19 men, d. e. kun.

123, 21 Orte, d. e. Steder.

123, 26 fant, underforstaaet: hand.

123, 27 ſig i førde, d. e. klædte sig, var klædt.

124, 13 vide, se 121, 12.

124, 18 monne; Subjektskifte; underforstaaet: hand.

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

124,24 **viðer**, se 121,12.
125,15 **men**, se 123,19.
125,19 **all** er vistnok Trykfejl for: **alle**.
126,6 **til fromme**, d. e. til Gavn (for dig).
126,14 **gaar**; man ventede her Konjunktivformen (gaa).
126,22 **bytte**, d. e. dele.
126,23 **men**, se 123,19.
126,28 **gelinge**, d. e. lykkes.
127,7 **fryntlig**, d. e. venlig.
127,11 **Sin Tienner** skal maaske opfattes som Flertal.
127,12 **Der hand kom dið var hand Alleen**. Grunden hertil forklares i den svenske Prosatekst af 1701: lijdandes dher utij dhe arabiske ödemarker een sådan obeskrifwelig hunger och törst, att hästarne icke allenast blefwo döde, uthan alt hans medhföllie, att han allena qwar bleef.
127,17 **brøſte**, d. e. briste.
127,21 **Thi ſiæ hand ſtrax it Huus at ſee**. I den svenske Prosatekst af 1701 bliver han et højt Bjærg vaer og tænker at styrte sig ned deraf for at faa Ende paa sin Elendighed, men ved sin Ankomst dertil ser han Røg stige op som af en Skorsten og finder et gammelt Ægtepar i en Hytte.
127,28 **Mens**, d. e. siden, saasom.
128,1 **Firſindstive**; i den svenske Prosatekst af 1701 er det 60 Aar.
128,7 **it Cloſter**. Denne Betegnelse er vel næppe

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

oprindelig i Æventyret. I den svenske Prosatekst af 1701 kaldes det »ett herrehof, hwilcket ingen kan förbijresa . . . . ., warandes utij samma hof 3:ne jungfrur och sin faders endaste döttrar«.

128, 16 **Stor Lyst de aff dig vil hafve**. I den svenske Prosatekst forklares dette endnu tydeligere: När dhe blifwa warse eder, willia dhe, i skollen blifwa qwar öfwer natten, och sedan dhen eena effter dhen andra tillbiudandes sig blifwa eder sängelag, hwilket i måste aldheles neeka till ....

128, 18 **Med dem at gange**, d. e. at du skal gaa med dem.

128, 28 **Reputatz**, d. e. Berømmelse.

128, 29—129, 2 er Prins Attus' Svar til de gamle.

129, 7 **Trøst**, d. e. trøstet.

129, 10 **at bliffve**, d. e. at du skal blive.

129, 13 **bade**, d. e. baade.

129, 14 **De vilde hannem fixere**. I den svenske Prosatekst af 1701 udmales de tre Jomfruers Henvendelser til ham og hans Afvisning af deres Tilbud.

129, 20 **Begiærden**, d. e. Begær, Begæring.

129, 22 **paa reed**, d. e. paa Rad, i Række.

129, 23 **dem**, man ventede: **hannem**.

129, 23 **val**, d. e. Valg.

130, 4 **vi mister**, underforstaaet: hellere.

130, 8 **mens**, d. e siden.

130, 21 **Rey**, d. e. Støj, Tummel.

131, 7 **Dends Kunst**, d. e. den til Fuglen knyt-

Digitized by Google

Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

tede Trolddom, som Æselet vil give Prinsen Besked om.

131, 10 i *en* Klocke Time; i den svenske Prosatekst af 1701 siger Æselet: »Iagh skall laga, att när iag kommer till slottet, det måtte då skie kl. 12. .... Fougel Phenix siunger een heel tima rumm, och rätt så snart kl. slog 12, begynner på sitt siungande«.

131, 14 ff. I den svenske Prosatekst af 1701 er Vogterne to Løver, to Leoparder og to Bjørne.

131, 23 Op ad, d. e. op i, op igennem.

131, 25 bleff var, underforstaaet: hand.

131, 26 kunde, underforstaaet: som.

131, 29 Oc Ære her ved forhverfvis, d. e. og hvorved Ære kunde forhverves.

132, 3 forsvinde, d. e. svinde ind, slippe op. — Relativsætningen viser naturligvis tilbage baade til Brødet og til Vinen. I den svenske Prosatekst opdager Prinsen først de to Tings Egenskaber ved at smage paa dem, hvorved det bedre forstaas, at han tager disse med sig.

132, 6 er de Ord som Dronningen havde skrevet paa Sværdet.

132, 7 forvare, d. e. forvarede; underforstaaet: hand.

132, 10 frembeder, d. e. længere frem.

132, 23 Imidler, d. e. imedens.

132, 26 En enist Stund, d. e. paa en eneste Time. I den svenske Prosatekst af 1701 hedder

Digitized by Google

Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

det: och knapt för tijdzens kortheet skull kom förr på sin åssna, ähn diuren wore upwacknade.

133, 11 friſte, d. e. prøve.

133, 16 Marocho. Navnet er maaske vilkaarligt indsat af Forfatteren til den paa dansk oversatte rimede Form af Æventyret. I den svenske Tekst af 1701 hedder det bare: ». . . dhe hinte till ett konungsrijke, hwarest een sådan hunger war, att ingen kunde för penningar få köpa ett stycke brödh«.

133, 24 ff. I den svenske Prosatekst af 1701 forlanger Kongesønnen ikke at han skal møde med 10000 Mand, men laaner ham Brødet gratis paa tre Aar mod at han derefter leverer det tilbage til ham i London hos hans Fader. Dette er maaske nok en oprindeligere Form end den danske Teksts.

133, 26 Gevehr, d. e. Vaaben, Værge.

134, 2 betee, d. e. vise, lægge for Dagen.

134, 7 det Spanſke Rige; i den svenske Prosatekst af 1701 er det i »keijsardömet«, at der hersker en saa stærk Hede, at alle Druer er afsvedne

134, 9 defect, d. e. Mangel.

134, 10 begaff, underforstaaet: hand.

134, 16 ff. I den svenske Prosatekst af 1701 forlanger Kongesønnen blot Flasken (ligesom Brødet) afleveret til sig i London efter 3 Aars Forløb.

134, 22 Gevehr, se 133, 26.

134, 24 lofve, se 121, 16.

134, 28. I den svenske Prosatekst af 1701 er det

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ikke Kejseren som Franskmændene maa kæmpe imod; der tales kun i Almindelighed om at Paris var »belagt« af Fjender.

135,5 ſtyre, d. e. holde Styr paa.

135,6 Utte er Vocativ af Uttus.

135,7 ff. I den svenske Prosatekst af 1701 forlanger Kongesønnen atter her intet andet end at Sværdet afleveres til ham hos hans Fader i England.

135,8 muntre synes at maatte være Trykfejl for munſtre (mønstre); saaledes er det ogsaa rettet i yngre Udgaver.

135,15 Orleans; i den svenske Prosatekst tales ikke om at Brødrene nu befinder sig i Orléans, men de synes her stadig at opholde sig i Paris i samme Sus og Dus som da han skiltes fra dem.

135,17 ſiđ; Subjektskifte; underforstaaet: đe.

135,19 Oc hvad hand udi Arabien fand; underforstaaet: spurgte.

135,22 Gaſt, d. e. Spøgelse, Plageaand.

136,3 omſvefve, d. e. færdes, leve.

136,13 hvis, d. e. hvad.

136,14 f. I den svenske Prosatekst af 1701 rager Brødrene Haaret af ham og klæder ham i Liberi som en af deres Tjenere (Drenge), efter at han har lovet dem at tjene dem som en Slave al sin Livstid, naar bare de vil spare hans Liv.

136,29 eventyred, d. e. vovet, sat paa Spil.

137,12 ff. Dette Træk, at den yngste Kongesøn

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

frivillig forklæder sig og rejser til England for at tage Tjeneste i Stalden, bortfalder naturligvis i den svenske Tekst, hvor han allerede er (ukendt) blandt Brødrenes Tjenere. Af Samtalen med Æselet (137, 24 ff.) findes der derfor heller ikke Spor i den svenske Tekst.

137, 23 gaf; Subjektskifte; underforstaaet: hand.

137, 26 mens, d. e. indtil videre.

138, 2 kom, d. e. komme.

138, 6 din Lige, d. e. din Mage, din Ægtemage.

138, 10 men, d. e. kun.

138, 19 ff. I den svenske Prosatekst af 1701 søger Prinsessen Raad og Oplysning hos de tre Jomfruer i »Herrehofwet«, der beretter hende om at Kongesønnen har gæstet dem og faaet Æselet hos dem, og derefter hos de gamle Folk i Hytten. Dette Træk er oversprunget i den danske Tekst.

138, 21 men, d. e. mens.

138, 23 Hærd, d. e. Hær.

138, 26 flet, d. e. let, lige til.

138, 26 ff. I den svenske Prosatekst tales der ikke om at Prinsessen truer Kongen til at levere Brødet og Hærstyrken, men det hedder blot: »Konungen stodh tillredz medh 3000 man att igenlefwerera brödzbijten, uti hwilcket sällskap princessan och kom, kiände igen sitt brödh«.

139, 3 braf, d. e. tappert.

139, 20 fick; Subjektskifte; underforstaaet: hun.

139, 26 bravere, d. e. byde Trods.

Digitized by Google

Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

139, 28 Londen, d. e. London.

139, 29 Tiælter, d. e. Telte.

140, 5 Iod, underforstaaet: hun.

140, 6 ff. Dronningens Trusler mod Kongen af England nævnes i den svenske Prosatekst af 1701 ikke paa dette Sted; hun udstøder dem først, da hun har kasseret de to ældste Kongesønner og faaet den Besked, at Kongen af England ikke har flere Sønner; hun truer da med at lægge Staden og alle dens Indbyggere øde, hvis de ikke skaffer hende den tredje Broder at se.

140, 9 ſtal; Subjektskifte; underforstaaet: de.

140, 20 Kongens Geſantvis, d. e. som Kongens Gesandt.

141, 2 og 14 Far, d. e. Fare.

141, 23 hand, d. e. Kongen af England; man ventede snarere: hun.

141, 26—142, 2 er Dronningens Budskab til Kongen af England.

141, 26 har; Subjektskifte; underforstaaet: jeg.

142, 1 ſtulde, underforstaaet: jeg.

142, 8 udført, underforstaaet: bleſ.

142, 11 Armadi, d. e. Armé, Hær.

142, 12 Kom; Subjektskifte; underforstaaet: hand. Sætningens egentlige Mening er iøvrigt lidt vanskelig at faa fat paa; der menes vel snarest, at han kom i rette Øjeblik (nemlig til at faa en Overhaling af Prinsessen).

142, 13 for, d. e. før.

Digitized by Google

Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

142, 16 **vider**, se 121, 12.

142, 19 **gotloſe Fund**, d. e. ugudelige Skælm. Ordene synes at være gaaet uforandret over i den danske Tekst fra den som det synes tyske Original. **Fund** er paa Tysk = Finke, letfærdig Skælm.

142, 21 **ſtrunk**, d. e. en stolt eller stadselig Karl.

142, 24 **forleflet**, d. e. leflevorn, »forlevet«.

142, 25 **beſterte**, Ordet er lidt paafaldende, men kan jo nok forstaas. Det skyldes maaske Rimnød.

142, 26 **Som**, d. e. da.

142, 27 **For**, d. e. i Steden for.

142, 27 **blef**, underforstaaet: **de**.

143, 1 **Reſpegt**, d. e. Anseelse.

143, 2 **begyndte**; Subjektskifte; underforstaaet: **de**.

143, 4 **Tændte**, underforstaaet: **hand**.

143, 16 **med Skick**, d. e. ordentligt.

143, 19 **Opſøgt**, underforstaaet: **hafde**.

143, 20 **Spurd'**; Subjektskifte; underforstaaet: **de**.

144, 1 **leverede**, underforstaaet: **hand**.

144, 7-12 er Staldmesterens Ord, 144, 13-15 Kongens Svar derpaa.

144, 13 **Mens**, d. e. saasom, siden.

144, 17 **befalde**, d. e. behage.

144, 26 **og det hafde ſtick**, d. e. det havde Art, det forslog noget.

145, 1 **Alle ſine Vaarer de lagde om Bord**, d. e. de gjorde sig al mulig Umage.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

145,3 forvacte, d. e. blive, dvæle.
145,6 Stød, d. e. Streg, Puds.
145,6 agte, d. e. tiltænke.
145,8 behendt, d. e. hændet, sket.
145,12 befalet, d. e. overlod.
145,17 Tru kan være = Trusel, eller maaske snarere = tysk: Trug (Bedrag).
145,25 forsvære, d. e. afsværge, frasige sig.
145,27 Stand er vel snarest Trykfejl for: Strand.
146,1 til Ord, d. e. i Tale.
146,4 var rørt, underforstaaet: hand (d. e. Kongen).
146,12 uden, d. e. udenfor.
146,14 befalde, d. e. behagede.
146,15 Hafde, underforstaaet: hand.
146,21 kiende, d. e. erkende.
146,28 Mand, d. e. Ægtemand.
146,29 fromme, d. e. gavne.
147,1-6 er Dronningens Svar til Attus.
147,6 vil; Subjektskifte; underforstaaet: jeg.
147,12 forandret, d. e. forvandlede.
147,22 Dyr. Der hentydes aabenbart til Løverne i Dronningens Lejr, se 138,27 og 141,9.
148,20 ff. Det Træk, at Dronningen nægter at blive i England og drager hjem til Arabien med sin Husbond, findes ikke i den svenske Prosatekst af 1701 og er sikkert heller ikke oprindeligt. I den svenske Tekst indsætter tværtimod den engelske

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Konge den yngste Søn til Konge over England efter sin Død, og da denne indtræffer, arver han Kronen.

148, 26 **Der**, maaske Trykfejl for **Det** (saaledes i de yngre Udgaver).

149, 1. I den svenske Prosatekst af 1701 lader den engelske Konge de to ældste Sønner sulte ihjel i Fængslet.

149, 5 **Længe at lefve**, underforstaaet: **bød** (d. e. ønskede ham).

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

BIBLIOGRAFI

AF

R. PAULI

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Nummereringen er kun foretaget af praktiske Hensyn og betegner blot Rækkefølgen (ved Tryk uden Aarstal den formentlige Rækkefølge) af de kendte Udgaver. Af Numrene kan der altsaa intet sluttes om Antallet af de Udgaver, der har eksisteret, lige saa lidt som Udgave Nr. 1 med Bestemthed kan regnes for editio princeps.

De med † mærkede Udgaver har ikke foreligget ved Bibliografiens Udarbejdelse.

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

VIGOLEIS.

1. U. St. 1656. — Karen Brahes Bibliotek, Odense. Optrykt i dette Bind S. 1—116. Titelbladet faksimileret S. 3. 8⁰. 92 pagineredе Sider. S. 2 (Titelbladets Bagside) Overskrift: Begyndelſen paa den Vidtberømte / Navnkundige / Ridder oc Heldt Her Viegoleis med Hiulet hans Hiſtorie. S. 92: ENDE. Bogen har helt igennem Kolumne-Titelen: Ridderlige Hiſtorie | om H. Viegoleis (S. 3: Vingoleis).

† 2. København 1700.

I Fortegnelse paa een Deel Bøger tilhørende afgang. Estats-Raad og forrige Præsident her i Staden nu sal. Hans Nansens Sterboe. Kbh. 1714 nævnes Bl. f 2 r som Nr. 579 blandt Oktaverne: Hiſtorie om den Ridder Hr. Wiegeleis med Guld-Hiulet. Kiøbenh. 1700. Ellers kendes denne Udgave ikke.

† 3. København 1709.

Denne Udgave kendes fra tre forskellige Citater; i Fortegnelse paa en stor Deel Bøger, som Sal. Hr. Justitz-Raad Peder Stavanger haver efterladt sig. Kbh. [1757] anføres S. 144 som Nr. 738 blandt Oktaverne: Hiſtorie om Ridder Viegoleis med Guld-Hiulet. Kbhn. 1709; i Fortegnelse paa endeel Bøger Sl. Hr. Obriste Friderich Felix von der Ostens Sterboed tilhørende. Kbh. 1763 anføres

Digitized by Google

Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

S. 56 som Nr. 72 blandt Oktaverne et Samlingsbind bestaaende af fire Folkebøger, hvoraf den næstsidste er: Hiſtorie om Vingoleis med Guld-Hiulet, Khvn. 1709. Endelig anføres i Jochum Halling: De Danskes Bibliothek 1726 (Thotts Manuskript-Samling Nr. 1049. Fol.) S. 78 i Afsnittet: Bøgger for Skjemt og Tiid-kort: Den berømmelig Ridder Hr: Wigoleis med Guldhiulet. 1709. Noget Eksemplar af denne Udgave synes ikke at være bevaret.

†4. København 1720.

Jochum Halling har i De Danskes Bibliothek 1726 (Thotts Manuskript-Samling Nr. 1049. Fol.) efter at have anført Udgave 3, tilføjet Aarstallet 1720, hvilket er den almindelige Maade, hvorpaa han plejer at betegne senere Optryk. Ellers kendes denne Udgave ikke.

5. København 1732. — Kgl. Bibl. Kbh.

En ſmuck lyſtig Hiſtorie, | Om den berømmelige Ridder og Heldt | Her Viegoleis, | Med Guld-Hiulet. | Hvorledes hand vældelig over-|vandt den ſterke Kiempe og Hedning Roas af | Gloys, med fleere hans Ridderlige Gierninger. | Som tilforn ey haver været paa danſke, en-|hver Kiærhavende til Tids-Fordriv, overſat af det | tydſke Sprog. | [Træsnit forestillende en Drage.] | [En Streg.] | Trykt udi H. K. M. privil. Bogtrykkerie, 1732. 8°. 44 upaginerede Blade, inkl. Titelbl.,

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

sign. A-F. — Bl. [A 1]v (Titelbladets Bagside) Overskrift: **Begyndelsen paa den vidtberømte, navnkundige Ridder og Helt, Her Viegoleis med Guldhiulet, hans Historie.** Bl. [F 4]v: **ENDE.** — Bogen er trykt i København af Johan Jørgen Høpffner.

†6. København 1737.

I Fortegnelse paa endeel Bøger, afgangne Hr. Justitzr. og Committ. i Oecon. og Commerce Collegio Niels Simonsen Munchs Arvinger tilhørende. Kbh. 1787 anføres S. 379 som Nr. 2551 blandt Oktaverne: **Her Viegoleis med Guldhiulet. Kbhn. 1737.** I Catalogus Librorum quos possedit Laurentius Schow, quondam ad Ædem Spiritus Sancti Ædituus. Havniæ 1790 anføres S. 96 som Nr. 1369 blandt Oktaverne et Samlingsbind indeholdende forskellige Folkebøger, af hvilke den første kaldes: **Vingoleis, 1737.** — Ellers kendes denne Udgave ikke.

7. København 1755. — Kgl. Bibl. Kbh.

En smuk lystig Historie, | Om den berømmelige Ridder og Heldt | Hr. Viegoleis, | Med Guldhiulet. | Hvorledes han vældelig overvandt | den stærke Kiæmpe og Hedning Roas | af Gloys, med fleere hans Ridderlige | Gierninger. | Som tilforn ey haver været paa Danske, | enhver Kiærhavende til Tids-Fordriv, over-|sat af det Tydske Sprog. |
[Samme Træsnit som paa Titelbladet af Udg. 5.]

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

|[Røsgen.]| KJØBENHAVN, | Trykt udi Hands Kongelige Majestæts privilegerede|Bogtrykkerie, 1755. 8⁰. 40 upaginerede Blade, sign. A-E. — Bl. [A 1]ᵛ (Titelbladets Bagside) Overskrift: Begyndelsen paa den vidtberømte, navnkundige Ridder oc Helt, Hr. Viegoleis med Guld-Hiulet, hans Historie. Bl. [E 5]ᵛ: ENDE. — Bogtrykkerens Navn er Johan Jørgen Høpffner.

8. U. St. 1771. — Stiftsbiblioteket i Maribo.

En smuck|lystig Historie|om|den berømte Ridder og Helt,|Herr Viegoleis,|med Guld-Hiulet,|hvorledes han vældig overvandt|den stærke Kiæmpe og Hedning|Roas, af Gloys,|med flere hans Ridderlige Gierninger,|som tilforn ey haver været paa Danske,|enhver Kierhavende til Tidsfordriv|oversat|af det Tydske Sprog.|[Vignet: To korslagte Grene.]|[En Streg.]| 1771. 8⁰. 36 upaginerede Blade, inkl. Titelbl., sign. A-E. Bl. [A 1]ᵛ (Titelbladets Bagside) Overskrift: Begyndelsen paa den vidtberømte, navnkundige Ridder og Helt, Herr Viegoleis med Guld-Hiulet, hans Historie.

† 9. København 1779.

I Fortegnelse paa endeel Bøger, som den 8. Novembr. ved Auction skal bortsælges hos Boghandler Hegelund. Kbh. 1784 anføres S. 45 som Nr. 57 blandt Oktaverne: Viegoleis med Guld-Hiulet, Kbh. 1779. Ellers kendes denne Udgave ikke.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

10. København 1796. — Kgl. Bibl. Kbh.

En ſmuk lyſtig Hiſtorie, | om | den berømmelige Ridder og Heldt | Hr. Viegoleis, | med Guld-Hiulet. | Hvorledes han vældig overvandt den | ſtærke Kjempe og Hedning Roas af Gloys, med | flere hans Ridderlige Gierninger; | Som tilforn ey haver været paa Danſk. | Enhver Kiærhavende til Tidsfordriv, overſat af det | Tydſke Sprog. | [Samme Træsnit som paa Titelbladet af Udg. 5 og 7.] | [En Streg.] | **Kjøbenhavn, 1796. | Trykt i Knabroeſtræde No. 70.** 8°. 80 paginerede Sider, inkl. Titelbl. — S. (2), paa Titelbladets Bagside, Overskrift: **Begyndelſen paa den vidtberømte, navnkundige Ridder og Heldt, Hr. Viegoleis med Guld-Hiulet, hans Hiſtorie.** — Indtil S. 79 samme Side- og Linieſølge som Udg. 7. — Bogen er trykt hos H. J. Graaes Enke.

11. København 1829. — Optaget i K. L. Rahbeks Morskabslæsning.

Danſk og Norſk Nationalværk, eller Almindelig ældgammel Moerſtabslæsning. Paa ny udgivet og gjennemſeet, ſamt forøget med hiſtoriſk-litterariſke Noticer af K. L. Rahbek, Etatsraad, Profeſſor og Ridder af Dannebrog. Fuit hæc sapientia quondam. Hor. ep. ad Pison v. 396. Andet Bind. Kjøbenhavn 1829. Paa Hofboghandler Beckens Forlag. Trykt hos Bernhard Schleſinger. 8°. Dette Binds 2.-3. Hefte indeholder tre Folkebøger,

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

hver med sin særskilte Paginering. Den mellemste af disse Folkebøger er Historien om Vigoleis, som S. (1) har følgende Titel: Ein smuk lystig Historie om den berømmelige Ridder og Helt Hr. Vigoleis med Guld-Hjulet. Hvorledes han vældelig overvandt den stærke Kjempe og Hedning Roas af Gloys, med flere hans ridderlige Gjerninger; enhver kiærhavende til Tidsfordriv oversat af det tydske Sprog. S. 3 Overskrift: Begyndelsen paa den vidtberømte, navnkundige Ridder og Helt, Hr. Vigoleis med Guld-Hjulet, hans Historie. Teksten ender S. 108. S. 109 Overskrift: Efterskrift. Efterskriften slutter S. 132.

12. København uden Aar. Mellem 1829 og 1842.
— Kgl. Bibl. Kbh.

Ein smuk lystig Historie, | om | den berømmelige Ridder og Helt | Hr. Viegoleis, | med Guld-Hjulet. | Hvorledes han vældig overvandt | den stærke Kjempe og Hedning Roas af Gloys, | med flere hans Ridderlige Gjerninger; | Som tilforn ei haver været paa Dansk. | Enhver Kjærhavende til Tidsfordriv, oversat af det | Tydske Sprog. | [Samme Træsnit som paa Titelbladet af Udg. 5, 7 og 10.] | [En Dobbeltstreg.] | Kjøbenhavn. | Paa P. W. Triblers Forlag, i Holmensgade 114. | Trykt hos S. L. Møller. 8°. 80 paginerede Sider, inkl. Titelbl.
— S. (3) Overskrift: Begyndelsen paa den vidtberømte, navnkundi[-]ge Ridder og Helt, Hr. Vie-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

goleis med Guld-Hjulet, hans Historie. — Til Hjælp ved Fastsættelse af Trykkeaaret tjener, at P. W. Tribler overtog Forretningen efter sin Moders (»Triblers Enke«) Død 1829; i 1842 flyttede han fra Holmensgade 114. Se Carl Elberling: Oehlenschläger som Gadevise-Digter. Kbh. 1872 S. 26 og 28.

13. København 1855. — Kgl. Bibl. Kbh.

En smuk lystig Historie, | om | den berømmelige Ridder og Helt | Hr. Viegoleis, | med Guldhjulet. | Hvorledes han vældig overvandt den stærke | Kæmpe og Hedning, Roas af Gloys, med | flere hans ridderlige Gjerninger, | som tilforn ei haver været paa Dansk. | Enhver Kjærhavende til Tidsfordriv, | oversat af det tydske Sprog. | [En forgrovet Kopi af Træsnittet paa Titelbladet af Udg. 5, 7, 10 og 12.] | [En Streg.] | Kjøbenhavn. | Faaes hos Boghandler H. P. Møller, | Gammelmønt 151. | Trykt hos H. E. Nisen. 8°. 66 paginerede Sider, foruden Titelbladet. S. (1) Overskrift: Begyndelsen paa den vidtberømte, navnkundige Ridder og Helt, Hr. Viegoleis med Guldhjulet, og hans Historie. S. (66) Overskrift: Paa Gammelmynt 151 faaes: [Fortegnelse over 23 Folkebøger o. l.] — Ifølge F. Fabricius: Dansk Bogfortegnelse for Aarene 1841—1858. Kbh. 1861 S. 68 er denne Udgave udkommet 1855.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

14. Christiania 1855. — Kgl. Bibl. Kbh.

En ſmuk og lyſtig | Hiſtorie | om | den berømmelige Ridder og Helt | Hr. Viegoleis | med Guldhjulet. | Hvorledes han vældig overvandt den ſtærke Kjæmpe og | Hedning Roas af Gloys, med flere af hans | ridderlige Gjerninger. | [En Dobbeltstreg.] | Chriſtiania. | Forlagt af og tilkjøbs hos N. W. Damm. 8⁰. 80 paginerede Sider inkl. Titelbl. S. (2) paa Bagsiden af Titelbladet: **Trykt i det Wulfsbergſte Bogtrykkeri ved F. Elleſſen.** S. (3) Overskrift: **Begyndelſen paa den vidtberømte, navnkundige Ridder og Helt, Hr. Viegoleis med Guld-Hiulet, hans Hiſtorie.** — Ifølge P. Botten-Hansen og Siegwart Petersen: Norsk Bog-Fortegnelse 1848—1865. Kria. 1870 S. 104 er denne Udgave udkommet 1855.

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

KONG EDVARD AF ENGLAND.

1. København 1696. — Universitetsbibl. Kbh. Optrykt i dette Bind S. 119—149. Titelbladet faksimileret S. 119. 8⁰. Et komplet Eksemplar maatte bestaa af 16 upaginerede Blade, inkl. Titelbl., sign. A-B, men i det eneste kendte Eksemplar af denne Udgave, som findes paa Universitetsbiblioteket, mangler Bl. B 2-B 7. Teksten begynder Bl. [A 1]ᵛ paa Bagsiden af Titelbladet. Bl. [B 8]ᵛ: ENDE.

2. København 1702. — Kgl. Bibl. Kbh.

En Herlig | Ny Hiſtorie/ | Om | Konning Edvardo af Engelland / ſom var udi en Ulægelig Sindom geraaden / men dog af Viis Qvindis | raad er bleven Curerit / og det formedelſt Kongens Yngſte Søn Printz Atti Frimodighed / | ſom hafde ſin Siuge Fader ſaa kier at hand | reyſte til dend rige Dronning af Arabia / | hvor hand med Liſte bekom hendis Clonodier [!] | og førde Dronningen dyrebar Fugl Phoenix | med ſig / dog paa det ſidſte efter megen Tribu- | latz ſom Printz Attus hafde udſtanden / be- | kom hand Dronningen til Egte / | Lyſtig at læſe. | [Vignet: En Kongekrone.] | Nu nyligen af Hollandſk paa Danſke | Riim udſæt af P. J. H. | [Røsgen.] | Prentet i Kiøbenhafn Aar 1702. 8⁰. 16 upaginerede Blade, inkl. Titelbl., sign. A-B. Teksten begynder Bl. [A 1]ᵛ paa Bag-

Digitized by Google

Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

siden af Titelbladet. Bl. [B 8]v: ENDE. — Samme Sidefølge som Udg. 1.

3. U. St. o. A. (Defekt.) Begyndelsen af det 18. Aarhundrede. — Karen Brahes Bibliotek, Odense.

En Herl... | Ny Hiſ... | Om | Konning... | land/ſom va... | dom geraaden/... | Raad er bleven... | Kongens yn... | dighed/ſom... | at hand r...| Arabia/...| C...|... Resten af Titelbladet mangler. 8°. Et komplet Eksemplar maatte bestaa af 16 upaginerede Blade, inkl. Titelbl., sign. A-B; men i det eneste bevarede Eksemplar, som findes i Karen Brahes Bibliotek i Odense, mangler, foruden Størstedelen af Titelbladet, Bl. [B 8]. — Teksten begynder Bl. [A 1]v paa Bagsiden af Titelbladet. — Teksten er i denne Udgave delt i seksliniede Strofer. — Samme Sidefølge som Udg. 1—2.

4. København uden Aar. Begyndelsen af det 18. Aarhundrede. — Kgl. Bibl. Kbh.

En Herlig | Ny Hiſtorie/ | Om | Konning Edvardo af Enge-|land/ſom var udi en ulægelig Syg-|dom geraaden/men dog af en viis Qvin-|dis Raad blev cureret/og det formedelſt| Kongens yngſte Søn Printz Arti Friemo-|dighed/ſom havde ſin ſyge Fader ſaa kiær/ |at hand reyſte til den rige Dronning af | Arabia/hvor hand med Liſte bekom hendes | Klenodier/og førde Dronningens dyrebare | Fugl Phoenix hiem med ſig/dog paa

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

det | sidste efter megen Gienvordighed/som | Printz Artus havde udstanden/| bekom hand Dronningen | til ægte; | Lystig at læse. | Af Hollandst paa Danske | Rim udsat af P. J. H. | [Røsgen, bestaaende af liggende §-Tegn.] | KJØBENHAVN/ | Trykt udi Hans Kongl. Mayts. privilege-|rede Bogtrykkerie. 8⁰. 16 upaginerede Blade, inkl. Titelbl., sign. A-B. Teksten begynder Bl. [A 1]ᵛ paa Bagsiden af Titelbladet. Bl. [B 8]ᵛ: ENDE. — Bl. [B 7]ᵛ-[B 8]ʳ er Teksten delt i seksliniede Strofer. — Til og med Bl. [B 7]ʳ samme Sidefølge som Udg. 1—3.

† 5. U. St. 1729.

I De Danskes Bibliothek samlet og samenskrevet 1726 af Jochum Halling, Thotts Manuskript-Samling (Kgl. Bibl.) Nr. 1049 Fol., anføres S. 78 i Afsnittet »Bøgger for Skjemt og Tiidkort« følgende Titel: *Historie om Kong Edvardi af Engelands* Cur., hvortil senere er føjet: *1729 8⁰ Artus derhos en Printz.* — Ellers haves der ikke Efterretning om nogen Udgave fra dette Aar.

6. København uden Aar. Midten af det 18. Aarhundrede. — Kgl. Bibl. Kbh.

En herlig | Ny Historie, | Om | Konning Edvardo af Engе-|land, som var udi en u-lægelig Syg-|dom geraaden, men dog af en viis Qvindes| Raad er bleven cureret, og det formedelst | Kongens yngste Søn Prinz Atti Frimodig-|hed, som

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

havde sin syge Fader saa kiær, at | han reyste til den rige Dronning af Arabia, | hvor han med Liste bekom hendes Klenodier, | og førde Dronningens dyrebar Fugl Phoe-|nix med sig, dog paa det sidste efter megen | Tribulatz, som Prinz Attis havde udstan-|den, bekom han Dronningen til ægte. | Lystig at læse. | [Vignet: En Kongekrone.]| Nu nyligen af Hollandst paa Danske Riim | Udsæt af P. J. H. | [En Streg.] | Prentet i Kiøbenhavn. 8⁰. 16 upaginerede Blade, inkl. Titelbl., sign. A-B. — Teksten begynder Bl. [A 1]ᵛ paa Bagsiden af Titelbladet. Bl. [B 8]ᵛ: ENDE. — Til og med Bl. [B 7]ᵛ samme Sidefølge som Udg. 4.

7. København 1744. — Kgl. Bibl. Kbh.

En Herlig | Ny Historie, | Om | Konning Edvardo af Engeland, | som var udi en u-lægelig Sygdom geraa-|den, men dog af en viis Qvindes Raad blev | cureret, og det formedelst Kongens yngste | Søn Printz Arti Frimodighed, som havde | sin syge Fader saa kiær, at hand reyste til | den rige Dronning af Arabia, hvor hand | med Liste bekom hendes Klenodier, og før-|te Dronningens dyrebare Fugl Phoenix | hiem med sig, dog paa det sidste efter me-|gen Gienvordighed, som Printz Artus | havde udstanden, bekom hand | Dronningen til ægte. | Lystig at læse. | Af Hollandst paa Danske Riim | udsat af P. J. H. | [Røsgen.] | KJØBENHAVN, | Trykt udi Hans Kongl. Majts.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

privilege-|rede Bogtrykkerie 1744. 8⁰. 16 upaginerede Blade, inkl. Titelbl., sign. A-B. — Teksten begynder Bl. [A 1]ᵛ paa Bagsiden af Titelbladet. Bl. [B 8]ᵛ: ENDE. — Bl. [B 7]ᵛ-[B 8]ᵛ er Teksten delt i seksliniede Strofer. — Samme Sidefølge som i Udg. 4. — Bogtrykkerens Navn er Johan Jørgen Høpffner, der 1731-59 var Direktør for det kgl. privilegerede Bogtrykkeri.

†8. København 1746.

I Fortegnelse paa endeel Bøger afgangne Hr. Justitzr. og Committ. i Oecon. og Commerce Collegio Niels Simonsen Munchs Arvinger tilhørende. Kbh. 1787 anføres S. 378 som Nr. 2529 blandt Oktaverne: Om Kong Edvard af Engelland [!]. ib. [ɔ: Kbhn.] 1746. Ellers kendes denne Udgave ikke.

9. U. St. o. A. (Defekt.) Midten af det 18. Aarhundrede. — Kgl. Bibl. Kbh.

Defekt Tryk uden Titelblad. 8⁰. Et komplet Eksemplar maatte bestaa af 16 upaginerede Blade, inkl. Titelbl., sign. A-B; men i det eneste bevarede Eksemplar mangler Bl. A 1 (Titelblad), Bl. A 2, Bl. A 4-A 5 og Bl. B 8. — Bl. [B 7]ᵛ er Teksten delt i seksliniede Strofer. — Samme Sidefølge som i Udg. 4 og 7.

10. U. St. o. A. (Defekt.) — Midten af det 18. Aarhundrede. — Universitetsbiblioteket, Kristiania.

En Herlig | Ny Historie, | Om | Konning Ed-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

vardo af Engeland, | som var udi en u-lægelig Sygdom ge-|raaden, men dog af en viis Qvindes R . . . | blev cureret, og det formedelst Kongens . . .| ste Søn Printz Arti Frimodighed, som ha . . .| sin syge Fader saa kiær . . . | den rige Dronning af Arabia, . . . | med Liste beko . . hend . . Klenodier, |. . . nningens . . . Resten af Titelbladet mangler. 8⁰. Et komplet Eksemplar maatte bestaa af 16 upaginerede Blade, inkl. Titelbl., sign. A-B; men i det eneste bevarede Eksemplar, som findes i Universitetsbiblioteket i Kristiania, mangler, foruden en Del af Titelbladet, Bl. B 4-B 8. — Teksten begynder Bl. [A 1 v] paa Bagsiden af Titelbladet. — Samme Sidefølge som i Udg. 4, 7 og 9

11. København uden Aar. Midten af det 18. Aarhundrede. — Kgl. Bibl. Kbh.

En herlig | Nye Historie, | Om | Konning Edvardo af Engе-|land, som var udi en u-lægelig Syg-|dom geraaden, men dog af en viis Qvindes| Raad er bleven cureret, og det formedelst | Kongens yngste Søn Prinz Atti Frimodig-| hed, som havde sin syge Fader saa kiær, at han | reyste til den rige Dronning af Arabia, hvor | han med Liste bekom hendes Klenodier, og | førde Dronningens dyrebar Fugl Phenix | med sig, dog paa det sidste efter megen Tri-| bulatz, som Prinz Attis havde udstanden, | bekom han Dronningen | til Ægte. | Lystig at læse. | [Vignet: En Kongekrone.]|

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Nu nyligen af Hollandsk paa Danske Riim | udsæt af P. J. H. | [En Streg.] | Prentet i Kiøbenhavn. 8°. 16 upaginerede Blade, inkl. Titelbl., sign. A-B. — Teksten begynder Bl. [A 1]ᵛ paa Bagsiden af Titelbladet.

12. U. St. 1768. — Evald Tang Kristensens Samling.

En herlig | Historie | om | Kong Edvardo | af Engeland, | som var | udi en ulægelig Sygdom | geraaden, | men dog af en viis Qvindes Raad er bleven cureret, | formedelst Kongens yngste Søns, | Printz Atti Frimodighed, | som havde sin syge Fader saa kier, | at han reyste til den rige Dronning af Arabien, | hvor | han med List bekom hendes Klenodier, | og førde | Dronningens dyrebare Fugl Phoenix | med sig; | dog paa det sidste efter megen Tribulatz, | som Printz Attus havde udstanden, | bekom han Dronningen til Ægte. | [En Streg.] | Lystig at læse. | Nu nyligen af Hollandsk paa Dansk Riim udsæt | af | P. J. H. | [En Streg.] | 1768. 8°. 12 upaginerede Blade, inkl. Titelbl., sign. A-B. — Teksten begynder Bl. [A 1]ᵛ paa Bagsiden af Titelbladet.

13. København uden Aar. Efter 1770. — Kgl. Bibl. Kbh.

Een herlig | Nye Historie, | Om | Konning Edvardo af Engeland, | som var udi een ulægelig Sygdom geraa- | den, men dog af een viis Qvindes

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Raad | er bleven kureret, og det formedelſt Kon- | gens yngſte Søn Prinds Attii Frimodig- | hed, ſom havde ſin ſyge Fader ſaa kier, | at han reiſte til den rige Dronning af | Arabia, hvor han med Liſt be- kom hendes | Klenodier, og førde Dronningens dyre- | bare Fugl Phoenix med ſig, dog paa det | ſidſte efter megen Tribulats, ſom Prinds | Attis havde udſtanden bekom han | Dronningen til Ægte. | Lyſtig at læſe. | [Roset.] | Nu nyligen af Hollandſk paa Danſke | Rim udſæt af P. J. H. | [En Dobbeltstreg.] | Trykt hos J. R. Thiele. 8°. 16 upaginerede Blade, inkl. Titelbl., sign. A-B. — Teksten begynder Bl. [A 1]ᵛ paa Bagsiden af Titel- bladet. — Bl. [B 6]ʳ Overskrift: En deilig og lyſtig Nye Viſe, om en Greve i Rom. Som blev fangen i Hedenſkabet, og der maatte drage Plov, hvilket Fængſel han blev qvit formedelſt hans fromme Huſtrues Behændighed. Denne Vise, der optager Resten af Trykket, bestaar af 31 otteliniede Strofer. — Bogen maa være trykt 1770 eller efter dette Aar, i hvilket Johan Rudolph Thiele begyndte sin selv- stændige Bogtrykkervirksomhed under eget Navn, se C. Nyrop: Den danske Boghandels Historie. II. Kbh. 1870 S. 68-69.

14. Haderslev 1777. — Kgl. Bibl. Kbh.

Hiſtorie | om | Kong Edvard | af Engelland, | ſom var i en ulægelig Sygdom geraaden, | men dog | af en viis Qvindes Raad er bleven cureret, | forme-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

delst Kongens yngste Søns, | Printz Atti Frimodighed, | som havde sin syge Fader saa kier, | at han reyste til | den rige Dronning af Arabia, | hvor han med List bekom hendes beste Klenodier, | og førte | Dronningens dyrebare Fugl Phoenix | bort med sig; | dog paa det sidste, efter megen Tribulatz, | som Printz Attus havde udstanden, | bekom han Dronningen til Ægte. | Af Hollandsk paa Dansk Riim oversat | af | P. J. H. | [En Streg.] | Lystig at læse. | [En Dobbeltstreg.] | Haderslev, 1777. 8°. 12 upaginerede Blade, inkl. Titelbl., sign. A-B. — Teksten begynder Bl [A 1]ᵛ paa Bagsiden af Titelbladet.

† 15. Haderslev 1781.

I Danske Folkeeventyr. Samlede af M. Winther. 1. Samling. Kbh. 1823 anfører Udgiveren i sine Anmærkninger bag i Bogen S. 118, at han ejer en Udgave af Eventyret om Kong Edvard og Prinds Artus, trykt i Haderslev 1781 i 8°. — Ellers kendes denne Udgave ikke.

16. København 1782. — Kgl. Bibl. Kbh.

En herlig | Nye Historie, | Om | Konning Edvardo af Engeland, | som var udi en ulægelig Sygdom ge- | raaden, men dog af en viis Qvindes Raad | blev cureret, og det formedelst Kongens yng- | ste Søn, Printz Arti Frimodighed, som hav- |

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

de ſin ſyge Fader ſaa kiær, at han reyſte til | den rige Dronning af Arabia, hvor han med | Liſt bekom hendes Klenodier, og førde Dron- | ningens dyrebare Fugl Phoenix hiem med | ſig dog paa det ſidſte efter megen Gienvor- | dighed, ſom Printz Artus havde ud- | ſtanden, bekom han Dronningen | til ægte. | Lyſtig at læſe. | Af Hollandſk paa Danſk Riim udſat | af | P. J. H. | [Røsgen.] | Kiøbenhavn, 1782. | Trykt hos H. J. Graae, boende i Knabroeſtræde | No. 70. 8°. 32 paginerede Sider, inkl. Titelbl.

17. Haderslev uden Aar. Ca. 1800. — Kgl. Bibl. Kbh.

Hiſtorie | om | Kong Edvard | af Engelland, | ſom var geraadet i en ulægelig Sygdom, | men blev dog ved en viis Qvindes Raad kureret, | formedelſt Kongens yngſte Søn, | Prinds Attus, | ſom havde ſin ſyge Fader ſaa kjer, | at han rejsde til | Dronningen af Arabien, | hvor han med Liſt bekom hendes beſte Klenodier, | og førte Dronningens | Dyrebare Fugl Fenix | bort med ſig, | dog paa det ſidſte, efter megen Forfølgelſe, | ſom Prinds Attus havde udſtanden, | bekom han Dronningen til Ægte. | [En Streg.] | At bekomme paa Bogtrykkeriet i Haderslev. 8°. 24 paginerede Sider, inkl. Titelbl. — Teksten begynder (S. 2) paa Bagsiden af Titelbladet. — Teksten er i denne Udgave delt i seksliniede Strofer.

Digitized by Google

Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

18. København uden Aar. Efter 1808. — Kgl. Bibl. Kbh.

Hiſtorie | om | Kong Edvard | af Engelland, | ſom var i en ulægelig Sygdom geraaden, | men blev dog ved en viis Qvindes Raad | kureret, formedelſt Kongens yngſte Søn, | Prinds Attus, ſom havde ſin ſyge | Fader ſaa kjer, at han reiſte til Dron- | ningen af Arabien, hvor han med Liſt | bekom hendes bedſte Klenodier, og førte | Dronningens dyrebare Fugl Phoenix | bort med ſig; dog paa det ſidſte, efter | megen Forfølgelſe, ſom Prinds Attus | havde udſtanden, bekom han Dron- | ningen til Ægte. | [En Slutstreg.] | Meget fornøielig at læſe. | [En Bølgelinie]. | Kjøbenhavn. | Trykt og tilkjøbs i Store Helliggeiſtſtræde No. 149. 8°. 24 paginerede Sider, inkl. Titelbl. — Teksten begynder S. (2) paa Bagsiden af Titelbladet. — Teksten er i denne Udgave delt i seksliniede Strofer. — Samme Sidefølge som i Udg. 17. — Til Hjælp ved Fastsættelse af Trykkeaaret tjener, at Store Helliggeiststræde No. 149 første Gang opføres i Københavns Vejviser som Bogtrykkeren Johan Rudolph Thieles Adresse i Aargangen 1808.

19. Christiania uden Aar. Midten af det 19. Aarhundrede. — Kgl. Bibl. Kbh.

En herlig Krønike | om | Kong Edvard | af Engeland, | ſom | var udi en ulægelig Sygdom geraaden; men dog af | en viis Qvindes Raad er bleven

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

cureret, og det for- | medelst Kongens yngste Søn, Prinds Atti Frimodig- | hed, som havde sin gode Fader saa kjær at han reiste | til den rige Dronning af Arabien, hvor han med | List bekom hendes Klenodier, | og førte Dronningens | dyrebare Fugl Phœnix med sig, dog paa det sidste, | efter mange Omstændigheder, som Prinds Attis havde | udstaaet, bekom han Dronningen til Ægte. | Lystig at læse. | [En Slutstreg.] | Christiania. | Forlagt af og tilkjøbs hos N. W. Damm. 12°. 24 paginerede Sider, inkl. Titelbl. — Paa Foden af Titelbladets Bagside, S. (2), under en Streg: **Trykt i det Wulfsbergste Officin ved F. Ellefsen.** — Teksten er i denne Udgave delt i 136 nummererede seksliniede Strofer.

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE (AXEL SIMMELKIÆR)
KØBENHAVN
PAPIRET LEVERET AF DE FORENEDE PAPIRFABRIKKER
REPRODUKTIONERNE UDFØRTE I F. HENDRIKSENS
REPRODUKTIONSATELIER

OPLAG: 425 EXEMPLARER

FEMTE BIND FÆRDIGTRYKT D. 7. SEPTEMBER 1921.

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

M518920

~~Jacobsen, Jens Peter~~
Danske folkebøger

845
J17
d
v.5

M518920

845
J17
d
v.5

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google
Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA